

WALDORFSKÁ
základní škola a mateřská škola
Cheb

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ
Waldorfská základní škola Cheb

ZPRACOVANÝ PODLE RVP ZV (Č.J.: MSMT – 40117/2020-4)

Verze III.

č.j. SVP 2025

OBSAH

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE	3
Specifika a charakteristika školy ve školním roce 2024/2025	4
Úplnost a velikost školy	4
Vybavení školy	4
Charakteristika pedagogického sboru	5
Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce	5
Stálé projekty	5
Spolupráce s rodiči žáků a jinými subjekty	6
3. CHARAKTERISTIKA ŠVP	7
Východiska vzdělávacího programu a povaha waldorfské školy	7
Hlavní cíle vzdělávacího programu	8
Pojetí dítěte v roli žáka	9
Výchovné a vzdělávací strategie na waldorfské škole vzhledem ke klíčovým kompetencím	12
Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	14
Zabezpečení výuky žáků nadaných a mimořádně nadaných	15
Možnosti začlenění průřezových témat	15
4. UČEBNÍ PLÁN	21
1. stupeň	21
2. stupeň	24
5. VZDĚLÁVACÍ OBLASTI	29
Jazyk a jazyková komunikace	29
Český jazyk a literatura	32
Cizí jazyky	56
Kompetence digitální	60
Anglický jazyk	61
Německý jazyk	69
Matematika	76
Informatika	94
Člověk a jeho svět	103
Dějepis	124
Přírodopis	135
Fyzika	144
Chemie	152
Zeměpis	161
Hudební výchova	171

Výtvarná výchova	182
Kreslení forem	191
Tělesná výchova a umělecká výchova/eurytmie	198
1. Tělesná výchova.....	199
2. Umělecká výchova/Eurytmie.....	206
Rukodělné činnosti	212
6. PRAVIDLA PRO HODNOCENÍ ŽÁKŮ	224
Obecné zásady hodnocení.....	224
Získávání podkladů pro hodnocení.....	225
Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků.....	225
Průběh a způsob hodnocení vzdělávání podle plánu pedagogické podpory či podle individuálního vzdělávacího plánu	225
PRŮŘEZOVÁ TÉMATA.....	232
Osobnostní a sociální výchova (OSV).....	232
Výchova demokratického občana (DEM)	235
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (GLO)	236
Multikulturní výchova (MUL).....	239
Enviromentální výchova (ENV)	241
Mediální výchova (MED).....	243

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

Název školního vzdělávacího programu:

ŠVP ZV „Waldorfská základní škola Cheb“

Název školy: Waldorfská základní škola a mateřská škola Cheb

Sídlo š.p.o.: Divadelní náměstí 554/8, 350 02 Cheb

Sídlo školy: Divadelní náměstí 554/8

IČ: 116 89 307

DIČ: CZ 116 89 307

IZO ZŠ: 181 121 409

RED IZO: 691 015 121

Kontakty:

mobil: 774 282 737, 724 369 859

e-mail: info@waldorfcheb.cz

www.waldorfcheb.cz

Ředitelka školy: Mgr. Kateřina Humlová

Zřizovatelé školské právnické osoby:

13 fyzických osob: Michaela Búci, Matej Búci, Petr Boor, Mgr. Kateřina Humlová, Ing. Petr Huml, PhDr. Iveta Marková, Pavel Marek, Mgr. Denisa Morkesová, Veronika Navrátilová Dis., Bc. Kateřina Hradová, Šárka Řeháková Dis., Mgr. Kateřina Svobodová, Ing. Jitka Valíčková

Platnost dokumentu:

Dokument platí od 1.9.2025

Mgr. Kateřina Humlová
ředitelka školy

WALDORFSKÁ
základní škola a mateřská škola Cheb
Divadelní náměstí 554/8, 350 02 Cheb
IČO: 11 689 307, +420 731 738 387
info@waldorfcheb.cz, www.waldorfcheb.cz

razítko školy

Mgr. Kateřina Humlová
ředitelka š.p.o.

2. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Specifika a charakteristika školy ve školním roce 2024/2025

Waldorfské vzdělávání vzniklo v Chebu v roce 2016. V září jsme otvírali mateřskou a základní školu jako pobočku Waldorfské základní školy a mateřské školy Wlaštovka Karlovy Vary o. p. s.

Mateřská škola našla své místo v jedné třídě mateřské školy na Zlatém vrchu. Základní škola pak ve dvou třídách na chebském gymnáziu. Po dvou letech jsme potřebovali prostory pro tři třídy, přestěhovali jsme se do vilky po bývalé MŠ v Hájích. Uvažovali jsme o dostavbě, ale objevila se možnost pronájmu prostor v budově ISŠ. Protože tyto prostory jsou dostačující pro všech 9 ročníků, využili jsme možnosti pronájmu a od září 2020 sídlíme v centru města na Divadelním náměstí 554/8. Naše mateřská škola nyní sídlí ve vile v Hájích v Zemědělské ulici 97/21.

Od září 2021 se naše škola stává samostatnou chebskou školou pod názvem **Waldorfská základní škola a mateřská škola Cheb**. Ve školním roce 2024/25 poprvé nabízíme základní vzdělávání od 1. - 9. třídy a předškolní vzdělávání. Tímto školním rokem se naše škola stává plně organizovanou základní školou.

Vycházíme z waldorfské pedagogiky, jejímž zakladatelem byl Rudolf Steiner. Naše škola spolupracuje s Asociací waldorfských škol, jehož jsme základním členem. Naši pedagogičtí pracovníci uskutečňují vzájemné návštěvy ve svých hodinách, zároveň absolvují hospitaci na jiné waldorfské škole. Tradiční projekty se řídí ročními obdobími a navazují na projekty waldorfské třídy v MŠ.

Jsm rádi, že v Chebu můžeme nabídnout waldorfské vzdělávání a žáky vzdělávat v našem krásném městě a vytvářet u nich vztah k tomuto jedinečnému místu. I toto je součástí našeho vzdělávání.

Úplnost a velikost školy

Základní škola se nachází v centru města (Divadelní náměstí 554/8). V těsné blízkosti školy je Západočeské divadlo v Chebu a Městská knihovna pro dospělé i děti. Oba instituty naši žáci průběžně navštěvují.

Školou navštěvují žáci z širokého okolí. Je to dáno zájmem rodičů o menší kolektiv dětí ve třídách a zájmem o alternativní způsob výuky, který zaměřujeme na předávání učiva pomocí pohybu a prožitku.

Celková kapacita školy je ale koncipována na plných 9 ročníků na 130 žáků.

Vybavení školy

Škola sídlí v pronajaté školní budově, Integrované střední školy Cheb. V současnosti máme v nájmu celé 1.NP a část 2.NP. V 1.NP jsou kmenové třídy 1. – 5. ročníku, 2 oddělení družiny, 2 prostory šaten, kabinety, sborovna a sociální zařízení. V 2.NP jsou kmenové třídy 6.- 9.ročníku, eurytmický sál, kabinety, sekretariát a sociální zařízení. Prostorová kapacita je v současné době plně využita. Bohužel již nemáme prostory na odborné učebny.

Naším cílem je vybudovat školu, kde najdeme prostor pro všech 9 tříd, 2 oddělení družiny, prostor pro sborovnu, kabinety, eurytmický sál, PC-učebnu, truhlářskou dílnu, keramickou dílnu, učebny fyziky a chemie.

V 2.NP sdílíme částečně prostor s Euroinstitutem, který je v nájmu ve dvou třídách. Ve 3. NP sídlí Středisko výchovné péče, jejichž služeb využíváme a spolupracujeme s nimi.

V předešlých letech se nám podařilo opravit a renovovat dosloužilé sociální zařízení v 1. NP, kde jsou chlapecké a dívčí toalety. Do budoucna se chystáme opravit i sociální zařízení v 2. NP. Prostorové, materiální, technické a hygienické podmínky odpovídají potřebám realizace RVP ZV.

Škola nemá vlastní tělocvičnu, ale využívá tělocvičen jiných škol. Naši žáci dochází do tělocvičny při 4. ZŠ Cheb, ISŠ Cheb nebo ZŠ Kostelní, vždy dle aktuálních rozvrhových možností škol.

Škola není bezbariérová. V přízemí budovy je jídelna Integrované střední školy, kterou navštěvují i naši žáci.

Školou navštěvují i žáci se specifickými poruchami učení. Všichni integrovaní žáci mají vypracovaný individuální plán výuky a při jejich vedení třídní učitel úzce spolupracuje s odbornými poradenskými pracovišti.

Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický sbor pracuje v tomto složení: ředitelka školy, zástupkyně ředitelky, třídní učitelé, externí učitelé, učitelé cizích jazyků, vychovatelé školní družiny a asistenti pedagoga.

Ve škole máme zastoupenou fci výchovného poradce, metodika prevence sociálně patologických jevů a speciálního pedagoga.

Srdce školy tvoří tzv. kolegium, což je kolektivní orgán, do kterého patří všichni zaměstnanci školy.

Učitelé se pravidelně jednou za týden setkávají s ostatními členy kolegia na tzv. konferencích, na nichž se věnují pedagogickým (studium waldorfské pedagogiky a literatury spojené s antroposofií, probírání aktuálního dění v jednotlivých třídách s ohledem na jedince) a organizačním otázkám.

Ve škole také funguje skupina užšího vedení, zastoupená ředitelkou školy, zástupkyní školy a dalšími třemi zvolenými členy z řad pedagogického sboru. Tato skupina se podílí na chodu školy, řeší pedagogické i organizační záležitosti.

Každý rok se učitelé zúčastňují pravidelných učitelských seminářů organizovaných Asociací waldorfských škol ČR určených pro třídní a odborné učitele.

Většina učitelů studuje waldorfskou pedagogiku na různých akreditovaných seminářích. Své poznatky pak sdílí s ostatními.

Naším cílem je také mimo hospitací našich učitelů v rámci školy, vysílat naše učitele na hospitaci i do jiných waldorfských škol. Zároveň bychom chtěli spolupracovat v rámci Asociace waldorfských škol i s mentory, kteří by k nám jezdili a napomáhali rozvoji našich pedagogů.

Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce

Téma projektů volí vyučující podle věkových skupin, podle náplně učiva nebo reagují na aktuální dění ve společnosti. Projekty mohou být pro jednotlivé třídy, skupinu tříd či celoškolské.

Jelikož jsem škola mladá, tak zatím oficiální spolupráce s jinými školami není uzavřena. Nicméně si naši žáci dopisují s žáky jiných waldorfských škol, např. s Waldorfskou školou v Olomouci, Plzni, Příbrami. V hodinách cizích jazyků žáci píší pohledy a dopisy do různých waldorfských škol v Anglii, Německu a nově i ve Španělsku.

V rámci členství v Asociaci waldorfských škol ČR navazujeme spolupráci s waldorfskými školami v Plzni, Českých Budějovicích a Příbrami. Všechny waldorfské školy jsou otevřeny a nápomocny už z principu waldorfské pedagogiky.

Stálé projekty

Jedná se z velké části o slavnosti, které se vztahují k ročnímu období a svátkům celého roku. Součástí jsou také projekty, které doprovází určitý ročník.

Vánoční jarmark – probíhá v adventním období ve waldorfských třídách formou dílniček.

Michaelská slavnost – slavnost při příležitosti svátku sv. Michaela. Jde o pomyslný boj s drakem – o prokázání odvahy. Starší žáci většinou pomáhají při organizaci a jsou průvodci slavností pro mladší žáky.

Martinská slavnost – slavnost při příležitosti svátku sv. Martina. Ústředním tématem je soucit, nesobeckost a štědrost. Slavnost organizují rodiče s dětmi a učiteli buď samostatně po ročnících, nebo společně. Starší žáci často pomáhají s přípravou-pečou housky, rohlíčky, koláče, o které se pak mladší dělí apod.

Adventní spirála – slavnost na začátku adventu symbolizující cestu ke světlu. Tuto slavnost prožívá každá třída samostatně. Nižší ročníky mohou přizvat k této oslavě i rodiče. Starší žáci ji pak prožívají v rámci výuky s třídním učitelem.

Masopust – jde většinou o společnou slavnost pro všechny ročníky. Vyrábějí se masky a hrají se různé hry související s daným karnevalovým tématem.

Vynášení Moreny – slavnost na konci zimy symbolizující začátek jara. Je určena pro nižší ročníky, ovšem zúčastnit se jí může i široké okolí. Většinou se jedná o procházku podél řeky v čele s Moranou, kterou vytvořili děti.

Otvírání studánek – slavnost na počátku června symbolizující čištění pramenů a studánek. Slavnost organizují rodiče s dětmi a učiteli.

Svatojánská slavnost – slavnost při příležitosti svátku sv. Jana, kdy se země otevírá a vydává lidem čistého srdce své poklady. Slavnost vrcholí svatojánským ohněm. Slavnost organizují starší žáci a rodiče pro žáky 1. stupně.

Na této slavnosti probíhá tzv. vítání budoucích prvňáčků. Jde o první společnou akci budoucí první třídy s třídním učitelem.

Lyžařský výcvik – koná se zpravidla v 7. ročníku.

Divadelní představení – nastudování divadelní hry jako společné závěrečné dramatické práce žáků 8. ročníku, divadelní představení jsou nastudována i v jiných ročnících, ale ne v takovém rozsahu jako v 8. ročníku.

Stavba domu – projekt 3. ročníku, v rámci kterého žáci spolu s rodiči postaví stavbu užitečnou pro ostatní. Projekt probíhá v rámci předmětu Člověk a jeho svět.

Ze zrna chléb – projekt 3. ročníku, během kterého žáci obdělávají políčko, sejí a nakonec sklízí obilí, ze kterého pečou chléb. Projekt probíhá v rámci předmětu Člověk a jeho svět.

Olympijské hry – projekt 5. ročníku, v rámci kterého se žáci připravují na účast na olympijských hrách waldorfských škol. Projekt zahrnuje sportovní aktivity, rukodělné činnosti, hudbu a divadlo.

Rytířská slavnost – projekt 6. ročníku, který vrcholí slavností, na které žáci dokazují svou odvahu a zručnost při přijmutí do „rytířského cechu“

Výchova k občanství – projekt 6. – 9. ročníku, v rámci kterého se jeden týden v každém roce žáci seznamují s tématy předmětu Výchova k občanství a prezentují svou práci před spolužáky.

Ročníkové práce – v 7. a 8. ročníku zpracovávají žáci jednotlivě pod vedením odborníka vybraná témata. Výstupem jsou práce, které obsahují teoretickou a praktickou část. V 8. ročníku jsou tyto práce prezentovány na slavnosti před společenstvím školy.

Dějiny umění – 9. ročník, projektový týden zaměřený na prožití vybraných kapitol z dějin umění.

Cílem je také absolvovat školy v přírodě, kde by žáci většinou pracovali ve formě projektů na určité učební látce. Tyto projekty jsou zaměřeny na tvorbu kolektivu, týmu, respektování druhých. Výběr ročníku, ve kterém je škola v přírodě absolvovaná je v kompetenci třídního učitele.

Spolupráce s rodiči žáků a jinými subjekty

O výsledcích vzdělávání svých dětí jsou rodiče informováni pravidelně zpravidla každý měsíc, popř. každý druhý měsíc na třídních schůzkách. Mohou si také domluvit osobní konzultaci s třídním učitelem. Rodiče také hojně využívají ke komunikaci telefon či elektronickou poštu. Důležité informace o dění ve škole získají rodiče na webových stránkách školy.

Vzhledem k tomu, že je waldorfská škola postavena z velké části na spolupráci s rodiči, jsou tito více či méně angažovaní a pomáhají při organizaci jarmarků i dalších ročních slavností. Pomáhat chodí i do vyučování – například při výuce pletení, háčkování či práce s vlnou.

Třídní učitel provádí také návštěvy v rodinách. Škola spolupracuje s dalšími subjekty, které se věnují dětem při jejich vzdělávání nebo mimoškolní činnosti. V budově školy jsou organizovány semináře pro rodiče a zájemce o waldorfskou pedagogiku.

Při škole pracuje školská rada, složená ze dvou zvolených zástupců rodičů, ze dvou zástupců zřizovatele a dvou zástupců učitelů.

Škole je také nápomocen Spolek pro podporu waldorfského vzdělávání na Chebsku, který dle možností organizuje zájmové kroužky pro děti, příměstský tábor a vánoční jarmark. Spolek dle svých možností podporuje školu nákupem specifických pomůcek a materiálů.

3. CHARAKTERISTIKA ŠVP

Východiska vzdělávacího programu a povaha waldorfské školy

Škola vychází z principů výuky waldorfské pedagogiky. Je členem Asociace waldorfských škol České republiky. Vzdělávací program se hlásí k vzdělávacímu směru waldorfských škol a vychází ve své koncepci z jejich zkušeností. Především reflektuje poznatky a zkušenosti těchto škol v české vzdělávací soustavě a přizpůsobuje pedagogiku waldorfských škol místním podmínkám a zdejšímu kulturně-společenskému i pedagogickému prostředí. Jedná se o vzdělávací cestu, která má jasnou pedagogickou koncepci a dnes již známé výstupy i výsledky, které se snaží přispět k vnitřní proměně českého školství a jež se v jeho rámci podílí na uplatňování zásadního principu plurality a svobody.

Tyto okolnosti umožňují aplikaci vzdělávacího programu nikoli nutně pouze ve školách tzv. waldorfských, nýbrž v jakékoli české základní škole, která se jeho principy chce aktivně řídit. Vzdělávací program je otevřený a přístupný všem, kterým jsou jeho východiska a cíle vnitřně blízké a kteří se s nimi ztotožňují. Možnost používat slovo se základem „waldorf“ v názvu vzdělávacího zařízení nebo v jiných označeních, souvisejících s pedagogickými službami, se však řídí specifickými pravidly a souvisí s ochrannou známkou.

Waldorfské školy vytvořily v průběhu 20. století svébytný pedagogický proud, který se uplatňuje v mnoha vzdělávacích zařízeních nejrůznějších geografických, společenských a kulturních prostředí. Tento proud bývá zařazován mezi reformní, či alternativní pedagogická hnutí současnosti. Základy pedagogické koncepce waldorfských škol položil pedagog, spisovatel, filozof, sociální reformátor a umělec Rudolf Steiner. Pro vzdělávací program jsou však z jeho obsáhlého díla relevantní pouze jeho pedagogické příspěvky, rozvinuté a prověřené v mnoha desetiletích pedagogické praxe. Jím inspirovaná antropologická, psychologická, či metodická východiska waldorfské pedagogiky mají charakter doporučení a podnětu a každý pedagog je může přijmout pouze na základě své svobody. V tomto smyslu jsou určeny pouze pedagogům nikoli žákům. Steinerovy (anthroposofické) názory a myšlenky tedy ve vlastním obsahu vzdělání a ve vyučování nehrají žádnou roli. K východiskům programu patří rovněž myšlenky a dílo dalších významných pedagogů. Obdobně program reflektuje a pedagogicky uplatňuje výsledky moderního vědeckého výzkumu, především poznatky věd o člověku.

Vzdělávací program obsahuje a rozpracovává všechny vzdělávací oblasti Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Za klíčový a rozhodující považuje přitom požadavek moderní pedagogické vědy i pedagogické praxe, aby měly učební dokumenty a didaktika a metodika vyučování základ v pedagogické antropologii a rovněž ve vývojové psychologii. Antropologie waldorfské pedagogiky usiluje o diferencovaný, všestranný a celostní pohled na člověka, z něž by mělo vyplynout porozumění pro vývojové kroky jednotlivých vývojových stupňů s jejich měnícím se vztahem ke světu a rozvíjejícími se schopnostmi a vlohami k učení. Z těchto skutečností je třeba vyvozovat veškeré otázky, týkající se metodiky, didaktiky a povahy vzdělávání obecně:

Učitelé pojmají školu jako pedagogicky utvářený prostor a své povolání jako vědomou a celostní vývojovou podporu osobnostního rozvoje žáka a pomoc ve všech oblastech vzdělávání, rozvoje kreativity, osobnosti a sociálních kompetencí.

Vyučovací předměty a vzdělávací činnosti mají charakter pedagogického prostředku a nástroje k osobnostnímu rozvoji žáka.

Obsah vyučování a učební látka se vyvozují z jejich vztahu k věku žáka

Ve vzdělávání mají rovnocenné postavení obory a předměty, které slouží získávání kognitivního vědění, a prakticko-technologické a prakticko-umělecké obory, předměty a činnosti. Program tím sleduje všestranný a vyvážený osobnostní rozvoj žáka po stránce intelektuální a kognitivní, emocionální i prakticko-manuální, popř. pohybové.

Významným hlediskem ve vzdělávání je další rozvoj, růst a zrání toho, co si žák ve vzdělávacím procesu již osvojil. Osvojené poznatky, dovednosti a způsobilosti (kompetence) by měly v dalším životě v novém kontextu zrát a zdokonalovat se, měly by být podnětem a výzvou k hledání nových aspektů a hledisek, k vnitřnímu růstu, k celoživotnímu procesu učení a vzdělávání. Proces školního vzdělávání by měl pěstovat a podporovat zájem, zkoumavý a badatelský přístup, vůli k učení, k tvůrčím činnostem a k aktivní zodpovědné spoluúčasti na společenském vývoji.

Veškeré vzdělání bez ohledu na vyučovací předměty by mělo usilovat o co největší propojenost s otázkami praktického aktuálního života.

Celostní vzdělávání by mělo žákovi rovněž umožnit zažít vztah úcty a obdivu k druhým lidem, k přírodě a ke světu obecně, k jeho smyslu, řádu, velikosti a kráse. Jedná se tu o mravní a duchovní rozměr vzdělávání, který hraje klíčovou roli v utváření životních hodnot, postojů a motivů jednání žáka.

Aktuální témata současnosti jako např. sexuální výchova, ekologická a environmentální výchova, výchova ke zdraví, výchova k občanství, dopravní výchova, informatika ad. tvoří průřezová témata a je nutné je integrovat do celkového vyučování a vzdělávání.

Ve školním vzdělávání se musí pedagogicky odpovídajícím způsobem projevit rozmanitost sociálního, kulturního a hospodářského života společnosti.

Program chápe vzdělávací činnost pedagoga jako tvořivé a živoucí utváření vyučování, v němž z pohledu jednotlivého pedagoga rozhodující roli hraje důkladné a hluboké zpracování učebního obsahu (látky) spolu se snahou o poznání vývojové situace dítěte na jedné straně a zcela konkrétní situace ve třídě na straně druhé. Z toho vyplývá zaměření programu na:

- člověka a vývoj
- svět a kulturu
- dítě, jeho situaci a potřeby
- sebevzdělávání učitele

Svoboda pedagogů spojená s vědomím jejich zodpovědnosti je lidskou podmínkou a pedagogickým předpokladem výchovy svobodných a aktivních lidských bytostí.

Klíčovým východiskem je také princip autonomie školy. Škola, která řeší a spravuje rozhodující záležitosti svého fungování a života samotného, dokáže naplňovat své pedagogické poslání.

Pedagogickým a organizačním srdcem školy jsou pravidelná setkání a porady (konference) všech pedagogů školy. V nich dochází k jejich intenzivní spolupráci, které vede k řešení všech důležitých pedagogických, organizačních a správních otázek vedení školy. Konference pedagogů slouží zároveň realizaci principu permanentního dalšího vzdělávání pedagogů.

Podmínkou fungování waldorfské školy je mnohostranná spolupráce školy s rodiči žáků. Úspěch pedagogického snažení školy závisí významnou měrou na úrovni komunikace a provázanosti školních vzdělávacích aktivit s výchovným působením rodiny.

Hlavní cíle vzdělávacího programu

Vzdělávací program je ve svých cílech v souladu s principy moderního všeobecného vzdělávání a ztotožňuje se ve svých zásadách s progresivními pedagogickými trendy současnosti. Vzdělávací cíle navazují na východiska programu, především vycházející z hlavního předpokladu své koncepce, kterým je celostní osobnostní rozvoj žáka. Tyto cíle proto v obecné a ideální podobě vedou k vytvoření následujících klíčových kompetencí a významných osobnostních rysů. Směřují:

k svobodné autonomní osobnosti, která dokáže nezávisle a logicky myslet, samostatně usuzovat, prožívat a jednat, která má zájem o okolní svět, je schopna se s ním vnitřně spojit a zodpovědně s ohledem na potřeby svého okolí uskutečňovat své intence

k všestranně tělesně, duševně i sociálně rozvinuté a v širším smyslu slova zdravé osobnosti, která si své zdraví uvědomuje a pečuje o ně

k osobnosti, která je vybavena motivací a schopnostmi k celoživotnímu učení

k osobnosti, která je sociálně kompetentní, je schopná spolupracovat a komunikovat s druhými, která má zájem o druhé a je schopná soucitu, respektu, ohleduplnosti a tolerance

k osobnosti, která dokáže tvořivě a iniciativně jednat, kreativním způsobem reagovat na podněty života a vnějšího světa a která se životním poměrům a situacím staví flexibilně.

Tyto hlavní a nadřazené cíle v sobě zahrnují širokou škálu méně komplexních a nižších záměrů a cílů. Týkají se schopností, které souvisejí s osvojením a aplikací jednotlivých oblastí poznatků a vědomostí a řady dílčích dovedností, zprostředkovaných vzdělávacím působením.

Veškeré vzdělávání buduje předpoklady k tomu, aby byl žák schopen převzít zodpovědnost a péči za svůj budoucí osobní, občanský i pracovní život, aby jeho výchova a vzdělávání přešly přirozeným způsobem do sebevýchovy a sebezvzdělávání, a aby žák svůj život vedl ve smyslu vyváženého a všestranného uplatňování svých lidských kvalit. Za těchto předpokladů bude žák nejen schopen dostát požadavkům, které na něj moderní společnost klade a nebude jen jedním z jejich pasivních článků, ale může být i zdrojem poznání, tvořivosti, produktivity a inovace ve všech oblastech společenského života, a převzít tak i osobní spoluzodpovědnost za další kulturní a civilizační pokrok.

Pojetí dítěte v roli žáka

Vzdělávací program se opírá o waldorfskou pedagogiku. Ta chápe vzdělávání dítěte v roli žáka jako podporu tělesného, duševního a duchovního vývoje člověka, který je ve svém jádru jedinečnou individuální bytostí. Výchova a výuka by měla tuto jedinečnost a celost každé lidské bytosti už v dětském věku respektovat a snažit se rozvíjet veškeré její síly, schopnosti a dovednosti, aby tím byly položeny základy pro její plný a svobodný projev ve věku dospělosti.

Své ideové předpoklady waldorfská pedagogika spatřuje ve všestranném poznání dospívajícího člověka v jeho tělesném, duševním a duchovním rozměru. Učitel vlastně každodenně svou tvořivou činností uvádí do souladu nároky vzdělávacího programu s možnostmi vyučovaných dětí.

Pojetí výuky se tedy také soustřeďuje na úzkou souvislost tělesného a vnitřního duševního a duchovního vývoje, které podmiňují kvalitativní proměny dítěte ve vztahu ke světu a v jeho schopnostech učit se v určitých vývojových fázích. Díváme-li se na dítě z tohoto hlediska, pak vystupují zvláště silně dva mezníky: jednak proměna, která se odehrává ke konci prvního sedmiletí, a dále potom údobí mezi dvanáctým a čtrnáctým rokem. Pro waldorfskou pedagogiku z toho tak vyplývá rozlišování dětského vývoje na tři základní vzdělávací období, které lze charakterizovat prostřednictvím rozdílných specifických pedagogických cílů a úkolů, obsahu a metod a jež vždy trvají přibližně sedm let. Následuje stručný popis údobí, které leží mezi šestým až sedmým a čtrnáctým až patnáctým rokem, tedy doba základního vzdělávání.

6. až 9. rok

Ke konci prvního sedmiletí dochází k první výrazné proměně fyzické postavy a výměně zubů, což antropologie waldorfské pedagogiky chápe jako znamení ukončení činnosti formujících procesů v tělesném organismu dítěte. Tyto procesy, činné předtím ve formování a růstu orgánů a tkání, se nyní obracejí do nitra a začínají silněji působit v paměti, fantazii a představivosti, a souvisejí se školní zralostí dítěte. Dítě se v tomto období druhého sedmiletí své životní cesty seznamuje se souvislostmi a zákonitostmi věcí převážně prostřednictvím znalostí, vytvořenými barvitou představivostí a prosycenými intenzivními prožitky, nikoliv pouze skrze definici pojmů. Ve způsobu prožívání světa je dítě vedeno uměleckými postupy, tj. osvojování psaní, počítání i čtení má svou uměleckou podobu, která umožňuje dětem v raném školním věku prožít i krásu osvojovaných znalostí.¹

V prvních letech školní docházky ještě dozrívá schopnost nápodoby, která spočívá v ne zcela zřetelně uvědomovaném rozdílu mezi sebou a světem. Dítě při napodobování ještě nemá potřebu zaujímat k věcem samostatné stanovisko a řídí se vzorem ze světa dospělých. Umělecké přechody výuky od hry v předškolním věku ke školnímu učení velmi usnadňují přirozenou adaptaci žáků na podmínky školního učení.

Protože dítě v tomto období ještě nedokáže uchopovat souvislosti a zákonitosti ve světě zcela samostatně, vyhledává osobnosti, které mu pomáhají v osvojování schopností, které ho vedou k orientaci ve světě a k jeho chápání, a stávají se tak pro něj neformální autoritou. F. Carlgren upozornil na to, že „jsou-li děti vychovávány tak, aby byla směrodatnou jejich vlastní bytost, dosáhnou nejspíš úcty ke svému učiteli“.² Uvedený fakt má mimořádný význam pro sociální rozvoj dětí ke konci probíraného úseku rozvoje, kdy končí počáteční identifikace malého školáka s učitelem.³

¹ STEINER, R. *Waldorfská pedagogika, metodika a didaktika*. Praha : Ophorus, 2003, s. 53-107. ISBN 80-902647-7-8.

² CARLGREN, F. *Autorita nebo svoboda?* In *Výchova ke svobodě*. Praha : Baltazar, 1991, s. 114-116. ISBN 80-900307-2-6.

³ Viz VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie školního dítěte*. Praha : Karolinum, 1997, s. 38. ISBN 80-7184-487-X.

9. až 12. rok

Devátý a dále potom dvanáctý rok představují další dva významné posuny ve vnitřní konfiguraci duševních sil, které mohou zároveň vést ke zpochybnění dosavadních autorit a postojů i k zážitku určité vnitřní krize identity⁴.

Dítě si v tomto období středního školního věku⁵ vydobývá významné základy vlastní autonomie. Sebeuvědomění nabývá na síle, v prožívání dochází k větší emancipaci od přírodního a sociálního okolí. K obrazné fantazii přistupuje vědomější chápání světa. Prostor pro vnitřní iniciativu v učebních činnostech je třeba vytvářet jako prostor pro „přičinlivost“ žáků, která umožní předcházet pocitům viny a ztrátě iniciativy v tomto vývojově citlivém období.⁶ „Vědomí Já se tak utváří od nejranějších fází vývoje, avšak jakmile vzniklo, stává se stále výraznějším referenčním bodem všech duševních aktivit.“⁷

12. až 15. rok

Okolo dvanáctého roku sílí dispozice pro osobní úsudek a také kauzální verbální myšlení a uvažování. Člověk nyní začíná být schopen samostatného exaktního pozorování vnějších jevů a procesů na straně jedné a na druhé straně z nich dokáže vyvozovat abstraktní zákonitosti. Sílicí a prohlubující se schopnost čistě myšlenkového poznávání vyžaduje neustálé rozšiřování horizontu o nové oblasti světa.

Stejně jako na konci prvního sedmiletí i v posledních letech sedmiletí druhého souvisí s proměnami duševního života prudký tělesný rozvoj. Je to především růst kostry a svalstva končetin a dospívání pohlavních orgánů, což narušuje určitou vnitřní rovnováhu tělesné stavby panující v období několika předcházejících let. Mladý člověk v této době ve své tělesnosti prožívá prostřednictvím těžknoucích končetin zesíleně síly tíže, se kterými se jen postupně vyrovnává. Konfrontace s těmito silami však vede k posílení jeho volných sil. Nyní se objevuje silně osobně zabarvené a kritické myšlenkové posuzování světa. Přejaté názory a návyky bývají zpochybnovány, i dosavadní autority ztrácejí svou někdejší přirozeně uznávanou pozici. Přichází doba, kdy se již mladý člověk orientuje vlastním samostatným úsudkem. Přístup člověka ke světu poté ztrácí převážně umělecký a získává více vědecký charakter. Pro oblast morální si začíná vydobývat prostor pro samostatnou „morální fantazii“ jako základ svého samostatného a odpovědného vztahu k okolnímu světu. Žáci si hledají svůj osobitý vztah k sociální spolupráci a pomoci.

Výuka je založena na zákonitosti vývojových kroků dítěte a mladého člověka, proměn a rozvoje jeho vztahu ke světu a jeho schopnosti učit se. Učební plán, metody a obsahy výuky jsou přizpůsobeny tomuto vývoji.

Výchova a výuka je proto vývojovým procesem, učební plán je sestavený podle potřeb a postupně se rozvíjejících schopností dítěte. Důležitým cílem výuky a výchovy dítěte je jeho všestranný rozvoj v naukových, praktických i uměleckých oborech – v učebním plánu waldorfské školy jsou proto zastoupena všechna tato hlediska. Schopnosti a nadání dětí se velmi odlišují, a proto nalezneme vedle „tradičních“ předmětů také pletení, tkaní, zahradnictví apod. Tato rozmanitost nabídky umožňuje každému dítěti najít pro sebe v učebním plánu něco, v čem bude mít šanci vyniknout – stírají se tak rozdíly mezi méně a více nadanými nebo zručnými.

Výkony žáků nejsou motivovány známkovým hodnocením, ale prožitkovým charakterem výuky, který vzbuzuje živý zájem o probíranou látku. Vysvědčení v pololetí a na konci školního roku má formu slovního hodnocení, které charakterizuje všechny přednosti i nedostatky dítěte, jeho pokroky i obtíže v hodnoceném období. Hodnocení chápe waldorfská pedagogika jako prostředek k podnícení dalšího rozvoje a seberozvoje žáka. Obsah vzdělávání, osvojování poznatků, znalost faktů a s nimi spojených dílčích dovedností a návyků nejsou chápány jako cíl vzdělávání. Pro život a práci ve waldorfské škole platí zásada, že spolupráce žáků převažuje nad jejich vzájemnou soutěživostí. Pouze v 8. a 9. ročníku a ve výjimečných případech (viz kapitola 6. Hodnocení žáků a autoevaluace školy) se z důvodu požadavku přijímacího řízení na střední školy kombinuje slovní hodnocení s klasifikací.

⁴ KOEPKE, H. *Devátý rok života*. Praha : Strom, 1998, s. 19-22. ISBN 80-86106-01-2.

⁵ MATĚJČEK, Z. Střední školní věk. In *Co děti nejvíc potřebují*. Praha : Portál, 1995, s. 57-65. ISBN 80-7178-058-8.

⁶ ERIKSON, E. H. *Dětství a společnost*. Praha : Argo, 2002, s. 235-239. ISBN 80-7203-308-8.

⁷ ČAČKA, O. *Psychologie vrstev duševního dění osobnosti a jejich diagnostika*. Brno : Masarykova Univerzita, 1997, s. 171. ISBN 80-7239-107-0.

V učebních plánech se projevuje snaha nenadřazovat žádný předmět či skupinu předmětů nad druhé. I proto jsou všechny předměty určeny pro všechny žáky. Dívky se tak účastní i práce se dřevem, chlapci pletou, háčkují atd. Smyslem je dát všem dětem široký základ-každý z předmětů rozvíjí dílčí aspekty široké palety lidských kvalit. V plánu je dále co nejvíce zohledňováno co možná největší prolínání jednotlivých témat. Ve vyučování je snaha stavět mosty mezi jednotlivými obory a předměty, představovat dětem svět ve vzájemných vztazích a ve vztahu k člověku.

V učebním plánu se také projevuje snaha o soulad mezi vědou, uměním a duchovními hodnotami, jinak také mezi pravdou, krásou a uměním. V prvních letech školní docházky je vyučování zaměřeno na prožívání světa. Učitel oslovuje dítě umělecky například prostřednictvím obrazů, a to nejen pouze viditelných, ale především slovních, tedy vzniklých z vyprávění, která vyvolávají názorné představy. Stejně důležité je působení hudby, pohybového umění, malířství, básnictví a hry. Děti v tomto období především napodobují a na to je brán ohled ve výuce. V dalších letech převažuje snaha žáků uvědomit si více sám sebe, žáci přijímají vše spíše s kritikou a je potřeba jim pomoci vytvořit si schopnost poznávat zákonitosti světa a rozvíjet kauzální myšlení. Tato snaha se projevuje především v závěrečných ročnících v období puberty.

V jednotlivých předmětech, oblastech a tématech učitel usiluje především o osvětlení základních principů. Volí jasné příklady, které jsou blízké dětem daného věku a nesnaží se zahrnovat žáky encyklopedickými přehledy. Výuka by měla být co nejnázornější, žáci by měli mít možnost sami si co nejvíce věcí vyzkoušet. V metodách, jimiž učitelé waldorfských škol uvádějí své žáky do učiva, hraje důležitou roli obraz, rytmus a pohyb.

Vyučování naukových předmětů (matematika, mateřský jazyk a literatura, fyzika, chemie, přírodopis, dějepis, zeměpis atd.) probíhá v tzv. epochách. Jedná se o dvouhodinový (110 minut) vyučovací blok, který se vnitřně dělí na část rytmickou, vyučovací a vyprávěcí. Po dobu 2 až 4 týdnů při něm učitel rozvíjí jedno dané téma (např. matematické operace, stavba domu, dějiny Řecka), přičemž je snaha o prolínání tohoto tématu do dalších výukových dovedností. Další předměty (cizí jazyky, tělesná, pracovní, výtvarná a hudební výchova, umělecká výchova apod.) se vyučují v klasických vyučovacích hodinách (45 min.)

Ve škole nejsou ve většině případů používány učebnice, jejich roli plní materiály, které si učitel sám nebo ve spolupráci s kolegy vybírá nebo vytváří. Knihy doplňují vyučování (např. cvičebnice a atlasy), nejsou ale hlavním prostředkem výuky, neboť postrádají vztah ke konkrétní pedagogické situaci. Velký význam proto mají epochové sešity žáků, které učebnice nahrazují.

V průběhu školní docházky provází dítě jeden třídní učitel co nejdéle (zpravidla do 7. ročníku). Ten vyučuje všechny nebo většinu epochových předmětů. Učitelé se snaží o rozvinutí všech vloh svých žáků do té míry, aby byli v dospělosti schopni vlastní orientace, samostatného, odpovědného a sociálně pozitivně zaměřeného jednání a myšlení.

Základem školy je společenství žáků, učitelů a rodičů, a proto je nutné neustále udržovat a rozvíjet vzájemný kontakt a spolupráci s rodinami. V tomto ohledu klade waldorfská škola mnohem větší nároky jak na učitele, tak i na rodiče žáků. Praxe jednoho třídního učitele je zde proto velmi ku prospěchu.

Žijeme v době velmi bouřlivého rozvoje naší civilizace. Nermalou měrou k němu přispívá i závratné tempo vývoje informačních technologií. Na jedné straně je velmi snadné vyhledat téměř jakoukoliv požadovanou informaci a na straně druhé se vývoj mění takovým tempem, že získaný poznatek stárne a je nutné jej neustále aktualizovat. Tradiční přístup ke vzdělání – vybavit jednou provždy žáka veškerým teoretickým poznáním o světě a společnosti, v níž žije – se tedy v dnešní době ukazuje jako překonaný. Do popředí vstupují lidské vlastnosti – zodpovědnost, kreativita, zájem o věc, spolehlivost. A to jsou oblasti, na které se waldorfská pedagogika zaměřuje.

V každém školním roce probíhá mnoho akcí-projektů, při kterých se scházejí rodiče, děti a učitelé. Některé jsou otevřeny i veřejnosti. Jsou to slavnosti při příležitosti křesťanských svátků, jarmarky a další akce, při kterých se rodiče, děti a učitelé vzájemně setkávají a blíže poznávají.

Jednotlivé třídy jezdí také na výlety, školy v přírodě, lyžařský výcvik atd. Pravidelnou součástí výuky představují také exkurze.

Výchovné a vzdělávací strategie na waldorfské škole vzhledem ke klíčovým kompetencím

KOMPETENCE K UČENÍ-umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení

- Během výuky klademe důraz na čtení s porozuměním, práci s textem, vyhledávání informací.
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMU - podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Starší žáci připravují různé aktivity pro mladší spolužáky (divadlo, soutěže).
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ - vést žáky k všestranné a účinné komunikaci

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.
- Podporujeme komunikaci s jinými školami u nás i v zahraničí (partnerské waldorfské školy).

KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ - rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci vlastní a druhých

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídání rolí ve skupině.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Chceme žáky naučit základům kooperace a týmové práce.

KOMPETENCE OBČANSKÉ - připravovat žáky jako svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňující svá práva a plnící své povinnosti

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).
- Ve výuce je kladen důraz na prožitek (navazuje na ŠVP ve waldorfských třídách MŠ).
- Je kladen důraz na environmentální výchovu, ekologicky myslící jedinec.
- Žáky vedeme k třídění odpadů.
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.
- Žáky zapojujeme do mezinárodních projektů, kde se prakticky seznamují s kulturou jiných národů.

KOMPETENCE DIGITÁLNÍ - ovládat běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby; využívat je při učení i při zapojení do života školy a do společnosti; samostatně rozhodovat, které technologie pro jakou činnost či řešení problém použít.

Je kladen důraz na schopnost získávat, vyhledávat, kriticky posuzovat, spravovat a sdílet data, informace a digitální obsah, k tomu volit postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu

Žák vytváří a upravuje digitální obsah, kombinuje různé formáty, vyjadřuje se za pomoci digitálních prostředků, využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci, zautomatizoval rutinní činnosti, zefektivnil či zjednodušil své pracovní postupy a zkvalitnil výsledky své práce.

Žáky vedeme k chápání významu digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamujeme je s novými technologiemi, aby mohli kriticky hodnotit jejich přínosy a reflektovat rizika jejich využívání, předcházet situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jejich tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních; aby při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí jednali eticky.

KOMPETENCE PRACOVNÍ - pomáhat žákům poznávat a rozvíjet své schopnosti i reálné možnosti a uplatňovat získané vědomosti a dovednosti při profesní orientaci

- Vedeme je k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Výuka žáků se speciálními vzdělávacími potřebami probíhá za pomoci podpůrných opatření definovaných ve vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Podpůrná opatření zahrnují poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení, úpravu organizace, obsahu, hodnocení a forem a metod vzdělávání a školských služeb. Podpůrná opatření škola specifikuje v plánu pedagogické podpory případně v individuálním vzdělávacím plánu, o který zákonný zástupce žáka žádá, a ředitel školy jej schvaluje na základě § 16 školského zákona a § 3 vyhlášky č. 27/2016 Sb.

Plán pedagogické podpory (PLPP) zpracovává škola pro žáka od prvního stupně podpůrných opatření, a to na základě potřeb úprav ve vzdělávání nebo zapojení do kolektivu. S PLPP je seznámen žák, zákonný zástupce žáka a všichni vyučující. Obsahuje popis obtíží žáka, stanovení cílů podpory a způsobů vyhodnocování naplňování plánu. PLPP škola vyhodnocuje naplňování cílů nejpozději po 3 měsících od zahájení poskytování podpůrných opatření.

PLPP sestavuje třídní učitel nebo učitel konkrétního vyučovacího předmětu za pomoci výchovného poradce. PLPP má písemnou podobu. Před jeho zpracováním probíhají rozhovory s jednotlivými vyučujícími, s cílem stanovení např. metod práce s žákem, způsobů kontroly osvojení znalostí a dovedností. Výchovný poradce stanoví termín přípravy PLPP a organizuje společné schůzky s rodiči, pedagogy, vedením školy i žákem samotným.

Individuální vzdělávací plán (IVP) zpracovává škola pro žáka od druhého stupně podpůrných opatření, a to na základě doporučení školského poradenského zařízení a žádosti zákonného zástupce žáka. IVP vychází ze školního vzdělávacího programu. Obsahuje mj. údaje o skladbě druhů a stupňů podpůrných opatření poskytovaných v kombinaci s tímto plánem. Naplňování IVP vyhodnocuje školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou nejméně jednou ročně.

Výchovný poradce zajistí písemný informovaný souhlas zákonného zástupce žáka, bez kterého nemůže být IVP prováděn. Výchovný poradce po podpisu IVP zákonným zástupcem žáka a získání písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka předá informace o zahájení poskytování podpůrných opatření podle IVP k zaznamenání do školní matriky.

V případě podpůrného opatření (spočívajícího v úpravě očekávaných výstupů) pro žáky s LMP od třetího stupně podpory, bude pro tvorbu IVP využívána minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření stanovená v RVP ZV. Minimální doporučená úroveň, která je stanovena v RVP ZV pro 3., 5. a 9. ročník, bude na základě Doporučení školského poradenského zařízení rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením. Postup tvorby, realizace a vyhodnocování IVP je stejný jako v případě IVP ostatních žáků. IVP může být během roku upravován podle potřeb žáka. Při tvorbě IVP bude využíváno metodické podpory školského poradenského pracoviště.

Jako podpůrná opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou v naší škole využívána podle doporučení školského poradenského zařízení a přiznaného stupně podpory zejména:

- a) v oblasti metod výuky:
  - respektování odlišných stylů učení jednotlivých žáků,
  - metody a formy práce, které umožní častější kontrolu a poskytování zpětné vazby žákovi,
  - důraz na logickou provázanost a smysluplnost vzdělávacího obsahu,
  - respektování pracovního tempa žáků a poskytování dostatečného času k zvládnutí úkolů,
- b) v oblasti organizace výuky:
  - střídání forem a činností během výuky,
  - využívání skupinové výuky,
  - postupný přechod k systému kooperativní výuky,
  - v případě doporučení může být pro žáka vložena do vyučovací hodiny krátká přestávka.

Zabezpečení výuky žáků nadaných a mimořádně nadaných

Obdobně je ve škole zajištěna také péče o nadané a mimořádně nadané žáky, neboť i oni potřebují ke své práci zajistit specifické podmínky.

Individuální vzdělávací plán mimořádně nadaného žáka sestavuje třídní učitel ve spolupráci s učiteli vyučovacích předmětů, ve kterých se projevuje mimořádné nadání žáka, s výchovným poradcem a školským poradenským zařízením. IVP mimořádně nadaného žáka má písemnou podobu a při jeho sestavování spolupracuje třídní učitel s rodiči mimořádně nadaného žáka. Při sestavování IVP vycházíme z obsahu IVP stanoveného v § 28 vyhlášky č. 27/2016 Sb. Práce na sestavování IVP jsou zahájeny okamžitě po obdržení doporučení školského poradenského zařízení. IVP je sestaven nejpozději do jednoho měsíce od obdržení doporučení školského poradenského zařízení. Součástí IVP je termín vyhodnocení naplňování IVP a může též obsahovat i termín průběžného hodnocení IVP, je-li to účelné. IVP může být zpracován i pro kratší období než je školní rok. IVP může být doplňován a upravován v průběhu školního roku.

Výchovný poradce zajistí písemný informovaný souhlas zákonného zástupce žáka, bez kterého nemůže být IVP prováděn. Výchovný poradce po podpisu IVP zákonným zástupcem žáka a získání písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka předá informace o zahájení poskytování podpůrných opatření podle IVP k zaznamenání do školní matriky.

Jako podpůrná opatření a úpravy vzdělávacího procesu nadaných a mimořádně nadaných žáků jsou v naší škole využívána podle doporučení školského poradenského zařízení zejména:

- předčasný nástup dítěte ke školní docházce,
- důraz na všestranný rozvoj osobnosti dítěte (posilování rozumové, citové a volní složky), nikoli jenom jednostranné posilování nadání,
- obohacování vzdělávacího obsahu,
- vnitřní diferenciací v některých předmětech (např. výuka některého předmětu ve vyšší ročníku),
- zadávání specifických úkolů,
- zapojením do samostatných a rozsáhlejších prací a projektů,
- nabídka zájmových aktivit.

Možnosti začlenění průřezových témat

RVP ZV přináší do vzdělávání na základní škole zcela nové okruhy, a to v podobě průřezových témat. Přestože některá témata již ve škole realizujeme, je velmi těžké předem konkrétně stanovit, jaké průřezové téma, v jakém ročníku a v jaké podobě budeme realizovat. Neméně důležitým aspektem je v tomto případě i osobnost konkrétního učitele a složení třídy. Z těchto důvodů zde v tabulce přinášíme pouze možnosti začlenění průřezových témat v průběhu školní docházky. Třídní učitel garantuje jejich postupnou realizaci na daném stupni školy. Realizovaná průřezová témata pak uvádí ve vložce do třídního výkazu (viz příloha).

Průřezové téma	Číslo	Tematický okruh	I. stupeň				
			1.	2.	3.	4.	5.
Osobnostní a sociální výchova	OSV 1	Rozvoj schopností poznávání	ČJ	ČJ	ČJ	ČJ	ČJ
			KFO	KFO	KFO	KFO	KFO
			TV	TV	TV	TV	TV
			EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
			RČ	RČ	RČ	RČ	RČ
	OSV 2	Sebepoznání a sebezpečí	TV	TV	TV	TV	TV
			EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
			RČ	RČ	RČ	RČ	RČ
	OSV 3	Seberegulace a sebeorganizace	ČLS	ČLS	KFO	KFO	KFO
			TV	TV	TV	TV	TV
			EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
RČ			RČ	RČ	RČ	RČ	
OSV 4	Psychohygiena	TV	TV	TV	TV	ČLS	
		EUR	EUR	EUR	EUR	TV	
		RČ	RČ	RČ	RČ	EUR	
						RČ	
OSV 5	Kreativita	HV	ČJ	ČJ	ČJ	ČJ	
		KFO	HV	HV	HV	HV	
		EUR	KFO	KFO	KFO	KFO	
		RČ	EUR	EUR	EUR	EUR	
			RČ	RČ	RČ	RČ	
OSV 6	Poznávání lidí	ČJ	EUR	ČJ	EUR	EUR	
		ČLS	RČ	EUR	RČ	RČ	
		EUR		RČ			
		RČ					
OSV 7	Mezilidské vztahy	EUR	ČLS	ČJ	HV	ČJ	
		RČ	EUR	EUR	EUR	INFO	
			RČ	RČ	RČ	ČLS	
						EUR	
						RČ	
OSV 8	Komunikace	KFO	KFO	ČJ	ČJ	ČJ	
		EUR	EUR	KFO	KFO	INFO	
		RČ	RČ	EUR	EUR	ČLS	
				RČ	RČ	KFO	
						EUR	
				RČ			
OSV 9	Kooperace a kompetice	TV	TV	TV	TV	TV	
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	
		RČ	RČ	RČ	RČ	RČ	
OSV 10	Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	EUR	ČLS	EUR	EUR	ČLS	
		RČ	EUR	RČ	RČ	EUR	
			RČ			RČ	
OSV 11	Hodnoty, postoje, praktická etika	EUR	EUR	ČJ	ČJ	ČJ	
		RČ	RČ	EUR	EUR	EUR	
				RČ	RČ	RČ	

Průřezové téma	Číslo	Tematický okruh	I. stupeň				
			1.	2.	3.	4.	5.
Výchova demokratického občana	DEM 1	Občanská společnost a škola				ČLS	ČLS
	DEM 2	Občan, občanská společnost a stát				ČLS	ČLS
	DEM 3	Formy participace občanů v politickém životě					ČLS
	DEM 4	Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování					ČLS
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	GLO 1	Evropa a svět nás zajímá					ČLS
	GLO 2	Objevujeme Evropu a svět					ČLS
	GLO 3	Jsme Evropané					ČLS
Multikulturní výchova	MUL 1	Kulturní diference			ČJ	ČJ	ČJ
					ČLS	ČLS	ČLS
	MUL 2	Lidské vztahy	TV	TV	TV	TV	TV
	MUL 3	Etnický původ					ČLS
	MUL 4	Multikulturalita					INFO
						ČLS	
MUL 5	Princip sociálního smíru a solidarity	ČJ	ČJ	ČJ	ČJ	ČJ	
Enviromentální výchova	ENV 1	Ekosystémy		ČLS			ČLS
	ENV 2	Základní podmínky života			ČLS		ČLS
	ENV 3	Lidské aktivity a problémy životního prostředí			ČLS	ČLS	INFO
							ČLS
ENV 4	Vztah člověka k prostředí			ČLS	ČLS	INFO	
Mediální výchova	MED 1	Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení				ČLS	INFO
	MED 2	Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality					INFO
	MED 3	Stavba mediálních sdělení					INFO
							ČJ
	MED 4	Vnímání autora mediálních sdělení					INFO
							ČJ
	MED 5	Fungování a vliv médií ve společnosti					INFO
MED 6	Tvorba mediálního sdělení					ČJ	
						INFO	
MED 7	Práce v realizačním týmu					INFO	

Průřezové téma	Číslo	Tematický okruh	II. stupeň			
			6.	7.	8.	9.
Osobnostní a sociální výchova	OSV 1	Rozvoj schopností poznávání	KFO	PŘ	ČJ	D
			TV	KFO	KFO	PŘ
			EUR	TV	TV	KFO
			RČ	EUR	EUR	TV
				RČ	RČ	EUR
				RČ		
	OSV 2	Sebepoznání a sebepojetí	EUR	PŘ	ČJ	INFO
			RČ	EUR	CH	D
				RČ	Z	PŘ
					EUR	Z
					RČ	EUR
				RČ		
	OSV 3	Seberegulace a sebeorganizace	KFO	PŘ	Z	D
			EUR	KFO	KFO	PŘ
			RČ	EUR	EUR	CH
				RČ	RČ	Z
						KFO
						EUR
				RČ		
	OSV 4	Psychohygiena	TV	PŘ	TV	D
			EUR	TV	EUR	PŘ
			RČ	EUR	RČ	CH
				RČ		TV
						EUR
				RČ		
	OSV 5	Kreativita	ČJ	ČJ	ČJ	ČJ
			HV	PŘ	HV	INFO
			KFO	HV	KFO	D
TV			KFO	TV	PŘ	
EUR			TV	EUR	CH	
RČ			EUR	RČ	HV	
			RČ		KFO	
					TV	
					EUR	
			RČ			
OSV 6	Poznávání lidí	TV	PŘ	ČJ	ČJ	
		EUR	TV	TV	D	
		RČ	EUR	EUR	PŘ	
			RČ	RČ	CH	
					TV	
			EUR			
			RČ			
OSV 7	Mezilidské vztahy	TV	PŘ	ČJ	INFO	
		EUR	TV	TV	D	
		RČ	EUR	EUR	PŘ	
			RČ	RČ	CH	
					EUR	
			RČ,TV			

Průřezové téma	Číslo	Tematický okruh	II. stupeň			
			6.	7.	8.	9.
Osobnostní a sociální výchova	OSV 8	Komunikace	ČJ	ČJ	ČJ	ČJ
			TV	PŘ	TV	INFO
			EUR	TV	EUR	D
			RČ	EUR	RČ	PŘ
				RČ		CH
						TV
						EUR
						RČ
	OSV 9	Kooperace a kompetice	HV	PŘ	TV	D
			TV	TV	EUR	PŘ
			EUR	EUR	RČ	CH
			RČ	RČ		TV
					EUR	
					RČ	
OSV 10	Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	EUR	PŘ	ČJ	ČJ	
		RČ	EUR	EUR	D	
			RČ	RČ	PŘ	
					EUR	
					RČ	
OSV 11	Hodnoty, postoje, praktická etika	ČJ	ČJ	ČJ	ČJ	
		EUR	PŘ	EUR	INFO	
		RČ	EUR	RČ	D	
			RČ		PŘ	
					CH	
					EUR	
					RČ	
Výchova demokratického občana	DEM 1	Občanská společnost a škola	D		D	Z
	DEM 2	Občan, občanská společnost a stát	D		D	D
			Z		Z	Z
	DEM 3	Formy participace občanů v politickém životě	D		D	D
					Z	Z
	DEM 4	Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování	D		D	D
			Z		Z	Z
	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	GLO 1	Evropa a svět nás zajímá	Z	AJ	AJ
				D	Z	CH
						Z
GLO 2		Objevujeme Evropu a svět	Z	AJ	AJ	D
				D	Z	Z
GLO 3		Jsme Evropané	Z	AJ	AJ	D
				Z	Z	

Průřezové téma	Číslo	Tematický okruh	II. stupeň			
			6.	7.	8.	9.
Multikulturní výchova	MUL 1	Kulturní diference	Z	PŘ	D	D
				HV	Z	Z
	MUL 2	Lidské vztahy	Z	ČJ	ČJ	D
				PŘ	D	Z
				HV	Z	
	MUL 3	Etnický původ	Z	PŘ	AJ	AJ
					D	D
					Z	Z
	MUL 4	Multikulturalita	Z	PŘ	AJ	AJ
					D	INFO
				Z	D	
					Z	
MUL 5	Princip sociálního smíru a solidarity	Z	PŘ	D	D	
				Z	Z	
Enviromentální výchova	ENV 1	Ekosystémy	PŘ		PŘ	PŘ
			Z		Z	Z
	ENV 2	Základní podmínky života	PŘ	CH	PŘ	PŘ
			Z		Z	CH
						Z
	ENV 3	Lidské aktivity a problémy životního prostředí	PŘ	RČ	PŘ	INFO
			Z		Z	PŘ
			RČ		RČ	Z
						RČ
	ENV 4	Vztah člověka k prostředí	PŘ	RČ	PŘ	INFO
			Z		CH	PŘ
					Z	Z
RČ				RČ	RČ	
Mediální výchova	MED 1	Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení				ČJ
						INFO
						CH
	MED 2	Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality				ČJ
						INFO
	MED 3	Stavba mediálních sdělení				ČJ
	MED 4	Vnímání autora mediálních sdělení				ČJ
						INFO
	MED 5	Fungování a vliv mediálních sdělení ve společnosti				ČJ
						HV
	MED 6	Tvorba mediálního sdělení				ČJ
						INFO
						ČJ
	MED 7	Práce v realizačním týmu				INFO
					ČJ	
					HV	

4. UČEBNÍ PLÁN

Tabulace učebního plánu

Učební plán

1. stupeň

Předměty	Jazyk a jazyková komunikace		Vzdělávací oblasti									Disp. hod	Dotace pro předmět	Ročník					Časová dotace celkem
	Český jazyk a literatura	Cizí jazyk	Matematika a její aplikace	Informatika	Čl. a jeho svět	Čl. a společnost	Čl. a příroda	Umění a kultura	Čl. a zdraví	Čl. a svět práce	1.			2.	3.	4.	5.		
																		1.	
Český jazyk a literatura	27			1					1				29	6	6	6	6	5	29
Cizí jazyk - Anglický jazyk		9							1			2	12	1	2	3	3	3	12
Další cizí jazyk - Německý jazyk									1			8	9	1	2	2	2	2	9
Kreslení forem	6		1									2	9	3	3	1	1	1	9
Matematika			19		1				1				21	5	4	3,5	4,5	4	21
Informatika				1									1					1	1
Člověk a jeho svět					10						2		12			3,5	3,5	5	12
Hudební výchova									3				3			1	1	1	3
Výtvarná výchova									5				5	1	1	1	1	1	5
Tělesná výchova a Umělecká výchova/Eurytmie										10			10	2	2	2	2	2	10
Rukodělné činnosti											5	2	7	1	1	2	2	1	7
Min. čas. dotace pro oblasti (RVP)	33	9	20	2	11	0	0	12	10	5	16	118							
Celková povinná časová dotace												20	21	25	26	26	118		
Minimální časová dotace v ročnících												18	18	22	22	22	102		
Maximální časová dotace v ročnících												22	22	26	26	26	122		

Počet týdnů epoch

	1.	2.	3.	4.	5.	Týdnů epoch celkem
Český jazyk a literatura	16	17	17	16	12	78
Kreslení forem	9	9				18
Matematika	13	12	10	11	10	56
Člověk a svět			11	11	16	38
Týdnů epoch celkem	38	38	38	38	38	

Počet procvičovacíh hodin

	1.	2.	3.	4.	5.	Celkem
Český jazyk a literatura			0,5	1	1	2,5
Matematika			0,5	1	1	2,5
Doplňující hodina k hlavnímu vyučování	2	1				3

Komentář u učebního plánu pro 1. stupeň:

- Český jazyk a literatura ..... 1 hod předmětu Informatika je vyučována ve 4. ročníku v rámci Čj, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
1 hod předmětu Hudební výchova je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci Čj - v 1. a 2. ročníku je předmět Hudební výchova integrován do hlavního vyučování
6 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Český jazyk a literatura je realizováno v předmětu Kreslení forem, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
- Cizí jazyk - Anglický jazyk ..... 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura je realizována v předmětu Anglický jazyk, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
2 hodiny předmětu Anglický jazyk jsou čerpány z disponibilních hodin
- Další cizí jazyk - Německý jazyk ... 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura je realizována v předmětu Německý jazyk, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
8 hodin předmětu Německý jazyk je čerpáno z disponibilních hodin
- Kreslení forem ..... 6 hod předmětu Kreslení forem v 1. a 2. ročníku je čerpáno ze vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy tohoto vzdělávacího oboru
1 hod předmětu Kreslení forem ve 3.-5. ročníku je čerpána ze vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
2 hodiny předmětu Kreslení forem jsou čerpány z disponibilních hodin

- Matematika ..... 1 hod předmětu Člověk a jeho svět (téma prvouka) je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci M - v 1. a 2. ročníku je předmět Člověk a jeho svět integrován do hlavního vyučování
 1 hod předmětu Hudební výchova je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci M - v 1. a 2. ročníku je předmět Hudební výchova integrován do hlavního vyučování
 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace je realizována v předmětu Kreslení forem, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
- Člověk a jeho svět ..... 1 hod předmětu Člověk a jeho svět (téma prvouka) je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci M - v 1. a 2. ročníku je předmět Člověk a jeho svět integrován do hlavního vyučování
 2 hodiny předmětu Člověk a jeho svět je čerpána z disponibilních hodin
- Hudební výchova ..... 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura (vzděl. obor Hudební výchova) je vyučována v 1. a 2. ročníku v realizována v rámci Čj - v 1. a 2. ročníku je předmět Hudební výchova integrován do hlavního vyučování
 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura (vzděl. obor Hudební výchova) je vyučována v 1. a 2. ročníku v realizována v rámci M - v 1. a 2. ročníku je předmět Hudební výchova integrován do hlavního vyučování
 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura (vzdělávací obor Hudební výchova) je realizována v předmětu Anglický jazyk, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura (vzdělávací obor Hudební výchova) je realizována v předmětu Německý jazyk, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
- Tělesná výchova a Umělecká výchova/Eurytmie - obsah části předmětu Tělesná výchova a Umělecká výchova/Eurytmie je realizován v celkovém rozsahu 10 hodin ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví
- Rukodělné činnosti ..... 2 hodiny předmětu Rukodělné činnosti je čerpáno z disponibilních hodin
 v předmětu Rukodělné činnosti jsou realizovány tematické okruhy Práce s drobným materiálem, Pěstitelské práce a částečně Konstrukční činnosti
 pozn.: tematické okruhy vzdělávací oblasti Člověk a svět práce Konstrukční činnosti a Příprava pokrmů jsou realizovány také v rámci předmětu Člověk a jeho svět
- Informatika ..... 1 hodina předmětu Informatika je vyučována ve 4. ročníku v rámci ČJ, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

Učební plán

2. stupeň

Předměty	Vzdělávací oblasti											Disp. hod	Dotace pro předmět	Ročník				Časová dotace celkem
	Jazyk a jazyková komunikace			Matematika a její aplikace	Informatika	Čl. a jeho svět	Čl. a společnost	Čl. a příroda	Umění a kultura	Čl. a zdraví	Čl. a svět práce							
	Český jazyk a literatura	Cizí jazyk	Další cizí jazyk															
Český jazyk a literatura	15				1	0,5							16,5	4	4	5	4,5	17,5
Cizí jazyk - Anglický jazyk		12											12	3	3	3	3	12
Další cizí jazyk - Německý jazyk			6									4	10	2	2	2	2	8
Matematika				15	1								16	4	4	4	4	16
Informatika					2								2			1	1	2
Dějepis/Výchova k občanství						10							10	3	2	2	4	11
Fyzika							6				1		7	1,5	1,5	1,5	1,5	6
Chemie							6						6		2	2	2	6
Přírodopis							5,5		2				7,5	2	2	2	1,5	7,5
Zeměpis						1	4				2		7	2	2	2	1	7
Hudební výchova								4					4	1	1	1	1	4
Výtvarná výchova								4					4	1	1	1	1	4
Kreslení forem								2					2	0,5	0,5	0,5	0,5	2
Tělesná výchova a Umělecká výchova/Eurytmie										8		4	12	3	3	3	3	12
Rukodělné činnosti											3	4	7	2	2	1	2	7
Min. čas. dotace pro oblasti (RVP)	15	12	6	15	4	0	11,5	21,5	10	10	3	15	123					
Celková časová dotace v ročnících														29	30	31	32	122
Minimální časová dotace v ročnících														28	28	30	30	116
Maximální časová dotace v ročnících														30	30	32	32	124

Počet týdnů epoch

	6.	7.	8.	9.	Týdnů epoch celkem
Český jazyk a literatura	6	6	5	6	23
Matematika	6	6	6	7	25
Dějepis	9	6	5	7	27
Fyzika	5	5	5	4	19
Chemie	0	5	6	6	17
Přírodopis	6	4	5	4	19
Zeměpis	6	5	5	4	20
Lyžařský výcvik (7. ročník), Divadlo (8. ročník)	0	1	1	0	2
Týdnů epoch celkem	38	38	38	38	

Počet procvičovacíh hodin

	6.	7.	8.	9.	Celkem
Český jazyk a literatura	2	2	2	2	8
Matematika	2	2	2	2	8
Doplňující hodina k hlavnímu vyučování	1	2	2	2	7

Komentář k učebnímu plánu pro 2. stupeň:

Český jazyk a literatura ..... 1 hod z časové dotace pro vzdělávací oblast Informatika je realizována v ČJ, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

0,5 hod z časové dotace pro vzdělávací oblast Člověk a společnost (část vzdělávacího oboru Výchova k občanství) je realizována v ČJ, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

1 hod z časové dotace je v 8. tř. věnována ročníkovým pracím a přípravě ročníkového divadla (RP-Ročníkové Projekty)

Další cizí jazyk - Německý jazyk ... 2 hod předmětu Německý jazyk jsou čerpány z disponibilních hodin

Matematika ..... 1 hod z časové dotace pro vzdělávací oblast Informatika je realizována v M, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

Dějepis ..... Výchova k občanství je realizována v rámci doplňujících hodin a 0,5 hodiny výchovy k občanství je realizována v ČJ, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

..... v 9. tř. je 1 hod Výchovy k občanství věnována Volbě povolání v rámci samostatného předmětu

- Přírodopis ..... 2 hod předmětu Přírodopis jsou čerpány ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví (Výživa, hygiena a zdraví, Biologie člověka), neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
- Zeměpis ..... 1 hodina předmětu Zeměpis je čerpána ze vzdělávací oblasti Člověk a společnost, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
 ..... 2 hod předmětu Zeměpis jsou čerpány z disponibilních hodin
- Kreslení forem ..... 2 hod předmětu Kreslení forem jsou čerpány ze vzdělávací oblasti Umění a kultura (VV), neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti a jsou realizovány v rámci doplňujících hodin nebo Umělecké výchovy
- Tělesná výchova a Umělecká výchova/Eurytmie-obsah části předmětu Tělesná výchova a Umělecká výchova/Eurytmie je realizován v celkovém rozsahu 8 hodin ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví
 2 hod ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví (Výživa, hygiena a zdraví, Biologie člověka) jsou realizovány v předmětu Přírodopis, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
- Rukodělné činnosti ..... 4 hod předmětu Rukodělné činnosti je čerpáno z disponibilních hodin
 pozn.: jsou zde realizovány tematické okruhy Práce s technickými materiály, Svět práce a částečně Pěstitelské práce, chovatelství
- Informatika ..... 1 hod z časové dotace pro vzdělávací oblast Informatika je realizována v ČJ, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
 ..... 1 hod z časové dotace pro vzdělávací oblast Informatika je realizována v M, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

Poznámky k učebnímu plánu

Učební plán je v každém ročníku rozvržen na celkem 38 pracovních týdnů plné výuky. Pro přehlednost je rozdělen do dvou částí, 1. – 5. ročník a 6. – 9. ročník. V případě integrace či jiné organizace výuky, než je 45 minut je stanoven klíč pro přepočet hodinové dotace takto: 1 vyučovací hodina týdně = 33 vyučovacích hodin za školní rok.

Školní den se dělí na dvě základní části, hlavní a vedlejší vyučování, které jsou rozdělené 30minutovou přestávkou.

Hlavní vyučování je realizováno v závislosti na ročníku a přepočtu na 45minutového jednotky v rozsahu 12 -14 hodin týdně (1. ročník - 14 hodin, 2. ročník – 13 hodin, 3., 4., 5. ročník – 12 hodin, 6., 7. ročník – 13 hodin, 8. ročník – 14 hodin, 9. ročník – 13 hodin).

V hlavním vyučování jsou realizovány tzv. epochové předměty:

Epochové předměty pro I. stupeň – Český jazyk a literatura, Kreslení forem, Matematika, Člověk a jeho svět,

Epochové předměty pro II. stupeň – Český jazyk a literatura, Matematika, Dějepis, Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis

Ostatní předměty jsou realizovány **v tzv. vedlejším vyučování**. To jsou jednotlivé vyučovací jednotky, které se pravidelně střídají každý týden v průběhu celého školního roku (zpravidla 45 minut / jednotka), popř. jsou vyučovány v blocích:

Předměty vedlejšího vyučování pro I. stupeň – Anglický jazyk, Německý jazyk, Kreslení forem, Hudební výchova, Výtvarná výchova, Tělesná výchova a Umělecká výchova/Eurytmie, Rukodělné činnosti, procvičovací hodiny Matematiky a Českého jazyka a literatury, Informatika

Předměty vedlejšího vyučování pro II. stupeň - Anglický jazyk, Německý jazyk, Informatika, Hudební výchova, Výtvarná výchova, Kreslení forem, Tělesná výchova a Umělecká výchova/Eurytmie, Rukodělné činnosti, procvičovací hodiny Matematiky a Českého jazyka a literatury

V 1. a 2. ročníku nejsou předměty Člověk a jeho svět a Hudební výchova zařazeny jako samostatné předměty. Svými tématy prolínají hlavní vyučování, proto jsou do nich plně integrovány. Časová dotace předmětů hlavního vyučování je o integrované předměty patřičně navýšena.

Výuka předmětu Umělecká výchova/Eurytmie je realizována jako Eurytmie v případě, že má škola k dispozici kvalifikovaného pedagoga; v opačném případě jsou hodiny tohoto předmětu věnovány umělecké výchově, kde je možné realizovat očekávané výstupy.

Předmět Kreslení forem naplňuje na 1. stupni očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura) a Matematika a její aplikace, na 2. stupni Umění a kultura (Výtvarná výchova) a jsou realizovány v rámci doplňujících hodin.

Očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a svět práce jsou realizovány v předmětu Rukodělné činnosti. Některé výstupy jsou také přesunuty do předmětu Člověk a jeho svět (1. stupeň).

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví jsou z největší části realizovány v předmětu Přírodopis.

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Výchova k občanství jsou z velké části realizovány v předmětu Dějepis a v doplňujících hodinách, některé také v předmětech Matematika, Zeměpis, Český jazyk a literatura.

Procvičovací hodiny předmětů Český jazyk a literatura CV (ČJ) a Matematika CV (M) jsou nedílnou součástí těchto předmětů, slouží jednak pravidelnému procvičování probraného učiva, jednak k doplnění a procvičování témat z hlavního vyučování.

Na druhém stupni se zpravidla realizují tyto projekty: v 7. ročníku realizuje lyžařský výcvikový kurz a v 8. ročníku divadlo.

Doplňující hodiny umožňují se více věnovat vybraným tématům daného ročníku, popř. věnování se sociální problematice. Na druhém stupni slouží k realizaci výchovy k občanství a kreslení forem.

Abecední přehled použitých zkratk názvů předmětů:

AJ	Anglický jazyk
ČJ	Český jazyk a literatura
ČLS	Člověk a jeho svět
D	Dějepis/Výchova k občanství
F	Fyzika
HV	Hudební výchova
CH	Chemie
INF	Informatika
KF	Kreslení forem
M	Matematika
NJ	Německý jazyk
PŘ	Přírodopis
RČ	Rukodělné činnosti
TV/UV/EU	Tělesná výchova a Umělecká výchova/Eurytmie
VV	Výtvarná výchova
Z	Zeměpis

5. VZDĚLÁVACÍ OBLASTI

Jazyk a jazyková komunikace

Charakteristika oblasti

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace je realizována v povinných vyučovacích předmětech – Český jazyk a literatura, Kreslení forem, Anglický jazyk a Německý jazyk.

Ve waldorfských třídách se děti učí dva cizí jazyky od 1. ročníku. Jazyk jako specifický lidský fenomén je ve waldorfské pedagogice chápán jako prostředek růstu a vývoje lidské bytosti. Vyučování cizích jazyků je mimo jiné prostředkem k setkání s novou kulturou. Jejich osvojení, nebo přinejmenším konfrontace s nimi, podněcuje vnitřní flexibilitu a otevřenost, které jsou nezbytné k tomu, aby se člověk ve svém životě naučil svět vnímat v širších souvislostech. Děje se tak především poznáváním a používáním jazyka samotného, jeho melodie a zvukové podoby.

Waldorfská pedagogika si klade za cíl vést žáky k světoobčanství a podněcovat v nich vědomí sounáležitosti s celým lidstvem a pocit spoluzodpovědnosti za dění na celé zemi. Cizí jazyky jsou k tomu jedním z důležitých prostředků právě proto, že reprezentují jiné kultury a jiné perspektivy nahlížení života. Jejich osvojení, nebo přinejmenším konfrontace s nimi, podněcuje vnitřní flexibilitu a otevřenost, které jsou nezbytné k tomu, aby se člověk ve svém životě naučil svět vnímat v širších souvislostech.

Na waldorfské škole se běžně vyučují dva cizí jazyky, a to již od prvního ročníku. Není to však zdaleka jen proto, že se v době globalizace a integrace ČR do evropských a světových struktur znalost více jazyků postupně stává nepostradatelnou. Začíná-li se se dvěma jazyky již tak brzo, jde především o využití potenciálu, který děti kolem 6. roku většinou ještě mají. Hlavním cílem není objem získaných znalostí, ale rozšíření a obohacení duševního prostoru dítěte. Jazyk již ve své fonetické podobě v sobě nese určitý pohled na svět a právě děti prvních dvou ročníků jsou svou otevřeností a schopností nápodoby zvláště vnímavé vůči zvukomalebnosti cizího jazyka. Jsou ještě schopné učit se jakýkoli cizí jazyk podobně, jako si osvojovaly svou mateřštinu – jeho bezprostředním prožitkem. Odpovídá-li způsob výuky jejich věku, přijímají jazyk otevřeně a bez zábran jako hru a jakoby mimovolně jej vstřebávají. Dlouholeté zkušenosti ze stovek waldorfských škol po celém světě ukázaly, že většina dětí v tomto věku oba jazyky bez problému zvládá a nikterak je to nezatěžuje. Naopak. Protože dětský organismus je ještě tvárný, má výuka více cizích jazyků blahodárný vliv na pružnost mluvidel a myšlení, která s věkem jinak přirozeně ubývá a člověk se hůř a hůř vymaňuje z vlivu své mateřštiny. Naučit se například správnou výslovnost je tedy nejsnazší v raném dětství; později je k tomu třeba buď mimořádný talent anebo značné úsilí.

Aby výuka oslovila žáky po všech stránkách, jinými slovy jejich celou bytost, volí se úměrně k věku a dispozicím žáků široká škála metod. Hojně se využívá recitace a zpěvu, dramatických prvků, aktivit zaměřených na pohyb a smyslové vnímání, jazykolamů a jazykových her, ale klade se důraz i na vědomé poznávání zákonitostí a pravidel. Výukou postupuje vyprávění a četba tematicky blízká žákům a postupné seznamování se s geografii a kulturou daných jazykových oblastí. Obohacením mohou být různé projektové práce a v neposlední řadě přímý kontakt s vrstevníky v zahraničí. Je vhodné, když látka výuky v cizích jazycích do jisté míry navazuje na látku epochy či jiných předmětů a to zvláště v oblasti gramatiky a reálií.

V prvních třech ročnících probíhá výuka vesměs ústně a využívá se hlavně principu nápodoby. Žáci pronikají do cizího jazyka skrze naslouchání, zpěv, hry. Dle uvážení učitele se žáci ve třetím nejpozději však ve čtvrtém ročníku začínají seznamovat s písemnou podobou jazyka, čímž mimo jiné dochází k upevnování učiva a k jeho vědomějšímu uchopení. V následujících ročnících jsou pak řečové dovednosti dále prohlubovány a učivo se rozšiřuje o poznávání mluvnických zákonitostí a kulturního prostředí dané jazykové oblasti. Žák je postupně veden k samostatnému uchopení cizího jazyka.

1. STUPEŇ

1. období (1. – 3. ročník)

Výuka v prvním období je založena na „úplném ponoření“ do cizího jazyka, vychází z přirozené schopnosti napodobovat, která je základním principem učení až do devíti let. Zpěvem písní a recitací básní a říkadel, doprovázených gesty a mimikou, se děti seznamují s mluvenou formou daného cizího jazyka, s jeho charakteristickými zvuky a melodiemi. Ponoření do jazyka napomáhají také hry a dramatizace příběhů. Učitel se snaží vést výuku pokud možno jen v cizím jazyce.

Přesné porozumění není v tomto období cílem práce. Důležitější je zprostředkovat dítěti intenzivní prožitek jazyka, jelikož nevědomě vstřebané obsahy budou vědomě vyzdvíženy v pozdějších letech. Slovní zásoba se v tomto věku většinou nepřekládá, děti si slova, fráze a větné celky postupně osvojují z kontextu výuky. Také gramatické struktury jsou zatím užívány a procvičovány výhradně v kontextu, žáci je užívají na základě nápodoby, bez vědomého učení.

Významným prvkem výuky je rytmus, ať už jde o rytmus prožívaný skrze jazyk nebo o rytmus vlastního vyučování. Rytmus v tomto věku výrazně podporuje paměť. Sborová recitace se střídá s recitací ve skupinách a spěje k samostatnému projevu jednotlivých žáků v krátkých dialogích, často inspirovaných básněmi nebo určitým tématem. Při rozhovorech se žáci seznamují se základními obraty společenského styku, učí se reagovat na otázky a pokyny.

Také vyprávění krátkých příběhů hraje, stejně jako v hlavním vyučování, už od 1. ročníku důležitou roli. Poslechem souvislého sdělení se děti učí sledovat proud cizí řeči a rozvíjí porozumění slyšenému textu. Obsah vyprávění často navazuje na témata v hlavním vyučování.

2. období (4. – 5. ročník)

Ústní práce se dále rozvíjí. Děti v tomto věku mají dobrou paměť a velký potenciál k učení. Jejich cit pro řeč jim navíc umožňuje vnímat krásu cizího jazyka. Texty k recitaci a písně proto nabývají na obsahu a na obtížnosti. Recitací a řečovými cvičeními pokračují žáci v osvojování čisté výslovnosti a správné větné melodie a také v rozšiřování idiomatické slovní zásoby. Učitel jednoduše a obrazně uvede obsah básně nebo písně, kterou se děti dále učí opakováním po učiteli.

Ve věku 9-10 let se u dětí vyvíjí nový, individuálnější přístup k jazyku. Nejvýznamnějším prostředkem individuálního uchopení jazykového materiálu je nově zavedené psaní a čtení. Dříve, než žáci dostanou tištěné texty, učí se číst to, co sami napsali. Žáci nabývají schopnosti dívat se na cizí jazyk s odstupem, porovnávat ho s mateřským jazykem a s pomocí učitele objevovat jeho pravidla. Učitel je vede k tomu, aby objevená pravidla zkoušeli sami v praktické podobě formulovat, poté je společně zapisují do sešitu. Ve výuce cizího jazyka roste důraz na poznávání reálií příslušných zemí a jejich porovnávání s přírodními i kulturními podmínkami v České republice.

Ve 4. ročníku je stěžejním tématem výuky přechod k psaní, seznamování se s grafickou podobou slov. Velká část hodin je věnována pečlivému zapisování známých textů do sešitů a následné práci s nimi (čtení, dramatizace, rozhovory, procvičování pravopisu slov, vyvozování pravidel).

Od 5. ročníku začíná vědomé vyučování, rozšiřování a procvičování slovní zásoby. Žáci jsou podporováni v tvořivém přístupu k cizímu jazyku a v tvůrčím používání známých výrazů. Tomu napomáhá poslech a četba živých a výstižných popisů lidí, míst a situací a také odpovídající domácí úkoly. Prohlubuje se porozumění pro zákonitosti jazyka, pro gramatiku.

2. STUPEŇ (6. – 9. ročník)

Ve výuce na druhém stupni je velmi důležitý pořádek, struktura, plánování. Žáci se učí systematické práci, přehledně si zapisují slovní zásobu a gramatiku, důraz je kladen na vysoký standard vedení sešitu. S rozšiřujícími se znalostmi gramatiky a slovní zásoby jsou žáci vedeni k samostatnějšímu ústnímu i písemnému vyjadřování v cizím jazyce, k formulování kratších textů (dopisy, jednoduché popisy, obsahy příběhů) a ústních projevů.

Přes nárůst množství učiva by neměly chybět také umělecké prvky (přednes básní, dramatizace, zpěv) a humor, aby výuka nadále zůstávala živá a různorodá.

Práce s autentickými texty se stává pravidelnou součástí výuky a pokračuje na celém druhém stupni podobně jako v předchozím období, stejně jako vědomé osvojování slovní zásoby. Žáci se učí pracovat s dvojjazyčným slovníkem, s nímž se v základech seznamují už v pátém ročníku, a provádět jednoduché překlady. Témata četby a rozhovorů úzce navazují na témata hlavního vyučování. Je možné učit v cizím jazyce některé z epoch, popř. celou epochu jiného předmětu. Na konkrétních příkladech zvyků, situací, míst, osobností a událostí se žáci dále seznamují se zeměpisem, kulturou a historií příslušných zemí.

V 6. ročníku se žáci vědomě seznamují s celkovou strukturou jazyka, získávají přehled o tom, co se již naučili a co si ještě musí osvojit, učí se systematické práci. Převyprávění příběhů připravuje žáky na pozdější samostatný projev. V tomto ročníku žáci pracují na divadelním vystoupení ve vybraném cizím jazyce.

V 7. ročníku je kladen důraz na pečlivost ve výslovnosti i ve vedení sešitů. Znalosti žáků jsou pravidelně ověřovány a systematicky upevňovány, aniž by se však vytratilo umělecké pojetí výuky, také humor by měl prostupovat celou výukou, včetně gramatických cvičení, testů a diktátů.

V 8. ročníku mohou žáci podle svých zájmů a schopností začít pracovat i na individuálních projektech a referátech, většinou s pomocí a pod vedením učitele. Jednotliví žáci jsou podněcováni k navazování kontaktů s vrstevníky v zahraničí. Žáci také přebírají větší zodpovědnost za vedení sešitů a třídění učebních materiálů.

Je zařazena 1 samostatná hodina věnující se Ročníkovým projektům, tj. přípravě ročníkových prací a divadelnímu představení prezentovanému v rámci Duhového divadla. (RP – Ročníkové Projekty)

Hlavními tematickými okruhy 9. ročníku jsou aktuální otázky současného života a společnosti s cílem rozvinout u žáků vědomí spoluúčasti na dění ve světě. Zároveň jsou opakována a procvičována dosud probraná témata, slovní zásoba a gramatika.

Český jazyk a literatura

Charakteristika předmětu

Mateřský (český) jazyk je naším základním nástrojem a výchozím bodem pro poznávání světa a pro mezilidskou komunikaci. Otevírá nám svět národní kultury s její osobitou mentalitou. Patříčná péče o něj je proto jedním z cílů vzdělání, neboť jazyk je důležitým prostředkem pro proniknutí a zvládnutí nejen všech vyučovacích předmětů, nýbrž mnoha oblastí života.

Jazyková výchova respektující specifika vývoje (vývojové fáze) dítěte a mladého člověka je významným nástrojem sebepoznání a sebevyjádření, pomáhá mu zdokonalovat a rozvíjet jeho osobnost. Kultivací mluveného i psaného projevu se rozvíjí a kultivuje i myšlení a cítění žáka. Jedním z nejvyšších cílů waldorfské pedagogiky v oblasti péče o jazyk je vytváření živoucího vztahu mezi člověkem a slovem. Ten nespočívá pouze v porozumění významu slov, ale ve skutečném prožitku jazyka samotného a jeho proniknutí na všech úrovních. Jde tedy jak o zvládnutí stránky významové a uchopení jeho struktury, tak o prožitek zvukové stránky jazyka, tj. barvy a kvality hlásek a jeho rytmických a melodických elementů.

Jazyk úzce souvisí s pohybem, a to nejen s pohyby řečových orgánů, ale i s pohybovou aktivitou celého těla. Od raného věku je jazyk pro dítě nejdříve hrou se zvuky řeči, hrou plnou pohybu, hrou vnímání, napodobování. Dítě jinak pociťuje znění samohlásek (jako odraz svých vnitřních stavů), jinak znění souhlásek (jako odraz vnějších zvuků). Hravé zacházení s hláskami, tóny a rytmy řeči pak zůstává člověku trvale, zjemňuje se a zvnitřňuje se. Vytváří potom základ pro živé vnímání jazyka a tvůrčí přístup k řeči, z něhož vyvěrá například lidová slovesnost, poezie i próza.

Obsah vzdělávacího oboru (předmětu) Český jazyk a literatura lze v návaznosti na RVP pro přehlednost rozčlenit na:

- komunikační a slohovou výchovu
- jazykovou výchovu
- literární výchovu

Ve výuce se však vzdělávací obsah jednotlivých složek vzájemně prolíná.

Komunikační a slohová výchova

Klade se důraz především na formu mluveného a psaného projevu. Žáci se učí pozorně naslouchat a výstižně a zřetelně formulovat. Poté, co zvládnou písmo a dále na něm pracují, se učí číst s porozuměním, vyhledávat a zpracovávat patřičné informace, aby pak sami mohli srozumitelně formulovat svou analýzu, shrnutí, hodnocení a postoje. Žáci jsou vedeni nejen k formální a stylistické správnosti, ale i k tvůrčí práci s jazykem a k obsahové bohatosti a autenticitě.

Každý žák si vytváří pod vedením učitele vlastní učební text ve formě tzv. epochového sešitu. Záznamy v něm jsou přehledem probraného učiva, a proto je formě i obsahu epochových sešitů věnována velká pozornost od první třídy. Nahrazují totiž svým způsobem učebnice, které se na waldorfské škole používají spíše jen jako jeden z možných zdrojů informací, a to zpravidla až ve vyšších ročnících. Při tvorbě sešitů se žáci učí pracovat s estetickou úpravou textu a postupem času si též procvičují schopnost vhodného využití nejrůznějších slohových útvarů. Na začátku stojí důsledné vedení učitele, které výsledně směřuje k samostatnému zpracování učiva ze strany žáků.

Jazyková výchova

Žáci postupně objevují vnitřní i formální zákonitosti češtiny, osvojují si je a učí se je vhodně aplikovat. Studují gramatické struktury, pravopisná pravidla a osvojují si spisovnou podobu češtiny v porovnání s hovorovým jazykem, nářečím a s cizími jazyky. Tím se nejen učí kultivovaně vyjadřovat, nýbrž rozvíjejí své logické myšlení, schopnost porovnávání, třídění, rozlišování a zobecňování jevů. Český jazyk se tak stává nejen nástrojem pro získávání informací, ale i předmětem poznávání.

Literární výchova

Žáci se prostřednictvím příběhů vyprávěných učitelem a později i četby vžívají do dějů a do osudů postav pohádkových, mytických, smyšlených i historických, čímž získávají formou obrazů živé povědomí o hodnotách, morálních zásadách a kulturně-historickém vývoji lidské společnosti, které se jim stává nástrojem rozvíjení vlastní osobnosti a poznávání sebe sama i druhých. Český jazyk navíc není v literatuře již jen prostředkem k poznávání kultury vlastní, ale stává se prvním mostem k ostatním kulturám světa do té doby, než si člověk osvojí další cizí jazyk. Žáci si při práci s národní a světovou literaturou mohou uvědomit souvislosti, ale i rozdíly mezi kulturou ostatních národů a svou vlastní.

Výuka literatury ale zdaleka nespočívá jen v poslouchání a čtení. Důležitá je praktická práce s nejrůznějšími literárními žánry (ne tedy jen jejich identifikace, nýbrž přímý prožitek), ať už se jedná o recitaci poezie, dramatizaci literárních textů či diskuse nad přečtenými díly. Zde se dá literární výchova těžko oddělit od slohové, protože žáci jsou také vedeni k vlastní tvorbě. Škola vytváří podmínky pro samostatnou tvořivou činnost žáků. Vydávají se například třídní a školní noviny s vlastními příspěvky a literárními pokusy, hraje se loutkové divadlo, připravují se recitační programy, divadelní představení apod. Je rozvíjena verbální i neverbální komunikace, spolupráce ve skupině, kultivuje se mluvený, psaný i pohybový projev, žáci vstupují do rozličných reálných i modelových životních situací, učí se vystupovat před diváky a reflektovat své zážitky. Skrze vlastní činnost žáci spějí k poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit rozvoj jejich postojů a životních hodnot a obohatit jejich duchovní život. Jazykové a literární vzdělávání ve škole se tak stává skutečnou dílnou lidskosti.

Forma realizace

V předmětu Český jazyk a literatura jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Jazyk a jazyková komunikace, Umění a kultura a Člověk a jeho svět. V 1. a 2. ročníku jsou do tohoto předmětu integrovány předměty Hudební výchova a Člověk a jeho svět.

Předmět je vyučován ve všech ročnících ve formě epoch, od 3. do 9. ročníku navíc ve formě procvičovacích hodin (konkrétní časové dotace v jednotlivých ročnících je možné nalézt v učebním plánu).

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována především tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Mediální výchova a Multikulturní výchova.

Rozvíjení kompetencí

Předmět Český jazyk a literatura svými výchovnými cíli a strategiemi (postupy) umožňuje žákům rozvíjet:

Kompetence k učení

- Rozvíjí u žáků dovednosti potřebné k osvojení učiva.
- Předkládá žákům možnosti používání osvojených dovedností z jazykového vzdělávání v jiných oblastech.
- Vede žáky k systematickému vedení a ukládání informací.
- Vede žáky k aplikaci naučených pravidel pravopisu a jejich vzájemnému propojování.
- Seznamuje žáky s mluvnickými a literárními termíny souvisejícími s probíraným učivem.

Kompetence k řešení problémů

- Vede žáky k tomu, aby samostatně nalézali pravidla, kterými se řídí probírané mluvnické jevy.
- Vede žáky k tomu, aby uměli nalézat chyby v textu a odůvodnit správné řešení.
- Vede žáky k samostatnému vyhledávání potřebných informací z různých informačních zdrojů.

Kompetence komunikativní

- Vede žáky ke spisovnému vyjadřování, rozlišování spisovné, obecné a nespisovné češtiny.
- Vede žáky ke správné formulaci obsahu sdělení v rámci probíraných žánrů, nabízí žákům dostatek příležitostí k porozumění probíraných literárních textů.
- Vede žáky pomocí literárního i gramatického učiva k rozšiřování slovní zásoby.
- Vede žáky ke správné, srozumitelné stavbě větných celků, k vyprávění.

Kompetence sociální a personální

- Vytváří příležitosti k tomu, aby žáci mohli diskutovat v malých skupinách i v rámci celé třídy.
- Vede žáky k tomu, aby dokázali požádat o pomoc.

Kompetence občanské

- Seznamuje žáky s naším slovesným dědictvím a pomáhá jim vysvětlovat jeho význam.
- Žák nachází literární vzory.
- Český jazyk posiluje v žácích mravní citění a jednání.
- Podporuje v žácích potřebu literárního projevu, recitace, četby.

Kompetence pracovní

- Vede žáky k dodržování hygienických pravidel pro čtení a psaní.
- Vede žáky k přípravě a udržování jejich učebního prostoru.

Kompetence digitální

- Vede žáky k vnímání jazyka jako prostředku k získávání a předávání informací, k vyjádření potřeb a prožitků a ke sdělování názorů
- Umožňuje žákům samostatně získávat informace z různých zdrojů a ke zvládnutí práce s jazykovými prameny i texty různého zaměření

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
čte plynule a s porozuměním slova a jednoduché básně, které zná předem zpaměti	Vyvozování hlásek v podobě hůlkového písma, vyvozování písmen z obrazů – první setkání se symbolem	KFO
doplňuje neúplná slova správnými písmeny	Čtení hlásek, slov a jednoduchého známého textu velkými tiskacími písmeny (čtení jako konfrontace známého textu)	
v krátkých mluvených projevech a při skládání hlásek do slov správně dýchá	Doplňování neúplných slov	
HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase		
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře		
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie		
píše velká tiskací písmena abecedy a číslice; rozpozná s pomocí vzoru chybný zápis písmene	Psaní správných tvarů velkých tiskacích písmen a číslic - římských (do XII) a arabských (do 100), abeceda	
píše správně velká tiskací písmena a podle vzoru i jednotlivá slova	Opis jednoduchých krátkých slov a známých básní z tabule	
rozumí mluveným pokynům přiměřené složitosti	Reagování na ústní pokyny učitele Řešení hádanek	
napodobuje mluvu učitele	Rytmizace říkadel a básní doprovázených smysluplnými gesty Zkvalitňování výslovnosti nápodobou, přednes nápodobou Jazykolamy	

ČJL-3-1-03 respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi	Vyřizování jednoduchého vzkazu	ČLS
dovede souvisle ve větách sdělit svoje pocity a přání	Vyjadřování přání a potřeb (požadání, poděkování) slušnou formou, neskákání do řeči druhým, hlášení o slovo, pravidla pro klidný pohyb po škole, zdravení učitelů i ostatních dospělých osob, pravidla pro začátek i ukončení hodiny, oslovování spolužáků křestním jménem a učitelů; vyjadřování omluvy	
správně sedí u psaní a drží správně psací nástroj	Správné sezení a úchop psacích potřeb, udržování pořádku v penálu a v sešitech	
JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
člení slova na hlásky a skládá z hlásek slova, rozliší počáteční a koncovou hlásku	Sluchová analýza a syntéza	
poznává a doplňuje slova opačného významu	Slova opačného významu	
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
reprodukuje krátké říkanky a básničky	Básně k obraznému ztvárnění hlásky	MUL 5
přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu básně zprostředkované učitelem	Vyprávění známých pohádek a další práce s nimi, převyprávění pohádek a kreslení obrázků k vyprávění	
ČJL-3-3-02 vyjadřuje své pocity z přečteného textu	Básně k ročním obdobím a svátkům	
rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších	Dramatizace pohádek	
ČJL-3-3-04 pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností	Vyprávění vlastních zážitků, přání Přednes průpovědí	
vnímá souvislost ilustrace a děje příběhu	Vypravování podle navazujících obrázků	

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
čte plynule a s porozuměním texty složené z krátkých vět	Celostní metoda čtení, čtení krátkého textu malým tiskacím písmem Čtení z čítanek psaných malým tiskacím písmem, čtení vlastního textu, čtení zapsaného písma	OSV 1
v krátkých mluvených projevech správně dýchá		
HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase		
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře		
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie	Správné tvary malých tiskacích písmen celé abecedy a číslic pastelkou, další rozvoj písma	OSV 5
píše malá tiskací písmena a interpunkční znaménka; rozpozná s pomocí vzoru chybný zápis slov a vět		
rozpozná neúplnou větu a doplní vhodná slova		
píše věcně i formálně správně velkými a malými tiskacími písmeny jednoduché věty	Psaní jednoduchého textu podle diktátu Samostatné psaní vlastního krátkého textu v jednoduchých větách Vázané formy jako příprava psacího písma	KFO
rozumí mluveným pokynům přiměřené složitosti	Reagování na ústní pokyny učitele Řešení hádanek a rébusů	
napodobuje mluvu učitele	Rytmizace říkadel a básní doprovázených smysluplnými gesty Zkvalitňování výslovnosti nápodobou, přednes nápodobou Jazykolamy	
ČJL-3-1-03 respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi	Vyjadřování přání a potřeb (požádání, poděkování) slušnou formou, neskákání do řeči druhým, hlášení o slovo, pravidla pro klidný pohyb po škole, zdravení učitelů i ostatních dospělých osob, pravidla pro začátek i ukončení hodiny, oslovování spolužáků křestním jménem a učitelů; vyjadřování omluvy	ČLS
uvědomuje si základní verbální i neverbální prostředky řeči v běžných školních situacích		
správně sedí u psaní, drží psací nástroj a má správný sklon papíru		
	Správné sezení a úchop psacích potřeb, správný sklon papíru, udržování pořádku v penálu a v sešitech	

JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
rozlišuje ve výslovnosti a při psaní párové souhlásky uvnitř a na konci slov; odlišuje dlouhé a krátké samohlásky	Velká a malá tiskací písmena Dlouhé a krátké samohlásky Párové souhlásky	
poznává a doplňuje slova opačného významu, slova nadřazená a podřazená	Slova opačného významu, slova nadřazená a podřazená	
ČJL-3-2-07 rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky	Věta oznamovací, tázací, rozkazovací	
odůvodňuje a píše správně i/y po tvrdých a měkkých souhláskách, píše správně slabiky dě, tě, ně, ú/ů, velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	Měkké, tvrdé a obojetné souhlásky, pravopis i/y po tvrdých a měkkých souhláskách Psaní dě, tě, ně Psaní ú/ů Velké písmeno na začátku věty Velké písmeno v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
reprodukuje básničky a krátké texty přiměřené věku	Vyprávění bajek a legend a jejich dramatizace, setkání se symbolikou bajek	MUL 5
ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku	Básně k ročním obdobím a svátkům	
ČJL-3-3-02 vyjadřuje své pocity z přečteného textu	Vyprávění vlastních zážitků, přání	
ČJL-3-3-03 rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění	Přednes průpovědí	
ČJL-3-3-04 pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností	Diskuse a úkoly k přečtenému textu	
pojmenuje hlavní osoby v příběhu a převypráví děj		
po přípravě dovede reprodukovat na základě vlastních zážitků krátký mluvený projev	Mluvený projev	
přiřadí k části příběhu správnou ilustraci	Vypravování podle navazujících obrázků	

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-3-1-01 plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti	Čtení textu tiskacím i psacím písmem, čtení knih	OSV 1
v přiměřeně náročném textu příběhu vyhledá podstatné informace	Čtení vlastních zápisů a textů	OSV 5
doplní smysluplně části vět podle kontextu	Hlasité čtení	
reprodukuje obsah známých příběhů svými slovy	Vyhledávání a porozumění textu	
ČJL-3-1-09 píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev	Správné tvary psacího písma celé abecedy perem, rozvoj vázaného písma - práce se symboly, které se odpoutávají od obrazů	
ČJL-3-1-10 píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení	Vývoj písma od nejstarších dob po dnešní podobu, seznámení s hebrejskými znaky jako jinou sadou symbolické reprezentace textu Opis textu z tabule Psaní vlastních vět, krátkých textů a sdělení - záznam vlastních zážitků nebo textu ve spojitosti s epochami Popis předmětu, jednoduchý popis pracovního postupu Psaní jednoduchého textu podle diktátu Kontrolování a oprava vlastního zápisu Vázané formy jako procvičování psacího písma	KFO
ČJL-3-1-02 porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti	Porozumění písemně zadanému úkolu i ústnímu pokynu	
ČJL-3-1-03 respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru	Vyjadřování přání a potřeb (požádání, poděkování) slušnou formou, neskákání do řeči druhým, hlášení o slovo, pravidla pro klidný pohyb po škole, zdravení učitelů i ostatních dospělých osob, pravidla pro začátek i ukončení hodiny, oslovování spolužáků křestním jménem a učitelů; vyjadřování omluvy Tajné písmo jako příprava k šifrování	OSV 8
I-5-1-01 uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat		
ČJL-3-1-06 volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích		
I-5-2-01 sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů		
ČJL-3-1-04 pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost	Rytmizace říkadel a básní doprovázených smysluplnými gesty, recitace básní doprovázejících epochy	OSV 6, 7, 11
ČJL-3-1-05 v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči	Zkvalitňování výslovnosti nápodobou, přednes nápodobou Jazykolamy	
ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním	Správné sezení a úchop psacích potřeb, správný sklon papíru, udržování pořádku v penálu a v sešitech	

JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-3-2-01 rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky	Velká a malá tiskací a psací písmena celé abecedy Krátké a dlouhé samohlásky Dvojhásky au, ou Párové souhlásky	
ČJL-3-2-02 porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná	Slova opačného a podobného významu	
ČJL-3-2-03 porovnává a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost	Slova významem souřadná, nadřazená a podřazená	
rozlišuje ve slově kořen	Vyjmenovaná slova a slova k nim příbuzná	
rozlišuje podstatná jména, přídavná jména a slovesa v základním tvaru	Úvod do podstatných jmen, přídavných jmen a sloves	
ČJL-3-2-08 odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě – mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	Procvičování pravopisu i/y po tvrdých a měkkých souhláskách Vyjmenovaná slova a slova k nim příbuzná Psaní bě, pě, vě, mě - mimo morfologický šev Velké písmeno v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-3-1-07 na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev	Vyprávění příběhů ze Starého zákona, jejich dramatizace, formulace zákonů a pravidel starozákonních příběhů	MUL 1, 5
ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku	Vyprávění vlastních zážitků podle časové a dějové posloupnosti	
ČJL-3-3-02 vyjadřuje své pocity z přečteného textu	Popis mimořádné postavy, situace	
ČJL-3-3-03 rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění	Přednes veršů	
ČJL-3-3-04 pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností	Přednes průpovědí	
ČJL-3-1-11 seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh	Vyjádření hodnotícího postoje, přání	

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
čte potichu a nahlas s porozuměním přiměřeně náročné kratší texty v přiměřeně náročném textu příběhu vyhledá podstatné informace identifikuje podstatné informace v textu z hlediska jeho úplnosti rozlišuje podstatná fakta ve věku přiměřených sděleních, reprodukuje básně a krátké prozaické texty I-5-1-01 uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat	Četba prózy a poezie Četba knih dle vlastního výběru a zájmu Čtení z odborných knih a práce s encyklopedií Čtení vlastních zápisů a textů Tiché čtení Společné hlasité čtení literatury dle výběru učitele Zkvalitnění čtení - plynulost, barva hlasu, intonace, výrazové čtení Knihovna - vyhledání v papírovém katalogu, vytvoření třídního katalogu, řazení slov podle abecedy, vyhledávání ve slovnících	OSV 1
umí se představit, poděkovat a rozloučit se ovládá různé způsoby intonace, frázování i tempa řeči, je schopen je podle doporučení použít ve školních promluvách usiluje o správnou spisovnou výslovnost	Vyjadřování přání a potřeb (požadání, poděkování) slušnou formou, neskákání do řeči druhým, hlášení o slovo, zdravení učitelů i ostatních dospělých osob, pravidla pro začátek i ukončení hodiny, oslovování spolužáků křestním jménem a učitelů; vyjadřování omluvy; při sporu nejedná agresivně Rozhovory s vyučujícími a spolužáky Spisovný verbální projev během výuky Jazykolamy Dramatizace	OSV 8
píše správně po stránce obsahové jednoduché komunikační žánry dokáže připravit vyprávění podle dějové souvislosti a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu	Tematické epochové práce a zápisy v epochových sešitech Tematické slohové práce - vypravování - tvorba osnovy, shrnutí vyprávění do podstatných bodů, popis domu, popis stavby domu, další popisy pracovního postupu - pasivní následování i aktivní vytváření Kontrolování a oprava vlastního zápisu, orientace ve vlastních zápisech, zpětné vyhledávání informací Technika myšlenkových map - vypracování rodokmenu, příbuzenské vztahy, pokrevní linie, generace Členění textu do odstavců Vlastní literární tvorba v próze i v poezii	OSV 5
JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
porovnává významy slov	Synonyma a antonyma	
rozlišuje ve slově kořen, část předponovou a příponovou	Stavba slova Vyjmenovaná slova a slova příbuzná Rozdíl mezi předložkou a předponou	

ČJL-3-2-04 rozlišuje slovní druhy v základním tvaru I-5-4-01 najde a spustí aplikaci, pracuje s daty různého typu	Slovní druhy jako různé typy slov (příprava na objektové programování) a jejich určování	
ČJL-3-2-05 užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves	Slovní druhy ohebné a neohebné Mluvnické kategorie podstatných jmen - pád, číslo, rod Druhy zájmen Druhy číslovek Mluvnické kategorie sloves - osoba, číslo, čas	
vyhledá základní skladební dvojici	Základní skladební dvojice - podmět a přísudek Psaní koncovek v přičestí přítomném a minulém	
ČJL-3-2-06 spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy	Spojky a jejich význam	
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku	Vyprávění severské mytologie o hrdinech a bozích	MUL 1, 5
ČJL-5-3-01 vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je	Reprodukce prózy a vlastní četby	
ČJL-5-3-03 rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů	Recitace básní a vlastní tvorby	
ČJL-5-3-02 volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma	Vyprávění vlastních zážitků Popis známých osob, situací, věcí Přednes průpovědí Dramatizace příběhů	OSV 5, 11

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-5-1-01 čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas	Četba prózy a poezie	OSV 1
ČJL-5-1-02 rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává	Četba knih dle vlastního výběru a zájmu	
ČJL-5-1-03 posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení	Čtení z odborných knih a práce s encyklopedií	
ČJL-5-1-04 reprodukuje obsah přiměřeně složitěho sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta	Čtení vlastních zápisů a textů Tiché čtení a samostatná práce s textem Společné hlasité čtení literatury dle výběru učitele Porozumění celku, rozlišování podstatných informací a podrobností	
ČJL-5-1-05 vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku	Vyjadřování přání a potřeb (požadání, poděkování) slušnou formou, neskákání do řeči druhým, hlášení o slovo, zdravení učitelů i ostatních dospělých osob, pravidla pro začátek i ukončení hodiny, oslovování spolužáků křestním jménem a učitelů; vyjadřování omluvy; při sporu nejedná agresivně	OSV 8
ČJL-5-1-07 volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru	Rozhovory s vyučujícími a spolužáky Spisovný verbální projev během výuky Jazykolamy Dramatizace	
ČJL-5-1-08 rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace		
ČJL-5-1-06 rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě	Kritické zhodnocení mediálního sdělení a reklamy	ČLS, MED 3, 4, 6
ČJL-5-1-09 píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry	Tematické epochové práce a zápisy v epochových sešitech	OSV 5
ČJL-5-1-10 sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržением časové posloupnosti	Tematické slohové práce - charakteristika literárních postav - návaznost na řecké báje a pověsti - určí, co o ní ví a výtvarně ztvární (obrázky jednotlivých fází děje), vypravování - ztvární příběh slovně, posloupností obrázků i dramaticky	
I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji	Kontrolování a oprava vlastního zápisu Členění textu do odstavců Vlastní literární tvorba v próze i v poezii	
I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data	Čtenářský deník Referáty Vedení knihovny	
I-5-4-01 pracuje s daty různého typu, najde a spustí aplikaci		

JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-5-2-01 porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová	Synonyma, antonyma, homonyma Slova neutrální a citově zbarvená	
ČJL-5-2-02 rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku	Stavba slova - kořen, předpona, přípona, koncovka	
ČJL-5-2-03 určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu	Slovní druhy a jejich určování	
ČJL-5-2-09 zvládá základní příklady syntaktického pravopisu	Podstatná jména - pravopis podle vzorů Přídavná jména - druhy přídavných jmen, skloňování, stupňování, pravopis podle vzorů měkkých a tvrdých Slovesa - slovesný způsob	
ČJL-5-2-07 užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje	Spojky Přímá řeč	
ČJL-5-2-04 rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary	Mluvený projev - slova spisovná a jejich nespisovné tvary	
ČJL-5-2-05 vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty	Určování základní skladební dvojice	
ČJL-5-2-06 odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí	Shoda přísudku s podmětem Tvoření vět jednoduchých a souvětí Přímá řeč	
ČJL-5-2-08 píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách	Vyjmenovaná slova a slova k nim příbuzná	
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku	Vyprávění příběhů a mýtů starověkých kultur	OSV 7, 11 MUL 1, 5
ČJL-5-3-01 vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je	Vyprávění vlastních zážitků	
ČJL-5-3-03 rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů	Popis známých osob, situací, věcí, popis pracovního postupu	
I-5-2-02 popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení		
ČJL-5-3-02 volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma	Dramatizace příběhů	
ČJL-5-3-04 při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy	Přednes průpovědí Recitace básní a sborový přednes Reprodukce prózy a vlastní četby	

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji	Kritické čtení předloženého textu, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním, rozlišování faktů od názorů a hodnocení ve čteném nebo slyšeném textu a jejich ověřování pomocí otázek nebo porovnáním s dostupnými zdroji	D, PŘ, Z, F, M
ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Referát, výtah, výpisky - vyhledávání klíčových slov, formulování hlavní myšlenky textu, tvorba otázek a stručných poznámek, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatná příprava referátu a jeho přednes s oporou o text	
ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru	D, PŘ, F
ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci	Pravidla komunikace - vedení dialogu a diskuze	OSV 8
ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči	Komunikace verbální a neverbální; rozlišení různých komunikačních prostředků; recitace, vyprávění, krátké dramatizace; rétorická cvičení	
ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru	Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu	
ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu		
JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk	
ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk	

ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování	Tvořivé psaní - popis, vyprávění; uspořádání informací v textu s ohledem na jeho účel, tvorba koherentního textu s dodržováním pravidel mezivětného navazování	
ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů		
ČJL-9-2-02 rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh	Seznámení s pravopisem na základě stavby slova	
ČJL-9-2-03 samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	Seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami (seznámení se zdroji a práce pod vedením)	
ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Podstatná jména – konkrétní, abstraktní, pomnožná, hromadná, látková; přídavná jména – pravopis přídavných jmen přivlastňovacích; zájmena – druhy a skloňování; číslovky - druhy; stupňování přídavných jmen, shoda přísudku s podmíněm	
ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí		
ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Věta jednoduchá a souvětí; větné členy základní a rozvíjející; přívlastek, příslovecně určení (místa, času, způsobu), předmět	
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla	Balada; vyprávění – Řím, počátky české státnosti; rytířská literatura	D
ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	Literatura dle vlastní četby Hodnocení, reflexe, diskuze; specifika autorova stylu	OSV 11
ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo		
ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie	Tvořivé psaní - popis, vyprávění	OSV 5
ČJL-9-3-05 rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty	Referát, diskuze	OSV 11
ČJL-9-3-09 vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích	Encyklopedie; knihovna, samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji	Kritické čtení předloženého textu, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním	
ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Vyhledávání klíčových slov, formulování hlavních myšlenek textu, tvorba otázek a stručných poznámek, výpisků nebo výtahu z přečteného textu; samostatná příprava referátu a jeho přednes s oporou o text	D, PŘ, Z, F, M, CH
ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru	OSV 5, OSV 8, MUL 2
ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci	Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu	D, PŘ, F, CH
ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru	Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk	
ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči	Komunikace verbální a neverbální Přednes, recitace, vyprávění, krátké dramatizace na dané téma	
ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu	Pravidla komunikace - vedení dialogu a diskuze	
JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk; přednes, recitace, vyprávění, krátké dramatizace na dané téma	
ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	Rétorická cvičení	

ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování	Uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, tvorba koherentního textu s dodržováním pravidel mezivětného navazování	OSV 5
ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	Tvořivé psaní – popis, vyprávění, dopis soukromý, oficiální (žádost), charakteristika, životopis; přehledné členění a zapisování textu, interpunkce	
ČJL-9-2-02 rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh	Upevňování pravopisu na základě znalosti stavby slova – skládání slov, odvozování slov, homonyma, synonyma; Předpony s/se-, z/ze-, vz-/vze-	
ČJL-9-2-03 samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	Vyhledávání významu slova v příručkách; seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami	
ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Ohebné slovní druhy a jejich spisovné tvary, určování slovních druhů, mluvnické významy a tvary slov Stupňování příslovcí Slovesný rod - rod činný a trpný Způsobová slovesa Neohebné slovní druhy	
ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Věta jednoduchá a souvětí Věty jednočlenné a dvojčlenné Větné členy - přívlastek (shodný, neshodný, několikanásobný, postupně rozvíjející, volný, těsný), příslovečná určení (druhy), doplněk Čárka ve větě jednoduché a souvětí	
ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Psaní velkých písmen	Z

LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla	Cestopisy a životopisy Literatura dle vlastní četby Odborné texty k referátům	D OSV 11
ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	Specifika autorova stylu	
ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo	Hodnocení, reflexe, diskuze	
ČJL-9-3-05 rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty	Prezentace četby; referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení atd.	
ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie	Tvůrčí psaní	OSV 5
ČJL-9-3-09 vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích	Encyklopedie Knihovna Informační centrum Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji	Kritické čtení předloženého textu, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním; publicistický styl	D, PŘ, Z, F, M, CH
ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Referát; výtah, výpisky; úvaha	
ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru; publicistický styl	D, PŘ, F, CH, OSV 1, 2, OSV 8
ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci	Rozlišení různých komunikačních situací, zvolení vhodných prostředků, přiměřené reakce na danou komunikační situaci; administrativní styl	OSV 7, 10, MUL 2
ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru	Rozlišení různých komunikačních situací, zvolení vhodných prostředků, přiměřené reakce na danou komunikační situaci	
ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči	Dramatizace (nastudování a představení divadelní hry) Recitace	
ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu	Rétorická cvičení	
JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk	
ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace		
ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	Tvořivé psaní – vyprávění, popis, líčení, charakteristika, úvaha	OSV 5

ČJL-9-2-02 rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh	Slovní zásoba a význam slova Skládání slov, odvozování slov, homonyma, synonyma, rozkládání slov Neologismy, přejímání slov z cizího jazyka	
ČJL-9-2-03 samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	Seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami	
ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Slovní druhy a jejich funkce ve větě Odchylky ve skloňování Slovesný vid	
ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Souvětí souřadné a podřadné, druhy vedlejších vět	
ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Interpunkce jednoduché věty a souvětí	
ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování		
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla	Biografie – záznam, reprodukce, inspirace Charakteristika literárního díla, hodnocení Odborné texty k referátům	F, CH, PŘ, OSV 6, 11
ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	Specifika autorova stylu Drama	
ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo	Hodnocení, reflexe, diskuze Prezentace četby; referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení atd.	
ČJL-9-3-05 rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty	Literární kritika	
ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie	Tvůrčí psaní	OSV 5
ČJL-9-3-08 porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování	Rozhovory, diskuze o obecných názorech na hodnotnou a konzumní literaturu	
ČJL-9-3-09 vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích	Encyklopedie, knihovna, informační centrum Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů; ročníkové práce	

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji	Kritické čtení předloženého textu, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním	D, Z, F, CH, M, PŘ, Dějiny umění
ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Zpracování odborných textů	
ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování	Výklad	
ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru	Referát - dle epochy; výtah, výpisky	D, Z, F, CH, PŘ, MED 1
ČJL-9-1-03 rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj	Porovnání různých zdrojů informací a zaujímání postojů ke sdělenému obsahu Tvořivé psaní na dané téma – komentář, reklama, samostatná, skupinová práce, prezentace před třídou, diskuze nad tématem, rozbor	MED 2 - 4, MED 6, 7
ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci	Rozlišení různých komunikačních situací, zvolení vhodných prostředků, přiměřené reakce na danou komunikační situaci	D, PŘ, F, CH, D (Výchova k občanství), OSV 8, 10
ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru	Mluvený projev na dané téma - připravený, nepřipravený, spontánní, souvislý projev, technika projevu, neverbální prostředky	
ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči	Recitace; krátké dramatizace	
ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru	
ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	Tvořící psaní	OSV 5

JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Zvuková stránka jazyka; spisovná výslovnost; podstatná jména cizího původu - skloňování	
ČJL-9-2-02 rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémech	Obrazná pojmenování	
ČJL-9-2-03 samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	Samostatná práce s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami, internet	
ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Slovní druhy a jejich funkce ve větě Komplexní jazykové rozbory Slovesná třída a vzor	
ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Významové poměry mezi souřadně spojenými větami a větnými členy	
ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Interpunkce jednoduché věty a souvětí souřadného i podřadného	
ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	Tvůrčí psaní	
ČJL-9-2-08 rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití	Obecné výklady o jazyce; postavení češtiny mezi indoevropskými jazyky; rozvrstvení českého jazyka	
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla	Biografie – záznam, reprodukce, inspirace	PŘ, CH, D, F
VO-9-2-01 objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života	Životopis	
VO-9-2-02 posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek	Životní cíle a plány, životní perspektiva, adaptace na životní změny	

VO-9-2-03 rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání	Charakteristika literární postavy	
VO-9-2-04 popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru	Úvaha	
VO-9-1-07 uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem	Dramatizace literární předlohy	
ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	Specifika autorova stylu; charakteristika literárního díla, hodnocení, úvaha, referát	OSV 6, 11
ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo		
ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie	Tvůrčí psaní; základy literární teorie	OSV 5
ČJL-9-3-06 rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele	Literární druhy a žánry	
ČJL-9-3-07 uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře	Vybrané kapitoly z literární historie a kulturních dějin	
D-9-3-03 demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem	Vybrané kapitoly z literární historie a kulturních dějin	
ČJL-9-3-08 porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování	Referát, diskuze	
ČJL-9-3-05 rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty	Rozhovory, diskuze o obecných názorech na hodnotnou a konzumní literaturu	
ČJL-9-3-09 vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích	Encyklopedie Knihovna, informační centrum, muzea, internet Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	

Cizí jazyky

Anglický jazyk

Další cizí jazyk - Německý jazyk

Charakteristika předmětů

Waldorfská pedagogika si klade za cíl vést žáky k světoobčanství a pocitu spoluzodpovědnosti za dění ve světě. Cizí jazyky jsou k tomu jedním z důležitých prostředků právě proto, že reprezentují jiné kultury a pohledy na svět. Konfrontace s nimi podněcuje vnitřní flexibilitu a otevřenost, které jsou nezbytné k tomu, aby se člověk ve svém životě naučil svět vnímat v širších souvislostech.

Na waldorfské škole se vyučují dva cizí jazyky, a to již od první třídy. Primárním cílem není jen získání nových znalostí, ale rozšíření a obohacení duševního prostoru dítěte. Aby výuka oslovila žáky po všech stránkách, jinými slovy jejich celou bytost, volí se úměrně k věku a dispozicím žáků široká škála metod. Hojně se využívá recitace a zpěvu, dramatických prvků, aktivit zaměřených na pohyb a smyslové vnímání, jazykolamů a jazykových her, od čtvrtého ročníku se klade důraz i na vědomé poznávání zákonitostí a pravidel. Výukou postupuje vyprávění a četba tematicky blízká žákům a postupné seznamování se s geografii a kulturou daných jazykových oblastí. Obohacením jsou projektové práce a v neposlední řadě přímý kontakt s vrstevníky v zahraničí. Je vhodné, když látka výuky v cizích jazycích navazuje či hlouběji rozvíjí látku epochy či jiných předmětů, a to zvláště v oblasti gramatiky a reálií.

1. ročník

V prvním ročníku děti obvykle s velkým nadšením, údivem a sympatií přijímají vše, s čím se ve vyučování setkávají, jsou velmi otevřené a všechny tyto kvality vnášejí i do hodin cizích jazyků. Výuka je založena na „úplném ponoření“. Toho lze dosáhnout především tím, že se učitel snaží vést hodinu v maximální možné míře v cizím jazyce a nepřekládá, ač ho o to děti někdy žádají. Ke zprostředkování významu slov a textů využívá předměty v prostředí třídy, rekvizity, pohyb a všechny neverbální složky komunikace. Důležitější, než přesné porozumění je v tomto období prožívání cizího jazyka, a dále pak nevědomé vstřebání a ukotvení některých gramatických struktur a slovní zásoby, které vytvoří základ pro pozdější vědomé zpracování.

V prvních třech letech se vyučuje audio-orálně, z jazykových dovedností jsou rozvíjeny jen poslech a mluvení. Děti poslouchají, opakují, reagují, zpívají, recitují, hrají si a předvádějí. Převažuje sborová recitace podpořená adekvátní gestikulací a mimikou. Práci ve skupinách a individuální vystoupení dětí může učitel zařadit v průběhu roku, jakmile je na to třída připravena.

Cizojazyčné texty, které na hodinách zaznívají, musí mít rytmus a rým. Jedná se tedy především o jednoduché básničky, říkanky, písně, jazykové hříčky, jejichž forma zprostředkovává dětem zvukomalebnost cizího jazyka a pomáhá zapamatování. Všechny tyto texty musí být důkladně procvičovány a opakovány v mnohonásobných obměnách. Důležité místo v průběhu celého prvního stupně zaujímají jazykové hry, protože v nich se děti plně zapojují do činnosti, aniž by musely vědomě přemýšlet o jazyce, který používají. Nezastupitelnou roli má vyprávění příběhů. Při naslouchání se skrze svou vnitřní aktivitu děti učí důvěřovat cizímu jazyku a porozumět tomu, co je obsahově nejdůležitější.

2. ročník

Metody a formy práce jsou i ve druhém ročníku velmi podobné, stále je možno stavět převážně na nápodobě. Nově hraje důležitou roli dualita. Ta se odráží např. ve výstavbě hodiny, která by měla sestávat z výrazně kontrastních aktivit, v nichž se střídají polarita a navozuje rovnováha. Toto jsou důležité předpoklady správného rozvoje smyslu pro řeč. V praxi to může vypadat tak, že se střídá živá a veselá recitace básničky s jejím šeptáním nebo činnostně orientovaná aktivita s aktivitou zaměřenou na tiché vnímání jednotlivých hlásek či slov (jako např. tichá pošta nebo výslovnostní cvičení). Střídá se tedy hlasitost, výrazný, živý i humorný projev s tichou, soustředěnou prací, mluvením s posloucháním. Kontrastní dynamičnost se může realizovat i v organizační formě výuky střídáním skupinové, párové a individuální práce.

3. ročník

Ve třetím ročníku se žáci učí náročnější texty. Nadále by se měl rozšiřovat repertoár procvičovaných rytmických a hudebních textů, poetické texty by stále měly převažovat nad běžným, hovorovým jazykem. Objevují se různé gramatické jevy, ale žáci se s nimi setkávají pouze v přirozené řeči, nejsou ještě explicitně vyučovány. Velmi je oslovují krátké scénky, které mohou být i humorné. V tomto roce se připravují na čtení a psaní (vedou si první sešit nebo obrázkový slovník). Teprve od tohoto období nabývá na důležitosti individuální práce žáků.

4. ročník

Ve čtvrtém ročníku dochází ve srovnání s prvními třemi ročníky k velké proměně v pojetí cizojazyčného vyučování, která reaguje na vývojový pokrok dětí. Přibližně kolem desátého roku života se v dětech rozvíjí nové, velmi silné sebevědomění. To, co se v prvních třech letech naučily společně v rámci kolektivu, musí být nyní individualizováno. Děti v tomto věku mají silnou potřebu řádu, proto je důležité, aby struktura hodiny byla dobře vytvořená a jednoznačná.

Ještě před uvedením tištěných textů by žáci měli v průběhu čtvrté třídy číst hlavně texty, které si sami zapsali do svých sešitů. Jako první četba je nevhodnější příběh nebo text, se kterým žáci pracovali ústně v prvních třech letech. Obecně platí, že žáci, kteří se začínají učit číst v cizím jazyce, by se s daným textem měli nejprve důkladně seznámit na základě poslechu, a teprve poté číst. Při čtení se využívají různé techniky, jako např. sborové čtení, čtení po skupinách, individuální čtení před třídou, tiché čtení a vyhledávání slov a informací.

Slovní zásoba by měla být vyučována v tematických celcích a žáci by si je měli takto i zapisovat, tedy až po ústním procvičení, výlučně v cizím jazyce, bez použití překladu do mateřštiny. Procvičována by neměla být izolovaně, ale alespoň v minimálním kontextu (krátké věty, přídavné a podstatné jméno). K upevnění grafické podoby slov se používají jednoduchá cvičení a diktáty.

Od čtvrtého ročníku hraje důležitou roli gramatika, která děti probouzí k vědomému vnímání jazyka. V prvních třech letech si žáci osvojí mnoho textů, které si nyní připomínají a poznávají na nich zákonitosti fungování jazyka a jeho pravidel. Přístup k výuce gramatiky je tedy induktivní. Žáci zjišťují něco nového o jazykových jevech, které však mají z práce v prvních třech letech hluboce zažitá a jsou jim dobře známé. Rozhovory o gramatice jsou vedeny v mateřštině.

5. ročník

V pátém ročníku je stále procvičován převážně mluvený jazyk. Žáci disponují zpravidla velmi dobrou rytmickou pamětí a ta by měla být hojně využívána, neboť stále usnadňuje zapamatování textu. V tomto věku by se mělo dbát na krásu a radost z jazyka. Používáním vlastní fantazie a tvořivosti může učitel podnítit také fantazii a tvořivost žáků, kteří se mohou v tomto ročníku pokusit napsat první krátkou básničku. Na místě jsou zajímavé domácí úkoly, rychlejší tempo práce a pestrost aktivit. K oblíbeným činnostem v tomto vývojově harmonickém období patří recitace delších básní, která je taktéž vynikajícím prostředkem nácvičku dobré a jasné výslovnosti a intonace, a zpěv kánonů. Většinu básniček by se žáci měli stále učit opakováním po učiteli, ne z psaného textu. Důraz je kladen také na rozhovory a malé scénky.

V oblasti slovní zásoby a gramatických struktur se navazuje na čtvrtou třídu, obojí je procvičováno vědoměji (např. srovnáním s mateřštinou).

Práce s čítankou nebo autentickými texty se stává pravidelnou součástí výuky. Velká pozornost je věnována jak hlasitému čtení, tak čtení s porozuměním. Při rozvoji čtení se i v tomto věku preferuje, aby se žáci s textem setkali nejprve prostřednictvím poslechu, teprve poté v tištěné podobě. Učitel tedy nejprve danou pasáž přečte, aby jí žáci co nejlépe porozuměli ještě před tím, než ji budou číst. Také otázky k porozumění textu by se měly nejprve pokládat ústně a zpracovávat s celou třídou, teprve poté je smysluplné, aby na ně žáci odpovídali písemně, např. formou domácích úkolů. Ze čtených textů mohou vycházet i diktáty.

6. ročník

Rozumové schopnosti dětí v tomto roce již umožňují systematický přehled už naučeného a budoucího učiva. Důležitý je pořádek, struktura a přehledné plánování vyučování.

Začínáme učit časování sloves, můžeme s dětmi prodiskutovat, kolik je možné probrat učiva např. za měsíc a tak musí být i zkoušeno, protože děti musí vědět, co se naučily, co se nemohly naučit a proč. Můžeme s nimi také diskutovat o tom, jakou formou se nejlépe učit slovíčka.

Při ústní práci hrajeme dramatické hry, ale i humorné a krátké dramatické scénky. Používáme i nespisovnou řeč.

Hlavními tématy 6. až 8. ročníku je zeměpis, lidé a dějiny zemí hovořících tímto jazykem.

Je položen základ gramatiky a slovní zásoby, proto by se měly děti samostatně vyjadřovat v angličtině. Pro psaný jazyk jsou základem dopisy, jednoduché popisy a obsahy příběhů. Žáci jsou vedeni k řádnému vedení epochových sešitů a svých slovníků.

V šestém ročníku musí učitel počítat s velkými rozdíly ve schopnostech dětí. Proto by měly být všechny úkoly dány tak, aby vyhovovaly jednotlivým pokročilostem dětí. To neznamená, že by děti musely být rozděleny podle výkonů. Dobré jsou skupiny asi 18 dětí, ale v tomto věku není smysluplné už děti dělit podle výkonů. Děti, které přišly do školy v pozdějších ročnících, by měl učitel co nejčastěji doučovat po vyučování.

7. ročník

Podobně jako v 6. ročníku. Jednotlivé hodiny by měly být živé a různorodé, např. u jednoho tématu, nebo u jedné činnosti (zvláště při gramatice) nezůstávat příliš dlouho. Děti by měly být pravidelně zkoušeny, psát diktáty. Také můžeme zkusit práci ve skupinách. Sešity mohou být vedeny na vysoké úrovni. Pokud se to s některými žáky nedaří, mělo by se o tom mluvit s třídním učitelem a rodiči, děti by si měly vše doplnit nebo přepracovat. Žáci musí cítit nutnost takové činnosti. Další upevňování zeměpisných znalostí, probírání nových (Amerika), příběhy a kultura. Jsou schopni sestavit obsah četby.

8. ročník

V tomto ročníku jsou děti připravovány na samostatnou práci na vyšším stupni. Každý žák by měl vytvořit referát podle svých zájmů a schopností. Ve většině případů bude nutná pomoc učitele. Je potřebné vytvářet si slovníček. Za vedení sešitu musí žáci přebírat větší zodpovědnost.

9. ročník

V tomto věku můžeme dětem dát vytištěnou gramatiku k dodání větší sebejistoty a možnosti kontroly.

Přichází nová vyučovací fáze. Můžeme ji označit jako dialektickou, kde vzniká otázka, čeho může být dosaženo řečí. Dva faktory mající velký vliv:

- Vývoj v pubertě vede k tomu, že žáci jsou ve svém projevu nejistí a často tvrdí, že o daném tématu a gramatice nikdy neslyšely.
- Mladí lidé se dokážou soustředit jen krátkou dobu na to, co vede k rozvoji. Na druhé straně je jejich myšlení často probuzené.

Forma realizace

Výuka Anglického jazyka směřuje v plné míře k naplňování očekávaných výstupů vzdělávacího oboru Cizí jazyk a částečně k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Umění a kultura (Hudební výchova), výuka Německého jazyka směřuje k naplňování očekávaných výstupů doplňujícího vzdělávacího oboru Další cizí jazyk a částečně k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Umění a kultura (Hudební výchova).

V 1. ročníku se Anglický jazyk vyučuje v časové dotaci 1 hodiny týdně, ve 2. ročníku 2 hodiny týdně, od 3. do 9. ročníku v časové dotaci 3 hodiny týdně.

Další cizí jazyk – Německý jazyk je vyučován v 1. ročníku v časové dotaci 1 hodiny týdně, od 2. do 9. ročníku 2 hodiny týdně.

Rozvíjení kompetencí

Předměty anglický jazyk a německý jazyk rozvíjí u žáků následující kompetence:

Kompetence k učení

- Žáci se učí samostatně a efektivně zacházet s různými pracovními materiály (čítanky, knihy, slovníky, atd.) a hledat vhodné vlastní učební strategie.
- V prvních třech letech se žáci učí především nápodobou podle vzoru učitele. Od 4. ročníku poznávají různé metody a techniky učení a jsou vedeni k systematické a zodpovědné práci (pravidelné zadávání domácích úkolů a jejich kontrola, projektová práce, sebehodnocení, atd.).

Kompetence k řešení problémů

- Výuka cizích jazyků poskytuje žákům příležitost konfrontace s cizojazyčným elementem a podněcuje je k překonávání vnitřních bariér vůči tomu, co je v něm neznámé a odlišné.

Kompetence komunikativní

- Žáci se učí vyjadřovat co nejvýstižněji pomocí omezených prostředků, a to ústně i písemně a podle možností také v kontaktu s rodilými mluvčími či cizinci.
- Intenzivně se pěstuje nejen schopnost porozumět verbálním sdělením, ale i porozumění přímo ze situace, kontextu či gestikulace.

Kompetence sociální a personální

- Žáci se učí formulovat své názory a zároveň jsou vedeni k toleranci odlišných postojů druhých. Pracují v různých organizačních formách (individuální, párová, skupinová práce).

Kompetence občanské

- Poznáváním cizích kultur, tradic a odlišností v uspořádání společnosti se u žáků rozvíjí jejich občanské vědomí.

Kompetence pracovní

- Znalosti cizích jazyků jsou základem pro budoucí profesní uplatnění.
- Žáci jsou vedeni k všestrannému rozvoji.

Kompetence digitální

- Vede žáky k rozvíjení pozitivního vztahu k mnohojazyčnosti a respektu kulturní rozmanitosti

Anglický jazyk

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
CJ-3-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně	Jednoduché pokyny a reakce na ně (např. stand up, point to the window) Osvojování slovní zásoby v kontextu rytmické práce (čísla 1 – 20, části těla, barvy, rodina, zvířata, atd.)	HV, VV, ČJ, TV
CJ-3-1-02 zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal	Verše, písně a pohybové hry Prstové říkanky, hry v kroužku	
HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase	Jednoduché rozhovory Vyprávění příběhů a jejich dramatizace	
HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem		
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie		

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
CJ-3-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně	Nové verše, písně a hry Složitější pokyny a reakce na ně	HV, VV, ČJ, TV
CJ-3-1-02 zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal	Nová témata - např. jídlo, dny v týdnu, měsíce, roční období, číselky 1-100, činnosti dne, abeceda (pouze rytmicky, ne hláskování)	
HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase	Základní otázky a odpovědi o sobě (jméno, věk atd.) Malé dramatické scénky (např. v obchodě)	
HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem		
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie		

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
CJ-3-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně	Prohlubování učiva prvních dvou let, další verše, písně a hry Nová témata - např. počasí, čas, datum, čísla 1-1000, akční slovesa, hudební nástroje, sporty, předměty ve třídě	HV, VV, ČJ, TV
CJ-3-1-02 zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal	Ústní osvojení gramatických struktur can, like v kladných i záporných větách	
CJ-3-1-03 rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu	Představení sebe sama (rodina, jména, co umím, mám rád atd.) První zápisy a čtení známých slov a textů	
CJ-3-1-04 rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu	Dramatizace, příp. divadelní představení	
sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného a rodiny		
CJ-3-1-05 přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení		
CJ-3-1-06 píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy		

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM, MLUVENÍ		VV, ČJ, HV, NJ, ČLS
CJ-5-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností	Další nové básně, písně (také kánony) a hry Jazykolamy a řečová cvičení	
CJ-5-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	Zápis a čtení známých básní a písní Čtení jednoduchých příběhů (z čítanky) Abeceda: řazení slov, vyhledávání ve slovnících Slovní zásoba - např. oblečení, popis osoby/zvířete, můj den	
sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, volného času a rodiny	Gramatické učivo - číslo jednotné/množné podstatných jmen (i nepravidelné), abeceda a hláskování slov, osobní zájmena a časování slovesa to be, to have got, vazba there is/there are, předložky místa, přídavná jména	
odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, volného času a podobné otázky pokládá	Cvičení zaměřená na upevnění slovní zásoby a gramatiky	
PSANÍ		
napíše jednoduché věty a slovní spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života	Psaní krátkých textů (např. popis zvířete, můj den)	

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM		VV, ČJ, HV, NJ, ČLS
CJ-5-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností	Složitější básně a písně (také kánony, hudební doprovod) Jazykové hádanky	
CJ-5-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	Jazykolamy a řečová cvičení Čtení neznámých textů z čítanek (a na ně navazující cvičení, diktáty, převyprávění, dramatizace atd.)	
CJ-5-1-03 rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a má k dispozici vizuální oporu	Slovní zásoba - např. školní předměty, orientace ve městě, povolání, dům a místnosti v něm	
MLUVENÍ	Gramatické učivo - průběžné opakování učiva 4. ročníku, nově přivlastňovací pád, přivlastňovací zájmena, přítomný čas prostý a průběhový (věty kladné, záporné a tázací)	
CJ-5-2-01 se zapojí do jednoduchých rozhovorů	Rozhovory a scénky	
CJ-5-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Psaní krátkých textů (např. popis domu, dopis) Vedení slovníčku a vyhledávání ve dvojjazyčném slovníku	
CJ-5-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá		
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM		
CJ-5-3-01 vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům		
CJ-5-3-02 rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu		
PSANÍ		
CJ-5-4-01 napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života		
CJ-5-4-02 vyplní osobní údaje do formuláře		

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM		Z, ČJ, HV
CJ-9-1-01 rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně	Recitace a zpěv zaměřené na probírané tematické okruhy a koloběh roku, jazyková cvičení zaměřená na rozvoj výslovnosti a podporu jazykové tvořivosti	
CJ-9-1-02 rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat	Krátké dialogy z každodenního života Převyprávění obsahu přečteného textu	
MLUVENÍ	Slovní zásoba a frazeologie: státy Evropy a jejich hlavní města, anglická přísloví	
CJ-9-2-01 zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích	Psaní - pohlednice z prázdnin, tvorba písemného shrnutí obsahu přečteného textu	
CJ-9-2-02 mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech	Četba - texty vybrané nebo sestavené vyučujícími a texty z vybraných čítanek	
CJ-9-2-03 vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života	Realie a kultura anglicky mluvících zemí – téma roku Skotsko	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	<u>Gramatické jevy:</u> Průběžné opakování všech již známých gramatických jevů	
CJ-9-3-01 vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech	Číslovky řadové Apostrof v přivlastňovacím pádu a ve stažených tvarech	
CJ-9-3-02 rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace	Kontrast přítomného času prostého a průběhového Člen určitý a neurčitý Osobní otázky (wh- questions)	
PSANÍ	Příslovce četnosti	
CJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři	Minulý čas pravidelných i nepravidelných sloves	
CJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat		
CJ-9-4-03 reaguje na jednoduché písemné sdělení		
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého		

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM		D, Z, ČJ, HV
CJ-9-1-01 rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně	Recitace a zpěv zaměřené na probírané tematické okruhy a koloběh roku, jazyková cvičení zaměřená na rozvoj výslovnosti a podporu jazykové tvořivosti	GLO1,GLO2, GLO3
CJ-9-1-02 rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat	Krátké dialogy z každodenního života Slovní zásoba a frazeologie: běžná každodenní témata (např. sporty, jídlo, volný čas, cestování apod.)	
MLUVENÍ	Reálie a kultura anglicky mluvících zemí – téma roku Irsko	
CJ-9-2-01 zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích	Četba - texty vybrané nebo sestavené vyučujícími a texty z vybraných čítanek a časopisů	
CJ-9-2-02 mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech	Psaní - tvorba písemného shrnutí obsahu přečteného textu, korespondence se žáky zahraniční waldorfské školy	
CJ-9-2-03 vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života		
	<u>Gramatické jevy:</u>	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	Průběžné opakování všech již známých gramatických jevů	
CJ-9-3-01 vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech	Další nepravidelná slovesa Slovesné vazby se slovesy like, love, hate, enjoy, prefer	
CJ-9-3-02 rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace	Předložky časové (at, on, in) Rozkazovací způsob Stupňování přídavných jmen	
PSANÍ		
CJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři	Budoucí čas s will a going to	
CJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Tvoření příslovcí Zájmena v předmětovém tvaru	
CJ-9-4-03 reaguje na jednoduché písemné sdělení	Tvoření podstatných a přídavných jmen pomocí přípon a předpon	
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého		

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM		D, ČJ, Z, HV
CJ-9-1-01 rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně	Recitace a zpěv převážně amerických básní a písní, jazyková cvičení zaměřená na rozvoj výslovnosti a podporu jazykové tvořivosti	GLO1,2,3
CJ-9-1-02 rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat	Konverzace na aktuální témata Reálie a kultura anglicky mluvících zemí – téma roku USA	MUL3,4
MLUVENÍ	Ústní prezentace na téma město, místo nebo stát USA	
CJ-9-2-01 zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích	Četba - texty vybrané nebo sestavené vyučujícími a texty z vybraných čítanek a časopisů	
CJ-9-2-02 mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech	Psaní - písemná příprava na ústní prezentace, volné psaní na zadané téma, psaní textu souvisejícího s příběhem z čítanky dle zadání	
CJ-9-2-03 vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života	-	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	<u>Gramatické jevy:</u>	
CJ-9-3-01 vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech	Průběžné opakování všech již známých gramatických jevů	
CJ-9-3-02 rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace	Počitatelnost a členy podstatných jmen, vyjádření množství (a lot of, many...)	
PSANÍ	Přivlastňovací zájmena stojící samostatně	
CJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři	Pořádek slov ve větě	
CJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Podmiňovací způsob	
CJ-9-4-03 reaguje na jednoduché písemné sdělení		
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého		

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM		D, ČJ, Z, HV
CJ-9-1-01 rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně	Recitace a zpěv, jazyková cvičení zaměřená na rozvoj výslovnosti a podporu jazykové tvořivosti	MUL3, MUL4
CJ-9-1-02 rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat	Konverzace na aktuální témata, dialogy Reálie a kultura anglicky mluvících zemí	
MLUVENÍ	Ústní prezentace na téma týkající se anglicky mluvících zemí	
CJ-9-2-01 zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích	Četba - náročnější texty vybrané nebo sestavené vyučujícími, texty z časopisu	
CJ-9-2-02 mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech	Psaní - delší jazykové útvary	
CJ-9-2-03 vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života	<u>Gramatické jevy:</u> Celkové gramatické opakování	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	Minulý čas průběhový	
CJ-9-3-01 vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech	Trpný rod Předpřítomný čas	
CJ-9-3-02 rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace	Vztažné věty Reflexivní zájmena a složeniny (somebody, nothing...)	
PSANÍ		
CJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři	Modální slovesa	
CJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat		
CJ-9-4-03 reaguje na jednoduché písemné sdělení		
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého		

Německý jazyk

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
napodobuje správnou výslovnost	Říkadla, básničky, verše, rozpočítadla	HV, VV, ČJ
umí pozdravit a představit se	Prstové hry	
rozumí jednoduchým pokynům učitele během vyučování a umí na ně adekvátně reagovat	Písně doprovázené pohybem (např. "Bruder Jakob") Jednoduché pokyny a reakce na ně	
rozumí známým slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k osvojovaným tématům	Tematické okruhy - barvy, základní číslovky do 20, pozdravy, části těla, předměty ve třídě, běžné činnosti, zvířata	
chápe obsah a smysl jednoduchých a pomalu vyslovovaných rozhovorů	Jazykové hry Jednoduché konverzační otázky a odpovědi	
HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase		
HV-3-1-02 rytmičuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem		
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie		

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
osvojuje si správnou výslovnost	Slovní zásoba z 1. třídy je opakována a dále rozvíjena	HV, VV, ČJ
zná zpaměti různé písně, básně a zapojuje se podle svých možností aktivně do dramatizací	Nové říkanky, básničky, verše, rozpočítadla, písně Poslech vyprávění	
rozumí jednoduchým pokynům a větám a přiměřeně na ně reaguje	Dramatizace	
chápe smysl vyprávění	Krátké dialogy	
HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase	Tematické okruhy - rodina, další zvířata, ovoce, zelenina, počasí, základní číslovky do 100, dny v týdnu, měsíce, hudební nástroje	
HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem		
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie		

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ve slovní zásobě obsáhne témata z jeho nejbližšího okolí a využívá ji v rozhovorech a dramatizacích	Tematické okruhy a aktivity z 1. a 2. třídy jsou dále rozvíjeny Další básně, písně, říkadla, rčení, pořekadla a řečová cvičení	HV, VV, ČJ
aktivně se účastní vyprávění a mluvení s podporou učitele, doplní větu, krátce odpoví na otázku apod.	Poslech vyprávění Dramatizace, příp. divadelní představení	
vyslovuje přesně, hlavně v odlišnostech s mateřštinou	Jednoduchá konverzace První zápisy a čtení známých slov Tematické okruhy - abeceda, základní číslovky do 1000, školní pomůcky, oblečení, jídlo a pití, nákupy, řemesla a povolání, materiály	

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
rozumí známým slovům a jednotlivým jednodušším větám	Tematické okruhy a aktivity z 1. - 3. třídy jsou dále rozvíjeny	HV
při poslechu rozumí hlavnímu obsahu a smyslu	Nové písně, básně a řečová cvičení	
čte nahlas a foneticky správně vlastnoručně zapsané texty v sešitě	Zápis veršů, básní a písní osvojených v prvních třech ročnících i nově naučených	
aktivně se zapojí do jednoduché konverzace, pozdraví a rozloučí se s dospělým i kamarádem, představí se a jednoduše odpoví na otázku z oblasti slovní zásoby, která je žákovi blízká	Hlasité čtení zapsaných textů nebo z čítanky Příběhy, poslech a reprodukce, odpovědi na otázky a dramatizace Krátké diktáty Tematické okruhy - vlastnosti lidí, zvířat a věcí, světové strany, hodiny a čas, průběh dne Návrhy na gramatiku - procvičování abecedy; přítomný čas sloves; rod podstatných jmen; běžná přídavná jména; protiklady	

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
rozumí textům, které se při výuce probírají	Delší básně, hádanky, přísloví, písně	HV
rozumí obsahu a smyslu jednoduchých autentických materiálů	Poslech vyprávění	
na základě textu odpoví na učitelovy otázky	Čtení známých i neznámých textů z čítanek (a na ně navazující cvičení, diktáty, převyprávění, dramatizace)	
začíná pracovat s dvojjazyčným slovníkem	První vyhledávání ve dvojjazyčném slovníku	
dokáže obměnit krátké texty, dialogy a cvičení tak, aby zůstal zachován smysl nebo jejich podstata	Procvičování pravopisu, krátké diktáty a testy	
se aktivně zapojí do jednoduché konverzace na probíraná témata	Tematické okruhy - charakteristika lidí, zvířat a věcí; časové údaje - roční období, měsíce, dny a hodiny; školní rozvrh hodin; lidské tělo; povolání; restaurace a jídelní lístek Návrhy pro gramatiku - slovesné tvary v přítomném čase; rozpoznání slovních druhů v textu: podstatná jména, přídavná jména, slovesa a číslovky; zájmena osobní; řadové číslovky; tvorba záporné věty a otázky	

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM	Recitace básní, balad	ČJ, Z, HV
DCJ-9-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně	Německé lidové i moderní písně Četba autentických textů	
DCJ-9-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	Otázky a odpovědi k textu Ústní a písemné shrnutí obsahu Jazykové hry	
DCJ-9-1-03 rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat	Práce s dvojjazyčným slovníkem	
MLUVENÍ	<u>Tematické okruhy</u>	
DCJ-9-2-01 se zapojí do jednoduchých rozhovorů	Všední den, mé okolí, život ve městě a na venkově, sport, hobby	
DCJ-9-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Názvy evropských zemí Základní osobní dotazník	
DCJ-9-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá	Dialogy Fonetická cvičení	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM		
DCJ-9-3-01 rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům	<u>Návrhy pro gramatiku</u>	
DCJ-9-3-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům	Stavba věty – podmět, přísudek, předmět	
DCJ-9-3-03 rozumí krátkému jednoduchému textu, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci	Časování pravidelných sloves v přítomném čase Časování pomocných sloves Rozkazovací způsob	
PSANÍ	Skloňování podstatných jmen ve 4. pádě	
DCJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři		
DCJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat		
DCJ-9-4-03 stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení		
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého		

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM	Dramatické scénky, dramatizace autentických textů	ČJ, Z, HV, D
DCJ-9-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně	Písně Konverzace	
DCJ-9-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	Krátký samostatný ústní a písemný projev Četba autentických textů	
DCJ-9-1-03 rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat	Diktáty Fonetická cvičení	
MLUVENÍ	Rozvíjející práce se slovní zásobou a dvojjazyčným slovníkem	
DCJ-9-2-01 se zapojuje do jednoduchých rozhovorů	Tematické okruhy ze současného života a společnosti	
DCJ-9-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	<u>Návrhy pro gramatiku</u>	
DCJ-9-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá	Prohlubování časování pravidelných, způsobových i nepravidelných sloves	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	Skloňování podstatných jmen ve 4. pádě	
DCJ-9-3-01 rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům	Slovesa být a mít v minulém čase (préteritum)	
DCJ-9-3-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům	Přivlastňovací zájmena	
DCJ-9-3-03 rozumí krátkému jednoduchému textu, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci	Předložky místa	
PSANÍ		
DCJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři		
DCJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat		
DCJ-9-4-03 stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení		
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého		

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM	Základní pravidla komunikace v běžných každodenních situacích	ČJ, Z, HV, D
DCJ-9-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně	Písňe, básně Dopisy, blahopřání, omluva, pozvání	
DCJ-9-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	Četba autentických textů Diktáty Fonetická cvičení	
DCJ-9-1-03 rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat		
MLUVENÍ		
DCJ-9-2-01 se zapojí do jednoduchých rozhovorů	<u>Tematické okruhy</u>	
DCJ-9-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Domov, tradice, svátky, příroda, škola, nákupy, oblékání, literatura, hudba Reálie – úvod do zeměpisu německy mluvících zemí a jejich kultury	
DCJ-9-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá		
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	<u>Návrhy pro gramatiku</u>	
DCJ-9-3-01 rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům	Opakování a prohloubení probrané gramatiky	
DCJ-9-3-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům	Minulý čas u pravidelných sloves (perfektum) Předložky se 3. pádem, předložky se 4. pádem	
DCJ-9-3-03 rozumí krátkému jednoduchému textu, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci	Osobní zájmena ve 3. a 4. pádě	
PSANÍ		
DCJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři		
DCJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat		
DCJ-9-4-03 stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení		
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého		

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM	Recitace, balady, básně, scénky	ČJ, Z, HV, F, CH, PŘ
DCJ-9-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně	Autentické texty Referáty, projekty, samostatný ústní projev	
DCJ-9-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	Systematická práce se slovní zásobou Souhrn a procvičování probraného učiva Diktáty, fonetická cvičení	
DCJ-9-1-03 rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat	<u>Tematické okruhy</u>	
MLUVENÍ	Významné osobnosti z různých oblastí vědy a kultury z německy mluvících zemí	
DCJ-9-2-01 se zapojí do jednoduchých rozhovorů	Mluvících zemí	
DCJ-9-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Reálie – srovnání Rakouska, Švýcarska, Německa po stránce geografické a kulturní, společná česko-německá historie a současnost Život mladých lidí, otázky lidských práv, problematika migrantů	
DCJ-9-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá	Životní prostředí, literatura, média	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	<u>Návrhy pro gramatiku</u>	
DCJ-9-3-01 rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům	Opakování veškeré probrané gramatiky Stupňování přídavných jmen a příslovcí	
DCJ-9-3-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům	Seznámení s tvorbou préterita (pouze pasivní znalost)	
DCJ-9-3-03 rozumí krátkému jednoduchému textu, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci		
PSANÍ		
DCJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři		
DCJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat		
DCJ-9-4-03 stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení		
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého		

Matematika

Charakteristika předmětu

Předmět Matematika má důležité postavení ve vzdělávacím procesu. Poskytuje vědomosti potřebné v praktickém životě každého člověka. Obsah předmětu je rozdělen na čtyři tematické okruhy:

- číslo a početní operace
- číslo a proměnná
- závislosti, vztahy a práce s daty
- geometrie v rovině a v prostoru.

Součástí je i tematický okruh Nestandardní aplikační úlohy a problémy.

Číslo a početní operace

V tomto tematickém okruhu je pro žáky důležité pochopit kvalitu čísla. Pod pojmem každé číslice by si měli uvědomit konkrétní pojem. Číslice není obrazem ve smyslu zavádění zápisu písmenek, ale obrazem číselné kvality. Obraz tedy souvisí s podstatou čísla, ne s vnější formou číslice.

Utváření aritmetických a geometrických pojmů je spojeno s vnímáním a činností vlastního pohybového organismu. Počítání je již zvnitřněným pohybem, při kterém také pohyb vnímáme. Proto je zpočátku veškeré počítání propojeno s pohybem rytmických cvičení (např. násobkové řady). Matematika má blízký vztah také ke kreslení forem, kde konkrétně cvičíme a pěstujeme to, co je pro matematizování tolik potřebné: uvědomovat si pohyb rukou.

Díky vnitřní pohyblivosti vzniká schopnost zapojit fantazii při řešení matematických problémů.

Prožitkem kvality čísel dítě zažívá důvěru a jistotu: číslo - svět - člověk patří k sobě.

Další jistotu může dítě při počítání prožít ve správném řešení určitého problému.

Důležité je neustálé procvičování a opakování probrané látky.

Číslo a proměnná

Další vědomosti se prohlubují na druhém stupni v tematickém okruhu Číslo a proměnná. Žáci si osvojují aritmetické operace v jejich třech složkách: dovednost provádět operaci, algoritmické porozumění (proč je operace prováděna předloženým postupem) a významové porozumění (umět operaci propojit s reálnou situací).

Závislosti, vztahy a práce s daty

Žáci rozpoznávají určité typy změn a závislostí, uvědomují si změny a závislosti známých jevů. Tyto změny a závislosti žáci analyzují z tabulek, diagramů a grafů a v jednoduchých případech je také konstruují.

Geometrie

Tato součást výuky matematiky je vyučována v oddělených epochách. Jednou z vůdčích myšlenek tohoto předmětu je rozvoj a podpora názorné prostorové představivosti.

V počáteční geometrii, kreslené ještě od ruky, procvičujeme při odhadování proporcí a poměrů jistotu pohybu ruky, která je dobře připravená kreslením forem v prvních školních letech.

Základní schopnosti, znalosti a techniky budeme stupňovat přiměřeně věku (s částečným přesahem do jiných předmětů).

Žáci se musí s přibývajícím věkem učit vycítit geometrické závislosti, myšlenkově je uchopit a použít k praktickému řešení - rýsování.

Zacházení s rýsovacími pomůckami má žáky vést k jednoznačné a přesné konstrukci (znázornění).

Radost při rýsování má žákům pomáhat rozvíjet trpělivost, pečlivost a přesnost, stejně jako samostatnou a tvořivou činnost.

Geometrické útvary se učí znát při kreslení, vychází se od pravidelných forem, které nejsou pojednány jako zvláštní případy obecných forem, ale právě jako základní útvary, které nejjasněji hovoří řečí dané formy. Zde dochází k postupnému osvojování pojmů: šikmý, svislý, vodorovný, oblouk, nahoře, dole, uprostřed, oblé, hranaté; symetrie osová, středová, souměrnost, shodnost, podobnost, průniky, uzly, křivka, přímka, úsečka, bod, rovinné útvary, úhel, trojúhelník, čtverec, obdélník, kruh.

Předmět Matematika je vyučován hlavně v epochách, které umožňují hlubší propracování daného tématu. V průběhu celého roku je pak probrané učivo procvičováno a rozšiřováno v procvičovacích hodinách.

Forma realizace

V předmětu Matematika jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace, Umění a kultura a Člověk a jeho svět. V 1. a 2. ročníku jsou do tohoto předmětu integrovány předměty Hudební výchova a Člověk a jeho svět.

Předmět je vyučován ve všech ročnících ve formě epoch, od 3. do 9. ročníku navíc ve formě procvičovacích hodin (konkrétní časové dotace v jednotlivých ročnících je možné nalézt v učebním plánu).

Rozvíjení kompetencí

V předmětu Matematika rozvíjíme u žáků především tyto klíčové kompetence:

Kompetence k učení

- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady při řešení netradičních algebraických a geometrických úloh

Kompetence k řešení problémů

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky pracovat v týmu.

Kompetence občanské

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální

- Vede žáky k přesnému a stručnému vyjadřování užíváním matematického jazyka včetně symboliky
- Vede žáky k vytváření zásoby matematických nástrojů a jejich efektivnímu používání

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly do 20	Počítání v oboru 1 - 20 a orientace v číselné řadě 1 – 100	HV, ČLS, KFO
čte a zapisuje čísla římská a arabská 1 až 12	Čtení a zápis čísel (římských, arabských) Utvoření pojmu čísla a první početní operace	
orientuje se v číselné řadě 1 až 100	Porovnávání čísel na základě množství nebo pořadí	
rytmicky procvičuje a pamětně osvojuje násobkové řady do 5	Rytmičká cvičení s počty	
HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase	Komutativnost sčítání ($3 + 4 = 4 + 3$)	
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře	Zavedení všech čtyř základních početních výkonů (sčítání, odčítání, násobení, dělení) v oboru do 20 a písemná forma těchto operací	
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie	Počáteční cvičení v pamětním počítání	
orientuje se v čase	Časové pojmy (hodiny, den, měsíc, rok, včera, dnes, zítra)	
orientuje se v prostoru - rozlišuje vpravo / vlevo	Orientace v prostoru (vpravo - vlevo, vpřed - vzad) Rozlišení kruhu, čtverce, trojúhelníku; počítání a porovnávání geometrických útvarů (menší, větší, stejný)	

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly do 100	Rozšíření početních výkonů v oboru přirozených čísel do 1000	HV, ČLS, KFO
orientuje se v řádech jednotek, desítek a stovek u trojčiferných čísel	Rytmická cvičení a pamětní osvojování násobkových řad	
rytmicky procvičuje a pamětně osvojuje násobkové řady až do 12	Elementární slovní úlohy	
HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase	Procvičování pamětního počítání Číselné řady	
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře	Číselná osa	
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie	Stovky, desítky a jednotky ve trojčiferném čísle Porovnávání čísel, odhady výsledků Komutativnost násobení	
orientuje se v čase	Časové pojmy (minuty, hodiny, den, měsíc, rok, včera, dnes, zítra) -	
I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi	kalendář (rozlišení kategorií dělení času, jejich vztahy a způsob použití, orientace v pojmech), určování času	
orientuje se v prostoru - nahoře / dole	Osově souměrné formy	
znázorní útvary dle vodorovné i svislé osy	Základní útvary v rovině Rozšíření početních výkonů v oboru přirozených čísel do 1000	

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<p>M-3-1-01 používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků</p> <p>M-3-1-02 čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti</p> <p>I-5-1-01 uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat</p> <p>M-3-1-03 užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose</p>	<p>Rozšíření oboru přirozených čísel přes 1 000</p> <p>Desítková soustava</p> <p>Sčítání a odčítání víceciferných čísel, násobení dvojciferným číslem, dělení jednociferným číslem</p> <p>Odhady a kontrola výsledků</p>	<p>ČLS, KFO</p>
<p>M-3-1-04 provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly</p>	<p>Míry, váhy a početní cvičení s jejich aplikacemi - vývoj od měr vázaných na tělo (loket, palec apod.) k míře abstraktní, porovnávání předmětů (dle váhy, velikosti atd.), práce s kvantitativními vlastnostmi objektů (základy řazení, porovnávání, odhadování aj.)</p> <p>Nákupní seznam, nakupování, seznam cen pro prodavačku</p> <p>Pokračování v osvojování násobkových řad</p>	
<p>si osvojí písemné sčítání a odčítání víceciferných čísel</p>	<p>Procvičování pamětného počítání</p>	
<p>M-3-1-05 řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace</p>	<p>Slovní úlohy</p>	
<p>M-3-2-01 orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času</p>	<p>Časové pojmy (rok - 52 týdnů, 365 dnů, přestupný rok, roční období)</p>	
<p>provádí jednoduché převody jednotek míry a váhy a řeší s nimi početní cvičení v menších aplikovaných úlohách v souvislosti s běžným praktickým životem</p>	<p>Jednotky délky a hmotnosti, jejich převody a aplikované úlohy spojené s praktickým životem</p>	
<p>M-3-2-02 popisuje jednoduché závislosti z praktického života</p>	<p>Jednotky délky a jejich převody</p>	
<p>M-3-3-02 porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky</p>		
<p>M-3-3-01 rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci</p>	<p>Základní útvary v rovině</p>	
<p>M-3-3-03 rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině</p>	<p>Osově souměrné útvary</p>	

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
procvičuje pamětné počítání	Prohlubování písemného sčítání a odčítání, násobení a dělení víceciferných čísel v oboru do 1 000 000	ČLS, KFO, VV
M-5-1-01 využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení I-5-2-02 popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení	Procvičování pamětního počítání, algoritmus jednotlivých početních operací	
M-5-1-02 provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel	Slovní úlohy	
M-5-1-03 zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel	Zavedení zlomků, poznání zlomku jako dílu celku (z části k celku) – dělení rovinných útvarů (náčrty)	
M-5-1-04 řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel	Porovnávání zlomků	
M-5-1-05 modeluje a určí část celku, používá zápis ve formě zlomku	Rozšiřování a krácení zlomků	
M-5-1-06 porovná, sčítá a odčítá zlomky se stejným jmenovatelem v oboru kladných čísel	Užití zlomků v praxi	
řeší úlohy zaměřené na uchopení zlomků v praxi	Sčítání a odčítání zlomků se stejným jmenovatelem Převádění zlomků na smíšená čísla a obráceně (grafické zobrazení)	
M-3-2-03 doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi	Tabulky, jízdní řády Číselné a obrázkové řady Posloupnosti čísel vztahy mezi objekty systémů, které nás obklopují, a jejich číselná reprezentace (poměry, zlomky) Slovní úlohy	
srovnává jednoduché formy, kdy popisně porovná např. kruh a elipsu, rozmanité čtyřúhelníky a všimá si různých souvislostí	Seznámení se se základními útvary v rovině - přímka, polopřímka, úsečka, čtverec, kružnice, obdélník, trojúhelník, kruh, čtyřúhelník, mnohoúhelník - náčrty	
M-5-3-05 rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru	Převody jednotek	

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
M-5-1-01 využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení	Opakování čtyř početních výkonů s přirozenými čísly v oboru i více než 1 000 000	
M-5-1-02 provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel	Spojení čtyř základních početních výkonů	
M-5-1-03 zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel	Procvičování pamětního počítání	
M-5-1-04 řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel	Měření a vážení (jednotky - délkové, obsahové, hmotnostní)	
M-5-1-07 přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty	Počítání se zlomky	
M-5-1-08 porozumí významu znaku „-“ pro zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose	Zavedení desetinných čísel a osvojování vztahu mezi desetinným číslem a zlomkem Početní operace s desetinnými čísly – sčítání, odčítání, násobení, zaokrouhlování Násobení a dělení čísly 10, 100, 1000 ... Zápis záporného čísla na číselné ose	
ČJS-5-2-04 orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy	Druhy vlastnictví (např. soukromé, veřejné); hmotný a nehmotný majetek; rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky	
M-5-2-01 vyhledává, sbírá a třídí data	Závislosti a jejich vlastnosti	
M-5-2-02 čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy	Diagramy, grafy, tabulky, jízdní řády, číselné řady	
I-5-4-01 pracuje s daty různého typu, najde a spustí aplikaci		

M-5-3-01 narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnici); užívá jednoduché konstrukce	Geometrie volné ruky	
M-5-3-02 sčítá a odčítá graficky úsečky; určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran	Základní geometrické útvary a pojmy - bod, přímka, polopřímka, úsečka; rovnoběžky, různoběžky, kolmice; střed, osa	
M-5-3-03 sestrojí rovnoběžky a kolmice	Vzájemná poloha dvou přímek v rovině - náčrty, zavedení pojmů	
M-5-3-04 určí obsah obrazce pomocí čtvercové sítě a užívá základní jednotky obsahu	Rýsování rovinných útvarů: kružnice, kruh, čtverec, rovnoběžník, obdélník, trojúhelník Jednotky: délkové míry, obsahové míry Obvod, obsah - pomocí čtvercové sítě	
M-5-4-01 řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky	Slovní úlohy Číselné a obrázkové řady	

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
provádí písemné dělení desetinných čísel	Pořadí početních výkonů, práce se závorkami	Z, D
zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností	Dělitelnost (prvočíslo)	
při počítání využívá své znalosti o dělitelnosti v oboru přirozených čísel	Procvičování počítání s přirozenými čísly Procvičování počítání s kladnými desetinnými čísly a zlomky	
provádí počítání s desetinnými čísly a zlomky	Přímá úměrnost – slovní úlohy řešené pomocí trojčlenky (vyjádření jednoho „kusu“)	
řeší slovní úlohy pomocí trojčlenky (vyjádřením jednoho „kusu“)	Procenta - procento, základ, procentová část, počet procent	
porozumí pojmům procento, základ, procentová část, počet procent; počítá s procenty jednoduché slovní úlohy	Počítání s procenty, slovní úlohy s procenty Písemné dělení desetinných čísel	
I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat aplikuje procentové počty v kupeckých počtech (úroky, slevy, počítá směnečný kurs, zisk, ztrátu nebo daň z přidané hodnoty)	Rozpočet domácnosti - příjmy, výdaje Tvorba rodinného rozpočtu	D
I-9-3-01 vysvětlí účel informačních systémů, které používá, identifikuje jejich jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi; zvažuje možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů	Např. rezervační systém obědů, plánování nákupů potravin, placení	
charakterizuje kruh, kružnici, trojúhelník a čtyřúhelník	<u>Geometrie kruhu a kružnice</u>	
určuje a měří velikosti úhlů v různých rovinných útvarech	Dělení kruhu - pravidelné mnohoúhelníky a hvězdice (pravidelný 6- a 12-úhelník a pravidelný 8- a 16-úhelník)	
I-9-2-03 vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešení problém a svůj výběr zdůvodní; upraví daný algoritmus pro jiné problémy, navrhne různé algoritmy pro řešení	Nalezení algoritmu vzorce pro výpočet např. obvodu, obsahu Vlastnosti kruhu a kružnice	
M-9-3-04 odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů	Konstrukce	

<p>vyvozuje vlastnosti kruhu a kružnice; vyvozuje vlastnosti obrazců vepsaných do kruhu</p>	<p><u>Geometrie trojúhelníku</u> Druhy a vlastnosti rovnostranného, rovnoramenného, pravouhlého, tupouhlého trojúhelníku (úhly, výška, těžnice) Konstrukce trojúhelníku Obvod a obsah pravouhlého trojúhelníku <u>Geometrie čtyřúhelníku</u> Druhy a vlastnosti čtverce, obdélníku, kosočtverce, kosodélníku, rovnoběžníku, lichoběžníku Konstrukce Obvod a obsah čtverce a obdélníku</p>	
<p>M-9-4-01 užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací</p>	<p>Číselné a logické řady</p>	
<p>M-9-4-02 řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí</p>	<p>Číselné a obrázkové analogie Logické a netradiční geometrické úlohy</p>	
<p>poznává obecné platnosti určitých geometrických zákonitostí a tím je uváděn do geometrického dokazování</p>		

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<p>I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat seznámí se se zápornými celými čísly a poznatky užívá při všech čtyřech početních úkonech</p> <p>zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností</p> <p>při počítání využívá své znalosti o dělitelnosti v oboru přirozených čísel</p>	<p>Sčítání, odčítání, násobení a dělení v oboru přirozených a kladných racionálních čísel</p> <p>Slovní úlohy – přímá a nepřímá úměrnost, poměr</p> <p>Úvod do celých záporných čísel - sčítání, odčítání, násobení a dělení s celými zápornými čísly</p>	
<p>M-9-1-04 užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek–část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem)</p> <p>řeší modelováním a výpočtem situace vyjádřené poměrem</p>	<p>Čísla opačná, absolutní hodnota čísla, číselná osa</p> <p>Celá a racionální čísla</p> <p>Úvod do algebry - přes základní úpravy číselných výrazů a jejich proměny v algebraické</p>	
<p>M-9-1-06 řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek)</p> <p>je uveden do algebry - přes základní úpravy číselných výrazů a jejich proměny v algebraické</p> <p>řeší jednoduché lineární rovnice s jednou neznámou</p> <p>nachází zákonitosti při řešení úloh a v souvislosti s tím zavádí obecný algebraický zápis příslušných vzorců</p>	<p>Algebra - lineární rovnice s jednou proměnnou v oblasti racionálních čísel</p> <p>Slovní úlohy</p>	
<p>M-9-3-01 zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku</p> <p>M-9-3-02 charakterizuje a třídí základní rovinné útvary</p> <p>M-9-3-03 určuje velikost úhlu měřením a výpočtem</p> <p>M-9-3-04 odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů</p> <p>M-9-3-05 využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh</p> <p>rozpohybuje statické obrazce, pozoruje procesy proměn u trojúhelníků a čtyřúhelníků pomocí tzv. kosení</p> <p>sestrojuje trojúhelníky a využije věty o shodnosti; sestrojuje různé čtyřúhelníky</p> <p>poznává jednoduché perspektivní znázornění</p>	<p>Trojúhelník – těžnice</p> <p>Kružnice opsaná a vepsaná trojúhelníku a čtyřúhelníku a jejich středy</p> <p>Přenášení úhlů, vrcholový úhel, střídavý úhel apod.</p> <p>Přenášení, zvětšování a zmenšování geometrických obrazců, jejich shodnost</p> <p>Shodnost, rovnoběžné posouvání</p> <p>Různé způsoby přenášení trojúhelníku</p> <p>Osová, středová symetrie</p> <p><u>Geometrie kruhu</u></p> <p>Obvodový a středový úhel</p> <p>Tečna, sečna, tětiva</p> <p>Obvod a obsah - trojúhelník, kosočtverec, kosodélník, lichoběžník</p> <p>Úvod do konstrukčních úloh</p>	

M-9-4-01 užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací	Číselné a logické řady Číselné a obrázkové analogie	
M-9-4-02 řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí	Logické a netradiční geometrické úlohy	

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
provádí složitější operace se zlomky, mocninami a odmocninami	Mocniny, druhá odmocnina	
zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností	Složitější typy rovnic	
při počítání využívá své znalosti o dělitelnosti v oboru přirozených čísel	Slovní úlohy řešené pomocí rovnic	
M-9-1-04 užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek–část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem)	Mnohočleny - úprava výrazů Vzorce $(a+b)^2$, a^2-b^2 , $(a-b)^2$	
řeší modelováním a výpočtem situace vyjádřené poměrem	Slovní úlohy o pohybu	
M-9-1-06 řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek)	Závislosti a data - příklady závislosti z praktického života a jejich vlastnosti, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky; četnost znaku, aritmetický průměr	
provádí všechny základní úpravy výrazů, seznámí se s třemi binomickými větami (vzorci)		
řeší praktické úlohy pomocí rovnic		
M-9-3-01 zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku	Obvod a obsah – kruh	
M-9-3-02 charakterizuje a třídí základní rovinné útvary	Povrch a objem – krychle, kvádr, hranol, válec	
M-9-3-03 určuje velikost úhlu měřením a výpočtem	Těžiště a jeho určení u trojúhelníku a čtyřúhelníku	
M-9-3-04 odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů	Geometrie pětiúhelníku - pravidelný pětiúhelník a pentagram	
M-9-3-05 využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh	Thaletova věta a její užití	
M-9-3-06 načrtne a sestrojí rovinné útvary	Pythagorova věta	
užívá Pythagorovu větu při řešení slovních úloh	Konstrukční úlohy	
M-9-3-08 načrtne a sestrojí obraz rovinného útvaru ve středové a osové souměrnosti, určí osově a středově souměrný útvar		
M-9-3-09 určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti		
M-9-3-10 odhaduje a vypočítá objem a povrch těles sestrojí krychli, kvádr a pravidelné hranoly		

M-9-4-01 užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací	Číselné a logické řady Číselné a obrázkové analogie Logické a netradiční geometrické úlohy	
M-9-4-02 řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí		

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
M-9-1-01 provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu	Soustava 2 lineárních rovnic o 2 neznámých	
M-9-1-02 zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor	Lomené algebraické výrazy a početní úkony s nimi	
M-9-1-03 modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel	Funkce a jejich znázorňování (přímá úměrnost - lineární funkce, nepřímá úměrnost)	
M-9-1-04 užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek-část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem)	Úroky	
M-9-1-05 řeší modelováním a výpočtem situace vyjádřené poměrem; pracuje s měřítky map a plánů	Základy statistiky	
M-9-1-06 řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek)		
M-9-1-07 matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných; určí hodnotu výrazu, sčítá a násobí mnohočleny, provádí rozklad mnohočlenu na součin pomocí vzorců a vytýkáním		
M-9-1-08 formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic a jejich soustav		
M-9-1-09 analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel		
M-9-2-01 vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data	Závislosti a data - příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, nákrasy, schémata, diagramy, grafy, tabulky; četnost znaku, aritmetický průměr	
M-9-2-02 porovnává soubory dat		
M-9-2-03 určuje vztah přímé anebo nepřímé úměrnosti		
M-9-2-04 vyjádří funkční vztah tabulkou, rovnicí, grafem	Funkce - pravoúhlá soustava souřadnic, přímá úměrnost, nepřímá úměrnost, lineární funkce	
M-9-2-05 matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů		
I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat	Finanční gramotnost- využití tabulkového procesoru (výpočty, průměry, grafy)	

<p>VO-9-3-02 sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti, dodrží zásady hospodárnosti a vyhýbá se rizikům při hospodaření s penězi</p>	<p>Hospodaření domácnosti – rozpočet domácnosti, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing; rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti; význam daní</p> <p>Hotovostní a bezhotovostní platební styk (debetní a kreditní platební karty)</p> <p>Banky a jejich služby – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků</p> <p>Principy tržního hospodářství – nabídka, poptávka, trh; tvorba ceny, inflace; podstata fungování trhu; nejčastější právní formy podnikání</p> <p>Příjmy a výdaje státu</p>	<p>D</p>
<p>VO-9-3-03 na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení</p>		
<p>VO-9-3-04 vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít</p>		
<p>VO-9-3-05 uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu</p>		
<p>VO-9-3-06 na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz</p>		
<p>VO-9-3-07 rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané</p>		
<p>VO-9-3-08 rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti</p>		

M-9-3-01 zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku	Výpočty obvodu, obsahu, povrchu a objemu geometrických útvarů Povrch a objem – jehlan, kužel, koule Konstrukční úlohy			
M-9-3-03 určuje velikost úhlu měřením a výpočtem				
M-9-3-04 odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů				
M-9-3-05 využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh				
M-9-3-06 načrtne a sestrojí rovinné útvary				
M-9-3-07 užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků				
M-9-3-09 určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti				
M-9-3-10 odhaduje a vypočítá objem a povrch těles				
M-9-3-11 načrtne a sestrojí síť základních těles				
M-9-3-12 načrtne a sestrojí obraz jednoduchých těles v rovině				
M-9-3-13 analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu				
M-9-4-01 užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací			Číselné a logické řady Číselné a obrázkové analogie Logické a netradiční geometrické úlohy	
M-9-4-02 řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí				

Informatika

Charakteristika vzdělávací oblasti

A. Z hlediska cíle a zaměření výuky

Vzdělávací oblast Informatika se zaměřuje na rozvoj inforatického myšlení a na porozumění základním principům digitálních technologií. Je založena na aktivních činnostech, při kterých žáci využívají inforatické postupy a pojmy.

Cílem a smyslem výuky není znalost ovládání konkrétních programů či operačních systémů, které navíc velmi rychle zastarávají, ale naopak osvojení si znalostí obecných zásad vyhledávání a práce s informacemi a následně pak jejich kvalitního zpracování. Žáci by se měli seznámit s obecnými znalostmi potřebnými pro práci s textem, tabulkami, prezentacemi, grafikou, videem atd., včetně schopnosti vytvořit slušný design svých dokumentů.

Součástí je i bezpečné zacházení s technologiemi a osvojování dovedností a návyků, které vedou k prevenci rizikového chování.

Díky poznávání toho, jak a proč digitální technologie fungují, žáci chápou základní principy kódování, modelování a s větším porozuměním chrání sebe, své soukromí, data i zařízení.

Vzdělávání v této oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- Analýze situací a jevů světa a kolem něj
- Nacházení různých řešení a výběru toho nejvhodnějšího
- Rozhodování na základě relevantních dat a jejich korektní interpretace
- Standardizování pracovních postupů v situacích, kdy to usnadní práci
- Zvládání nejednoznačnosti a nejistoty a vypořádání se s problémy s otevřeným koncem
- Otevřenosti novým cestám, nástrojům, snaze postupně se zlepšovat

B. Z hlediska waldorfské pedagogiky

Waldorfská pedagogika se opírá ve své praxi o zákonitosti ve vývoji dítěte. Schopnost plné abstrakce přichází plně až okolo 12. roku, proto není vhodné naplňovat očekávané výstupy vzdělávací oblasti Informatiky přes digitální technologie dříve než je započat tento vývojový stupeň.

Žák 1.stupně realizuje výstupy informatiky prostřednictvím témat a projektů spojených s reálným životem. Přes ně škola žáky směřuje ke smysluplnému praktickému využití techniky. Nedílnou součástí tohoto procesu je i spolupráce s rodiči.

Informatika na 1. stupni základní školy – pojetí, cíle

V první až třetí třídě se promítají výstupy informatiky do práce školy jinou formou než využíváním technických zařízení. Jde zejména o přirozené aktivity a praktické činnosti rozvíjející dovednost následovat určitý postup. Žáci ve výuce pracují s konkrétními obrazy, učí se je vnímat, popisovat a sami vytvářet. Od tzv. období Rubikonu (mezi 9. – 10. rokem) ve výuce rozvíjíme abstrakci, ale zatím vždy napojenou na konkrétní obraz. Výstupy plníme v epochách a v 5. třídě v samostatném předmětu převážně formou her, zážitků a unplugged výuky.

Postupujeme od komunikace, která je pojmána jako živý proces, klíčový pro sociální život člověka, pro utváření mezilidských vztahů, přes informace a jejich přenos, který v sobě tento proces obsahuje, až k médiím jako pomocným prostředkům tohoto procesu. Seznamují se s typy šifrování a kódování, které si aktivně zkouší a sami vymýšlejí.

Žáci vytvářejí dopisy, objednávky, oznámení, propagační materiály, rozpočet, závěrečné zprávy, statistiky apod., a učí se tak (v návaznosti na český jazyk) prakticky rozlišovat mimo jiné také kvalitu informací v nich obsažených. Pokud je součástí projektu i finanční část (účetnictví), předjímá tento projekt prakticky zaměřené úlohy matematiky v 6. třídě. Žáci se učí využívat značky, symboly, umí vytvořit model jako zjednodušené vyjádření skutečnosti, při výuce využívají různé typy grafických organizérů. Vytvářejí myšlenkové a pojmové mapy, tvoří diagramy a schémata. S algoritmizací a programováním se seznamují pomocí praktických úkolů jako např. pracovní postupy (např. epocha „Od zrna po chléb“).

Informatika na 2. stupni základní školy – pojetí, cíle

I když je předmětem výuky informatika, středem zájmu je člověk, nikoli stroj. Z tohoto zásadního postoje vychází a je formována celá koncepce výuky.

Žáci diskutují závažné otázky: Jak působí tato technologie na jednotlivce a na celou lidskou společnost? Co se mění v mém myšlení, cítění a co se děje s mou vůlí, když jsem v životě obklopen televizí, počítačem a mobilem? Žáci (stejně jako jejich učitelé) žijí v mediálním světě. Jsou ovlivňováni médii, tedy i myšlenkami, které média zjevně i skrytě propagují. Pokud si neuvědomujeme, jaký na nás mají média vliv, nebudeme ani chápat současný svět.

Nauka o počítačích má být pro dospívajícího podnětem k samostatnému úsudku. Má mu pomáhat, aby si vytvořil vlastní obraz, vlastní škálu hodnot, co se obsahu a poselství médií týče. V dospělosti pak bude schopen nezávisle se rozhodovat a prosadit se ve světě ovládaném médii.

Výuka na waldorfské škole usiluje o základní pochopení technologie počítačů. Cílem výuky je předání všeobecných znalostí o počítači obdobně jako se žáci seznamují s funkcí motoru, aniž by se přitom museli stát automechaniky či strojními inženýry. Počítač má v průběhu výuky ztratit podstatné rysy své nepochopitelnosti a tajemnosti.

Proto nestačí, aby žáci uměli počítač pouze ovládat, měli by ho také prozkoumat. Porozumění tomu, jak počítač funguje, a věcné uvážení sociálních důsledků práce s ním je podstatnější než jeho pouhé používání.

Do konce sedmé třídy není počítač prvoplánovou součástí vyučování, ale digitální technologie a výstupy informatiky jsou podle potřeby zařazovány do epochového vyučování nebo součástí projektů jednotlivých tříd. Bezpečné zacházení s technologiemi a pohybu v kyberprostoru je součástí preventivního programu školy. Od šesté třídy vedeme žáky k tomu, aby počítač sloužil jim a ne oni jemu.

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova, Enviromentální výchova a Mediální výchova.

Forma realizace

Na 1. stupni je informatika realizována ve 4. ročníku v rámci českého jazyka, Člověk a jeho svět a v 5. ročníku jako samostatný předmět „Informatika“ s časovou dotací 1 hodina týdně.

Na 2. stupni je tento předmět realizován v rámci 6. a 7. třídy jako součást českého jazyka a matematiky a v 8. a 9. třídě jako samostatný předmět „Informatika“ s časovou dotací 1 hodina týdně.

Rozvíjení kompetencí

V předmětu informatika rozvíjíme u žáků především tyto klíčové kompetence:

Kompetence k učení

- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady při řešení zadaných úloh.

Kompetence k řešení problémů

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Žáky vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň naslouchat názorům jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme žáky ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky pracovat v týmu.

Kompetence občanské

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální

- Vedeme žáky k otevřenosti novým cestám, nástrojům, snaze se zlepšovat
- Vedeme žáky k rozhodování na základě relevantních dat a jejich korektní interpretace, obhajování pomocí argumentů

Vzdělávací obsah předmětu

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
OD KOMUNIKACE K INFORMACI		
v praktických činnostech rozlišuje různé druhy komunikace začíná rozlišovat kvalitu informací vnímá vliv rostoucího podílu informací v komunikaci na kvalitu jazyka	Člověk a jeho nástroje komunikace (gesto, řeč, písmo) Rostoucí podíl informací v komunikaci (od starověkého Egypta) Komunikace s využitím technických prostředků: telegraf (Morseova abeceda), telefon, e-mail, apod.	OSV 7, 8 MUL 4 ENV 3, 4 MED 1, 2 ČLS
I-5-1-01 uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji	Tajná písma a symboly - souvislost s runami, hebrejské písmo, tvorba vlastního písma, Morseova abeceda, vlajková abeceda aj.	
I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu	Média v éře informací: tiskoviny, rozhlas, televize, internet	
I-5-4-01 najde a spustí aplikaci, pracuje s daty různého typu	Získávání informací – kniha, tiskoviny, rozhlas, televize, teletext, internet apod.	
	Význam informace, místo vzniku, potřeba přenosu, zpracování apod.	
PROJEKT 5. ROČNÍKU		
volí a prakticky využívá současné komunikační prostředky k účelnému naplnění cílů tématu v praktických cvičeních rozlišuje kvalitu informace: přehledná forma, úplnost obsahu, odstupňování důležitosti (priority) informací	Sociální aspekty organizační přípravy: plánování a zodpovědnost; spolupráce; komunikace Základní seznámení se s PC, jako jedním z prostředků potřebných k práci na projektu, a jeho periferiemi, OS, aplikacemi a běžnými problémy a poruchami	OSV 7, 8 MUL 4 ENV 3, 4 MED 1-7 M ČJ
I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji	Minimální preventivní program (průřezové téma GDPR)- reálné příběhy popisující rizika (ukradené heslo, identita, sexuální predátoři, metadata ve fotce, GPS v mobilu, stálé přenášení dat z mobilu do internetu, uniklé nevhodné fotografie, ukládaná historie prohlížení, právní otázky - právo k použití na Instagramu/tictoc/...) Sdílení vlastních zkušeností mediálního prostoru	
I-5-2-01 sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů		
I-5-2-02 popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení		
I-5-2-03 v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program; rozpozná opakující se vzory, používá opakování a připravené podprogramy		
I-5-2-04 ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu		
I-5-4-02 propojí digitální zařízení, uvede možná rizika, která s takovým propojením souvisejí		

I-5-4-03 dodržuje bezpečnostní a jiná pravidla pro práci s digitálními technologiemi	<p>Vymyšlení algoritmu pro jednoduchou hru (ad hoc prog. jazyk)</p> <p>Přípravná fáze projektu:</p> <p>Rozdělení informací - základní a podrobné Výběr informací ke zveřejnění - tvorba oznámení a propagačních materiálů</p> <p>Zajištění účasti, ubytování, dopravy - zpracování a odeslání přihlášky a objednávky</p> <p>Finanční zajištění - peníze, oslovení sponzorů, doklady a účetnictví</p> <p>Hodnotící fáze projektu:</p> <p>Závěrečná zpráva – vyhodnocení projektu, vyúčtování, statistiky ...</p> <p>Publikování (různé formy) – tiskovina, prezentace, web...</p>	
---	--	--

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
DATA, INFORMACE A MODELOVÁNÍ		
I-9-1-02 navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu	<p>Jednoduchá cvičení na binární soustavu</p> <p>Grafické vyjádření - plakátu, obaly knihy, apod.</p> <p>Digitální obraz</p> <p>Analogová fotografie – vývoj filmu</p>	
ALGORITMIZACE A PROGRAMOVÁNÍ		
I-9-2-02 rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a navrhne a popíše kroky k jejich řešení	<p>Zpracování ročníkové práce na vlastní téma</p> <p>Vlastní návrh pracovního postupu (RČ)</p> <p>Programování ve vhodném prostředí (např. Arduino)- instrukce, podmíněný příkaz,..</p> <p>Seznámení s jednoduchým programovacím jazykem offline (kartičky) x online</p> <p>Např. program Robot Karel (http://karel.oldium.net/)</p>	
I-9-2-05 v blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program s ohledem na jeho možné důsledky a svou odpovědnost za ně; program vyzkouší a opraví v něm případné chyby; používá opakování, větvení programu, proměnné		
I-9-2-06 ověří správnost postupu, najde a opraví v něm případnou chybu		

INFORMAČNÍ SYSTÉMY		
I-9-3-02 nastavuje zobrazení, řazení a filtrování dat v tabulce, aby mohl odpovědět na položenou otázku; využívá funkce pro automatizaci zpracování dat	Hromadné zpracování dat: velké soubory dat; funkce a vzorce, práce s řetězci; řazení, filtrování, vizualizace dat; odhad závislosti Vyhledávač (klíčová slova, bezpečnost, e-shop, tok informací, relevance zdrojů) Možnosti využití tabulkového editoru např. M, F, Z,... Záznam počasí do tabulky, předpověď počasí (pozorovací stanice)	
I-9-3-03 vymezí problém a určí, jak při jeho řešení využije evidenci dat; na základě doporučeného i vlastního návrhu sestaví tabulku pro evidenci dat a nastaví pravidla a postupy pro práci se záznamy v evidenci dat		
DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE		
I-9-4-01 popíše, jak funguje počítač po stránce hardwaru i operačního systému, diskutuje fungování digitálních technologií určujících trendy ve světě	Hardware a software, součásti PC a principy jejich společného fungování Operační systémy – funkce, typy, typické využití, komprese a formáty souborů, správa souborů, instalace aplikací, fungování nových technologií kolem žáka	

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ALGORITMIZACE A PROGRAMOVÁNÍ		
I-9-2-01 po přečtení jednotlivých kroků algoritmu nebo programu vysvětlí celý postup; určí problém, který je daným algoritmem řešen	Úvod do programování – proměnná, instrukce, podmíněný příkaz, cykly – dojít k tomu co dělá daný algoritmus (mezipředmětové vazby – pěstitelské práce) Pomocí html5 a CCS vytvoření jednoduché webové stránky (W3school)	
INFORMAČNÍ SYSTÉMY		
I-9-3-04 sám evidenci vyzkouší a následně zhodnotí její funkčnost, případně navrhne její úpravu	Návrh a tvorba evidence dat; formulace požadavků; struktura tabulky, typy dat, práce se záznamy Kontrola správnosti a použitelnosti struktury nastavených pravidel; úprava požadavků Samorozhodování ve třídě (např. společný výběr mikin, charitativní projekt, pořádání jarmarku,..) Organizace např. turnaje (šachy, piškvorky, sport,..) – vymyslet systém a vyhodnotit	
DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE		
I-9-4-02 ukládá a spravuje svá data ve vhodném formátu s ohledem na jejich další zpracování či přenos	Zpracování ročníkové práce na počítači, následná možná prezentace	Mediální výchova
I-9-4-03 vybírá nejvhodnější způsob připojení digitálních zařízení do počítačové sítě; uvede příklady sítí a popíše jejich charakteristické znaky	Práce s kamerou, fotoaparátem, různé možnosti propojení Fyzické sítě, bezdrátové sítě (model ISO/OSI či TCP/IT formou hry: rozstříhaný obrázek/zpráva se posílá v obálkách přes žáky, kteří hrají aktivní síťové prvky) Fungování sítě – klient, server, switch, IP adresa; web, webový server, URL, VYHLEDAVAČ, cloud, metody zabezpečení přístupu k datům	ČJ D M
I-9-4-04 poradí si s typickými závadami a chybovými stavy počítače	Diagnostické příkazy ověřující konektivitu (ping, traceroute, ipconfig)	

I-9-4-05 dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat; popíše fungování a diskutuje omezení zabezpečovacích řešení	Zabezpečení digitálních zařízení a dat – aktualizace, antivir, firewall, práce s hesly, zálohování a archivace dat Fungování a algoritmy sociálních sítí, rozpoznání reklamy Psychohygienu při práci s PC	
---	---	--

Člověk a jeho svět

Charakteristika předmětu

Tento předmět je komplexní a jako jediný je koncipován pouze pro 1. stupeň základního vzdělávání. Téma předmětu Člověk a jeho svět v 1. a 2. ročníku je tvořivě integrována do epoch českého jazyka a matematiky, do všech ostatních předmětů, do výchov uměleckých a pracovních činností, do rytmické části výuky epochy a do vypravování pohádek a bajek.

V prvních dvou školních letech je prožívání světa u dětí spíše zasněné a může být vedeno k diferencovanějšímu a bdělejšímu vnímání světa. Přitom je důležité, aby spojení, které má dítě s přírodou, zvířaty a člověkem, nebylo přerušeno.

Začínáme s dětmi od světa dětem nejdostupnějšího, od hodnot prožívaných a poznávaných v pohádkách a bajkách, přecházíme postupně k péči o životní prostředí (hodnotám ekologickým). Hlavní cíle jsou zde zamýšleny ve vytváření hodnotových postojů dětí v myšlení, cítění a ve vůli.

Na společné cestě s dítětem vycházíme z úrovně dětské orientace v nejbližším prostoru domova, školy (poznávání okolí domova a školy).

Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti; utváří se tak jejich prvotní ucelený obraz světa. Poznávají sebe i své nejbližší okolí, učí se vnímat lidi a vztahy mezi nimi (tolerance, pomoc a solidarita, vzájemná úcta, snášenlivost).

Dále se zaměřujeme na přirozenou orientaci dětí v čase, kterou si přinášejí už z předškolního období. Pozorujeme změny v čase, ve vnímání dne a noci, v ročních obdobích, v měsících, týdnech a hodinách. Vedeme děti k poznávání proměn nejbližší přírody v čase.

Při osvojování poznatků a dovedností se žáci učí vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných.

Podmínkou úspěšného vzdělávání v dané oblasti je vlastní prožitek žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací při osvojování potřebných dovedností, způsobů jednání a rozhodování. K tomu významně přispívá i osobní příklad učitelů. Propojení prvouky s reálným životem a s praktickou zkušeností žáků se stává velkou pomocí i ve zvládnutí nových životních situací i nové role školáka, pomáhá jim při nalézání jejich postavení mezi vrstevníky a při upevňování pracovních i režimových návyků.

V následujících letech by měl být vytvořen stále intenzivnější kontakt se světem a mělo by být o něj pečováno. Vedle příběhů, které jsou prosyceny životem a které se vztahují k nejpůvodnějším povoláním a řemeslům, hrají důležitou roli praktické činnosti, např. obdělávání pole, zpracování obilí, stavba domu atd.

Po 3. ročníku se pohled rozšiřuje z chápání konkrétního nejbližšího okolí na prostorovost (orientace v prostoru a čase, město a region, nauka o člověku a zvířatech, nauka o rostlinách, naše vlast, střední Evropa) a také na časovost (starověké kultury, Řecko).

Žáci se učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí v něm chápat organizaci života v obci, ve společnosti. Učí se do tohoto každodenního života vstupovat s vlastní aktivitou a představami, hledat nové i zajímavé věci a bezpečně se v tomto světě pohybovat. Důraz je kladen na dopravní výchovu, praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků. V 5. ročníku se prohlubuje základní učivo o regionu a rozšiřuje se o znalosti České republiky a střední Evropy.

Jakýmsi předstupněm pro poznávání přírody jsou už příběhy a vyprávění o zvířatech a rostlinách v nejnižších ročnících. Všechno s čím se dítě setkává, probírá se vždy ve vztahu k člověku. Člověk je vždy výchozím bodem, do kterého se vše vrací zpět. Dítě si v průběhu výuky vytváří citový vztah k přírodě, který v pozdější době vede k pochopení morální zodpovědnosti člověka za životní prostředí. Žáci v průběhu výuky získají nezbytné poznatky o stavbě živočišného, rostlinného a lidského těla. Naučí se poznávat nejznámější zástupce rostlin i živočichů a seznámí se se zásadami jejich třídění. Poznají důležitost zdravého životního stylu a nutnost morálního přístupu k životnímu prostředí. Svě vědomosti, dovednosti a postoje budou schopni využít v praktickém životě.

Žák projde v souvislostech a formách celými dějinami lidstva od pravěku až do současnosti. Seznamuje s krajinou a dějinami oblasti, ve které žije. Probudí se v něm první představy o historickém vývoji. Teprve potom přichází výuka starověkých kultur a Řecka a pohled dítěte se časově i prostorově rozšiřuje. Žák si má v průběhu výuky uvědomit a prožít, že lidská existence spočívá v neustálém vývoji. V centru pozornosti stojí život člověka, jeho postoj ke světu, způsob práce, či vynálezy, které proměnily tvář země a život lidí. V 5. ročníku má výuka podobu vypravovaného příběhu.

Forma realizace

V předmětu Člověk a jeho svět jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Člověk a jeho svět a Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Umění a kultura a Člověk a svět práce. V 1. a 2. ročníku je tento předmět integrován do předmětů hlavního vyučování (téma Prvouka). Ve 3. – 5. ročníku je předmět je vyučován v epochách, které mají většinou charakter projektového vyučování (konkrétní časové dotace v jednotlivých ročnících viz učební plán).

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována především tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Multikulturní výchova, Enviromentální výchova, Globální výchova a Mediální výchova.

Rozvíjení kompetencí

Ve vyučovacím předmětu Člověk a jeho svět rozvíjíme u žáků především tyto kompetence:

Kompetence k učení:

- Vytváří předpoklady, aby proces učení byl neustálým objevováním nových a postupně stále hlubších pohledů na okolní skutečnost.
- Nasycují se potřeby žáků po obraznosti, hravosti a tvořivosti, umožňuje se zapojení co největšího počtu smyslů v procesu učení, což vede k hlubšímu a trvalejšímu vstřebávání vědomostí, ale i k vytváření osobitého vztahu k okolnímu světu.
- Žákům je poskytnut dostatečný časový prostor k samostatnému pozorování a experimentování a k formulování závěrů.
- Zařazováním rytmicky se opakujících činností a postupů, v rámci epoch, týdnů a dnů se vytváří harmonický řád, o který se mohou žáci v procesu objevování nového pevně opřít a zároveň si tak postupně vytvářet návyky, jež proces učení činí plynulejší a efektivnější.
- Žáci se učí samostatně vyhledávat informace z různých zdrojů, jejich třídění a hledání vzájemných souvislostí (ve 3. a hlavně pak ve 4. a 5. ročníku).

Kompetence k řešení problémů:

- Žáci kriticky hodnotí různé informační zdroje k danému tématu.
- Žáci uplatňují formy a metody práce, které vybízí k vyhledávání a následnému použití praktických postupů, které při pozorování jevů okolního světa povedou k vyvození konkrétních závěrů s dopadem na minulost, přítomnost a budoucnost.
- Vedeme žáky k samostatnému pozorování a uvažování o světě kolem nás.
- U žáků rozvíjíme schopnost samostatně překonávat problémy.

Kompetence komunikativní

- Využíváme krátké spontánní dramatizace konkrétních situací, jak je přináší každodenní soužití ve třídě, k ověřování praktických dovedností a znalostí v modelových situacích.
- V dramatizaci pohádek, bajek, bájí a příběhů žáci uplatňují prostředky neverbální komunikace (gesta, zvuky, ...).
- Žákům umožňujeme formulovat jejich názory, postoje a myšlenky k nejrůznějším tématům a konfrontovat je s názory spolužáků a učitelů.
- V žácích rozvíjíme schopnosti komunikovat mezi sebou i s okolím při praktických činnostech ve specifických epochových předmětech (např. ve 3. ročníku pěstitelství, stavba domu, řemesla).
- Žákům poskytujeme dostatek příležitostí k samostatné práci s různými typy textu a obrazových materiálů (např. při projektových a epochových pracích).
- Necháváme prostor pro samostatné prezentace projektových prací nebo výsledků pozorování.

Kompetence sociální a personální

- Ve výuce uplatňujeme formy skupinové práce se zaměřením na způsoby komunikace ve skupině.
- Žákům poskytujeme prostor pro reflexi a sebereflexi projevů chování a jednání ve vztahu k okolí v různých situacích.
- Upozorňujeme na situace, při kterých žáci tříbí schopnost řídit a ovládat své chování.
- Navozujeme a využíváme situace k uvědomění si důležitosti efektivní spolupráce a pozitivní sebedůvěry pro vytvoření příjemné atmosféry a pro kvalitu společné práce.
- Využíváme všech příležitostí k navozování vztahů ve třídě na základě ohleduplnosti a vzájemné úcty.
- U žáků podporujeme dosažení pocitu sebejistoty a sebeúcty a vytváření pozitivních představ o sobě a o světě.

Kompetence občanské

- Žáky postupně seznamujeme s principy soužití na základě rovných práv a povinností.
- Využíváme srovnání při posuzování společenských norem v minulosti a dnes, u nás i v Evropě (předmět starověké kultury, Řecko).
- U žáků rozvíjíme dovednosti pohotově reagovat v nenadálých krizových situacích, rozhodnout se a poskytnout účinnou pomoc.
- V žácích podporujeme schopnosti vcítovat se do situací jiných lidí a být vnímavý ke svému okolí.
- Vytváříme povědomí o kulturním dědictví, práci a tradicích předchozích generací, včetně praktického vyzkoušení a zažití (předmět řemesla, ..., region a vlast).

Kompetence pracovní

- Propojujeme znalosti získané v různých oblastech a předmětech a užíváme jich při praktických činnostech.
- S žáky používáme nástroje a vybavení v rámci stanovených pravidel a přizpůsobujeme se okolním podmínkám a zásadám bezpečnosti.
- V žácích budujeme schopnosti manuální spolupráce se spolužáky (pomoc, rada).
- Propojujeme pracovní rytmus s rytmem přírody.
- Ponecháváme žákům individuální svobodu ve způsobu dosažení cíle.
- V žácích vytváříme schopnosti sebeomezení v zájmu dosažení společného cíle.

Kompetence digitální

- Vedeme žáky k orientaci ve světě informací a k časovému a místnímu propojování historických, zeměpisných a kulturních informací
- Vedeme žáky k pojmenování pozorovaných skutečností a k jejich zachycení ve vlastních projevech, názorech a výtvorech

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník – téma: Prvouka

Předmět Člověk a svět je integrovaným předmětem, který se v 1. ročníku vyučuje v rámci epoch Českého jazyka, Matematiky a výuky probíhající v přírodě.

Dítě přijímá své okolí, tzn. lidi, zvířata, rostliny, kameny, hvězdy, slunce, měsíc i roční období, jako něco samozřejmého. V průběhu 1. ročníku by se dítě mělo naučit vnímat celek přírody diferencovaně, to znamená prožívat bděleji vzájemnou propojenost a sounáležitost jevů ve světě. Dítě by mělo být podníceno k přemýšlení, k vyprávění příběhů, společnému pozorování rostlin atd. a k popisování zážitků, v nichž může zažít zvláštnost, velikost, ale i drobnost a nekonečnou jemnost či mohutnost přírody.

Veškeré činnosti jsou propojovány s dobrodružstvím objevování v pohádkách: lidé, rostliny, zvířata, čarovné kameny, dobro – zlo, pomoc druhým, péče o ně, láska a jiné hodnoty (úcta, nesobectví, zdvořilost, trpělivost, ovládání se, odvaha, vytrvalost, soucit, porozumění apod.).

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
uplatňuje základní hygienické návyky	Lidské tělo, péče o zdraví, zdravá výživa	TV/UV (Tv)
bezpečně se pohybuje po škole	Jsem školák, soužití ve škole, okolí domova a školy	OSV 6
orientuje se v základních časových pojmech	Tolerance k odlišnostem spolužáků	
seznamuje se s významnými svátky v ročním koloběhu	Bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce	OSV 3
pozoruje viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích	Domov, rodina, postavení jedince v rodině, vyprávění pohádek - obrazové znázornění skupin a vztahů v nich	M, ČJ, KFO, HV, VV
zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest	Přírodní říše, orientace v čase, časový řád, režim dne, roční období, rytmus v životním čase, naučné příběhy o životě	
je veden k šetrnému zacházení s přírodními zdroji	Orientace ve známém prostředí	
roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků	Budování časovosti a prostorovosti - prožívání ročního koloběhu (stůl ročních dob, narozeninový kalendář, slavení svátků) Vycházky do okolí školy s pozorováním přírodních jevů v průběhu roku	
učí se nesobectví, úctě, zdvořilosti, trpělivosti, ovládání se, vytrvalosti; získává cit ke všemu krásnému a živému v okolí, učí se pečovat o vše živé		
rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, připustí svůj omyl		
je veden k rozpoznání jednání a chování, která se už nemohou tolerovat		
ČJS-3-5-04 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech		
uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí		

I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi		
využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných		
chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci		
uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví		

2. ročník – téma: Prvouka

Předmět je opět tvořivě integrován do ostatních předmětů (v rámci epoch Českého jazyka, Matematiky a výuky probíhající v přírodě) a prohlubuje znalosti a dovednosti získané v 1. ročníku.

Děti pronikají do lidských hodnot a ctností na základě vyprávění zajímavých příběhů lidí a zvířat. Bajky podněcují srovnávání řady lidských ctností i nectností se zvířaty. Vyprávění o svatých lidech vzbuzuje zájem a úctu k lidskému osudu. Legendy o zázračných místech probouzejí zájem o prozkoumání jejich současnosti i minulosti.

Prohlubuje se poznávání a prožívání vztahů k jiným lidem v rodině (v čase a prostoru, např. rodokmen, babička, dědeček, prababička, pradědeček apod., kde, kdy a jak žili). Vzniká úcta ke stáří a potřeba pomáhat mladším, vrstevníkům, všem ostatním lidem.

Probouzíme vnímání dítěte, děti pozorují a poznávají vše, co se v okolní přírodě mění (změny rostlin, zvířat, řek, hor, luk, kamenů, jezer, hvězd, měsíce, slunce apod.) Děti prožívají hluboký obdiv a úctu k proměnám v přírodě a utvářejí v sobě potřebu ji chránit a měnit sebe sama.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
uplatňuje základní hygienické a režimové návyky	Soužití a chování lidí, mezilidské vztahy, komunikace, pravidla slušného chování, bajky, legendy o zázračných místech a svatých	OSV 7
se bezpečně pohybuje po škole, jejím okolí a v okolí svého bydliště	Úcta ke stáří, potřeba pomáhat	
se orientuje v základních časových pojmech	Osobní bezpečí a zdraví	OSV 3, 10
se seznamuje s významnými svátky a osobnostmi v ročním koloběhu	Orientace v čase	
pozoruje a popíše viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích	Dopravní dny (situační hry), dopravní značky	TV/UV (Tv)
zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest	Změny rostlin, zvířat, řek, hor, luk apod. v průběhu roku	ENV 1
je veden k šetrnému zacházení s přírodními zdroji		
roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků		
ČJS-3-2-01 rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům		
rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, připustí svůj omyl		
je veden k rozpoznání jednání a chování, která se už nemohou tolerovat		
ČJS-3-5-04 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech		
uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí		
využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných		
chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné		
uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví		

3. ročník – témata: Stavitelství; Řemesla; Ze zrna chléb; Člověk a zdraví

Když je nyní dítěti devět let, prodělává rozhodující zlom ve svém vztahu ke světu: ze světa jako součásti lidské bytosti se stává svět okolní v běžném smyslu slova. Pociťovanou spojitost se světem chce nyní dítě uchopit a v pravém smyslu slova pochopit, jak jen to v tom věku dokáže. Z toho se může rozvinout pochopení pro přírodu, zvířata, člověka, práci i techniku.

Výuka probíhá v epochách, důraz je kladen na praktické činnosti dětí v reálném prostředí.

Téma: Stavitelství

Pokud dítě v jedné epoše pozná teoreticky a prakticky všechno to, co patří ke stavbě domu, pak pochopí komplexní pracovní procesy, které se odvíjejí po delší dobu. Tím je inteligence vzdělávána na konkrétních objektech. Realizuje se skutečná stavba hřiště, domečku, pece apod. Děti se zabývají vším, co se týká stavění: cihly, malta, suroviny na přípravu, postup zpracování surovin ve výrobě. Děti prožijí smysl a hodnotu lidské práce. Je posilována vůle dětí pozitivně proměňovat své prostředí.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-3-2-02 odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností	Člověk a použití různých stavebních materiálů při stavbě domu, činnost člověka dříve a dnes	RČ
je veden k šetrnému zacházení s přírodními zdroji	Proměny způsobu života, bydlení, životní podmínky	
srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti	Ohleduplné chování v přírodě, ochrana přírody	ENV 4
zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí podporovat nebo poškozovat	Stavba modelu obydlí podle vlastního návrhu	VV
ČJS-3-4-03 provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů	Praktické vyzkoušení stavebních postupů, práce s jednoduchými nástroji a nářadím, činnost podle pracovního postupu	

Téma: Řemesla

Prostřednictvím různých praktických činností se děti seznamují s minulostí a současností některých profesí. Uvědomují si rozdíly mezi řemesly dříve a nyní (např. mlynář, kovář, švec) Výběr řemesel může být zaměřen dle charakteru regionu. Skrze prožitky si uvědomují hodnotu lidské práce a učí se kladnému vztahu k ní.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-3-2-02 odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností	Činnost člověka dříve a dnes - stará řemesla	RČ
je veden k šetrnému zacházení s přírodními zdroji	Seznámení se s tradičními řemesly a praktické vyzkoušení některých z nich	
srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti	Současnost a minulost v našem životě	
ČJS-3-3-03 uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost	Proměny způsobu života, bydlení, životní podmínky	ENV 2

Téma: Ze zrna chléb

Tato epocha umožňuje dětem poznat, prožít a realizovat proces pěstování rostlin – obilí. Epocha začíná přípravou půdy (orba, hnojení, setí). Děti pozorují a srovnávají různé druhy obilí. Naučí se pozorovat, jak obilí klíčí, roste, zraje. Děti obilí také sklízí a pokud možno také mlátí. Nakonec se učí péct z mouky, kterou samy připravily mletím. Epocha se realizuje ve 3. a 4. ročníku.

Děti zažijí vděčnost a úctu k rostlinnému světu, poznají konkrétní výsledky svědomité péče o rostliny. Zvířata poznávají jako pomocníky (domácí zvířata – skot).

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-3-3-01 využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti	Člověk a země: rolník a jeho činnosti, rovnováha v přírodě, půda, obilniny	ENV 3
ČJS-3-4-01 pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích	Měření pole, vážení surovin, počítání a třídění osiva	M
objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody	Proces získávání potravin ze zemědělských plodin – na příkladu obdělávání vlastního pole, sklizně a pečení chleba	
ČJS-3-4-02 roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě	Zpracování obilí (sklizeň, mlácení, zbavování plev, mletí)	
I-5-2-02 popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení	Pečení chleba (piktogramy k jednotlivým činnostem, vytvoření podmínek a cyklů, které vstupují do procesu – např. počasí) (příprava na vývojové diagramy a programování)	
srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti	Proměny způsobu života, bydlení, životní podmínky	
zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí podporovat nebo poškozovat	Péče o zdraví, ošetření drobných úrazů a poranění, první pomoc, předcházení úrazům, duševní hygiena	TV/UV (Tv)
ČJS-3-4-03 provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů	Základní plodiny Základy stolování Příprava jednoduchých pokrmů, činnost podle pracovního postupu s využitím měření množství nebo měř, jednoduché recepty	RČ

Téma: Člověk a zdraví

Očekávané výstupy tématu Člověk a zdraví uvedené v tématu Člověk a zdraví se mohou díky svému přesahu realizovat průběžně ve všech předmětech. Je potřeba na nich pracovat neustále, není proto nutné ani vhodné je zařadit jen jako téma jednoho předmětu.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-3-3-03 uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost		
ČJS-3-5-01 uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví	Využití volného času, ostražitost v jednání s neznámými lidmi	
ČJS-3-5-02 rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných	Bezpečnost při hře a při pohybu v silničním provozu	
ČJS-3-5-03 chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek	Správný způsob volání na tísňovou linku	
ČJS-3-5-04 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech		
rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat	Dodržování pravidel, vzájemná úcta a tolerance, komunikace s druhými	
uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví		
se seznamuje s státními svátky a významnými dny		
zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest		
ČJS-3-2-01 rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům		
rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení		

4. ročník – témata: Orientace v prostoru a čase; Město, region a naše vlast; Nauka o člověku a zvířatech; Člověk a zdraví

Téma: Orientace v prostoru a čase

Předmět je vyučován v epochách. Jestliže v prvních třech letech dominovala obecná hlediska (spojitost s přírodou – znalost pracovních procesů a souvislostí), obrací se nyní pohled do prostoru a času. Tím se ještě jednou vytváří nový zdroj, který se však nyní začleňuje do souřadnic prostoru a času.

Nejbližší okolí (město, vesnice) by nyní mělo dítě zažít v jeho zeměpisně-prostorovém a historicky-časovém vývoji až do aktuální současnosti. Odstup, jenž v tomto věku charakterizuje poměr dítěte ke světu, se tím může proměnit v pocit sociální a prostorové sounáležitosti.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-5-1-02 určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě	Orientace v čase, kalendář, generace, letopočet	M
rozlišuje mezi náčrtý, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky I-5-1-01 uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat I-5-2-01 sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů I-5-2-04 ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu	Orientace v okolní krajině, pozorování běhu Slunce Mapy, značky, symboly Papírový jízdní řád - vyhledání cesty, tvorba itineráře pro cestu	VV
ČJS-5-3-01 pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy	Světové strany	ČJ
ČJS-5-4-02 vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi	Orientace v prostoru, vycházky do okolí Krokování mapy, zakreslení a zpětné ověření zákresu Vesmír a Země Země jako vesmírné těleso, planety sluneční soustavy Sluneční soustava (typy nebeských objektů, vztahy, značky)	

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<p>ČJS-3-1-01 vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a koly, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí</p> <p>I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji</p> <p>I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi</p>	<p>Okolní krajina, vliv člověka na životní prostředí</p> <p>Mapy – cesta do školy, okolí školy, tvorba mapy (mapování reálného světa do schematického vyjádření, použití popisných značek)</p>	<p>ENV 3, 4</p>
<p>ČJS-3-1-02 začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)</p>	<p>Obec, místní krajina, kresba jednoduché mapy z ptačí perspektivy</p>	<p>DEM 1</p>
<p>ČJS-3-1-03 rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost</p>	<p>Vysvětlivky, plán města, cesta do školy, bydliště</p>	<p>VV, M</p>
<p>rozlišuje mezi náčrtu, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky</p>	<p>Místní oblast – region a regionální památky</p>	<p>ČJ</p>
<p>vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury</p>	<p>Život a tradice Čech, Moravy a Slezska</p>	
<p>ČJS-5-1-05 zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích</p>	<p>Současnost a minulost, báje a pověsti</p>	<p>ENV 4</p>
<p>ČJS-5-2-05 poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce (města)</p>	<p>Globální problémy přírodního prostředí</p>	<p>MED 1</p>
<p>ČJS-3-3-02 pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije</p>	<p>Návštěva knihovny, muzea, regionální památky</p>	
<p>ČJS-5-3-03 rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik</p>	<p>Současnost a minulost v našem životě, cesta po proudu hlavních řek, vývoj krajiny, osídlení</p>	<p>DEM 1, 2</p>
<p>ČJS-5-3-04 srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik</p>	<p>Česká republika</p>	<p>MUL 1</p>
<p>rozlišuje symboly našeho státu a jejich význam</p>	<p>Naše vlast, hlavní město, státní symboly</p>	
<p>se seznamuje s státními svátky a významnými dny</p>		

Téma: Nauka o člověku a zvířatech

Téma je vyučováno v epoše.

Zvířecí říši se pokoušíme rozdělit tak, že v pozadí pozorujeme rozdělení fyzické formy člověka na organizaci hlavy, soustavu trupu a metabolicko-motorickou soustavu. Dítě může získat obraz říše zvířat jako člověka „ve specializovaných formách“ rozprostřeného po celé Zemi. Tím pocitově prožije něco z jedinečnosti člověka, který není tak jako zvířata předurčen, vázán instinkty a definován svým chováním, ale založen svou nesespecializovaností a univerzalitou k svobodě. A právě na tomto prožitku, že člověk je extraktem a syntetickým shrnutím celé říše zvířat na vyšším stupni, je založena výuka v tomto ročníku.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-5-4-01 objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka	Vlastnosti látek, životní podmínky, rovnováha v přírodě	
pozoruje vybrané zástupce živočichů a nachází podstatné znaky v přizpůsobení organismů prostředí	Živočichové, znaky života, projevy chování, stavba těla vybraných živočichů, životní potřeby, průběh a způsob života	VV
porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy	Popíše vnější stavbu těla a způsob života některých zástupců hlavonožců, skotu, ptáků, šelem, kopytníků, zachytí je kresbou či malbou	ČJ
I-5-4-01 pracuje s daty různého typu, najde a spustí aplikaci	Rozlišuje lidskou tělesnou podobu na hlavu, trup, končetiny a popíše jejich funkci a vztah ke světu Základní smysly člověka a všímá si jejich soustředění na lidské hlavě Vývojové fáze člověka (porovnání s evoluční řadou rostlin) Lidské tělo, péče o zdraví, zdravá výživa, základní stavba a funkce	TV/UV (Tv)

Téma: Člověk a zdraví

Očekávané výstupy tématu Člověk a zdraví uvedené v tématu Člověk a zdraví se mohou díky svému přesahu realizovat průběžně ve všech předmětech. Je potřeba na nich pracovat neustále, není proto nutné ani vhodné je zařadit jen jako téma jednoho předmětu.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-5-4-05 zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat	Lidské tělo, péče o zdraví, zdravá výživa, základní stavba	
ČJS-5-2-01 vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)	Dodržování pravidel, vzájemná úcta a tolerance, komunikace s druhými	
ČJS-5-2-02 rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení	První pomoc, péče o zdraví	
rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat	Kluci a holky – jsme stejní i jiní	
ČJS-5-5-01 využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a k podpoře vlastního zdravého způsobu života	Režim dne, osobní a duševní hygiena, životospráva Vědomé zacházení s rozvržením času - rozvrh epochy, týdne, dne, struktura vyučovací hodiny	
ČJS-5-5-03 účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob	Využití volného času, ostražitost v jednání s neznámými lidmi	
uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví	Odvaha říci ne, když se mi něco nelíbí	
ČJS-5-5-07 rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc	Rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi; mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi	
Uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví	Bezpečnost při hře a při pohybu v silničním provozu - dopravní výchova a pravidla (použité symboly, tvary dopravních značek, pravidla)	
I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi		

5. ročník – témata: Naše vlast a střední Evropa; Nauka o rostlinách; Starověké kultury, Řecko; Člověk a zdraví

Téma: Naše vlast a střední Evropa

Témata jsou vyučována v epochách.

Je třeba zdůraznit morální složku zeměpisného vyučování. Když dítě poznává, jak jsou rozloženy věci kolem něj v prostoru, získává také láskyplnější vztah k lidem kolem sebe, ke svým blízkým.

Vyučování by mělo mít takový charakter, aby žákovi zprostředkovalo zájem o svět a odvahu k životu. K tomu patří pozvolna se stupňující pochopení pro zemi jako přírodní prostor s určitými životními rytmy, do nichž je člověk zahrnut, které ale zároveň mění tím, že hospodaří a zakládá kulturu. Měla by se tímto založit odhodlanost pracovat zodpovědně i určité ekologické vědomí.

Žáci by si měli uvědomit postavení naší země ve střední Evropě s geografickými, přírodními a kulturně-historickými aspekty. Poznávají stavbu Země z geologického hlediska, složení zemské kůry (horniny, nerosty) vždy v návaznosti na konkrétní zeměpisnou oblast. S ČR se seznamují ve smyslu jejich přírodních, kulturních a hospodářských charakteristik, poznávají odlišnosti jiných zemí a kultur Evropy.

Žáci by se měli se světem seznámit tak, aby dokázali s těmito poznatky spojit také pocity. Pro líčení si vybíráme různé oblasti a kraje střední Evropy. Měl by být položen základ určitému topografickému vědění o střední Evropě, takže si žáci mohou vytvořit obraz o trojím charakteru její krajiny, vyjádřeném v rovinách, pahorkatinách a vysokých horách.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<p>ČJS-5-1-01 určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu</p> <p>ČJS-5-1-02 určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě</p> <p>I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji</p>	<p>Česká republika</p> <p>Mapy obecně zeměpisné a tematické, významná města a oblasti, podnebí, počasí, typy krajin</p> <p>Tvorba mapy, využití symbolů a značek</p>	<p>ČJ</p>
<p>ČJS-5-1-03 rozlišuje mezi náčrtý, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy a polokouli</p> <p>I-5-4-01 pracuje s daty různého typu, najde a spustí aplikaci</p>	<p>Světové strany, orientace na mapách</p> <p>Aplikace praktické pro denní používání (IDOS, mapy.cz, práce v internetovém prohlížeči - vyhledávači)</p>	<p>VV</p>
<p>ČJS-5-1-04 vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického</p>	<p>Základní průmyslová odvětví, zemědělské oblasti</p>	<p>DEM 1, 2</p>
<p>ČJS-5-1-05 zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích</p> <p>I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data</p>		<p>OSV 10</p>
<p>ČJS-5-1-06 rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam</p> <p>ČJS-5-2-05 poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce (města)</p> <p>ČJS-5-3-01 pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy</p> <p>I-5-4-02 propojí digitální zařízení, uvede možná rizika, které s takovým propojením souvisejí</p>	<p>Evropa a svět</p> <p>Mapy obecně zeměpisné a tematické, cesta po proudu hlavních řek (Labe, Dunaj, Odra, Rýn), důležitá města a přístavy, dopravní cesty (kanály, obchod přes moře)</p> <p>Základní typy krajin ve spojení s podnebím a počasím, sledování počasí - bezdrátové propojení dig. teploměru s venkovním čidlem; ukázka sběru dat (max., min. hodnoty)</p>	<p>GLO 1-3</p>

<p>ČJS-5-3-02 využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti; zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek</p>	<p>Polarity oblastí (sever - jih, východ – západ)</p>	
<p>ČJS-5-3-03 rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik</p>		
<p>ČJS-5-3-04 srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik</p>		
<p>ČJS-5-3-05 objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů</p>		

Téma: Nauka o rostlinách

Při seznamování s rostlinnou říší je třeba navázat na pozorování zvířat ve vztahu k člověku. Hlavní váhu klademe na podmínky růstu rostlin, především z hlediska sluneční aktivity, půdních druhů, vlhkosti a tepla. To proto, abychom poznali přirozené životní stanoviště rostlin. Jedním z cílů výuky tedy je, abychom dětem zprostředkovali spolupatříčnost Země a jejího okolí s rostlinou. Je třeba v uměleckém smyslu představit z každé rostliny to nejcharakterističtější a vtáhnout děti do tohoto líčení a prožívání právě v raném stupni vývoje jejich vědomí.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-5-4-01 objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka	Životní podmínky (význam Slunce, vody a půdy), rovnováha v přírodě	
ČJS-5-4-03 zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí	Rostliny (stavba těla)	ENV 1, 2
ČJS-5-4-04 porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy	Zástupci běžných druhů nižších rostlin na základě pozorování přírody	VV
ČJS-5-4-05 zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat	Rozdíl mezi rostlinami a houbami a lišejníky; zástupci jedlých a jedovatých hub	
ČJS-5-4-07 založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu	Zástupci běžných druhů vyšších rostlin na základě pozorování přírody Objasní roli lišejníků jako indikátorů čistoty životního prostředí	

Téma: Člověk a zdraví

Očekávané výstupy tématu Člověk a zdraví uvedené v tématu Člověk a zdraví se mohou díky svému přesahu realizovat průběžně ve všech předmětech. Je potřeba na nich pracovat neustále, není proto nutné ani vhodné je zařadit jen jako téma jednoho předmětu.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-5-2-01 vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)	Rodičovství, základy společenského chování	OSV 7
ČJS-5-2-02 rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení	Dodržování pravidel, vzájemná úcta a tolerance, komunikace s druhými	
ČJS-5-2-03 rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy	Kluci a holky – jsme stejní i jiní	OSV 4
ČJS-5-5-01 využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a k podpoře vlastního zdravého způsobu života	Režim dne, osobní a duševní hygiena, životospráva	OSV 8
ČJS-5-5-02 rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození	Využití volného času, ostražitost v jednání s neznámými lidmi	
ČJS-5-5-03 účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob	Odvaha říci ne, když se mi něco nelíbí	
ČJS-5-5-04 uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista	Rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi; mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi	
ČJS-5-5-05 předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek	Bezpečnost při hře a při pohybu v silničním provozu	
ČJS-5-4-06 stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí; v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit		
ČJS-5-5-06 uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou		
ČJS-5-5-07 rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc		
ČJS-5-5-08 uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku		

Témata: Starověké kultury, Řecko

Témata jsou vyučována v epochách.

Nejprve se dítě „ubytuje“ v krajině a dějinách svého blízkého okolí. Už ve 4. ročníku vytvářejí dějepisné obrazy první historickou časovou představu. S 5. ročníkem začíná výuka dějepisu. Pohled dítěte se nyní obrací od jeho okolí do dálky, časově i prostorově. Na začátku ještě stojí mytologické obrazy raných poměrů lidstva, pak během čtyř let vede cesta od dávných orientálních kultur přes dobu klasického starověku a středověku stále více do skutečnosti naší současné materiální civilizace a politicko-sociálních poměrů.

Nyní v dítěti procítá schopnost a zájem spojovat se s obsáhlejšími dějinnými souvislostmi, přijímat dějinné „pojmy“.

Pohled dítěte zpočátku vědomě zaměřujeme na mimoevropské kultury. V centru pozornosti tu stojí staré orientální kultury Indie, Persie, Mezopotámie a Egypta. Učitel by si měl uvědomovat, že tyto vyspělé kultury jsou zvlášť výraznými příklady kulturních forem, které se časově i zeměpisně objevovaly v obdobné podobě na různých místech. Následují řecké dějiny od dob Homéra až k setkání řecké kultury s kulturou orientální v době Alexandrových tažení.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-5-2-04 orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vrátet dluhy	Historické prameny, historický čas a prostor - příklady zdrojů informací o minulosti; orientace na časové ose	
ČJS-5-2-01 vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)	Souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních zemědělských civilizací	
ČJS-5-2-02 rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení	Nejstarší starověké civilizace - Indie, Persie, Mezopotámie, Egypt (příklady nejznámějších památek)	ENV 3
ČJS-5-2-03 rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy	Společenské skupiny ve starověkých kulturách Formy vlastnictví ve starověkých kulturách Antické Řecko, řecko-perské války, Perikles, Alexandr Veliký, Makedonská říše, řecká mytologie (příklady nejznámějších památek) Právo a spravedlnost - protiklad Sparty a Athén Mezilidské vztahy, školní řád	MUL 1, 3, 4 M ČJ, VV DEM 3, 4 OSV 7

Dějepis

Charakteristika předmětu

Dějepis navazuje na některé tematické obsahy předmětu Člověk a jeho svět prvního stupně a na druhém stupni je dál rozvádí. Žák tak prochází v různých souvislostech a formách celými dějinami lidstva. Prostřednictvím vlastivědné výuky se seznamuje s krajinou a dějinami té oblasti, kde žije. Probudí se v něm první představy o historickém vývoji. Teprve potom přichází výuka dějepisu a pohled dítěte se časově i prostorově rozšiřuje. Vyučování dějepisu sleduje průběh vývoje lidstva od mytického, předdějinného kulturního stupně až k rozvoji hmotné kultury a jejich projevů v obecně kulturním, náboženském, sociálním, politickém a ekologickém ohledu.

Výuka dějepisu má za úkol zprostředkovat žákovi obrazy a ideje o dějinných souvislostech vývoje lidstva. Žák si má v průběhu výuky uvědomit a prožít, že lidská existence spočívá v neustálém vývoji, že pojem člověka v sobě pojímá pestrost a různorodost kulturních vývojových stupňů lidstva a rozmanitost národů účastnících se dějinných procesů. Učitel by měl největší důraz klást na to, aby byla vyučovací látka zaměřena kulturně-historicky. Vyplývá z toho, že v centru pozornosti stojí život člověka, jeho postoj ke světu, způsob práce či vynálezy, které proměnily tvář země a život lidí.

Metoda vyučování je v 6. ročníku shodná s metodami a postupy používanými v 5. ročníku. V 6. ročníku má dějepis podobu vypravovaného příběhu a zahrnuje období až do konce středověku. Zde dominují biografické popisy, které by však měly mít kulturně-historickou a antropologickou hodnotu. V 7. a 8. ročníku se zájem žáka zaměřuje na realisticko-technické poznávání a chápání dějin novověku. Dějepis 9. ročníku slouží vyhledávání dějinných vztahů, poznávání historických procesů, probuzení zájmu o svět a zaměřuje se taktéž na novověk. Výuka novověku je v každém ročníku pojímána ve smyslu civilizačního vývoje jako celku. Vybrané historické jevy z oblasti technického, hospodářského, sociálního, ideového či politického vývoje je třeba pojímat jako symptomy a projevy daného období a zasadit je do kontextu a do souvislosti celého civilizačního vývoje.

Dochází tedy k přechodu od obrazného a vyprávěného líčení dějin na kauzálně-rationální pojetí dějepisu a posléze k uchopování širších ideových dějinných souvislostí, což odpovídá vývojovým podmínkám žáka.

Samostatným tématem (epochou) v 9. ročníku jsou Dějiny umění. Pozorování velkých mistrovských děl má v mladém člověku probudit radost a nadšení pro krásu a velikost umění. Při tom jde nejprve především o to, aby se pozorovatel stal bdělým, aby zjemnil své vnímání a učinil je citlivějším - aby se učil vidět. Další důležitý aspekt pozorování spočívá v tom, že zaměříme pohled na charakteristické rozdíly tří vybraných epoch: Co je krásné pro Egypťana? Jak prožívá krásu Řek? Jaký ideál krásy, jaký pojem krásy vyvinula renesance? Na příkladu vývoje umění může být čitelné něco z vývojové cesty lidstva. Jednotlivé stupně "Egypt - Řecko - renesance" mohou zviditelnit kroky vývoje lidského vědomí.

Kromě pochopení širších dějinných souvislostí přináší dějepis témata vzdělávacího oboru Výchova k občanství. Zde se výuka zaměřuje na vytváření zdravého a jistého úsudku, který je základem každého opravdového sociálního jednání a tím také předpokladem pro plnění úkolů, které vyplývají z života jedince jako občana. Vede žáka k prohloubenému poznání základních společenských vztahů a vazeb, k orientaci po historických kořenech aktuálních sociálních témat a problémů. Jde o témata, která jsou úzce propojena s dějepisnými tématy, v nichž žák prožívá a uvědomuje si různé vývojové aspekty občanského života, především vývoj a měnící se podobu státních forem, vztahu jedince a společnosti, jeho práv a povinností, jakož i otázek duchovního, státního a hospodářského života společnosti.

Sociální zkušenosti žáci získávají v konkrétních sociálních situacích a procesech, sociální dovednosti vyrůstají z praktického sociálního konání. Z tohoto důvodu stojí znalosti a dovednosti, které si žák osvojuje, v úzké souvislosti s hlavními principy a celkovou koncepcí celého ŠVP waldorfská škola a všech vzdělávacích oblastí a vyučovacích oborů a především s průřezovými tématy. Výuka dějepisu znalosti a dovednosti těchto průřezových témat doplňuje a upevňuje ve vztahu k životu jedince jako občana. Navíc zasahuje mnoho témat z oboru Výchova k občanství do praktického každodenního života školy.

Pro rozvoj žáka v tomto oboru jsou rovněž klíčové občanský postoj a občanská angažovanost vyučujících, především jeho třídního učitele. Spolupráce učitelů v rámci školy, jež funguje na principech samosprávy a kolegiálního vedení, je nezanedbatelnou součástí Výchovy k občanství, která spočívá v organizaci života školy. Podobně významný je pro žáka také zážitek ze spolupráce mezi učiteli na jedné a rodiči na druhé straně. Tyto praktické sociální situace reálného sociálního života školy vedou ke skutečné výchově sociálních a občanských schopností. Proto často témata vzdělávacího oboru Výchova k občanství plynule přecházejí do dalších oblastí podobně jako průřezová témata a tvoří integrativní součást realizovaných vzdělávacích obsahů.

Forma realizace

Vyučovací předmět Dějepis směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Člověk a společnost (Dějepis – v plné míře, Výchova k občanství – částečně). Některé očekávané výstupy ze vzdělávacího oboru Výchova k občanství mají přímou vazbu na společenskovední části předmětu Zeměpis, Český jazyk a literatura, Matematika a Výtvarná výchova, a jsou v nich proto realizovány.

V rámci tohoto předmětu Dějepis mohou být také realizována všechna průřezová témata, především Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech a Multikulturní výchova.

Výuka dějepisu je realizována v 6. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

Témata Výchovy k občanství jsou realizována v doplňujících hodinách. Každý učitel si v průběhu 6. – 9. ročníku vybírá z témat tak, aby za 4 roky žák absolvoval všechna témata. V 9. tř. je navíc zařazena 1 samostatná hodina týdně věnující se Volbě povolání a přípravě k přijímacím zkouškám (pod názvem VP-Volba Povolání)

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů

- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídat role ve skupině.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Chceme žáky naučit základům kooperace a týmové práce.

Kompetence občanské

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).
- Ve výuce je kladen důraz na prožitek
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.

Kompetence pracovní

- Vedeme je k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální

- Vedeme žáky k rozlišování mýtů a skutečnosti a ke snaze o objektivní posouzení společenských jevů současnosti i minulosti
- Vedeme žáky k vytváření schopnosti využívat jako zdroj informací různorodé texty

Vzdělávací obsah předmětu

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
STAROVĚKÉ CIVILIZACE, ŘECKO, ŘÍM, STĚHOVÁNÍ NÁRODŮ		
zaznamenává chronologicky časové údaje	Historické prameny, historický čas a prostor	
D-9-2-01 charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu	Pravěcí sběrači a lovci a jejich kultura	
D-9-2-02 objasní význam zemědělství, dobytkářství a zpracování kovů pro lidskou společnost	Stěhování národů	
VO-9-3-01 rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady		
D-9-2-03 uvede příklady archeologických kultur na našem území		
D-9-3-01 rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací	Starověké civilizace Starověké Řecko	DEM1,2,3,4
D-9-3-03 demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem	Starověký Řím - založení Říma, vznik republiky, císařství, římská kultura, zánik římského císařství	
D-9-3-04 porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie		
VÝVOJ EVROPY A ČECH VE STŘEDOVĚKU DO HUSITSKÝCH VÁLEK		
D-9-4-01 popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států	Evropa po stěhování národů, Vikingové, středověká Francie a Anglie Byzantská říše, Arabská říše, Franská říše	
D-9-4-02 porovná základní rysy západoevropské, byzantsko-slovanské a islámské kulturní oblasti	Velkomoravská říše Český stát - vznik, vývoj a vztah ke Svaté říši římské	
D-9-4-03 objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech	Poslední Přemyslovci Evropa v době Karla IV.	
D-9-4-04 vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí, vztah křesťanství ke kacířství a jiným věroukám	Společnost ve středověku, život ve městech a na venkově, vliv krajiny na život středověkého člověka Románské a gotické umění a kultura	
VO-9-3-01 rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady		
D-9-4-05 ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury		

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PŘECHOD OD STŘEDOVĚKU K NOVOVĚKU, NÁBOŽENSTVÍ A KULTURA; OBJEVY A DOBÝVÁNÍ, POČÁTKY NOVÉ DOBY		
zvládá částečně orientaci v historických mapách, řadí s pomocí chronologicky historické události	Práce s historickou mapou, orientace v čase	
D-9-5-01 vysvětlí znovuobjevení antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve včetně reakce církve na tyto požadavky	Hlavní osobnosti a rysy reformace, renesance a humanismu, reformní hnutí v Evropě	
D-9-5-02 vymezení význam husitské tradice pro český politický a kulturní život	Jana Hus, období husitství, jednota bratrská, reformace a protireformace	
D-9-5-03 popíše a demonstuje průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky	Zámořské objevy - příčiny, vývoj, osobnosti zámořských objevů, sociální a hospodářské důsledky objevů, Vynálezy související s objevnými plavbami	Z, GLO1, GLO2
D-9-5-04 objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy rozdělené do řady mocenských a náboženských center a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie	České země od pol. 15. st. do r. 1526 a jako součást habsburské monarchie	
D-9-5-05 objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky	České stavovské povstání, třicetiletá válka a její důsledky J. A. Komenský Renesanční a barokní umění a kultura	ČJ

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE A ZMĚNY VE SPOLEČNOSTI		
zpracovává důležité aktuální zprávy v souvislosti s dějepisnými poznatky	Práce s historickou mapou, orientace v čase, vyhledávání souvislostí mezi informacemi	DEM1, DEM2, DEM4 F, CH
pracuje s časovými osami i historickými mapami, vyhledává a zaznamenává historické události		
D-9-5-06 na příkladech evropských dějin konkretizuje absolutismus, konstituční monarchie, parlamentarismus	Osvícenství a jeho vliv na kulturu a politiku - Marie Terezie, Josef II. Vznik moderního státu, absolutismus, parlamentarismus	
D-9-6-01 vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti	Hospodářství v době před průmyslovou revolucí Vznik a průběh průmyslové revoluce, vynálezy	
VO-9-1-09 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti	Sociální důsledky - vznik sociální otázky pokusy o řešení sociální otázky	
VO-9-3-01 rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady		
D-9-6-02 objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur v Evropě na straně druhé	Velká francouzská revoluce Vznik USA, počátky občanské společnosti, základní lidská práva	
ČESKÉ ZEMĚ, EVROPA A SVĚT V 19. STOLETÍ		
D-9-6-02 objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur v Evropě na straně druhé	Napoleon, Metternich, Evropa po roce 1815	VV DEM 3,4 MUL1,2,3,4,5
D-9-6-03 porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů	Revoluce roku 1848 jako celoevropský jev	
D-9-6-04 charakterizuje emancipační úsilí významných sociálních skupin; uvede požadavky formulované ve vybraných evropských revolucích	Národní obrození, vlastenectví, nacionalismus	
VO-9-1-02 rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu	Kultura 19. století v českých zemích a v Evropě	
D-9-6-05 na vybraných příkladech demonstuje základní politické proudy	Politické proudy - konzervatismus, liberalismus, demokraticismus, socialismus Občanská práva a politické strany	
D-9-6-06 vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezi význam kolonií	Vývoj v Rakousku - národnostní problémy, dualismus Imperialismus, kolonialismus	

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HISTORICKÝ VÝVOJ 1. POLOVINY 20. STOLETÍ		
D-9-1-01 uvede konkrétní příklady důležitosti a potřeby dějepisných poznatků	Práce s historickou mapou, orientace v čase, vyhledávání souvislostí mezi informacemi	
D-9-1-02 uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány		
D-9-1-03 orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu		
D-9-3-02 uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví	Umění konce 19. století a 20. století	
D-9-5-07 rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek		
D-9-7-01 na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky	Imperialismus, vznik Trojspolku a Trojdohody	MUL1,2,3,4,5, GLO1,2,3, Z
D-9-7-02 rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů	1. světová válka, její průběh a důsledky pro poválečné uspořádání světa	
D-9-7-03 charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu	Evropský meziválečný vývoj	
D-9-7-04 na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv	Světová hospodářská krize a její důsledky	
VO-9-1-02 rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu	Politické změny v Rusku a porušování lidských práv	
VO-9-1-08 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám	Fašismus, nacismus - převzetí moci v Itálii a Německu	
VO-9-1-09 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti	Vznik ČSR, T. G. Masaryk	
D-9-7-05 zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí	Vývoj a zánik ČSR, Mnichovská dohoda	

HISTORICKÝ VÝVOJ 2. POLOVINY 20. STOLETÍ		
D-9-7-01 na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky	2. světová válka, její průběh a důsledky pro poválečné uspořádání světa	DEM 2,3,4
D-9-7-03 charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu	Rozpad koloniálního systému	GLO 1,2,3
VO-9-1-02 rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu	Rozpad komunistických režimů	MUL 1,2,3,4,5
VO-9-1-08 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám	Porušování lidských práv totalitními systémy	
VO-9-1-09 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti	Studená válka, problémy bipolárního světa	
D-9-8-01 vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků	Poválečný vývoj v Evropě a Československu	
D-9-8-02 vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce	Nástup komunismu v Československu - rok 1948	
D-9-8-03 posoudí postavení rozvojových zemí	Politické procesy, rok 1968, normalizace	
D-9-8-04 prokáže základní orientaci v problémech současného světa		
VO-9-5-06 uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání, objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru		

6. – 9. ročník – integrované téma: Výchova k občanství

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
1. SKUPINA - NAŠE ŠKOLA; KULTURNÍ ŽIVOT		
VO-9-1-03 zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje	<p><u>Naše škola</u> život ve škole, práva a povinnosti žáků, žákovská samospráva, hodnota vzdělání, školy a školské systémy ve světě</p> <p><u>Kulturní život</u> rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty, kulturní tradice, kulturní instituce, masová kultura, prostředky masové komunikace</p>	OSV 6, DEM 1
VO-9-1-04 zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají		
VO-9-1-05 kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí		
VO-9-1-06 zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu		
VO-9-1-07 uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem		
VO-9-1-10 posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci		
2. SKUPINA - LIDSKÁ SETKÁNÍ; V ČEM JSME STEJNÍ A ČÍM SE LIŠÍME		
VO-9-1-02 rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu	<p><u>Lidská setkání</u> přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen; lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi</p> <p>vztahy mezi lidmi (osobní a neosobní vztahy, mezilidská komunikace; konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti)</p> <p>život mezi lidmi a s lidmi (morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost; dělba činností a práce, výhody spolupráce lidí, obrana státu)</p>	OSV7,8,9,10, MUL2
VO-9-1-03 zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje		
VO-9-1-06 zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu		
VO-9-1-07 uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem		

VO-9-1-08 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám	V čem jsme stejní a v čem se lišíme	
VO-9-1-09 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti	projevy chování, rozdíly v myšlení, prožívání a jednání; osobnostní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál	OSV 1,2,3,4
VO-9-1-10 posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci		
3. SKUPINA - VNITŘNÍ SVĚT ČLOVĚKA; STÁT A JEHO FUNGOVÁNÍ		
VO-9-2-01 objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života	Vnitřní svět člověka	
VO-9-2-02 posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek	vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí; systém osobních hodnot, sebehodnocení; stereotypy v posuzování druhých lidí	OSV 5,10,11
VO-9-2-03 rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání	význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při seberozvoji	Z
VO-9-2-04 popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru	Stát a jeho fungování	D
VO-9-4-01 rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky	znaky státu, typy a formy státu, státní občanství ČR; Ústava ČR, složky státní moci, jejich orgány a instituce	DEM 2
VO-9-4-02 rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu	státní správa a samospráva (orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly)	MUL 2,3,4,5
VO-9-4-03 objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů	principy demokracie (znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení státu; politický pluralismus, sociální dialog a jejich význam; význam a formy voleb do zastupitelstev)	
VO-9-4-04 vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů	právní řád ČR, jeho význam a funkce, povinnost občana při zajišťování obrany státu	

VO-9-4-05 přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod, rozumí povinnostem občana při zajišťování obrany státu	<u>Lidská práva</u>	
VO-9-4-06 objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství	základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech	
VO-9-4-08 dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování	poškození lidských práv (diskriminace, šikana)	
VO-9-4-09 rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů	protiprávní jednání - druhy a postihy, trestní postižitelnost, korupční jednání a porušování práv (k duševnímu vlastnictví, předpisů v silničním provozu)	
VO-9-4-10 rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady		
VO-9-4-11 diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání		
4. SKUPINA - VÝROBA, OBCHOD, SLUŽBY; GLOBALIZACE		
VO-9-4-07 provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava, koupě, oprava či pronájem věci	<u>Výroba, obchod, služby</u>	
VO-9-5-05 objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu	Výroba, obchod, služby - jejich funkce, principy tržního hospodářství (např. právní formy podnikání, příjmy a výdaje státního rozpočtu) <u>Globalizace</u> Globalizace - projevy, klady, zápory, významné globální problémy a možnosti jejich řešení	M MUL 4

Přírodopis

Charakteristika předmětu

Některá témata předmětu Přírodopis jsou již začleněna do učiva nižších ročníků. Dítě zažívá souvislost člověka se všemi říšemi přírody a poznává podstatu vztahu člověka k přírodnímu světu. Učitel i žáci by měli prožívat vztah k přírodě s úctou a vážností. Hlavním cílem předmětu Přírodopis je uvádění žáků do stále užšího kontaktu se Zemí, prozkoumávání všech jejích říší, což znamená vzdělávat se v mnoha obměnách k zodpovědnosti a zralosti pro život na Zemi.

Především v období dospívání žáků je třeba jim podat pedagogickou pomoc pro dosažení správného vztahu ke vlastnímu tělu. Z něho může vyrůst odpovědnost žáků jak k sobě samým, k druhým lidem, a také k vnějšímu světu. Tento vztah může posílit objevování fyzikálních zákonitostí ve stavbě vnitřních orgánů, ve stavbě skeletu, svalů, ve funkci smyslových orgánů. S dospíváním a pohlavním zráním dostávají otázky po podstatě člověka, jeho poslání a určení nový, existenciální tón: "Kdo jsem? Odkud přicházím? Kam jdu?" Vyučování Přírodopisu by jim k zodpovězení těchto otázek mělo poskytnout oporu. Nemělo by však přicházet s hotovým obrazem člověka ani s omezeným pohledem na jeho původ, mělo by spíše poskytovat podněty k dalšímu tázání a ponechat prostor pro individuální světonázor.

Do vyučování pronikají aktuální témata dnešního světa, která neučí žáky jen schopnosti myslet v globálních souvislostech, ale přispívají velkou měrou k jejich osobnostnímu a sociálnímu růstu, působí směrem k jejich sebevědomému a aktivnímu zapojení do občanské společnosti, vedou je k toleranci k odlišným kulturám a stylům života, umožňují jim tvořivě nakládat s informacemi, ovládat informační a komunikační technologie bez toho, aby se jimi nechal ovládat a manipulovat. Tak mohou žáci nastoupit celoživotní cestu k uvědomění si svého lidství, nalezení vlastního místa ve společnosti a k ochotě ji aktivně a zodpovědně spoluutvářet.

Důležitým cílem vyučování je rozvoj schopnosti žáků samostatně usuzovat. Přírodovědné pojmy by měly svým charakterem odpovídat věku a vývojové fázi žáka. Vyučování by mělo směřovat k tomu, aby se žák sám naučil vyučovací látku zachytit, ve zkrácené formě sledované procesy popsat, dokumentovat a systematicky vymezit v sešitech.

V 6. ročníku v botanice porovnáváme čeledi rostlin, jejich typická stanoviště a časové vztahy jejich vývojových cyklů. Pozorujeme rostliny v průběhu roku, pokud možno přímo v přírodě, neboť většina čeledí dosahuje svého vegetačního vrcholu v rozdílném čase. Důležitá hlediska pro hledání souvislostí a vztahů nabízí rovněž epocha geologie, především horniny jako základ půdních podmínek pro život rostlin, také v této oblasti se snažíme o výuku přímo v přírodě, v terénu.

V souvislosti s obdobím vrcholící puberty žáků se vyučování přírodopisu obrací v 7. ročníku k biologii člověka. Přírodopis přináší v tomto období motivy, jež mohou pomoci žákům zodpovědět mnoho otázek, jež tento věk přináší. Ústředním motivem je člověk, ale i tematika výživy a zdravého životního stylu. Jde o oblast, kde se snad nejvíce spojuje s širokým okruhem světa. Nyní je možné navázat mezipředmětové vazby, především k vyučování zeměpisu. V úzké návaznosti na vyučování těchto předmětů se zabýváme základními složkami potravy, charakterem potravin a jejich původem. Žáci mohou prožít úzké spojení se světem, z něhož člověk získává svou potravu a který nejrůznějším způsobem ovlivňuje jeho zdraví a nemoc. V tomto ohledu se dále zabýváme rostlinami v jejich konkrétních vztazích k léčivým a zaživacím procesům člověka. Stejně tak je důležité se zabývat rostlinami, které jsou pro jejich narkotické a halucinogenní účinky zneužívány jako návykové látky. V tomto věku dochází k převratné proměně v tělesném, psychickém i sociálním vývoji žáků.

Ústředním motivem vyučování 8. ročníku je biologie člověka a podrobně se věnuje orgánům, které ve své funkci nejvíce přijaly zákonitosti vnějšího světa: smyslové orgány a pohybový aparát. Tématem je také porovnání stavby těla a smyslových orgánů člověka a živočichů, vývoj a systém živočišné říše.

V 9. ročníku se dostáváme k stavbě lidské buňky, dědičnosti a rozmnožování, to vše ve srovnání s živočišnou říší. V tomto věku jsou pro žáky aktuální všechny důležité problémy světa v globálních souvislostech, měli by být vedeni k pochopení propojení celého světa a vlivu každého jedince i celé společnosti na další vývoj naší Země.

Do Přírodopisu 7. až 9. ročníku jsou zařazena i témata z oblasti Výchovy ke zdraví, žáci se zabývají otázkami vztahů mezi lidmi, dospíváním a dalšími aktuálními problémy žáků. Měli by si uvědomit nebezpečí užívání návykových látek, ale i úrazu a být schopni poskytnout účinnou první pomoc.

Forma realizace

Vyučovací předmět Přírodopis směřuje k naplňování většiny očekávaných výstupů vzdělávacích oblastí Člověk a příroda (Přírodopis) a Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví). V rámci tohoto předmětu je také možné realizovat tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova a Enviromentální výchova. Výuka přírodopisu je realizována v 6. - 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Vedeme žáky k vyhledávání, zpracovávání a používání potřebných informací
- Žáky motivujeme k učení, povzbuzujeme je i při dílčím úspěchu
- Podporujeme u žáků samostatnost, kreativní myšlení

Kompetence k řešení problémů

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Rodiče a žáci spolupracují se školou na akcích školy.

Kompetence sociální a personální

- Budujeme s žáky pozitivní školní a třídní klima.
- Zařazujeme práci ve skupinách.

Kompetence občanské

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální

- Vedeme žáky k posuzování důležitosti a spolehlivosti získaných přírodovědných dat pro vyslovované hypotézy a závěry
- Vedeme žáky k porozumění souvislostem mezi činnostmi lidí a stavem přírodního a životního prostředí

Vzdělávací obsah předmětu

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
BOTANIKA		
<p>P-9-2-01 rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby s plodnicemi a porovná je podle charakteristických znaků</p> <p>P-9-2-02 vysvětlí různé způsoby výživy hub a jejich význam v ekosystémech a místo v potravních řetězcích</p> <p>P-9-2-03 objasní funkci dvou organismů ve stélce lišejníků</p> <p>P-9-3-01 odvodí na základě pozorování uspořádání rostlinného těla od buňky přes pletiva až k jednotlivým orgánům</p> <p>P-9-3-02 porovná vnější a vnitřní stavbu jednotlivých orgánů a uvede praktické příklady jejich funkcí a vztahů v rostlině jako celku</p> <p>P-9-3-03 vysvětlí princip základních rostlinných fyziologických procesů a jejich využití při pěstování rostlin</p> <p>P-9-3-04 rozlišuje základní systematické skupiny rostlin a určuje jejich význačné zástupce pomocí klíčů a atlasů</p> <p>P-9-3-05 odvodí na základě pozorování přírody závislost a přizpůsobení některých rostlin podmínkám prostředí</p> <p>P-9-7-01 - uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi</p> <p>P-9-7-02 - rozlišuje a uvede příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy a objasní na základě příkladu základní princip existence živých a neživých složek ekosystému</p> <p>P-9-7-04 uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému</p> <p>P-9-8-01 - aplikuje praktické metody poznávání přírody</p> <p>P-9-8-02 - dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování</p> <p>Při poznávání živé a neživé přírody</p>	<p>Houby a lišejníky</p> <p>Jednoděložné a dvouděložné rostliny, jejich životní cykly</p> <p>Vybrané čeledi</p> <p>Jednoletost a víceletost</p> <p>Stavba květu a jeho uzpůsobení k opylování</p> <p>Nejdůležitější zástupci a jejich vztah k prostředí</p> <p>Určování rostlin podle botanického klíče</p> <p>Vybraná přírodní společenstva a vegetační pásy Země</p> <p>Ekosystémy (louka, les, voda, město...)</p> <p>Hmyz a jeho vztah ke světu rostlin</p> <p>Zaměření převážně na hmyz komunálně žijící a opylující (včely, mravenci)</p>	<p>ENV 1,2,3,4</p> <p>Z</p>

MINERALOGIE		
<p>P-9-6-02 rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek</p> <p>P-9-6-03 rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů, včetně geologického oběhu hornin i oběhu vody</p> <p>P-9-6-04 porovná význam půdotvorných činitelů pro vznik půdy, rozlišuje hlavní půdní typy a půdní druhy v naší přírodě</p> <p>P-9-7-01 uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi</p> <p>P-9-7-02 rozlišuje a uvede příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy; na příkladu objasní základní princip existence živých a neživých složek ekosystému</p> <p>P-9-7-03 vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam</p> <p>P-9-8-01 aplikuje praktické metody poznávání přírody</p> <p>P-9-8-02 dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody</p>	<p>Vývoj zemské kůry a organismů na Zemi - geologické změny, přizpůsobování se organismů prostředí</p> <p>Horniny vyvřelé, usazené a přeměněné</p> <p>Základní nerosty</p> <p>Podle možností geologické exkurze do blízkého okolí a návštěva muzea s geologickou expozicí</p> <p>Složení, vlastnosti a význam půdy</p> <p>Základní krajinné typy a pro ně charakteristické horniny na konkrétních příkladech</p>	Z

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VÝŽIVA, HYGIENA A ZDRAVÍ		
<p>P-9-1-07 uvede na příkladech z běžného života význam virů a bakterií v přírodě i pro člověka</p> <p>P-9-5-04 rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby, objasní význam zdravého způsobu života</p> <p>P-9-5-05 aplikuje první pomoc při poranění a jiném poškození těla</p> <p>VZ-9-1-03 vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím; vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví</p> <p>VZ-9-1-04 posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví</p> <p>VZ-9-1-16 uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí</p>	<p><u>Zdraví a nemoc</u></p> <p>Potrava jako příčina nemocí</p> <p>Bakterie a viry ve vztahu k nemocem člověka</p> <p>Vybrané nemoci a jejich prevence</p> <p>Úrazy a zásady první pomoci</p> <p>Příroda jako pomocník v boji proti nemocem</p> <p>Tělesná a duševní hygiena – důležitost životního rytmu, nebezpečí přemíry smyslových podnětů, osobní hygiena</p>	<p>OSV 1-11</p> <p>RČ</p> <p>TV</p>

<p>P-9-1-01 rozliší základní projevy a podmínky života, orientuje se v daném přehledu vývoje organismů</p> <p>P-9-1-02 popíše základní rozdíly mezi buňkou rostlin, živočichů a bakterií a objasní funkci základních organel</p> <p>P-9-1-04 třídí organismy a zařadí vybrané organismy do říší a nižších taxonomických jednotek</p> <p>P-9-4-02 rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin</p> <p>P-9-5-02 orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka</p> <p>P-9-7-01 uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi</p> <p>P-9-7-02 rozlišuje a uvede příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy; na příkladu objasní základní princip existence živých a neživých složek ekosystému</p> <p>P-9-7-03 vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam</p> <p>P-9-7-04 uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému</p> <p>P-9-8-01 aplikuje praktické metody poznávání přírody</p> <p>P-9-8-02 dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody</p>	<p><u>Výživa</u></p> <p>potrava (bílkoviny, cukry, tuky), role vitamínů a stopových prvků, stravovací návyky</p> <p><u>Trávicí, dýchací, vylučovací soustava člověka v souvislosti s rostlinami a živočichy:</u></p> <p><i>Trávicí soustava:</i></p> <p>Proces trávení a trávicí orgány</p> <p>Základní složky potravy - cukry, tuky, bílkoviny, vitamíny, stopové prvky</p> <p>Voda a tekutiny a jejich důležitost pro výživu člověka</p> <p><i>Dýchací soustava:</i></p> <p>Stavba a funkce dýchacích orgánů</p> <p>Přenos kyslíku do krve</p> <p>Tabák a nikotin - původ a působení kouření na zdraví člověka</p> <p><i>Vylučovací soustava:</i></p> <p>Ledviny jako orgány vylučování a jejich funkce</p> <p>Další způsoby vylučování</p> <p>Prevence a léčba nemocí vylučovacích orgánů</p>	<p>MUL 1,2,3,4,5</p>
<p>VZ-9-1-01 respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky i jinými vrstevníky a přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v komunitě</p> <p>VZ-9-1-02 vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví</p> <p>VZ-9-1-03 vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím; vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví</p>	<p><u>Sexualita člověka</u></p> <p>Role sexuality v lidském životě, odpovědnost v sexualitě, prevence pohlavních nemocí; přátelství, partnerské vztahy, manželství a rodičovství</p> <p>Vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity</p> <p>Puberta, dospívání</p>	<p>RČ TV</p>

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ZOOLOGIE A BIOLOGIE ČLOVĚKA		
<p>P-9-5-01 určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy</p> <p>VZ-9-1-08 uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc</p> <p>P-9-1-02 popíše základní rozdíly mezi buňkou rostlin, živočichů a bakterií a objasní funkci základních organel</p> <p>P-9-1-03 rozpozná, porovná a objasní funkci základních orgánů (orgánových soustav) rostlin i živočichů</p> <p>P-9-4-01 porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů</p> <p>P-9-4-02 rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin</p> <p>P-9-4-03 odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí</p> <p>P-9-4-04 zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka; uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy</p> <p>P-9-8-01 aplikuje praktické metody poznávání přírody</p> <p>P-9-8-02 dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody</p> <p>VZ-9-1-07 dává do souvislosti složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky</p> <p>VZ-9-1-09 projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce</p> <p>VZ-9-1-10 samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím</p> <p>VZ-9-1-11 respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví</p> <p>VZ-9-1-15 projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí; v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc</p> <p>VZ-9-1-16 uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí</p>	<p>Orgánové soustavy živočichů a člověka</p> <p><u>Kostra a svaly:</u></p> <p>Opěrná soustava lidského těla (porovnání s opěrnou soustavou živočichů)</p> <p>Páteř, hrudní koš</p> <p>Stavba a funkce horní a dolní končetiny, pletence</p> <p>Stavba lebky</p> <p>Stavba kosti</p> <p>Klouby a vazy</p> <p>Svaly - rozdělení, funkce a význam</p> <p><u>Smysly:</u></p> <p>Stavba a funkce oka a ucha; čich, chuť, hmat</p> <p>Vybraní zástupci jednotlivých skupin živočichů</p> <p>Rozšíření, význam a ochrana živočichů</p> <p>Ochrana zdraví při různých činnostech; poskytnutí adekvátní první pomoci; adekvátní způsoby chování v případě ohrožení či nebezpečí</p>	<p>VV</p> <p>ENV 1,2,3,4</p>

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
BIOLOGIE ČLOVĚKA		
<p>P-9-5-01 určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy</p> <p>VZ-9-1-13 uvádí do souvislosti zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým</p> <p>VZ-9-1-14 vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresí</p>	<p><u>Oběhová soustava:</u></p> <p>Stavba a funkce orgánů krevního oběhu</p> <p>Činnost srdce a krevní oběh</p> <p>Prevence a léčba nemocí srdce a krevního oběhu</p> <p>Alkohol a jeho působení na člověka</p> <p>Zdravotní a sociální rizika zneužívání návykových látek, patologického hráčství, práce s počítačem</p> <p>Reklamní vlivy</p> <p>Ochrana zdraví při různých činnostech; poskytnutí adekvátní první pomoci; adekvátní způsoby chování v případě ohrožení či nebezpečí</p>	OSV1 – 11
<p>P-9-5-01 určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy</p> <p>VZ-9-1-10 samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím</p>	<p><u>Nervová soustava:</u></p> <p>Stavba mozku a míchy</p> <p>Centrální a periferní nervová soustava</p> <p>Funkce nervové soustavy</p> <p>Duševní zdraví a životní sty</p>	
<p>P-9-5-01 určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy</p> <p>P-9-5-02 orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka</p> <p>P-9-5-03 objasní vznik a vývin nového jedince od početí až do stáří</p> <p>VZ-9-1-11 respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví</p> <p>VZ-9-1-12 respektuje význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a pozitivními životními cíli; chápe význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního chování</p>	<p><u>Rozmnožovací soustava:</u></p> <p>Rozmnožovací orgány ženy a muže a jejich funkce</p> <p>Princip oplodnění</p> <p>Nitroděložní vývoj</p> <p>Postnatální vývoj</p> <p>Zodpovědný sexuální život a prevence pohlavních nemocí</p> <p>Role sexuality v lidském životě (biologické, sociální a kulturní aspekty)</p> <p>Předčasná sexuální zkušenost; těhotenství a rodičovství mladistvých; poruchy pohlavní identity</p>	

<p>P-9-1-01 rozliší základní projevy a podmínky života, orientuje se v daném přehledu vývoje organismů</p> <p>P-9-1-02 popíše základní rozdíly mezi buňkou rostlin, živočichů a bakterií a objasní funkci základních organel</p> <p>P-9-1-03 rozpozná, porovná a objasní funkci základních orgánů (orgánových soustav) rostlin i živočichů</p> <p>P-9-1-04 třídí organismy a zařadí vybrané organismy do říší a nižších taxonomických jednotek</p> <p>P-9-1-05 vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti</p> <p>P-9-1-06 - uvede příklady dědičnosti v praktickém životě a příklady vlivu prostředí na utváření organismů</p>	<p>Dědičnost a proměnlivost jako základní vlastnosti živé přírody</p> <p>Pohlavní a nepohlavní rozmnožování z hlediska dědičnosti a proměnlivosti</p>	
GEOLOGIE		
<p>P-9-1-01 rozliší základní projevy a podmínky života, orientuje se v daném přehledu vývoje organismů</p> <p>P-9-1-02 popíše základní rozdíly mezi buňkou rostlin, živočichů a bakterií a objasní funkci základních organel</p> <p>P-9-1-04 třídí organismy a zařadí vybrané organismy do říší a nižších taxonomických jednotek</p> <p>P-9-4-02 rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin</p> <p>P-9-5-02 orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka</p> <p>P-9-6-01 objasní vliv jednotlivých sfér Země na vznik a trvání života</p> <p>P-9-6-02 rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek</p> <p>P-9-6-03 rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů, včetně geologického oběhu hornin i oběhu vody</p> <p>P-9-6-04 porovná význam půdotvorných činitelů pro vznik půdy, rozlišuje hlavní půdní typy a půdní druhy v naší přírodě</p> <p>P-9-7-01 uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi</p> <p>P-9-7-02 rozlišuje a uvede příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy; na příkladu objasní základní princip existence živých a neživých složek ekosystému</p> <p>P-9-7-04 uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému</p> <p>P-9-8-01 aplikuje praktické metody poznávání přírody</p> <p>P-9-8-02 dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody</p>	<p><u>Vývoj zemské kůry a organismů na Zemi</u></p> <p>Geologické změny</p> <p>Přizpůsobování se organismů prostředí</p> <p>Proměny stavby rostlin a živočichů</p> <p>Nejdůležitější zástupci a jejich prostředí</p> <p>Vývoj člověka</p>	<p>ENV 1,2,3,4</p>

Fyzika

Charakteristika předmětu

Fyzika otevírá žákům pohled na chování a vlastnosti těles, jejich vzájemné vztahy a působení, a vede také k porozumění technice, která je na těchto vztazích založena.

Vyučování fyziky nastupuje v době, kdy jsou žákovy myšlenkové síly do té míry zralé, že už dokážou dobře sledovat nebo i samy objevovat kauzální souvislosti přírodního dění. Fyzikální jevy a děje představují vítané cvičné pole pro vyzkoušení a rozvíjení těchto schopností a učivo fyziky poskytuje oporu zvolna se rozvíjejícímu úsudku žáků, jejich schopnosti přesně a racionálně uvažovat.

Postupujeme pokud možno od smyslového prožití fenoménu, včetně jeho případných experimentálních variací, přes přesný popis, podrobné zachycení a rekapitulaci předvedeného dění, až k postupnému vyvozování zákonitostí a příslušných podmínek.

Vhodné je tedy začínat výuku v oblastech, které jsou smyslově „syté“ (akustika, optika, termika), umožňují názornost a žáci s nimi mají množství přímých zkušeností. Začneme-li např. akustikou, můžeme navázat na širokou škálu zkušeností z oblasti hudební. Zákonitosti, s nimiž jsou již delší dobu přirozeně seznamováni ve vyučování hudební výchovy (interval, tvoření tónu, barva, výška tónu) jsou nyní zkoumány na úrovni experimentální, zobecňovány a matematicky uchopovány. Oblasti smyslově přímo nepřístupné (elektřina, magnetismus) přicházejí na řadu až posléze a i tady uplatňujeme přirozený fenomenologický přístup.

Zvláštní péči je třeba věnovat oblastem, kde se nelze vyhnout použití modelových představ a abstraktnějším teoretickým poznatkům (elektromagnetismus, atomistika). Přicházejí na řadu až ve vyšších ročnících, kdy už žák dovede rozlišovat model od reality. K posílení této schopnosti používáme pokud možno vždy vícero druhů modelů.

Je přirozené, že při fenomenologickém poznávání fyzikálních jevů a zákonitostí, přijde nejprve ke slovu vlastní, jaksi přirozená terminologie, a teprve pozvolna se uvádějí obvyklá terminologická označení. Taktéž s matematickým popisem nespěcháme a zavádíme ho pozvolna, aby byl přehledně spojen s pozorováním a nestal se sám o sobě překážkou fyzikálního náhledu. Toto postupné teoretické pronikání jednotlivých fyzikálních oblastí je také důvodem k tomu, že základní výukové okruhy jsou řazeny opakovaně, aby ve vyšších ročnících mohli žáci dospět k prohloubenému a rozšířenému porozumění.

Učivo jednotlivých ročníků pokrývá vždy základní oblasti fyziky (akustiku, optiku, termiku, mechaniku, elektřinu, magnetismus), v každém ročníku je však některá z oblastí zdůrazněna s ohledem na vývojovou situaci žáků a vztahy k učivu dalších předmětů. V 6. ročníku je to akustika a optika, které jsou ideální pro „vyvození vědy z umění“. V 7. ročníku se do centra pozornosti dostává mechanika s její „tvrdou“ kauzalitou, která odpovídá už rozvinutějším exaktním myšlenkovým schopnostem a mimo to navazuje na učivo dějepisu (vznik novověké vědy, technické vynálezy a vynálezci). V 8. ročníku se učitel prohloubeně věnuje elektřině a magnetismu a jejich využití v technice. V 9. ročníku je pozornost věnována zejména energii. Učitel cíleně rozvíjí vztahy i k dalším předmětům, jako jsou Přírodopis, Zeměpis, kde vede žáky k péči o životní prostředí (vlivy fyzikálních dějů a organismy, důsledky techniky pro životní prostředí, technika a technologie ve službách péče o životní prostředí a trvale udržitelného rozvoje lidské kultury), či Chemie (nejrůznější druhy a chemická podstata galvanických článků apod.).

Výstupy z RVP týkající se Vesmíru se realizují v předmětu Zeměpis.

Fyzikální pohled na svět nemá ve výuce nikdy stát izolovaně. Má pojednávat přesahující souvislosti k ostatním, a to zdaleka nejen přírodovědným, oborům a reálným skutečnostem života žáků. Má také poukazovat na svá vlastní omezení.

Forma realizace

Vyučovací předmět Fyzika směřuje k naplňování většiny očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Člověk a příroda (Fyzika). V rámci tohoto předmětu je také možné realizovat tato průřezová témata: Enviromentální výchova, Globální výchova a Mediální výchova. Výuka Fyziky je realizována v 6. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

Rozvíjení kompetencí

Metodická hlediska byla uvedena již v charakteristice předmětu. V souvislosti s nimi by mělo vyučování vést též k rozvoji následujících kompetencí.

Kompetence k učení:

- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídat role ve skupině.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Chceme žáky naučit základům kooperace a týmové práce.

Kompetence občanské

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).
- Ve výuce je kladen důraz na prožitek

Kompetence pracovní

- Vedeme je k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální

- Vedeme žáky ke zkoumání přírodních faktů a jejich souvislostí s využitím různých empirických metod poznávání
- Vedeme žáky k zapojování do aktivit směřujících k šetrnému chování k přírodním systémům, ke svému zdraví i zdraví ostatních lidí

Vzdělávací obsah předmětu

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ENERGIE		
Využívá poznatky o teple jako formě energie a jeho přenosu při řešení konkrétních problémů a úloh I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích	Původ tepla na Zemi Přeměny skupenství Teplota a její měření, teploměry, jejich záznam Tepelná roztažnost Vedení tepla	
ZVUKOVÉ DĚJE		
Rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně je analyzuje	Rozdíl mezi tónem a ostatními zvuky Chvění jako fyzická stopa zvuku Vlastnosti zvuku Tonální řada, intervaly Lidský hlas a jeho tvorba Šíření, odraz a pohlcování zvuku	HV, PŘ, M, ČJ, RČ
ELEKTROMAGNETICKÉ A SVĚTELNÉ DĚJE		
F-9-6-03 rozliší vodič, izolant a polovodič na základě analýzy jejich vlastností	Elektrostatické jevy vznikající třením Vodiče a izolanty Napětí a jiskra	Z
Využívá prakticky poznatky o působení magnetického pole na magnet	Vlastnosti magnetu Magnetizování materiálů Znázornění magnetického pole Kompas Magnetické pole Země	Z, D
Využívá zákon o přímočarém šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí	Protiklad světla a tmy Přirozené a umělé zdroje světla Šíření světla, světlo a stín Zatmění Slunce a Měsíce Průhledné, průsvitné a neprůhledné prostředí	VV, PŘ, RČ

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POHYB TĚLES; SÍLY		TV, RČ, M
F-9-2-01 rozhodne, jaký druh pohybu těleso koná vzhledem k jinému tělesu	Klid a pohyb tělesa Rovnoměrný a nerovnoměrný pohyb	
F-9-2-02 využívá s porozuměním při řešení problémů a úloh vztah mezi rychlostí, dráhou a časem u rovnoměrného pohybu těles I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích	Dráha a rychlost, jejich záznam	
I-9-1-04 zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji	Vyhodnocování pokusů, zápisy postupu u pokusů a jejich kontrola, vyloučení zjevně extrémních hodnot z modelu	
I-9-2-03 vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešení problém a svůj výběr zdůvodní; upraví daný algoritmus pro jiné problémy, navrhne různé algoritmy pro řešení	Návrh pokusu pro zjištění a vzorce pro výpočty (např. hustota, rychlost,...)	
F-9-2-03 změří velikost působící síly	Síla, měření síly, tíhová síla, hmotnost, měření hmotnost Tlaková síla, tlak, tření Vzájemné působení těles	
F-9-2-04 určí v konkrétní jednoduché situaci druhy sil působících na těleso, jejich velikosti, směry a výslednici	Páka, rameno břemene a síly Kladka a její použití	
F-9-2-06 aplikuje poznatky o otáčivých účincích síly při řešení praktických problémů	Nakloněná rovina, klín, šroub Skládání a rovnováha sil	
ZVUKOVÉ DĚJE		
F-9-5-01 rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně analyzuje příhodnost daného prostředí pro šíření zvuku	Hudební intervaly a jejich číselné vyjádření Šíření zvuku v prostředí Frekvence, rychlost zvuku, počítání rychlosti Odraz zvuku, rezonance, hudební nástroje Hlasitost zvuku Ultrazvuk, infrazvuk	M
F-9-5-02 posoudí možnosti zmenšování vlivu nadměrného hluku na životní prostředí	Ochrana před nadměrným hlukem Vliv nadměrného hluku na lidské zdraví	
ELEKTROMAGNETICKÉ A SVĚTELNÉ DĚJE		
F-9-6-01 sestaví správně podle schématu elektrický obvod a analyzuje správně schéma reálného obvodu	Jednoduchý elektrický obvod Sériové a paralelní zapojení Nebezpečí elektrického proudu, první pomoc Ohmův zákon - veličiny	

F-9-6-07 využívá zákona o přímočarém šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí a zákona odrazu světla při řešení problémů a úloh	Zákon odrazu, rovinné zrcadlo Kulová zrcadla Pojem ohniska	RČ
Rozhodne ze znalosti rychlostí světla ve dvou různých prostředích, zda se světlo bude lámat ke kolmici, či od kolmice	Zákon lomu, průchod světla optickým hranolem Barevné jevy vznikající při lomu světla	

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
LÁTKY A TĚLESA		
F-9-1-04 využívá s porozuměním vztah mezi hustotou, hmotností a objemem při řešení praktických problémů	Hustota	Z
MECHANICKÉ VLASTNOSTI TEKUTIN		
F-9-3-01 využívá poznatky o zákonitostech tlaku v klidných tekutinách pro řešení konkrétních praktických problémů	Hydrostatický tlak Pascalův zákon Spojené nádoby Atmosférický tlak Vývěva a vakuum	
F-9-3-02 předpoví z analýzy sil působících na těleso v klidné tekutině chování tělesa v ní	Archimédův zákon	
ELEKTROMAGNETICKÉ A SVĚTELNÉ DĚJE		
F-9-6-02 rozliší stejnosměrný proud od střídavého a změří elektrický proud a napětí	Tepelné účinky elektrického proudu Vodivost různých materiálů Stejnoseměrný a střídavý proud Bezpečnost práce s elektrickými přístroji	INFO
F-9-6-04 využívá Ohmův zákon pro část obvodu při řešení praktických problémů	Napětí, proud, odpor	
F-9-6-05 využívá prakticky poznatky o působení magnetického pole na magnet a cívku s proudem a o vlivu změny magnetického pole v okolí cívky na vznik indukovaného napětí v ní	Magnetické účinky elektrického proudu Elektromagnetická indukce	
F-9-6-06 zapojí správně polovodičovou diodu	Polovodičová dioda	
F-9-6-08 rozhodne ze znalosti rychlosti světla ve dvou různých prostředích, zda se světlo bude lámat ke kolmici, či od kolmice, a využívá této skutečnosti při analýze průchodu světla čočkami	Spojka a rozptylka Geometrie čoček Zvětšování a zmenšování prostřednictvím čoček Optické přístroje Vady lidského zraku	

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
LÁTKY A TĚLESA		
F-9-1-01 změří vhodně zvolenými měřidly některé důležité fyzikální veličiny charakterizující látky a tělesa	Částicová stavba látek	
F-9-1-02 uvede konkrétní příklady jevů dokazujících, že se částice látek neustále pohybují a vzájemně na sebe působí		
F-9-1-03 předpoví, jak se změní délka či objem tělesa při dané změně jeho teploty		
POHYB TĚLES; SÍLY		
F-9-2-05 využívá Newtonovy zákony pro objasnění či předvídání změn pohybu těles při působení stálé výsledné síly v jednoduchých situacích	Moment síly Newtonovy zákony Tření Tlaková síla	
ENERGIE		D, CH
F-9-4-01 určí v jednoduchých případech práci vykonanou silou a z ní určí změnu energie tělesa	Pohybová a polohová energie	
F-9-4-02 využívá s porozuměním vztah mezi výkonem, vykonanou prací a časem	Výkon	
F-9-4-03 využívá poznatky o vzájemných přeměnách různých forem energie a jejich přenosu při řešení konkrétních problémů a úloh	Vnitřní energie - jaderná energie - tepelné stroje - spalovací motory	
F-9-4-04 určí v jednoduchých případech teplo přijaté či odevzdané tělesem	Změny skupenství	
F-9-4-05 zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí	Ochrana před radioaktivním zářením Spotřeba energie a možnosti jejích úspor Primární zdroje energie Obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie	

Chemie

Charakteristika předmětu

Předmět Chemie v 7. ročníku představuje výzvu a šanci poznat svět látek. Prozkoumat jejich vlastnosti a z nich tvořit pojmy, které člověka zahrnou do procesu bádání. Tím mu napomohou k novému, prohloubenému setkání se světem. Je nasnadě, že hotový, „mrtvý“ svět anorganické chemie nabízí k tomuto účelu jedinečné a v pokusech působivé možnosti. Na začátku epochy stojí oheň a proces hoření (pro děti „spřátelený“ zážitek), jež pak vede přes pálení vápna ke kyselinám, zásadám a kovům, přičemž tu vždy hraje roli technický i kulturně-historický aspekt.

Jádro celé metodiky spočívá v tom, abychom žáky uvedli do sféry chemických procesů a pochodů kvalitativně a ukázali tak žákovi nový vztah k přírodě. Své „výzkumy“ vždy začínáme nejprve s přírodními látkami (např. dřevo, papír, vlasy atd.). Otázky „nerveme“ z žáků senzačními experimenty, nýbrž při všedních, každodenně známých jevech, jakým je např. oheň. Žáci tak budou prožívat člověka jako spoluvůrce přírodních procesů. Výuka Chemie nesmí vymezovat a omezovat, nýbrž musí ukazovat vztahy a jevy v přírodě (postupujeme přitom z vnějšku dovnitř). Musíme přitom brát vážně prožitky žáků a zapojit je do výuky, a ne protěžovat měřicí přístroje a indikátory.

Vyučování Chemie v 8. ročníku vyžaduje jiný způsob kladení otázek než v 7. třídě. Organické přírodní jevy a procesy jsou mnohem složitější a podstatně obtížněji pochopitelné. Na počátku stojí člověk opatřující si svou stravu, v němž se tyto procesy odehrávají. Procesuální stránka organických životních pochodů tvorby a změny látek vyžaduje myšlení, které respektuje organický, živý charakter, a tvoření pojmů, které odpovídá aspektu zodpovědnosti a zralosti. V epoše se pokoušíme dovést žáky k chemii orientované na procesy - tím, že zavádíme různé chemické modelové představy a diskutujeme o nich. Tímto způsobem mají žáci pozorovat souvislosti tak, jak to odpovídá jejich věku, a učit se je také chápat. Proto musíme vždy žáky podněcovat, aby kladli své vlastní, originální otázky (pomocí experimentů, na nichž se podílejí i žáci, máme možnost tuto schopnost ptát se, ještě více prohlubovat.)

Učitel musí propojovat svůj předmět s ostatními předměty. To je podmínkou, aby se předmět skutečně mohl stát součástí obsáhlého harmonického obrazu světa.

Jsou-li ve škole zavedeny v 8. třídě závěrečné ročníkové práce, pak se nabízí žákům možnost, aby témata Chemie zapracovali přiměřeně věku do svých ročníkových prací, a tak dále rozvinuli svou „zvědavost“.

Žáci mají získat přehled o celé oblasti chemie. Epochy matematiky, fyziky, chemie jsou si podobné svým přístupem. Fyzika a chemie mohou být pak chápány jako navzájem související jednoty. Žák může postupovat od experimentu k pozorování a dále k zákonitosti, ke vzorci a výpočtu, aniž by narazil na něco nepochopitelného, co by nebyl s to prohlédnout. Rozvíjíme jasné pozorování, tvoření logických závěrů, chápání kauzálních vztahů a analytické myšlení. Pojmy nejsou definovány jako axiomy, nýbrž nabývají konečné podoby teprve v procesu konfrontace.

Vstoupit do praktického života je úkol, který žák 9. třídy dokáže zvládnout. Ve vyučování chemie se můžeme pokusit zprostředkovat celkový přehled tím, že se k individuálnímu charakteru prvků dopravujeme prostřednictvím spolupůsobení chemických látek.

Žáci se nyní již plně stali takřikajíc občany světa a musí se v této pro ně stále ještě nové oblasti učit orientovat pomocí jasných myšlenek. Zároveň je třeba vyhradit velký prostor významu důležitých technických procesů i způsobu jejich provádění s přátelským postojem k životnímu prostředí.

Forma realizace

Vyučovací předmět Chemie směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Člověk a příroda (Chemie). V rámci tohoto předmětu je také možné realizovat tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Enviromentální výchova a Globální výchova. Výuka Chemie je realizována v 7. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

Rozvíjení kompetencí

Pro výuku chemie je důležité *pozorování* přírody jako systému, *chápaní* potřeby udržování přírodní rovnováhy, *uvědomování* si užitečnosti přírodních poznatků a jejich aplikací v praktickém životě, *rozvíjení* dovednosti *pozorovat*, experimentovat, *vytvářet* a *ověřovat* hypotézy, *vyvozovat* z nich závěry a ty ústně i písemně *interpretovat*. Zvláště pak učít se *rozlišování* příčin chemických dějů, jejich souvislostí a vztahů mezi nimi, jejich *předvídání* a případně *ovlivňování*. Ve vzdělávacím předmětu chemie směřuje výuka ještě specificky k:

- podchycení a rozvíjení zájmu o poznávání základních pojmů a zákonitostí na příkladech s využitím jednoduchých pokusů, řešení problémů a zdůvodňování jednání v praktických situacích
- vytváření potřeb objevovat a vysvětlovat chemické jevy, zdůvodňovat vyvozené závěry a získané poznatky využívat k rozvíjení odpovědných postojů
- získávání a upevňování dovedností pracovat podle pravidel bezpečnosti práce s chemikáliemi a dovednosti poskytovat první pomoc při úrazech způsobených chemickými látkami

Výuka chemie společně s ostatními předměty ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda přispívá k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí takto:

Kompetence k učení

- Vedeme žáky ve skupinách a individuálně k tomu, aby svou práci sami hodnotili a zaznamenávali svůj pokrok
- Zavádíme v rámci individuálních možností určité formy samostudia (např. referáty), vedeme žáky k zodpovědnosti za vlastní rozvoj
- Učíme vyhledávat a zpracovávat informace a využívat je k dalšímu učení.

Kompetence k řešení problémů

- Rozvíjíme schopnost objevovat a formulovat problémy a hledat různé varianty řešení.
- Učíme základům vyvozování a předvídání specifických závěrů z přírodních zákonů.
- Učíme poznatky zobecňovat a aplikovat v různých oblastech života.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky k přesnému vyjadřování a argumentaci.
- Rozšiřujeme terminologii o odborné výrazy.
- Učíme žáky stručně a přehledně sdělovat postup a výsledky svých pozorování a experimentů.

Kompetence sociální a personální

- Vedeme žáky k osvojení dovednosti kooperace a společného hledání optimálních řešení problémů.
- Vedeme žáky k respektování společně dohodnutých pravidel chování a pravidel pro diskusi, na jejichž formulaci se sami podílejí.

Kompetence občanské

- Vedeme žáky k poznání možnosti rozvoje i zneužití chemie a učíme je odpovědnosti za zachování životního prostředí.

Kompetence pracovní

- Učíme je provádět soustavná pozorování a experimenty a získaná data zpracovávat a vyhodnocovat.
- Seznamujeme žáky se zásadami bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.
- Učíme využívat poznatky v praktickém životě.

Kompetence digitální

- Vedeme žáky k potřebě klást si otázky o průběhu a příčinách různých přírodních procesů, které mají vliv i na ochranu zdraví, životů, životního prostředí a majetku
- Vedeme žáky k dovednostem, jak se vhodně chovat při kontaktu s objekty či situacemi potenciálně či aktuálně ohrožujícími životy, zdraví, majetek či životní prostředí lidí

Vzdělávací obsah předmětu

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TÉMA: OHEŇ - HOŘENÍ LÁTEK		
CH-9-1-01 určí společné a rozdílné vlastnosti látek	Fyzikální a chemický děj, příklady ze života Oheň, princip a produkty hoření, oheň v historii člověka Kyslík jako nezbytná složka hoření Látky a jejich vlastnosti, změny skupenství	
TÉMA: BEZPEČNOST PŘI EXPERIMENTÁLNÍ ČINNOSTI		
CH-9-1-02 pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí	Zásady bezpečné práce ve školní pracovně (laboratoři) i v běžném životě Nebezpečné látky a přípravky a jejich značení Zásady první pomoci při úrazu	
CH-9-1-03 objasní nejefektivnější jednání v modelových případech havárie s únikem nebezpečných látek	Mimořádné události, havárie chemických provozů, úniky nebezpečných látek Příklady nejrozšířenějších výbušných, hořlavých a toxických látek, způsob jejich označení a zásady bezpečné práce s nimi	
CH-9-7-02 aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe	Hašení - hasicí přístroje, komínový efekt	
TÉMA: SMĚSI LÁTEK – VZDUCH, VODA		
CH-9-2-01 rozlišuje směsi a chemické látky	Druhy směsí (stejnorodé, různorodé) Vzduch - složení Teplotní inverze, smog, ozonová vrstva, skleníkový efekt	ENV 2
CH-9-2-03 vysvětlí základní faktory ovlivňující rozpouštění pevných látek	Rozpouštění látek, rozpouštědla, roztoky	
CH-9-2-04 navrhne postupy a prakticky provede oddělování složek směsí o známém složení; uvede příklady oddělování složek v praxi	Metody oddělování složek směsí (různá skupenství), využití v praxi Krystaly a pěstování krystalů	
CH-9-2-05 rozliší různé druhy vody a uvede příklady jejich výskytu a použití	Voda - rozdělení vod z hlediska výskytu, použití, obsahu minerálních látek Základní vlastnosti vody a její využití Princip výroby pitné vody ve vodárnách Koloběh vody v přírodě	ENV 2, Z

CH-9-2-06 uvede příklady znečišťování vody a vzduchu v pracovním prostředí a domácnosti, navrhne nejvhodnější preventivní opatření a způsoby likvidace znečištění	Čistota vody a vzduchu - znečištění z domácností a průmyslu, ekologie, teplotní inverze, smog, ozonová vrstva, skleníkový efekt	
CH-9-3-02 rozlišuje chemické prvky a chemické sloučeniny a pojmy užívá ve správných souvislostech	Vybrané kovy (zlato, stříbro, měď, alkalické kovy...) a vybrané slitiny - vlastnosti a praktické využití v historii a dnes	F
TÉMA: NÁZVOSLOVÍ, PERIODICKÁ SOUSTAVA PRVKŮ		
CH-9-3-02 rozlišuje chemické prvky a chemické sloučeniny a pojmy užívá ve správných souvislostech	Chemická látka, prvek, sloučenina - chemické značky, chemické vzorce sloučenin	
CH-9-3-03 orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti	Orientace v Periodické soustavě prvků Rozlišení kovy a nekovy	
TÉMA: VÁPENEC, VÁPNO		
rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí a určí je správně v konkrétních případech	Vápenec Cyklus zpracování vápence, produkty procesu a jejich využití	
určuje faktory ovlivňujících průběh chemických reakcí	Vydechované plyny (oxid uhličitý)	
CH-9-5-01 porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a posoudí vliv významných zástupců těchto látek na životní prostředí	Od ohniště k peci Vápenec, rozklad kyselinami Vápenec - oxid vápenatý, hydroxid vápenatý	
TÉMA: SPALNÉ PLYNY A POPEL		
CH-9-1-01 určí společné a rozdílné vlastnosti látek	Síra, fosfor - jejich spalování a vlastnosti	
rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí a určí je v konkrétních případech	Spalné plyny, účinek na plamen Kyselinotvornost plynů a zásadotvornost popelu	
určuje faktory ovlivňující průběh chemických reakcí	Vznik kyselinotvorných plynů a zásadotvorného popelu	
CH-9-5-02 vysvětlí vznik kyselých dešťů, uvede jejich vliv na životní prostředí a uvede opatření, kterými jim lze předcházet	Podmínky vzniku plynů a popelu Spalné plyny a ovzduší, vznik kyselého deště a jeho vliv na životní prostředí	

TÉMA: KYSELINY, ZÁSADY A SOLI		
CH-9-1-03 objasní nejefektivnější jednání v modelových případech havárie s únikem nebezpečných látek	Bezpečné ředění koncentrovaných roztoků Vliv vybraných kyselin a hydroxidů (i v odpadech) na životní prostředí Účinky kyselin a zásad, ředění, bezpečnost práce, první pomoc	
rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí a určí je správně v konkrétních případech	Neutralizace	
CH-9-5-01 porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a posoudí vliv významných zástupců těchto látek na životní prostředí	Zásadotvorné a kyselinotvorné oxidy Vybrané kyseliny a zásady - vlastnosti a použití Chlorid sodný - vlastnosti a význam této soli	
I-9-1-04 zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji	Vyhodnocování pokusů, zápisy postupu u pokusů a jejich kontrola, vyloučení zjevně extrémních hodnot z modelu	
CH-9-5-03 orientuje se na stupnici pH, změří reakci roztoku univerzálním indikátorovým papírkem a uvede příklady uplatňování neutralizace v praxi	Stupnice pH, indikátory přírodní a umělé Rozlišení zásaditých a kyselých roztoků pomocí indikátorů pH a praktické zjištění pH roztoku pomocí indikátoru	

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TÉMA: PŘÍRODNÍ LÁTKY - SACHARIDY, TUKY, BÍLKOVINY, VITAMÍNY		
CH-9-1-01 určí společné a rozdílné vlastnosti látek	Rozlišení a zařazení přírodních látek, jejich zdroje a zpracování	
CH-9-7-03 orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	Papír - historie, výroba Využití přírodních látek a jejich zpracování, vliv produktů na zdraví Od zrna k mouce - mouky, techniky mletí (mlecí kameny až válcové mlýny), mlynářství, zrno, mouka, lepek, chléb Sladké látky, cukr ve výživě jako civilizační problém Posouzení různých potravin z hlediska obecně uznávaných zásad zdravé výživy Výroba mýdla	OSV 2
orientuje se v přírodních látkách - sacharidy, tuky, bílkoviny	Přírodní látky - sacharidy, bílkoviny, tuky - základní dělení, vlastnosti a chemické reakce Chemické a fyzikální jevy, nebezpečí pro život (teplo, změna pH, těžké kovy...)	
CH-9-6-06 uvede příklady zdrojů bílkovin, tuků, sacharidů a vitamínů	Zdroje bílkovin; fotosyntéza, výroba cukru, cukrovarnictví, med, ovocné cukry; získávání tuků Vitamíny – vznik, význam a vlastnosti	
rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání	Esterifikace, zmýdelnění	
TÉMA: KOVY - VÝROBA A REDOXNÍ PROCESY		
CH-9-3-02 rozlišuje chemické prvky a chemické sloučeniny a pojmy užívá ve správných souvislostech	Vybrané kovy (železo, rtuť, cín, olovo...) a vybrané slitiny - vlastnosti a využití Zkouška kovů v plameni	ENV 4, Z
rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání	Princip výroby železa ve vysoké peci Zušlechťování kovů (litina, ocel) a další zpracování Pojmy oxidace a redukce, spalování, vodivost roztoků solí, elektrolýza - praktické použití Děje exotermní a endotermní	

CH-9-4-03 aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu	Vysvětlení pojmu koroze, příklady činitelů ovlivňující její rychlost, způsoby ochrany kovových výrobků před korozi Předpovězení a prověření vlivu různých činitelů na průběh koroze jednoduchým pokusem	
CH-9-7-01 zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi	Zhodnocení a možnosti využití rud pro výrobu kovů, recyklace	
TÉMA: NÁZVOSLOVÍ, CHEMICKÉ REAKCE		
CH-9-3-02 rozlišuje chemické prvky a chemické sloučeniny a pojmy užívá ve správných souvislostech	Oxidační číslo atomů prvků ve vybraných sloučeninách, vytvoření z názvů vzorce vybraných jednoduchých anorganických sloučenin a naopak	
rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání	Zápis vybraných chemických dějů (neutralizace, tvrdnutí malty,...) jednoduchými chemickými rovnicemi Přečtení zápisu chemické rovnice s užitím názvů vybraných chemických látek Provedení jednoduché chemické reakce ve školní laboratoři (pracovně)	

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TÉMA: UHLÍK		
CH-9-1-01 určí společné a rozdílné vlastnosti látek	Chemie uhlíku	
TÉMA: ORGANICKÉ LÁTKY - UHLOVODÍKY A DERIVÁTY UHLOVODÍKŮ		
CH-9-6-01 rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití	Nejjednodušší uhlovodíky - druhy, jejich vlastnosti a příklady využití těchto látek	
CH-9-6-03 rozliší vybrané deriváty uhlovodíků, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití	Rozlišení pojmů „uhlovodíky a deriváty uhlovodíků“ Deriváty uhlovodíků (alkoholy, karboxylové kyseliny,...)- jejich zdroje, vlastnosti a využití	
CH-9-6-02 zhodnotí užívání fosilních paliv a vyráběných paliv jako zdrojů energie a uvede příklady produktů průmyslového zpracování ropy	Fosilní a průmyslově vyráběná paliva - vlastnosti a zhodnocení jejich využívání Paliva: dřevo, uhlí, ropa a zemní plyn - vznik, vlastnosti, použití Spalovací procesy, výroba energií a chemické výroby Výroba dřevěného uhlí Karbonizace uhlí Proces uhelnatění - rašelina, hnědé uhlí, černé uhlí, grafit Ropa a zemní plyn, průmyslové zpracování, využití získaných produktů	MED 1, Z, ENV 2
CH-9-7-03 orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	Příklady otravných látek a způsobu boje proti nim Posouzení vlivu spalování různých paliv na životní prostředí Rozlišení obnovitelných a neobnovitelných zdrojů energie Bezpečné používání spotřebičů na topné plyny v domácnosti a plynové kahany při školních experimentech Vyhledání a uvedení příkladů havárií způsobených ropou, ropnými produkty a zemním plynem Alternativní zdroje energie	
TÉMA: ORGANICKÉ LÁTKY - BIOCHEMICKÉ PROCESY		
CH-9-6-04 orientuje se ve výchozích látkách a produktech fotosyntézy a koncových produktech biochemického zpracování, především bílkovinách, tucích, sacharidech	Orientace ve výchozích látkách a produktech dýchání a fotosyntézy Kvašení Popis jednoduché destilační aparatury a princip destilace Dřevo - celulóza	
CH-9-6-05 určí podmínky postačující pro aktivní fotosyntézu	Podmínky pro průběh fotosyntézy a její význam pro život na Zemi	

TÉMA: CHEMICKÉ LÁTKY V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA		
CH-9-7-01 zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi	Posouzení vlivu používání plastů na životní prostředí Příklady použití prvotních a druhotných surovin pro chemickou výrobu a jejich zhodnocení z hlediska udržitelného rozvoje Zhodnocení ekonomického a ekologického významu recyklace odpadů	OSV 11
CH-9-7-03 orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	Makromolekulární látky syntetické (plasty, vlákna...) - druhy, vlastnosti, použití Hnojiva, posouzení vlivu na životní prostředí Léčiva Detergenty, bezpečné zacházení s běžnými mycími a čistícími prostředky používanými v domácnosti Chemický průmysl v ČR	
TÉMA: STAVBA HMOTY		
CH-9-3-01 používá pojmy atom a molekula ve správných souvislostech	Stavba atomu Protonové číslo	GLO 1, F
CH-9-3-02 rozlišuje chemické prvky a chemické sloučeniny a pojmy užívá ve správných souvislostech	Vyhledávání v tabulkách názvy prvků ke známým (daným) protonovým číslům a správný zápis protonového čísla ke značce prvku Chemické vazby	
TÉMA: CHEMICKÉ REAKCE		
CH-9-4-01 rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání	Zápis reakcí chemickou rovnicí - fotosyntéza, vnitřní dýchání, esterifikace, zmýdelňování, redoxní reakce	OSV 3-9
CH-9-4-02 přečte chemické rovnice a s užitím zákona zachování hmotnosti vypočítá hmotnost výchozí látky nebo produktu	Vypočet množství výchozí látky a výtěžek reakce jednoduché chemické reakce s užitím zákona zachování hmotnosti - výpočty reakčního poměru Vypočet množství výchozí látky a výtěžek reakce jednoduché chemické reakce s užitím zákona zachování hmotnosti - výpočty reakčního poměru	
CH-9-4-03 aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu	Vlivy na rychlost reakce a její průběh (teplota, koncentrace, míchání, plošný obsah povrchu látky, katalyzátor,...) Rozpouštění látky při vysvětlování známých situací z běžného života	M
TÉMA: CHEMICKÉ VÝPOČTY		
CH-9-2-02 vypočítá složení roztoků, připraví prakticky roztok daného složení	Výpočty složení látek (sloučeniny, směsi, složení roztoku) - hmotnostní zlomky a příprava roztoku o požadovaném složení Pojem látkového množství a molu; látková koncentrace	M

Zeměpis

Charakteristika předmětu

Zeměpis je předmětem s výrazně integrujícím charakterem. Odvíjí se od něho celá řada mezipředmětových vztahů především k dějepisu a přírodovědným předmětům. Provází ostatní předměty v neustálé proměně sledující důsledně vývojové fáze dítěte. Jednotlivosti ostatních předmětů budují ve vzájemném spojení komplexní a barvitý obraz světa. Zeměpis však neslouží pouze k jakémusi zastřešení jiných předmětů, je pro ně také neustálým zdrojem impulsů a podporuje jejich pokrok. Právě na zeměpisu je patrná skutečnost, že v důsledku velké propojenosti jednotlivých předmětů je složité nahlížet je izolovaně. Z toho také vyplývá hlavní cíl výuky zeměpisu. Žák by měl pro sebe objevit, že skutečnost, Země, vesmír, jsou neoddělitelná jednota, do které patří i on a kterou chce dál poznávat. Z integrujícího charakteru předmětu potom vyplývá, že v jeho skladbě je mnoho témat a okruhů učiva přírodopisu, dějepisu, výchovy k občanství, ekologie a astronomie. Významnou úlohu mají přesahy z dějepisu a občanské nauky. Integrovaný charakter ovšem neznamená, že vlastní náplň geografie jako vědecké disciplíny je zatlačena do pozadí. Prolínání jiných předmětů pouze odstraňuje izolovanost a popisnost geografie a dává jí vyniknout jako neocenitelnému prostředku pro zkoumání světa.

V tomto smyslu jsou charakterizovány i jednotlivé cíle předmětu Zeměpis. Výchovné a výukové úsilí učitele směřuje k tomu, aby žáci:

- objevili jednotu a krásu světa, získali láskyplnější vztah ke svému okolí, prostředí, lidem kolem sebe
- pochopili Zemi jako přírodní prostor s určitými životními rytmy, do nichž je člověk zahrnut, které ale zároveň i mění
- poznali postavení Země ve sluneční soustavě a celém vesmíru
- poznali jednotlivé sféry Země, jejich utváření působností geologických dějů (abiotické, biotické, lidské)
- nahlíželi na geografické jevy, objekty a procesy v jejich komplexnosti a zákonitosti
- získali základní znalosti o zeměpisu kontinentů v úzké souvislosti s přírodními podmínkami, osídlením a jeho historií, vývojem a současnou situací v různých sférách společnosti (kultura, hospodářství, politický a právní život ve významných státech)
- si uvědomili postavení naší země ve střední Evropě se všemi aspekty geografickými, přírodními a kulturně-historickými
- poznali ČR ve smyslu jejích přírodních, kulturních a hospodářských charakteristik, dokázali poznat odlišnosti jiných zemí a kultur Evropy i světa s jejich přínosem k barvitosti a komplexnosti lidské kultury jako celku
- poznali stavbu Země z geologického hlediska, složení zemské kůry (horniny, nerosty) vždy v návaznosti na konkrétní zeměpisnou oblast
- uměli pracovat s různými druhy map a znali i historický vývoj mapování zemského povrchu
- poznali moderní prostředky používané v geografii (statistické materiály, grafy) a uměli se v nich orientovat

V souvislosti s vývojovými fázemi dítěte se v nižších třídách klade důraz na prožitky a teprve s postupem času se přistupuje k tvorbě vědeckých pojmů a Zeměpis dostává stále více podobu vědní disciplíny. Úkolem zeměpisného vyučování je doprovázet a podporovat děti v jejich fyzickém, duševním a duchovním vývoji. V průběhu celé výuky se uplatňuje aktivní činnost žáků - kreslení a malování map, profilů, později grafické znázornění, práce s atlasem a statistickými údaji.

Forma realizace

Vyučovací předmět Zeměpis směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávacích oblastí Člověk a příroda (Zeměpis, Přírodopis a Fyzika) a Člověk a společnost (Výchova k občanství). V rámci tohoto předmětu je také možné realizovat tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Multikulturní výchova, Enviromentální výchova a Globální výchova. Výuka Zeměpisu je realizována v 6. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Vedeme žáky k samostatnému vyhledávání a zařazování informací z různých oborů.
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Podněcujeme kreativitu a fantazii žáků ve vhodných případech při práci s mapou a dalšími pomůckami.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů

- Vedeme žáky k samostatnému řešení problému, aby si dokázali svoje řešení obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky týmové práci.

Kompetence občanské

- Žáci si společně stanovují pravidla chování.
- Vedeme žáky k respektování individuálních rozdílů (národnostní, kulturní).
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.
- Žáky zapojujeme do mezinárodních projektů, kde se prakticky seznamují s kulturou jiných národů

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální

- Vedeme žáky k jednání, která preferují co nejefektivnější využívání zdrojů energie v praxi, včetně co nejširšího využívání jejich obnovitelných zdrojů, zejména pak slunečního záření, větru, vody a biomasy

Vzdělávací obsah předmětu

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů	<u>Země jako celek</u> Slunce a vesmír Planeta Země	F PŘ HV VV D ČJ MUL 1-5 DEM 2, 4 GLO 1-3 ENV 1-4
Z-9-1-03 přiměřeně hodnotí geografické objekty, jevy a procesy v krajinné sféře, jejich určité pravidelnosti, zákonitosti a odlišnosti, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává hranice (bariéry) mezi podstatnými prostorovými složkami v krajině	Zemský povrch a jeho tvary; světadíly a oceány Glóbus a mapa Časová pásma, datové hranice	
Z-9-2-01 zhodnotí postavení Země ve vesmíru a srovnává podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy	Klimatické poměry, teplotní pásy, geografické a vegetační pásy Krajina - vliv krajiny na život lidí, přírodní společenstva	
Z-9-2-02 prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů	Pozorování v krajině	
Z-9-2-03 rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu	<u>Evropa</u> Přírodní hranice mezi Evropou a Asií	
Z-9-2-04 porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost	Členitost, charakteristika reliéfu, přírodní a klimatické poměry, vodstvo	
se seznámí s Evropou na základě polarit krajinné podoby a životních forem	Kontrastní charakteristiky vybraných zemí a krajin (např. Itálie – země slunce a umění; Skandinávie – země za polárním kruhem)	
pozná podobu a polohu světadílů a moří; porovnává je z hlediska vegetačních pásů, geologických podkladů, nerostného bohatství a obchodních styků	Přírodní a hospodářské poměry různých krajin Společenské poměry, zvyklosti	
poznává velké evropské řeky a jejich vliv na život lidí v různých typech osídlení		
Z-9-1-02 používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii	Pozorování v krajině Práce s mapou, orientace	
provádí pozorování v krajině	Exkurze	
uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině		
pozoruje oblohu, rozeznává hlavní souhvězdí, věnuje se fázím Měsíce a jeho vlivem na zemské procesy		

07. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů	<u>Asie, Afrika, Amerika</u> Přehled přírodních poměrů, geologie, reliéf, surovinové zdroje, přírodní zvláštnosti, problematika životního prostředí	D
Z-9-1-02 používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii	Vodstvo, podnebí oceánské a kontinentální, monzuny, hlavní podnebné pásy	
Z-9-1-03 přiměřeně hodnotí geografické objekty, jevy a procesy v krajině sféře, jejich určité pravidelnosti, zákonitosti a odlišnosti, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává hranice (bariéry) mezi podstatnými prostorovými složkami v krajině	Vybrané státy a rozdíly mezi nimi, důležitá střediska a hlavní města Obyvatelstvo a osídlení, kulturní poměry Práce s atlasem a mapou, praktická topografie, zeměpisné souřadnice, měřítko mapy Životopisy významných badatelů, cestovatelů	
seznáší se s kontinenty Afrika, Asie a Severní a Jižní Amerika, přičemž si všímá základních rozdílů těchto světadílů z různých hledisek i ve smyslu různých životních forem; zvedomí si střet se západním chápáním světa a zamýšlí se nad příklady smysluplného vývoje moderního světa; obraz tzv. "starého světa" s "novým světem" vnímají i v souvislosti s věkem objevů		
Z-9-3-03 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států		
Z-9-7-03 uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech		
I-9-1-03 vymezí problém a určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; situaci modeluje pomocí grafů, případně obdobných schémat; porovnává svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému a vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní –	použití myšlenkové mapy, plánování výletu	

F-9-7-01 objasní (kvalitativně) pomocí poznatků o gravitačních silách pohyb planet kolem Slunce a měsíců planet kolem planet	<u>Astronomie</u> Pozorování oblohy, souhvězdí, Měsíce Měsíc a jeho fáze, vliv na zemské procesy Slunce, sluneční čas Sluneční soustava, planety, galaxie	F
F-9-7-02 odliší hvězdu od planety na základě jejich vlastností	Významní astronomové	

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů	<u>Austrálie a Oceánie, Antarktida</u> Přehled přírodních poměrů, geologie, reliéf, surovinové zdroje, přírodní zvláštnosti, problematika životního prostředí	
Z-9-1-02 používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii	Vodstvo, podnebí oceánské a kontinentální, monzuny, hlavní podnebné pásy	
Z-9-1-03 přiměřeně hodnotí geografické objekty, jevy a procesy v krajině sféře, jejich určité pravidelnosti, zákonitosti a odlišnosti, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává hranice (bariéry) mezi podstatnými prostorovými složkami v krajině	Vybrané státy a rozdíly mezi nimi, důležitá střediska a hlavní města Obyvatelstvo a osídlení, kulturní poměry Práce s atlasem a mapou, praktická topografie, zeměpisné souřadnice, měřítko mapy	
se seznámí s kontinentem Austrálie a s Oceánií a znovu se vrátí k celkovému pohledu na Zemi, na podobu a rozdělení všech světadílů a oceánů	Zeměpis oceánů Tichý oceán, Atlantský oceán, Indický oceán, Severní ledový oceán Okrajová moře, poloostrovy, ostrovy a souostroví	
Z-9-3-02 lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny	Průlivy Podmořský reliéf Podnebí, oceánské proudy Práce s atlasem a mapou	
Z-9-3-03 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států	<u>Země z hlediska přírodopisného a etnografického</u> Národy, jazyky a náboženství, lidská sídla Kulturní zvláštnosti jednotlivých vybraných národů Rasy a rasové otázky, aktuální problémy současnosti, civilizační vlivy	GLO 1-3 OSV 2,3 DEM 2-4 MUL 1-5 ENV 1-4
Z-9-4-01 posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby a dynamiku růstu a pohybů, zhodnotí na vybraných příkladech mozaiku multikulturního světa	Krajinotvorní činitelé a krajinotvorné procesy, typy krajin a jejich využití Hlavní zemědělské oblasti světa, pěstování zemědělských plodin a chov hospodářského zvířectva, lesní a vodní hospodářství	D ČJ HV VV PŘ F
Z-9-4-02 posoudí, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel	Hlavní průmyslové oblasti světa, zdroje nerostných surovin, rozdělení a rozmístění průmyslových odvětví Rozmístění, proces dobývání a využívání světových přírodních zdrojů	
Z-9-4-03 zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje	Příčiny a důsledky ničení neobnovitelných zdrojů	

Z-9-4-04 porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit	Dopady těžby hornin a minerálů na zdraví lidí, zdraví jiných organismů a ekosystémů Výhody a nevýhody různých způsobů získávání energie	
Z-9-4-05 porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků		
Z-9-4-06 lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech		
Z-9-5-01 porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajín		
Z-9-5-03 uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí		
Z-9-7-03 uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech		

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů	Česká republika	GLO 1-3
Z-9-1-02 používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii	ČR na mapě Evropy, sousední státy	OSV 2-3
Z-9-1-03 přiměřeně hodnotí geografické objekty, jevy a procesy v krajinné sféře, jejich určité pravidelnosti, zákonitosti a odlišnosti, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává hranice (bariéry) mezi podstatnými prostorovými složkami v krajině	Přírodní podmínky ČR	DEM 2
Z-9-1-04 vytváří a využívá osobní myšlenková (mentální) schémata a myšlenkové (mentální) mapy pro orientaci v konkrétních regionech, pro prostorové vnímání a hodnocení míst, objektů, jevů a procesů v nich, pro vytváření postojů k okolnímu světu	ČR jako součást mezinárodního společenství a světových organizací	MUL 1-5
VO-9-4-02 rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu	Obyvatelstvo a sídla, společnost a kultura	ENV 1-4
VO-9-4-03 objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů	Hospodářství, průmyslová odvětví	
Z-9-6-01 vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy	Administrativní členění, oblasti ČR a jejich specifika	
Z-9-6-02 hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům	Hlavní město Praha a jiná důležitá centra	
Z-9-6-03 hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu	Společenské a správní struktury	
Z-9-6-04 lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit	Problematika ochrany přírody a životního prostředí	
Z-9-6-05 uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států	Exkurze	
VO-9-1-01 objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání		
VO-9-5-01 popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování		

VO-9-5-02 uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má vztah ČR, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy, včetně zajišťování obrany státu a účasti v zahraničních misích		
VO-9-5-05 objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu		
VO-9-5-06 uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání, objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru		
Z-9-7-01 ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu		
Z-9-7-02 aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny		
Z-9-7-03 uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech		
Z-9-2-03 rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu	Země jako jednotný celek <u>Geologie</u>	PŘ F
Z-9-2-04 porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost	Vznik a stavba Země, vnější a vnitřní geologické procesy (příčiny a důsledky)	GLO 1-3 DEM 1-4 ENV 1-4
P-9-6-05 rozlišuje jednotlivá geologická období podle charakteristických znaků	Podoba a rozdělení moří a pevnin na Zemi	
P-9-6-06 uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých ekosystémů a charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi	Zemětřesení, vulkanismus Nauka o horninách, rytmické procesy při jejich tvorbě (vyvěřelé horniny, usazeniny, metamorfované horniny; sedimentace a eroze)	
Z-9-3-01 rozlišuje zásadní přírodní a společenské atributy jako kritéria pro vymezení, ohrazení a lokalizaci regionů světa	Geologické vrstvy jako svědkové minulých zemských věků, zemské dějiny	
Z-9-3-03 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států	Fáze vrásnění Evropy Morfolgie a vznik mladých zvrásněných pohoří (geologie Alp jako příklad vzniku mladého pohoří)	
Z-9-3-04 zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich	Sféry Země: od litosféry ke stratosféře	
Z-9-4-01 posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby a dynamiku růstu a pohybů, zhodnotí na vybraných příkladech mozaiku multikulturního světa		

Z-9-4-02 posoudí, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel	<p><u>Globální problémy lidstva a ochrana životního prostředí</u></p> <p>Aktuální změny na mapě</p> <p>Světová populace</p> <p>Spolupráce zemí světa (světové hospodářství, světový trh a mezinárodní obchod, zahraniční mise, role ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu)</p> <p>Projevy globalizace - doprava a spoje, služby, rekreace a cestovní ruch, sídelní systémy, urbanizace</p> <p>Globální problémy, způsoby a možnosti řešení, alternativy</p> <p>Dopady globálních změn na organismy a jejich prostředí</p> <p>Udržitelný růst a rozvoj - vliv osobního životního stylu; osobní, společenské a globální akce za obnovení zdraví planety</p> <p>Složky životního prostředí</p> <p>Krajina a životní prostředí v minulosti a dnes</p> <p>Společensko-hospodářské vlivy na krajinu a životní prostředí</p> <p>Ochrana přírody a životního prostředí – principy a zásady ochrany přírody a životního prostředí, chráněná území přírody, globální ekologické a environmentální problémy lidstva</p>	
Z-9-4-03 zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje		
Z-9-4-04 porovná předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit		
VO-9-1-08 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám		
VO-9-1-09 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášlivosti		
VO-9-4-01 rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky		
Z-9-5-02 uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů)		
VO-9-5-03 uvede příklady některých projevů globalizace, porovná jejich klady a záporny		
VO-9-5-04 uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva		
VO-9-5-05 objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu		
VO-9-5-06 uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání, objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru		

Hudební výchova

Charakteristika předmětu

Ve vyučování hudební výchovy je využívána hromadná, skupinová, popřípadě individuální forma výuky, tyto formy lze navzájem kombinovat. Součástí tohoto předmětu mohou být i návštěvy koncertů apod.

Vzdělávací předmět Hudební výchova je nedílnou součástí vzdělávacího procesu na waldorfské škole. Umožňuje žákům uchopovat umělecké a kulturní stránky života formou odpovídající jejich věku. Napomáhá jejich osobnostnímu i sociálnímu vývoji prostřednictvím praktické realizace vlastních prožitků pomocí specifického jazyka hudby a jeho výrazových prostředků.

Společná hudební práce dané třídy by měla být zároveň součástí pokud možno každého vyučovacího předmětu realizovaného formou epoch.

Tento vzdělávací předmět je zpracován pro jednotlivé ročníky a v jejich rámci (v souladu se strukturou vzdělávacího oboru Hudební výchova v RVP ZV) členěn na následující kapitoly:

- vokální činnosti
- instrumentální činnosti
- pohybové činnosti
- poslechové činnosti
- hudební teorie

V průběhu vzdělávacího procesu je kladen důraz na tři základní oblasti, v jejichž rámci je tento vzdělávací předmět uskutečňován. Oblast vědomostní a poznatková zahrnuje hudební teorii, skladbu, dějiny hudby a hudební formy. Oblast pocitová obsahuje uchopování nálad jednotlivých tónin, harmonií a jejich realizaci prostřednictvím různých druhů nástrojů. Třetí oblast – pohybová – umožňuje žákům proniknout do sféry hudby pomocí vlastního tělesného pohybu a prožít podstatu rytmu a taktu. Se všemi jmenovanými oblastmi se žáci setkávají jak v práci na společném i individuálním hlasovém projevu, tak v individuální i společné hře na nástroje, v rozhovorech o hudbě a jejich výrazových prostředcích a při poznávacích činnostech.

Základem pro učební osnovy vzdělávacího předmětu Hudební výchova, pro přístup k žákům při procesu vyučování a volbu vyučovacích metod a strategií jsou vývojové fáze osobnosti, jimiž žáci v průběhu základního vzdělávání procházejí. Z nich vyplývají pro tento vzdělávací předmět následující metodické pokyny:

V prvních třech ročnících je žák prostřednictvím nápodoby veden k uchopování hudby jako celku melodického, rytmického i harmonického. Pomocí přirozeného pohybu těla se společně se spolužáky učí písním, aniž by je uchopoval abstraktně či pomocí hudebních znaků. Základním prostředkem procesu učení má být činnost individuální a ve společenství třídy.

V následujících třech ročnících odpovídá způsob vedení vyučovacího procesu žakovým nově nabytým schopnostem uchopení „hudební gramatiky“ – taktu, rytmu, intervalů, tónin, nálad skrytých v harmonii, zápisu hudby. V procesu učení působí prožitek z praktické realizace hudby v souladu s intelektuálním uchopováním hudebních výrazových prostředků.

V průběhu posledních tří let základního vzdělávání jsou ve vzdělávacím procesu vytvářeny příležitosti k vývoji logického myšlení a utváření vlastního úsudku na základě hudební teorie a dějin hudby. Žáci jsou vedeni k uplatňování dosavadních návyků při hře na nástroj a zpěvu a jejich využití pro vědomý rozvoj vlastních schopností.

Forma realizace

Předmět Hudební výchova naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Umění a kultura (Hudební výchova). V rámci tohoto předmětu je také možné realizovat tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova a Mediální výchova. Tento předmět je vyučován od 1. do 9. ročníku. V 1. a 2. ročníku je plně integrován do předmětů hlavního vyučování, od 3. do 9. ročníku je vyučován v rozsahu 1 hodiny týdně.

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Žák vybírá vhodné způsoby, metody a strategie pro efektivní učení se zpěvu, hře na nástroj a pro získání rytmických schopností.
- Umí si najít informace, které se týkají dějin hudby a hudební teorie.
- Seznamuje se s obecně užívanými termíny, znaky a symboly v oblasti hudebních výrazových prostředků.

Kompetence k řešení problémů

- Zamýšlí se nad jednotlivými oblastmi hudební problematiky.
- Porovnává hudebních stylů a žánrů v dějinných souvislostech a dělá si o nich úsudek.
- Pokouší se uplatnit své poznatky prostřednictvím hudební improvizace.

Kompetence komunikativní

- Je schopen vzájemnému naslouchání a k porozumění zvukům, melodiím atd.
- Poznává a cvičí mimoslovní komunikaci.
- Vytváří si a formuluje si vlastní názor na problematiku jednotlivých oblastí hudby.

Kompetence sociální a personální

- Využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných ke kvalitní a smysluplné spolupráci při společné práci nad hudebním dílem.
- Rozumí notovým záznamům, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění.

Kompetence občanské

- Chápe práva a povinnosti související s uměleckou tvorbou a kulturní sférou lidské společnosti.
- Dokáže se vcítit do tradic vlastního národa, ale i národů Evropy či světa, utváří si smysl pro kulturu a tvořivost, respektuje kulturu jiných národů.

Kompetence pracovní

- Získává pracovní návyky, které mu později umožní plnit povinnosti a závazky.

Kompetence digitální

- Vedeme žáky k chápání umění a kultury v jejich vzájemné provázanosti jako neoddělitelné součásti lidské existence, k učení se vnímat jedinečnost citění, prožívání a představ, k rozvíjení tvůrčího potenciálu každého člověka

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase	<u>Vokální a pohybové činnosti</u> Jednohlasé písně, písně s latentní tóninou a volným rytmem	OSV 5
HV-3-1-02 rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem	Písně tematicky korespondující s ročními obdobími a slavnostmi Doprovázení písní jednoduchými, přirozenými pohyby, jednoduché tance	
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře	Práce s přirozeným rytmem Procvičování jednoduchých rytmů nápodobou	
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie	<u>Instrumentální činnosti</u> Hra na pentatonickou zobcovou flétnu (správné umístění prstů, seznámení se zněním všech tónů, cvičení pro správné dýchání a tvoření tónů, hra již známých jednoduchých písní navazující na vokální činnosti) Realizace doprovodů k příběhům pomocí melodických nástrojů, improvizace pomocí rytmických nástrojů <u>Poslechové činnosti</u> Rozlišení výšky tónů Procvičování schopnosti ztišit se a naslouchat	

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase	<u>Vokální a pohybové činnosti</u> Rozšíření dosavadního jednohlasého písňového repertoáru	OSV 5
HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem	Rozšiřování hlasového rozsahu, dechová a intonační cvičení vycházející z obrazů (příběhů), z kvalit a nálad	
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře	Provázení písní přirozeným pohybem, tance k ročním obdobím, kolové hry	
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie	Procvičování jednodušších rytmů <u>Instrumentální činnosti</u> Hra na pentatonickou zobcovou flétnu (upevňování návyků správného dýchání a tvoření tónu, prstová cvičení prostřednictvím vhodně volených písní) Realizace doprovodů k příběhům či hrám na rytmické nástroje Improvizované rozhovory s užitím nástroje či hlasu k vyjádření nálady <u>Poslechové činnosti</u> Výška tónu a melodie Procvičování schopnosti ztišit se a naslouchat	

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase	<u>Vokální činnosti</u> Zpěv písní v jednohlase s pevně danou tóninou	OSV 5
HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem	Počátek zavádění dvojhlasu v souladu s historickým vývojem Témata písní se váží k ročníkovému tématu a tématům hlavního vyučování, jsou využívána témata i prvních dvou ročníků	
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře	Lidové písně dětského věku	
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie	<u>Instrumentální činnosti</u> Hra na sopránovou zobcovou flétnu vhodně volenými písněmi a cvičeními, realizace písní v návaznosti na vokální činnosti, realizace prvního dvojhlasu také v návaznosti na vokální činnosti	
HV-3-1-05 rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby	Hra na rytmické a melodické nástroje (instrumentální práce ve skupinách, rozvíjení dosavadních získaných dovedností)	
HV-3-1-06 rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální	<u>Pohybové činnosti</u> Tance (rozšíření repertoáru prvních dvou ročníků), proplétání Procvičování jednoduchých rytmů vázaných na takt a metrum Prožívání výšky, síly, délky tónu pomocí pohybu <u>Poslechové činnosti</u> Poslechové hry (převádění výšky, síly a délky tónu a metra do vědomí) Rozvíjení schopnosti naslouchat např. pomocí poslechu skladeb nacvičených v individuální nástrojové výuce <u>Hudební teorie</u> Úvod do psaní not	

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-5-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase či dvojhlasě v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti	<u>Vokální činnosti</u> Individuální a společná realizace lidových, vandrovních, řemeslnických a umělých písní Rozvíjení vícehlasu (složitější kánony, první vícehlas v terciích)	OSV 5, 7
orientuje se v zápisu jednoduché písně a podle svých individuálních schopností a dovedností ji realizuje	Péče o hlas (rozšiřování rozsahu, cvičení dechu, procvičování intonace a síly tónu)	
HV-5-1-03 využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché, popřípadě složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní	<u>Instrumentální činnosti</u> Rozvíjení schopností ve hře na sopránovou zobcovou flétnu (hra písní v různých tóninách, prstová cvičení na základě vhodně volených písní)	
HV-5-1-07 ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace	Hra na sopránovou zobcovou flétnu podle notového zápisu (jednoduché a složitější kánony, písně v souladu s vokální činností)	
HV-5-1-04 rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby	Realizace předeher, meziher a doher (na flétnu či jiné melodické nástroje, na rytmické a rytmicko-melodické nástroje)	
HV-5-1-06 rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, upozorní na metroritmické, tempové, dynamické i zřetelné harmonické změny	Společné muzicírování s využitím individuálních nástrojů jednotlivých dětí	
I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu	<u>Poslechové činnosti</u> Prožívání a poslech jednoduchých forem písní (např. pomocí realizace doprovodu k nim pomocí různých typů nástrojů nebo realizace jednotlivých částí různými pěveckými skupinami), zvědomování dané formy	
I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi	Uchopování intervalů prostřednictvím poslechu Seznámení se skupinami hudebních nástrojů (dechové, strunné a bicí)	
I-5-4-01 pracuje s daty různého typu, najde a spustí aplikaci	<u>Hudebně-pohybové činnosti</u> Procvičování složitějších rytmů vázaných na takt Rozšíření repertoáru již známých tanců	
	<u>Hudební teorie</u> Vědomé uchopení délek not a taktu v notovém zápisu, základní taktování, nalezení a využívání zlomků při délce not Notový zápis, hraní z not Vyprávění epizod, krátkých příběhů ze života známých umělců	

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<p>HV-5-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase či dvojhlasě v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti</p>	<p><u>Vokální činnosti</u> Zpěv písní a skladeb v dur a moll, důraz kladen na durové tóniny Zpěv písní s návazností na ročníkové téma – starověké Řecko Péče o hlas (rozšiřování rozsahu, cvičení dechu, procvičování intonace a síly tónu)</p>	<p>OSV 5</p>
<p>HV-5-1-02 realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not</p>	<p><u>Instrumentální činnosti</u> Hra na sopránovou zobcovou flétnu (dvojhlasé a tříhlasé polyfonní skladby, jednoduché harmonické homofonní skladby)</p>	
<p>HV-5-1-03 využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché, popřípadě složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní</p>	<p>Realizace jednoduchých improvizací <u>Poslechové činnosti</u> Prožívání, poslech a pozorování metro-rytmických prostředků v řeckých tancích</p>	
<p>HV-5-1-07 ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace</p>	<p>Zvědomování kvality tónů, dynamiky, metra, tempa a jiných výrazových prostředků na základě realizace a poslechu živě realizovaných skladeb</p>	
<p>HV-5-1-04 rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby</p>	<p>Poslech písní a jednoduchých skladeb a zvědomování jejich formy Poslech intervalů</p>	
<p>HV-5-1-05 vytváří v rámci svých individuálních dispozic jednoduché přehry, mezihry a dohry a provádí elementární hudební improvizace</p>	<p><u>Hudebně-pohybové činnosti</u> Pohybové improvizace k hudbě, naznačení nálady k příběhu s návazností na téma ročníku</p>	
<p>HV-5-1-06 rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, upozorní na metroritmické, tempové, dynamické i zřetelné harmonické změny</p>	<p>Řecké tance <u>Hudební teorie</u></p>	
<p>I-5-2-01 sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů I-5-2-03 v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program; rozpozná opakující se vzory, používá opakování a připravené podprogramy</p>	<p>Sestavuje notový zápis Poznávání různých kánonů skrze realizaci a poslech – studie „podprogramů“ jako jednotlivých nástrojů, hlasů Obrazně pojatá výuka forem (např. malá a velká písňová forma, rondo atd.)</p>	

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého	<u>Vokální činnosti</u> Zpěv evropských i národních lidových a umělých písní (jedno- i vícehlas) Intonace zejména v mollových tóninách	OSV 5
HV-9-1-03 reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace	<u>Instrumentální činnosti</u> Hra melodií z období středověku, renesance a baroka na zobcové flétny Hra evropských lidových písní v poloze vhodné pro flétny	
HV-9-1-04 realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů	<u>Poslechové činnosti</u> Rozlišení dur a moll tóniny v jednotlivých skladbách hraných a zpívaných skladbách a písních	
HV-9-1-05 rozpozná některé z tanců různých stylových období, zvolí vhodný typ hudebně pohybových prvků k poslouchané hudbě a na základě individuálních hudebních schopností a pohybové vyspělosti předvede jednoduchou pohybovou vazbu	<u>Hudebně pohybové činnosti</u> Ke znějící hudbě (tanec, zpěvohra) reprodukovat a později i samostatně vymyslet vhodná pohybová schémata a taneční kroky České a evropské lidové tance	OSV 9
HV-9-1-06 orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku	<u>Hudební teorie</u> Mollové tóniny a stupnice do dvou křížků a béček, akustika Nauka o hudebních formách (např. sonátová forma, druhy forem v opeře)	F
HV-9-1-07 zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období a porovnává ji z hlediska její slohové a stylové příslušnosti s dalšími skladbami	<u>Dějiny hudby</u> Někteří skladatelé období baroka	

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-9-1-01 využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách	<u>Vokální činnosti</u>	
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého	Zpěv písní cizích zemí Zpěv balad (pokud možno obsahujících dialog) Intonace v durových a mollových tóninách Přesné zachycení dynamiky a rytmu písně	MUL 1, 2
HV-9-1-03 reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace	Hra z listu a reprodukce vícehlasých skladeb, písní cizích zemí	OSV 5
HV-9-1-04 realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů	<u>Poslechové činnosti</u> Žáci sledují ukázky z děl klasiků a na elementární úrovni provádí jejich formální a harmonický rozbor	
HV-9-1-06 orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku	<u>Hudebně pohybové činnosti</u> Pohybový doprovod znějící hudby pomocí tanečních kroků	
HV-9-1-07 zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období a porovnává ji z hlediska její slohové a stylové příslušnosti s dalšími skladbami	Reakce na změny v proudu znějící hudby (tempové, dynamické, harmonické, melodické)	
	<u>Hudební teorie</u> Intervaly a jejich přesné určení (čisté, velké, malé) Základní harmonické funkce	
	Nauka o hudebních formách (např. písňová forma, melodram) Vztah dur – moll	
	<u>Dějiny hudby</u> Život a dílo významných skladatelů období klasicismu	

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-9-1-01 využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách	<u>Vokální činnosti</u> Hlasová hygiena	
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého	Písně o smrti, balady Písně s kritickým či satirickým obsahem Písně s kontrastem dur-moll Písně se silným rytmickým akcentem Uvedené písňe v jedno- i vícehlase	OSV 5
HV-9-1-03 reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace	<u>Instrumentální činnosti</u> Hra z listu a reprodukce vícehlasých skladeb na zobcové flétny Rytmická improvizace na různé nástroje <u>Poslechové činnosti</u>	
HV-9-1-04 realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písňe a skladby různých stylů a žánrů	Poslech skladeb a písni období romantismu a jejich rozbor <u>Hudební teorie</u>	
HV-9-1-06 orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku	Zápis jednoduchých rytmů a melodií Nauka o hudebních nástrojích Přehled hudebních nástrojů a jejich poloh a postavení v orchestru <u>Dějiny hudby</u> Biografie skladatelů romantismu a zejména jejich existenční zápasy	
HV-9-1-07 zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období a porovnává ji z hlediska její slohové a stylové příslušnosti s dalšími skladbami		

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-9-1-01 využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách	<u>Vokální činnosti</u> Péče o hlas a jeho rozsah a jeho reflexe	MED 7, OSV 5
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého	Rozšíření repertoáru jednohlasých a sborových písní o nové lidové a umělé písně Písně pop-music <u>Instrumentální činnosti</u> Tvorba instrumentálního doprovodu pro hudebně dramatické projevy	
HV-9-1-03 reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace	Vyjadřování hudebních (rytmické, dynamické, melodické, tempové) a nehudebních představ pomocí hry na nástroj Hra na perkusní nástroje a práce na tempu a dynamice <u>Poslechové činnosti</u>	
HV-9-1-04 realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů	Návštěva koncertu či operního představení (zejména díla klasická), jejich příprava i následný rozbor díla i uměleckého zážitku	
HV-9-1-06 orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku	Popis, porovnání a slohové i stylové zařazení děl Popis současné hudby a rozhovor o ní na základě vlastních zážitků <u>Hudební teorie</u> Opakování hudební teorie z předchozích ročníků	MED 5
HV-9-1-07 zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období a porovnává ji z hlediska její slohové a stylové příslušnosti s dalšími skladbami	Hudební formy: kánon, fuga, suite Populární hudba a jazz (vývoj a současný stav) Biografie hudebních skladatelů (vedle sebe postavit např. Bacha a Händela, Mozarta a Beethovena)	
HV-9-1-08 vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění	Hledání historických a jiných souvislostí hudby s ostatními uměními a v oblasti styku hudby se společností	

Výtvarná výchova

Charakteristika předmětu

Předmět provází žáka po celou dobu školní docházky jako potřebné vyrovnávání ostatního vyučování kladoucího důraz především na rozum. Dítě prožívá uměleckou činností samo sebe i okolní svět ve svém duševnu. Učitel si musí být vědom toho, že hodiny výtvarné výchovy napomáhají harmonizaci vývoje dítěte. V malbě je posilován především cit, v kresbě je podpořeno myšlení a v modelování vůle.

V nižších ročnících můžeme vnímat uměleckou činnost i jako prostředníka pro propojení rozumových představ přijatých v hlavním vyučování a citového prožitku. Dítě se tak s navozenými představami lépe a trvaleji spojuje. Ve vyšších ročnících, po té co se žák učil pozorně vnímat svět kolem sebe, je stále více podporován ve svébytnějším a kreativnějším projevu.

Témata a techniky vycházejí ze zvláštností věku (vývojová stádia dítěte), ale citlivě je třeba vycházet i ze složení třídy a její vyzrálosti. V 1. až 6. ročníku se používá v malování technika „mokrě do mokrého“. V 7. ročníku se zavádí technika „vrstvení“ barevných ploch, která vyžaduje vědomější a technicky propracovanější zacházení s barvami. Kresba se cvičí pomocí voskového pastelu, volně či podle učitelovy předlohy na tabuli. (Kresba je cvičena specifickým způsobem i v hodinách kreslení forem.) Modelování začíná prací se včelím voskem, dále s hlínou, a rovnoměrně přibývá do výtvarné výchovy zejména od 4. ročníku, ve vyšších ročnících se pracuje i např. s kamenem - sochaření. Od 2. stupně začíná docházet více k postupnému uvolňování od témat hlavního vyučování, i když je třeba i nadále mít je na zřeteli. Krizi výtvarného projevu, která přichází s rozvojem rozumové složky zhruba od 7. ročníku, je možné překlenout pomocí dynamického kreslení a kreslení forem. Puberta přináší i odklon od tekuté barevnosti malby k suché černobílé kresbě, odklon od fantazie a ideálu k realitě. V nejvyšších ročnících se žáci k barvě vracejí, tentokrát vědomě a se svobodnou kreativitou.

Ve výtvarné výchově děti dotvářejí průběžný život školy přípravou pozvánek, kulis, plakátů, masek, oznámení atd.

Základní odlišností metodiky waldorfského malování je prvotní prožitek smyslově-morální kvality barev (vycházející z Goethovy nauky o barvách). Až po uchopení základního vyjadřovacího jazyka – barvy, může být barva spojována s formou. Dostatečný prožitek samotné barvy a nepospíchání na pevné tvarování umožní ve vyšších ročnících jistější a sebevědomější projev v samostatném uměleckém tvoření.

V nižších ročnících učitel slovně postupuje a doplňuje ukázkou. Barvy jsou voleny na základě společného hledání a rozhovoru. Starší žáci se „učí vidět“ a pozorovat pomocí modelů a předloh. Nejstarší žáci jsou podněcováni k svobodnému a uměleckému přepisu skutečnosti a zároveň k objevování sebe sama. Dostávají příležitost k experimentování, používají různé formáty, kombinují materiály.

Zejména v nižších ročnících spolupracuje učitel výtvarné výchovy úzce s učitelem epochového vyučování a umělecky dotváří obsah jeho hodin. Těžiště tematické kresby je často přímo v epoše. Ve vyšších ročnících je možné i propojení s ostatními uměleckými činnostmi (hudební výchova, dramatická výchova, tanec, umělecká výchova aj.) Řada dalších výtvarných technik je zařazena do předmětu rukodělné činnosti a kreslení forem..

K vytváření vlastního uměleckého názoru se žáci cvičí i v epoše dějin umění v 9. ročníku prostřednictvím vlastního pozorování a popisu klasických uměleckých děl.

Forma realizace

Předmět Výtvarná výchova naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Umění a kultura (Výtvarná výchova). V rámci tohoto předmětu je také možné realizovat tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova, Enviromentální výchova a Mediální výchova. Tento předmět je v 1. a 9. ročníku vyučován v rozsahu 1 hodiny týdně. Úzce souvisí s předmětem kreslení forem, proto jsou tyto předměty ve vyšších ročnících zpravidla vyučovány v bloku.

Rozvíjení kompetencí

Výchovné a vzdělávací postupy v předmětu výtvarná výchova směřují k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- Poznání, že častým opakováním a cvičením motorických dovedností se zvyšuje jistota provedení
- Obohacování představy získané v naukových předmětech o smyslový prožitek a přispívání k lepšímu zapamatování, prožívání a ztvárňování kvality protipólných pojmu
- Spojení spolupráce ruky a oka, zlepšování prostorové orientace a odhadu

Kompetence k řešení problémů

- Rozvoj schopnosti svobodně uměleckou cestou přistoupit k řešení zadaného tématu
- Sledováním práce spolužáků poznávání, že možnosti řešení mohou být různé

Kompetence komunikativní

- Rozšíření slovní zásoby o odborné pojmy
- Cílené učení se schopnosti vyjádřit svůj prožitek a cíl svého snažení, zároveň i učení se schopnosti srozumitelně popsat viděné
- Poznání, jak umělecká práce může být možností mimoslovního dorozumění a má všeobecnou platnost

Kompetence sociální a personální

- Rozvíjení spolupráce při společné přípravě a úklidu materiálu
- Úspěchy v umělecké tvorbě posilují sebevědomí žáků méně schopných v jiných předmětech
- Posilování etického cítění

Kompetence občanské

- Kultivace vlastního vkusu a jeho obhajoba
- Uznávání cizího tvůrčího snažení a respekt k němu

Kompetence pracovní

- Vytváření pozitivního vztahu k uměleckým a manuálním činnostem
- Schopnost pracovat na základě slovního návodu a předvedené ukázky
- Dodržování zásad bezpečnosti při práci, používání pracovního oděvu
- Schopnost přiměřené pracovní výdrže při samostatné tvůrčí práci
- Schopnost posuzovat vlastní výsledek práce a porovnávat s prací ostatních

Kompetence digitální

- Vedeme žáky k pochopení umění jako specifického způsobu poznání a k užívání jazyka umění jako svébytného prostředku komunikace

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
proniká do světa barev, má prožitek kvality základních barev	<u>Malování</u> Příběhy barev Úvod do techniky mokré do mokrého Primární barvy - poznávání kvality jedné barvy, kombinace dvou barev Poznávání vlastností a vztahů mezi barevnými plochami Sekundární barvy vznikající mícháním základních barev	M, ČJ, KFO a ČLS
má základní zkušenost s prostorovým utvářením modelování	<u>Modelování</u> Seznámení s technikou modelování se včelím voskem (později s hlinou), základní tvar – koule	
VV-3-1-04 interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svou dosavadní zkušeností	<u>Kresba</u> Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie jako hranice mezi sousedními plochami	

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-3-1-02 v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace	<u>Malování</u> Cvičení a společná pozorování zaměřená na zkušenosti s barevnými kontrasty a souzvuky barev, cvičení barevných záměn	M, ČJ, KFO a ČLS
má základní zkušenost s prostorovým utvářením modelováním	<u>Modelování</u> Rozvíjení elementárních tvarů vytahováním, tlakem, protitlakem	
pojmenovává pomůcky a výtvarný materiál, umí je připravit a uklidit, má správný úchop štětce, voskového bloku a pastelu	<u>Kresba</u> Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie jako hranice mezi sousedními plochami	

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-3-1-01 rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ	<u>Malování</u> Primární barvy vznikají ze světla a temnoty Sekundární barvy – míchání primárních barev Stupňování barev oběma směry na barevném kruhu	M, ČJ, ČLS
VV-3-1-02 v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace	<u>Modelování</u> Rozvíjení elementárních forem, přeměna na jednoduchou asymetrickou formu	
VV-3-1-03 vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky	Práce s hlinou K tématu stavby domu možno modelovat typy obydlí	
VV-3-1-04 interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svou dosavadní zkušeností	<u>Kresba</u> Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie jako hranice mezi sousedními plochami	
VV-3-1-05 na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil		

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
Při míchání cíleně předpokládá vznik nové barvy a postupně zvládá formovat barevnou skvrnu	<u>Malování</u> Tvary zvířat vzniklé z barvy Mytologické náměty	M, ČJ, ČLS
VV-5-1-06 porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace Uplatňuje své malířské a kreslířské dovednosti při ztvárnění témat hlavního vyučování a umí zvolit vhodnou barvu k vyjádření odpovídající nálady a vlastnosti	<u>Modelování</u> Zvířata přetvarováním z koule	
VV-5-1-07 nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil	<u>Kresba</u> Mytologická a vyprávěcí témata - volně i do sešitu pastelem (podle představy nebo na základě předlohy)	
Umí se správně slovně vyjádřit ke svému malovanému, kreslenému, modelovanému dílu	Křížené a proplétané formy - v souvislosti s vyprávěcími tématy motivy keltských, karolinských a langobardských ornamentálních motivů	

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-5-1-01 při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné)	<u>Malování</u> Nálady z říše rostlin, rozlišování barevných kvalit, vědomější vypracování jemných odstínů a ladění barev V rozhovorech pozorovat rozdíl mezi „náhodným“ a vědomým výsledkem	M, ČJ, ČLS
VV-5-1-02 užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a skulpturní postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model		
VV-5-1-03 při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy	<u>Modelování</u> Témata z přírodovědné a dějepisné epochy předmětu Člověk a jeho svět Tvarování užitečných předmětů (Řecko)	
VV-5-1-04 nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě		
VV-5-1-05 osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)	<u>Kresba</u> Mytologická a vyprávěcí témata - volně i do sešitu pastelem (podle představy nebo na základě předlohy) Formy z řecké a etruské kultury	
VV-5-1-06 porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace		
VV-5-1-07 nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil		

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-9-1-01 vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků	<u>Malba</u> Vznik šedé a černé z primárních a sekundárních barev – témata z přírodopisu a mineralogie, studie stínů	D, Z, PŘ, F, M
VV-9-1-02 užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie	<u>Kresba</u> Volná kresebná cvičení s uhlím; různé druhy šrafování; koule, válec, kužel-jako prostorová tělesa v závislosti na různém dopadu světla, kombinace těles vrhající stíny	
dokáže do základního zadání vstoupit svou kreativitou		

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
dokáže porovnávat a hodnotit vzniklé výtvarné práce a objektivně vyjádřit své pocity, doprovodit svoji práci slovně	<u>Malba</u> Technika vrstvení barev	D, Z, PŘ, F, M
VV-9-1-01 vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků	Barevná perspektiva	
VV-9-1-03 užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace	<u>Kresba</u> Nauka o projekci stínu, průniky těles Perspektiva středová, „ptačí“, „žabi“ s více úběžníky se zřetelem na rozložení světla a stínu Studie reálných objektů, např. budov, vnitřních prostor	
VV-9-1-02 užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie		

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-9-1-01 vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků	<u>Malba</u> Technika vrstvení barev - prohloubení Studie přírody prováděné v různých technikách Převádění černobílé kompozice na barevnou fantazii a naopak	D, Z, PŘ, F, M
VV-9-1-02 užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie	<u>Kresba</u> Kopie černobílých předloh – studií, rytin	
VV-9-1-03 užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace	Počátek nauky o proporcích	
VV-9-1-04 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření		
cíleně a vědomě používá malířské a kreslířské pomůcky		
samostatně kreslí podle jednoduché předlohy a podle jednoduchých objektů		
je schopen základních dovedností v kresbě a malbě (je schopen použít určité metody současného výtvarného vyjádření a realizovat svůj záměr)		
podílí se na aktivitách, které výtvarně doplňují činnost školy		

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<p>VV-9-1-01 vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků</p>	<p><u>Kresba</u> Cvičení schopnosti vnímat umělecké a přírodní formy, smyslová činnost ve spojení s volní činností Samostatnost při volbě techniky</p>	<p>D, Z, PŘ, F, M, INFO</p>
<p>VV-9-1-02 užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie</p>	<p>Cvičení na dosažení rovnováhy na ploše, různé způsoby tvoření plochy Příbuzné organické a kubické formy Světelné účinky v krajinných náladách</p>	
<p>VV-9-1-03 užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace</p>	<p>Kreslení v plenéru, použití skic k volné kompozici Grafické techniky Užitá tvorba</p>	
<p>VV-9-1-04 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření</p>	<p><u>Malba</u> Technické zdokonalení poznanych technik, experiment Malba indigem, šedými a hnědými barvami</p>	
<p>VV-9-1-05 rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu</p>		
<p>VV-9-1-06 interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků</p>		
<p>VV-9-1-07 porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření; vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů</p>		
<p>VV-9-1-08 ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích; nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci D-9-5-07 rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek</p>		

Kreslení forem

Charakteristika předmětu

Podstatou předmětu Kreslení forem, specifického vzdělávacího předmětu pro waldorfskou školu, je jednak prožívání pohybových kvalit, jednak prožívání formy jako stopy pohybu. Cílem tohoto předmětu je harmonizovat smyslové pohybové vnímání v souvislostech celé lidské bytosti.

Pohyb zachycený ve formě – nikoliv však v ní ustrnulý – prožívají děti v raném školním věku nejprve také na základě vlastního tělesného pohybu (kreslí formy rukama ve vzduchu, nohama na podlaze, „chodí“ formu), později se prožívání formy stále více přenáší do jejich nitra. Ve vztahu formy k prostoru či k ploše se žáci učí objevovat zákonitosti vlastní vnitřní rovnováhy i rovnováhy světa kolem. V tomto aspektu je kreslení forem blíže spřízněno s eurytmií.

Na rozdíl od běžného předmětného kreslení se tedy tento předmět zabývá kvalitativním uchopením bezpředmětných forem jako tvůrčích principů.

Skutečnost, že kreslení forem je z hlediska provádění spřízněno s oblastí výtvarné výchovy, neomezuje jeho širokou působnost v dalších oblastech. Význam utváření linie se nejzřetelněji projevuje v psaní (podpůrná cvičení tzv. dynamického kreslení) a v geometrii, která je podporována cvičeními tzv. geometrie kreslené volnou rukou. V rukodělných činnostech – v modelování, ručních pracích, dřevorezbě – podporuje schopnost vtiskovat formu různým materiálům. V dramatické výchově a pohybové výchově podporuje rozvoj výrazu v tělesném pohybu – tedy schopnost gesta.

V předmětu Kreslení forem jsou realizovány očekávané výstupy z předmětu Český jazyk a literatura (1. a 2. ročník), z předmětu Matematika (3., 4. a 5. ročník) a z předmětu Výtvarná výchova (6. – 9. ročník).

1. stupeň

V 1. období je dynamické kreslení předchůdcem vyučování psaní. Písmenka prožívají malí školáci nejdříve živě v obraznosti své formy. Tak zůstává dítě co možná nejdéle oddáno tvořivým silám svého organismu, nežli je vedeno k něčemu abstraktnějšímu. A čím bohatší byl umělecký život, jenž obklopoval malé dítě, tím radostněji a bděleji tíhne později k uchopení intelektuálních pojmů, jejichž znalost naše civilizace od něho požaduje.

1. ročník

Uchopíme linii jako stopu pohybu. Linie se objevuje ve dvou polárních možnostech: jako přímka a jako oblouk. Při kreslení má dítě prožít charakteristický rozdíl těchto dvou manifestačních forem: jednoznačný směr přímky vyžaduje a podporuje soustředění, myšlenkou řízenou vůli. Dynamická, k cíli nezaměřená „křivka“ ponechává individuální prostor. Během 1. ročníku se třídní učitel vrací k těmto základním formám v stále nových obměnách.

Dítě je tak stále více vedeno od prožívání forem k jejich utváření. V závěru 1. ročníku již lze přistoupit ke cvičením vertikálního zrcadlení formy (vlevo – vpravo), kdy je dítě schopno samostatně dotvářet celek obrazem vzoru – vlevo od vertikály je vzor, vpravo dítě dotváří zrcadlový obraz.

2. ročník

Při kreslení forem má být pěstováno vnitřní nazírání tak, aby se na něm mohlo vyvíjet myšlení, aniž by sklouzlo do intelektualizace. Tuto schopnost vnitřního pohybu můžeme cvičit obdobně jako v 1. ročníku – ve cvičeních horizontálního zrcadlení formy (nahore – dole): dítěti předložíme pouze horní polovinu horizontální formy a ono samo musí hledat odpovídající doplnění dole. Dítě přitom musí „vnitřně ožít“ a předložený tvar vnímat jako něco „nehotového“. Cílem tedy je, aby dítě ve své představě (a přirozeně i na papíře) doplnilo a dokončilo, co je nedokončené, nehotové.

3. ročník

V návaznosti na osovou symetrii budeme cvičit volně „asymetrické symetrie“. U těchto cvičení se už nejedná o symetrii, která spočívá na vztazích „vpravo – vlevo“ nebo „nahore – dole“, ale o formy, které se rozvíjejí ze svého středu na tři strany (ven) a k nimž má dítě najít dotvářející formy, které vedou dovnitř. Cílem je, aby byla opět nastolena rovnováha a harmonie ve vztahu uvnitř a vně. To podporuje větší samostatnost a pohyblivost představ, které se začínají rozvíjet teprve s devátým rokem.

Rozvíjíme cit pro okolí formy: forma nežije sama o sobě, ale utváří také své okolí. Zde se výrazně uplatňují dostatečné zkušenosti dětí s barvami, které získaly při akvarelovém malování.

Tím se v dítěti rozvíjí cit pro styl: jde přece o to, aby rozvíjelo svou schopnost nalézt odpovídající formu. Tato cvičení jsou zároveň vhodná pro vytváření vnitřních prostorových představ, které pomáhají kvalitativně připravit na geometrii.

4. ročník

Po 10. roce jde také o to, aby se pozornost žáků obrátila na formy v jejich okolí. Co doposud kreslili volným způsobem – bez předmětného spojení, to nacházejí nyní jako formy kolem sebe.

V procesu proměny forem dále rozvíjíme prostorovou představivost dítěte. Křížením a protínáním linií silně oslovujeme vědomí dítěte. Tím u něj také podporujeme schopnost koncentrace.

V tomto školním roce nabízí východiska pro kreslení forem látka k vyprávění (severská mytologie): v jednodušších proplétaných pásech a uzlových motivech (rytina písma, na brožích a náramcích; zdobení helem, zbraní, lodí; keltské a langobardské proplétané motivy). S těmito motivy přichází nové téma – „vpředu a vzadu“.

Není na škodu, když vytváříme formy vycházející z kruhu, ale stejně dobře lze vycházet z trojúhelníku, čtverce, pětiúhelníku a šestiúhelníku.

5. ročník

V 5. ročníku převádíme kreslení forem do základů geometrie. Opět můžeme začít s elementárními polaritami kruhu a přímkou. Žáci pracují bez kružítka a pravítka, tedy „volnou rukou“. Jednotlivá cvičení akcentují pohyblivou proměnlivost geometrických forem. Přestože se v této „geometrii volné ruky“ jedná o nejelementárnější zážitky, je velmi plodné nechat žáky procítit něco právě z této dimenze, která přesahuje prospěšnou a praktickou stránku běžné geometrie. Bude to o to snadnější, když se podaří, aby kromě působících zákonitostí geometrie děti procítili také krásu jejich tvarů a přísně určenou souhru jejich vzájemných vztahů.

Je možné pokračovat v kreslení forem, souvisejících s látkou k vyprávění (Mezopotámie, Indie, Egypt, Řecko).

2. stupeň

S dosažením 12. roku života získává dítě jiný poměr ke gravitačním silám. Tím vzniká pro kreslení forem nové téma: utváření plochy pomocí světla a stínu. Proplétané motivy už ve čtvrtém ročníku vyžadovaly v kresbě prostorové vnímání; to nyní rozvíjíme tím, že linie se stává hranicí světla a stínu. Ocitáme se tedy v dialogu polarit světla a temnoty, uvolnění a zhuštění, výšky a hloubky, lehkosti a tíhy. Díky tomu vystupují geometrické aspekty forem opět v nových souvislostech, v nových významech.

Stále složitější formy (např. z langobardského umění) by neměly být (ani učitelem) pouze reprodukovány – na individuální utváření formy je kladen důraz především. V tomto období se nesmí z formy ztrácet pohyb a dynamika – forma se nesmí stávat ornamentem; přesto si může zachovat zákonitý řád.

Získané zkušenosti lze využít i při textilním zpracování jednodušších motivů nebo při zpracování dřeva a dalších materiálů v souvislosti se vzdělávací oblastí Člověk a svět práce.

Forma realizace

Předmět Kreslení forem naplňuje očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Umění a kultura. V rámci tohoto předmětu je také možné realizovat průřezové téma Osobnostní a sociální výchova.

Tento předmět je v 1. a 2. ročníku vyučován v epochách. Ve 3. – 5. ročníku je Kreslení forem vyučováno v rozsahu 1 hodiny týdně, v 6. – 9. ročníku v rozsahu 0,5 hodiny týdně, je vyučován v rámci Doplňujících hodin a v rámci Umělecké výchovy.

Rozvíjení kompetencí

Výchovné a vzdělávací postupy v předmětu Kreslení forem směřují k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- Poznání, že častým opakováním a cvičením motorických dovedností se zvyšuje jistota provedení
- Obohacování představy získané v naukových předmětech o smyslový prožitek a přispívání k lepšímu zapamatování, prožívání a ztvárňování kvality protipólných pojmů
- Spojení spolupráce ruky a oka, zlepšování prostorové orientace a odhadu

Kompetence k řešení problémů

- Rozvoj schopnosti svobodně uměleckou cestou přistoupit k řešení zadaného tématu
- Sledováním práce spolužáků žák poznává různé možnosti řešení

Kompetence komunikativní

- Rozšíření slovní zásoby o odborné pojmy
- Žáci se učí schopnosti vyjádřit svůj prožitek a cíl svého snažení, zároveň se učí srozumitelně popsat viděné
- Žák poznává, jak umělecká práce může být možností mimoslovního dorozumění a má všeobecnou platnost

Kompetence sociální a personální

- Rozvíjení spolupráce při společné přípravě a úklidu materiálu
- Úspěchy v umělecké tvorbě posilují sebevědomí žáků méně schopných v jiných předmětech
- Posilování etického cítění

Kompetence občanské

- Kultivace vlastního vkusu a jeho obhajoba
- Uznávání cizího tvůrčího snažení a respekt k němu

Kompetence pracovní

- Vytváření pozitivního vztahu k uměleckým a manuálním činnostem
- Schopnost pracovat na základě slovního návodu a předvedené ukázky
- Dodržování zásad bezpečnosti při práci
- Schopnost přiměřené pracovní výdrže při samostatné tvůrčí práci
- Schopnost posuzovat vlastní výsledek práce a porovnávat s prací ostatních

Kompetence digitální

- Vedeme žáky k utváření hierarchie hodnot a spoluvytváření podnětné atmosféry pro tvorbu

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
prožívá a vnímá pohybové kvality forem přímkou a oblouku	OD ELEMENTÁRNÍCH FOREM K ZÁKLADU PÍSMĚ	OSV 1, 5, 8 VV M (geometrie) TV/UV (umělecká výchova)
kreslí správné tvary prožívaných forem		
	Přímka (svíslá, vodorovná, šikmá) a oblouk v mnohonásobných obměnách s důrazem na rytmus formy Jednoduché oblé a hranaté formy V sobě uzavřené formy - trojúhelník, kruh, ovál (elipsa), osmička Spirála - zavíjení a rozvíjení Jednodušší hvězdy Kreslení jako průprava k psaní (dynamické kreslení)	

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
prožívá a vnímá pohybové kvality forem přímkou a oblouku	OD ELEMENTÁRNÍCH FOREM K ZÁKLADU PÍSMĚ	OSV 1, 5, 8 VV M (geometrie) TV/UV (umělecká výchova)
kreslí osově symetrický obraz k danému vzoru		
tvořivě proměňuje výrazový charakter formy		
	Rytmičná cvičení s elementárními formami, rozvíjení dynamického kreslení Proměny forem (oblé v hranaté) Vertikální symetrie (zrcadlení vlevo - vpravo) Horizontální symetrie (zrcadlení nahoře - dole) Vytváření osově symetrických obrazů k danému vzoru (vertikálně i horizontálně) Symetrie osová, čtyřstranná symetrie Vázané formy - kreslení jako průprava k psaní	

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním	GEOMETRIE VOLNÉ RUKY "Uvnitř a vně" - cvičení asymetrické symetrie Okolí a střed formy	OSV 1, 3, 5, 8 M (geometrie) VV TV/UV (umělecká výchova)
ČJL-3-1-09 píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev		
žák vnímá vztah „uvnitř a vně“ jako pohybovou kvalitu; okolí formy utváří jako její organickou součást		
tvořivě proměňuje výrazový charakter formy		

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
dotváří středově orientované formy do harmonického celku	GEOMETRIE VOLNÉ RUKY Hledání doplnění formy do celku, zdokonalení nedokonalého Proměňování - oblé v hranaté, hranaté v oblé, čtyřnásobné v pětinasobné apod. (geometrické aspekty forem) Jednoduché uzly Formy z keltské a langobardské kultury	OSV 1, 3, 5, 8 M (geometrie) VV TV/UV (umělecká výchova)
tvořivě proměňuje výrazový charakter formy		

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
M-3-3-01 rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci	GEOMETRIE VOLNÉ RUKY Spirály, spirálové pásy Uzlové variace Stahování a uvolňování forem Formy z řecké a etruské kultury	OSV 1, 3, 5, 8 M (geometrie) VV TV/UV (umělecká výchova)
M-3-3-02 porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky		
M-3-3-03 rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině		
tvořivě proměňuje výrazový charakter formy		

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
zachovává geometrický řád formy jako pohyblivý princip	Obtížnější uzlové motivy, formy z langobardského a irského umění	OSV 1-3,5,8 TV/UV, D, VV, RČ

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
samostatně proměňuje a utváří individuální výraz formy	Vyšší řády spletaných copů (pásů), langobardské a keltské kříže, linie s geometrickým zaměřením	OSV 1-3,5,8 TV/UV, D, VV, RČ

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
individuálně utvářené formy je schopen přenést do různých materiálů i v prostorových modelech	Prohloubení rytmu formy, hledání výrazu linie, formy provedené různými materiály	OSV 1-3,5,8 TV/UV, D, VV, RČ

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-9-1-02 užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie	Složitě uzly jako pásy a pečeti, prohloubení užití barvy, prostorové uzly, prostorové modely, provedení forem v dalších materiálech	OSV 1-3,5,8 TV/UV, D, VV, RČ, INFO
VV-9-1-03 užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace		
VV-9-1-04 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření		
VV-9-1-08 ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích; nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci		

Tělesná výchova a umělecká výchova/eurytmie

Forma realizace

Předmět Tělesná výchova a umělecká výchova/eurytmie se skládá ze dvou částí. Předmět naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. V rámci tohoto předmětu je také možné realizovat tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova a Multikulturní výchova.

V 1. – 5. ročníku je 1 hodina týdně věnována tělesné výchově a 1 hodina umělecké výchově/eurytmii. V 6. – 9. ročníku jsou 2 hodiny týdně věnovány tělesné výchově a 1 hodina umělecké výchově/eurytmii.

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Žáka vedeme k samostatnosti, aby byl schopen získané dovednosti kriticky posuzovat a najít v nich smysl pro využití v budoucnosti.
- Žáka vedeme k tomu, aby si uměl rozvrhnout, jak by mohl své učení zdokonalit.
- Žáka vedeme k sebehodnocení.

Kompetence k řešení problémů

- Žáka vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.
- Během vyučování žáka zapojujeme do řešení problémových situací a sám si může vyzkoušet řešení: např. vedoucí skupiny, rozhodčí, apod.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.

Kompetence sociální a personální

- Sociální schopnosti rozvíjíme v průběhu všech aktivit.
- Ve vyučování žáci spolupracují ve skupinách a vzájemně si pomáhají.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se mohou sami podílet.
- Žáky vedeme k sebeovládání při jednání s učiteli, žáky i jinými účastníky vyučování v různých situacích.

Kompetence občanské

- Žáci si společně uvědomují nutnost ustanovení pravidel chování.
- Vedeme žáky k respektování individuálních rozdílů druhých lidí.
- Žáky vedeme k pomoci druhému člověku a ke sportovním aktivitám.
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální

- Vedeme žáky k získávání základní orientace v názorech na to, co je zdravé a co může zdraví škodit

1. Tělesná výchova

Charakteristika části předmětu

Předmět probíhá v tělocvičně, ale může být realizován i na hřišti, v přírodě, na horách – lyžování, na sportovním stadionu.

Tělesná výchova jako část vzdělávacího předmětu Tělesná výchova a umělecká výchova/eurytmie směřuje na jedné straně k poznání vlastních pohybových možností a zájmů, na druhé straně k poznávání účinků konkrétních pohybových činností na tělesnou zdatnost, duševní a sociální pohodu. Je tedy součástí komplexnějšího vzdělávání žáků v problematice zdraví. Pohybové vzdělávání postupuje od spontánní pohybové činnosti žáků k činnosti řízené a výběrové, jejímž smyslem je schopnost samostatně ohodnotit úroveň své zdatnosti a řadit do denního režimu pohybové činnosti pro uspokojování vlastních pohybových potřeb i zájmů, pro optimální rozvoj zdatnosti a výkonnosti, pro regeneraci sil a kompenzaci různého zatížení, pro podporu zdraví a ochranu života. Předpokladem pro osvojování pohybových dovedností je v základním vzdělávání žákův prožitek z pohybu a z komunikace při pohybu, dobře zvládnutá dovednost pak zpětně kvalitu jeho prožitku umocňuje.

Charakteristické pro pohybové vzdělávání je rozpoznávání a rozvíjení pohybového nadání, které předpokládá diferenciaci činností i hodnocení výkonů žáků. Neméně důležité je odhalování zdravotních oslabení žáků a jejich korekce v běžných i specifických formách pohybového učení – v povinné tělesné výchově, případně ve zdravotní tělesné výchově. Proto se nedílnou součástí tělesné výchovy stávají korektivní a speciální vyrovnávací cvičení, která jsou podle potřeby preventivně využívána v hodinách tělesné výchovy pro všechny žáky nebo jsou zadávána žákům se zdravotním oslabením místo činností, které jsou kontraindikací jejich oslabení.

1. – 2. ročník: Z obrazů vyprávění se dítě učí vklouznout do všech možných rolí. Kromě toho se sblíží s mnohými tělesnými dovednostmi.

3. ročník: Podstatným rysem žáků v tomto věku je lehkost. Zdůrazňujeme „my“. Ještě nepracujeme individuálně na určitém cvičení. Citové a fantazijní vztahy propojují fantazii se skutečností.

4. ročník: Od „my“ přecházíme k „já“. Žák se nejlépe cítí při volné honičce. Z toho vycházíme a opatrně je vedeme k stále více individuálnímu cvičení. Rytmicky vyslovovaná řeč hraje opět důležitou, harmonizující roli. Pohybu se musí účastnit celé tělo žáka.

5. ročník: Žáci ještě nemohou pojmově uchopit prostor. Ten jim však nabízí možnost, aby vytvářeli a rozvíjeli své síly. Žák se chce pohybovat. Ne příliš rychle, ne příliš pomalu. Žák má výslovný vztah ke krouživým pohybům. Připravuje se k účasti na olympijských hrách waldorfských škol v duchu starověkých řeckých tradic.

6. ročník: Právě probíhající činnost pohlavních žláz vede ke stále silnější diferenciaci pohlaví a k přímé souvislosti mezi pohybovým nasazením a svalovým růstem. Napětí a uvolnění stojí uprostřed jako základní prvek svalové dynamiky. Toto lze prožít zvláště při uvolněném běhu. Těžištěm pro všechny disciplíny jsou: obratnost (jako optimální souhra všech svalových skupin) a odvaha. Počátek systematického vzdělávání v lehké atletice a cvičení na nářadí.

7. ročník: Žáci prožívají práci šlach: pružnost a napětí. Skákání, komíhání a pérování vede k věkově specifickým pohybovým zkušenostem. Úlohou žáků je učit se pohybovat přirozeně a obratně. Vhodná jsou artistická a gymnastická cvičení.

8. ročník: Mladý člověk již zcela „sestoupil na zem“. Tíha a pevnost určují jeho tělesnou zkušenost. Chlapec se musí učit překonávat tíhu individuálním silovým nasazením, dívka spíše bojuje s masou, kterou je nutné formovat. Pomocí dobře vybraných cvičení musíme žáky nechat, aby učinili zkušenost s mechanickým prvkem kloubových kostí. Abstraktní pohyb či spontánní pohybové impulsy podporují vznikající vědomí vlastní osobnosti. Držení těla a jeho vzpřímenost dodávají žákům první jistou oporu.

9. ročník: Probuzení duševní sféry vystupuje jako individuálně existenční zkušenost žáků; působení duševních sil mají žáci objevit také v pohybu. V popředí stojí vůle. Překonávání mrtvých bodů či pohyby výbušného rázu, které vznikly z klidu (vrh koule), vedou bezprostředně k prožitku vlastní vůle. U chlapců: zdůraznění síly; u dívek: utváření formy.

Vzdělávací obsah části předmětu

1. – 3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TV-3-1-01 spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti	Chůze, běh, přirozený pohyb v přírodě - skoky, přeskoky, zdolávání nervností Příprava organismu - příprava před pohybovou činností, uklidnění po zátěži, napínací a protahovací cvičení Rozvoj různých forem rychlosti, vytrvalosti, síly, pohyblivosti, koordinace pohybu prostřednictvím cvičení ve formě hry	OSV 1 - 4, 9 MUL 2
TV-3-1-02 zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení	Pohybové hry - kolové hry, hry na honěnou, hry se zpěvy a rolemi Průpravné úpoly - přetahy Základy gymnastiky - průpravná cvičení, cvičení s náčiním: švihadla, míčky a jiné drobné náčiní Akrobacie - průpravná cvičení ke kotoulům apod. Turistika a pobyt v přírodě - přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody Bruslení (podle podmínek) základní techniky pohybu bruslích, hry na sněhu a na ledě	
TV-3-1-03 spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích	Pohybové hry a činnosti	
TV-3-1-04 uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy	Hygiena při pohybových činnostech - hygiena pohybových činností a cvičebního prostředí, vhodné oblečení a obutí pro pohybové aktivity Bezpečnost při pohybových činnostech - organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách a umývárkách, bezpečná příprava a ukládání náradí, náčiní a pomůcek, první pomoc v podmínkách tělesné výchovy	
TV-3-1-05 reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci	Pohybové hry a činnosti	
ZTV-3-1-01 uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy	Cvičení pro správné držení těla	
ZTV-3-1-02 zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením	Korektivní a speciální vyrovnávací cvičení jako prevence zařazovaná do přípravy před pohybovou činností nebo na uklidnění po zátěži	

4. – 5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TV-5-1-01 podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu; uplatňuje kondičně zaměřené činnosti; projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti	Od jednoduchých pohybových her (přípravných) přechází k hrám s jednoduchými pravidly ve skupině	OSV 1 - 4, MUL 2
TV-5-1-02 zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení, především v souvislosti s jednostrannou zátěží nebo vlastním svalovým oslabením	Posilovací a uvolňovací cvičení	
TV-5-1-03 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her	<p>Pohybové hry - honičky s náčiním a s překážkami, běžecké hry</p> <p>Základy gymnastiky - průpravná cvičení na náradí jako hra a postupný přechod k jednotlivým cvikům, kombinace různých druhů náradí, rovnovážná cvičení; akrobacie - kotoul vpřed a vzad (vše s dopomocí, hra)</p> <p>Rytmické a kondiční formy cvičení (podle podmínek školy) - cvičení se švihadlem, míčem a drobným náčiním (rytmicky, s obměnami v lehkých kombinacích)</p> <p>Průpravné úpoly - přetahy a přetlaky</p> <p>Základy atletiky - rychlý běh, starty, motivovaný vytrvalostní běh, skoky do dálky nebo do výšky, hod míčkem</p> <p>Základy sportovních her - házení a chytání míče, manipulace s pálkou a jiným herním náčiním</p> <p>Jednoduché formy míčových her a přechod k hrám s jednoduchými pravidly (např.: vybíjená, košíková...)</p> <p>Turistika a pobyt v přírodě – přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody</p> <p>Bruslení (podle podmínek školy) – hry na sněhu a na ledě, základní techniky pohybu na bruslích a další pohybové činnosti (podle podmínek školy a zájmu žáků)</p>	
TV-5-1-04 uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí; adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka	Tělocvičné aktivity a prevence v rámci informační části hodiny	
TV-5-1-05 jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti	Pohybová cvičení a atletika	

<p>TV-5-1-06 jedná v duchu fair play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje; respektuje při pohybových činnostech opačné pohlaví</p> <p>I-5-2-03 v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program; rozpozná opakující se vzory, používá opakování a připravené podprogramy</p>	<p>Sportovní hry, pohybová cvičení, atletika a gymnastika</p> <p>Hra s kartičkami s příkazy (algoritmická hra např. "na robota"), jak projít bludiště, pohyb v labyrintu</p>	
<p>TV-5-1-07 užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví; cvičí podle jednoduchého nákresu, popisu cvičení</p>	<p>Sportovní hry a pohybová cvičení</p>	
<p>TV-5-1-08 zorganizuje nenáročnou pohybovou činnost a soutěže na úrovni třídy</p>	<p>Sportovní hry</p>	
<p>TV-5-1-09 změří základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky</p>	<p>Sportovní hry, atletika</p> <p>Tréninkový deník výsledků</p>	
<p>TV-5-1-10 orientuje se v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i v místě bydliště; samostatně získá potřebné informace</p>	<p>Informační část hodiny</p>	
<p>ZTV-5-1-01 zařazuje pravidelně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením v optimálním počtu opakování</p>	<p>Relaxační cvičení</p>	
<p>ZTV-5-1-02 zvládá základní techniku speciálních cvičení; koriguje techniku cvičení podle obrazu v zrcadle, podle pokynů učitele</p>	<p>Techniku speciálních cvičení koriguje podle pokynů učitele</p>	
<p>ZTV-5-1-03 upozorní samostatně na činnosti (prostředí), které jsou v rozporu s jeho oslabením</p>	<p>Prevence v rámci informační části hodiny</p>	

6. – 9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TV-9-1-01 aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem	Sportovní a pohybové hry	OSV 1, 4 - 9, PŘ
TV-9-1-02 usiluje o zlepšení své tělesné zdatnosti; z nabídky zvolí vhodný rozvojový program	Rekreační a výkonnostní sport, sport dívek a chlapců	
TV-9-1-03 samostatně se připraví před pohybovou činností a ukončí ji ve shodě s hlavní činností – zatěžovanými svaly	Průpravná, kompenzační, vyrovnávací, relaxační a jiná zdravotně zaměřená cvičení	
TV-9-1-04 odmítá drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se sportovní etikou a zdravím; upraví pohybovou aktivitu vzhledem k údajům o znečištění ovzduší	Rozhovory a prožitkové hry v rámci prevence SPJ - Informační část hodiny	PŘ
TV-9-1-05 uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost	První pomoc při tělesné výchově a sportu v různém prostředí a klimatických podmínkách, improvizované ošetření poranění a odsun raněného	PŘ
TV-9-2-01 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech	Pohybové hry - s různým zaměřením; s náčiním i bez náčiní, netradiční pohybové hry a aktivity	
	Gymnastika - akrobacie, přeskoky (koza, švédská bedna), cvičení s náčiním a na nářadí (kruhy, trampolína, šplh na tyči a na laně) (podle podmínek školy)	
	Rytmická cvičení - základy rytmické gymnastiky; kondiční formy cvičení pro daný věk žáků	
	Úpoly - přetahy, přetlaky, odpory a pády	
	Atletika - rychlý běh, vytrvalý běh na dráze a v terénu, základy překážkového běhu, skok do dálky a do výšky, hod míčkem a granátem, vrh koulí	
	Sportovní hry - vybíjená, přehazovaná, košíková, florbal, ringo (alespoň dvě hlavní hry podle výběru školy) - herní činnosti jednotlivce, herní kombinace, herní systémy, utkání podle pravidel žakovské kategorie	
	Turistika a pobyt v přírodě - příprava turistické akce, přesun do terénu a uplatňování pravidel bezpečnosti silničního provozu v roli chodce a cyklisty, chůze se zátěží i v mírně náročném terénu, táboření, ochrana přírody, základy orientačního běhu, hry v přírodě, dokumentace z turistické akce	

	Lyžování, snowboarding, bruslení (podle podmínek školy) - běžecké lyžování, lyžařská turistika, sjezdové lyžování nebo jízda na snowboardu, bezpečnost pohybu v zimní horské krajině, jízda na vleku (další zimní sporty podle podmínek školy)	
TV-9-2-02 posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny	Sportovní týmové hry a kondiční cvičení	
TV-9-3-01 užívá osvojované názvosloví na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka, čtenáře novin a časopisů, uživatele internetu	Rozcvičky a sportovní hry; užití správné terminologie	
TV-9-3-02 naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky – čestné soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlaví, ochranu přírody při sportu	Sportovní a pohybové hry, atletika, gymnastika, úpoly, turistika	
TV-9-3-03 dohodne se na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje ji	Sportovní a pohybové hry, hry v přírodě	
TV-9-3-04 rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka, organizátora	Sportovní a pohybové hry, atletika	
TV-9-3-05 sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí	Atletika, týmové hry	
TV-9-3-06 zorganizuje samostatně i v týmu jednoduché turnaje, závody, turistické akce na úrovni školy; spolurozhoduje osvojované hry a soutěže	Sportovní a pohybové hry, hry v přírodě	
TV-9-3-07 zpracuje naměřená data a informace o pohybových aktivitách a podílí se na jejich prezentaci	Opakovaná evidence vlastních výkonů i výkonů skupiny a prezentace výsledků činností	
ZTV-9-1-01 uplatňuje odpovídající vytrvalost a cílevědomost při korekci zdravotních oslabení	Speciální preventivní cvičení	
ZTV-9-1-02 zařazuje pravidelně a samostatně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením, usiluje o jejich optimální provedení	Protahovací a posilovací cvičení	

ZTV-9-1-03 aktivně se vyhýbá činnostem, které jsou kontraindikací zdravotního oslabení	Rozhovory a prevence sociálně patologických jevů, rozhovory, kompenzační cvičení	
VZ-9-1-05 usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví		
VZ-9-1-06 vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí		

2. Umělecká výchova/Eurytmie

Charakteristika části předmětu

Umělecká výchova se učí v případech, že škola nemá k dispozici kvalifikovaného eurytmistu. V případě že škola kvalifikovaného eurytmistu má k dispozici, vyučuje se eurytmie. Umělecká výchova vychází primárně z eurytmie, která má za úkol předvést viditelně v pohybu těla to, co se v prostoru odehrává ve chvíli, kdy zní hudba nebo mluvený (umělecky ztvárněný) text. Dále pracuje s dramatickou a hudební výchovou.

Stejně jako samotná eurytmie pracuje Umělecká výchova s jednotlivými prvky řeči (hlásky, slovní druhy, rytmus, rým atd.) i hudby (tóny, intervaly, tónová výška, rytmus, takt apod.). Zároveň se vytvářejí pohybové prostorové formy, odpovídajícím způsobem vyjadřující báseň či skladbu. Hudební i řečový doprovod je vždy živý, nikoli reprodukováný.

Náplň hodin Umělecké výchovy/Eurytmie je vždy co nejtěsněji spjat s děním v ostatním vyučování. V návaznosti na látku, která je dětem předkládána v rámci tzv. hlavního vyučování, pracují děti i v Umělecké výchově/Eurytmii. Učitel volí skladby i verše vzhledem k věku a stupni duševního vývoje žáků, důležitým hlediskem je i roční období, které právě probíhá, i celková nálada třídy. Konkrétní individuální potřeby žáků i celého třídního kolektivu jsou vždy učiteli nejlepším vodítkem, jak umožnit žákům látku uchopit.

Zdravotní aspekt Umělecké výchovy/Eurytmie nabývá na významu stejnou měrou, jakou se mění životní styl mládeže směrem k pasivitě (TV, počítačové hry apod.). Umělecká výchova si především klade za cíl zprostředkovat žákům zážitek umění a zdravého životního rytmu, ve kterém nám jde o hledání harmonie, o vyrovnání protikladů. Pohyb je vždy střídán zklidněním, zvuk tichem. Mnohá cvičení mají povahu cvičení duševní hygieny. Také se pracuje s cviky na zlepšení nesprávného držení těla, na celkové zklidnění nebo naopak povzbuzení. Rozmanitá cvičení zlepšují koncentraci, orientaci v prostoru i v různých situacích, šikovnost, postřeh apod. Jde o pohyb oduševnělý, umělecky utvářený. Uvádí duševní stránku v soulad se stránkou tělesnou. Doplňuje tělesnou výchovu, jejímž prvořadým úkolem je napomoci žákům uchopit vlastní tělesnost a utužovat fyzickou zdatnost.

Nejdůležitějším aspektem je aspekt umělecký, kdy se celé lidské tělo stává nástrojem. Žáci tak mají možnost zažít slovesnou i hudební uměleckou formu v celém svém těle. Žáci se postupně učí naslouchat, ale i aktivně uchopovat slovesná a hudební díla. Prohlubuje se jejich vztah k hudbě, ale i k řeči (zpočátku mateřské, později se používají i cizojazyčné básně). Nejdříve se formou hry učí používat základní prvky hudební (takt, rytmus, melodie - tóny, intervaly atd.) a slovesné (hlásky, rytmus, rým, gramatické prvky atd.). Na druhém stupni je pak tato dovednost plně vědomě uchopena a významnou měrou roste schopnost vlastního uměleckého výrazu.

Neméně důležitý je aspekt sociální. Umělecká výchova/Eurytmie v žácích vychovává úctu a porozumění pro sebe sama, probouzí cit pro spolupráci v celku a nechává v dětech vyrůstat zážitek samostatné živé bytosti jako plnohodnotné součásti většího celku. Tímto způsobem je možné v dorůstajících bytostech probouzet zdravé sebevědomí, z něhož pramení vřelý vztah k sobě i k svému okolí. Umělecká výchova/Eurytmie přináší možnost vyjádřit duševní a duchovní procesy. Žák je zde veden k tomu, aby prožíval pohyby svého těla jako výraz a zrcadlení své vnitřní osobnosti. V Umělecké výchově/Eurytmii se pracuje na vytváření sociálních vztahů.

Obsah vyučování jev 1. ročníku postaven na pohádkových motivech a využívá přirozené dětské vlastnosti - nápodoby. Základním zdrojem vyučovací látky jsou pohádky ve verších, např. Červená Karkulka, O zlobivých kůzlátkách, Perníková chaloupka. Pracuje se i s dětskými verši různých autorů. Všechny formy v prostoru jsou rozvíjeny pomocí obrazů vycházejících ze zvukových a obsahových kvalit textu. V hudbě se pracuje především s pentatonickými písněmi a skladbami. Užívají se i lidové písně a jednoduché klasické skladbičky pro děti. Hudba je na základě vlastností jednotlivých hudebních nástrojů začleňována jako podbarvení nálad v textu.

V návaznosti na hlavní vyučování jsou ve 2. ročníku rozvíjeny krátké veršované příběhy o zvířatech, bajky a legendy ze života svatých. Vlastnosti představitelů živočišné říše (chytrost, lenost, lstivost...) jsou převáděny do pohybu, rytmu a hudby a jsou prožívány ve svých rozdílnostech. Příběhy o sv. Františkovi, Václavu přinášejí proměnu zvířecích vlastností a zjevují touhu po ideálu. Nadále se využívá schopnosti nápodoby a obrazného uchopování geometrických forem. V oblasti forem se ale začíná již pracovat s rozvíjející se samostatnou prostorovou představivostí dětí. Třída přestává být jednolitým celkem, stále více se pracuje ve dvou skupinách, které konají v jednu chvíli různé úkoly, což je dalším krokem v rozvoji sociálního vědomí. Prohlubuje se i schopnost naslouchat a samostatně uchopovat podněty.

Ve 3. ročníku se opouští metoda napodobování, dítě je pomalu vedeno k samostatnosti. Složitější formy v prostoru nejsou již vázány na kruh. Při tvoření forem a pohybů vycházíme z duševního vývoje dítěte (v 9. roce života se prožívá více odděleno od svého okolí). Poprvé používáme vzájemné křížení forem (např. u lemniskáty). Koncem školního roku se děti v přípravě na první hudební tvoření setkávají s malou a velkou tercií. Průběh roku provází téma Stvoření světa. V této souvislosti přichází první vědomě uchopená gesta hlásek. V návaznosti na hlavní vyučování jsou též pohybově, hudebně i dramaticky ztvárňována jednotlivá řemesla, práce na poli a stavba domu.

Po překročení prahu ke střednímu dětství ve 4. ročníku je třeba u dítěte rozvíjet a pěstovat nové duševní síly fantazie a schopnosti představ i morality. Jednotné prožívání řeči je nyní, paralelně s výukou mateřštiny (mluvnice), výrazněji členěno díky gramatickým prvkům. Tak dítě chápe gramatickou sféru jazyka nejen rozumovými silami, nýbrž též svým citovým a volním životem. Ke středu orientované rozestavení v kruhu nyní stále opouštíme, abychom mohli prostorové formy provádět frontálně, směrem dopředu. Novou záležitostí je zrcadlení jednotlivých forem v prostoru. Složitější cvičení obratnosti, koncentrace a cvičení s intervaly (dur - moll - tercié) provází pokračující vývoj dětí k samostatnosti. Hlavní tematickou náplní se stává severská mytologie (Edda, Kalevala...), určujícím rytmem je aliterace.

Jako nový element v 5. ročníku objevují žáci geometrii vlastní postavy: pentagram. Tuto formu také provádějí v prostoru v nejrůznějších variantách („za nose“, frontálně). Ve spojení s výukou dějepisu jsou zpracovány texty ze starých kultur (Indie, Persie, Egypt, Řecko). Základní geometrické obrazce, které již pevně děti uchopily (trojúhelník, čtverec), jsou různě posouvány a proměňovány v prostoru. Poprvé mohou být umělecky provedeny také básně z výuky cizích jazyků. Z intervalů přichází oktáva.

Souběžně s výukou geometrie procvičujeme v 6. ročníku složitější geometrické proměny forem a posuny forem v prostoru (trojúhelník, čtverec...). Tato cvičení naprosto zásadně podporují rostoucí schopnost orientace i abstrakce a dávají dítěti jistotu. V tomto věku začíná dosud ještě samozřejmá pohybová jednota pozvolna opouštět rovnovážný stav; pro koordinaci můžeme uplatnit rytmická a symetrická cvičení. Začíná první vztah k dramatické sféře, a tím může být obohaceno a prohloubeno duševní prožívání. Všechna cvičení musí postupovat samozřejmě překonávání dosavadních možností pohybu a přitom dbáme na exaktnost projevu.

V souvislosti s výukou mateřštiny jsou v učební látce 7. ročníku nyní jasnější jazykové odstíny (např. věty podmiňovací, střídavé cvičení lidských duševních nálad, jako smutek, radost, vážnost a především i veselost), které mohou žáci prožívat v uměleckém pohybu a gestech. Komplikovanější geometrické proměny forem vnášejí řád, dávají pevnost a strukturu zvenčí. Touha věci uchopit a uspořádat podle principů je přirozenou motivací pro práci v tomto věku. Cvičení hlásková i hudební vyžadují od žáků větší soustředěnosti a spolupráci. Nejrůznější formy dostávají povahu cvičení koncentrace a ve svém účinku se více dotýkají postavy, která má tendenci upadnutí do nečinnosti.

Důležitým úkolem je formou hry děti naučit naslouchat, rozlišovat mezi pohybem a klidem, vštípit jim základní disciplínu.

Všechny duševní a prostorové výrazové možnosti v 8. ročníku jsou shrnuty ve větších dramatických básních (např. baladách, humoreskách). Základní zákonitosti pohybu jsou natolik probrány, aby na nich mohlo být novou formou dále stavěno v 9. a posléze na středním stupni waldorfské školy. Balady a humoresky s jejich silnými duševními kontrasty a polaritami odpovídají vnitřní situaci dítěte. V hudebním rozvoji můžeme pracovat na větších skupinových formách, čímž se podněcuje a pěstuje sociální vzájemnost. Pro tento věk je vhodné střídání dur a moll plné napětí.

V 9. ročníku dochází k výrazné změně metody. Co bylo dosud stále více pronikáno vědomím, je nyní nově uchopeno a utvářeno z hlediska poznání. Texty či hudební díla převádíme do zákonitých forem nebo je volně choreograficky zpracováváme. Usilujeme o dvojí: jednak prohloubit pohybové vzdělání žáků, kteří mají ovládnout pohybový výraz; jednak má mladý člověk umění prožívat jako „expresionistické“ umění. Obě hlediska jsou spolu úzce spjata.

Pedagogická cvičení nyní silněji přecházejí od koncentrace k dynamickým pohybům. Pohyb v prostoru se musí změnit z forem přísně geometrických ve formy umělecky volně utvářené. Výrazně ustupuje přejímání toho, co dělá učitel - ten dává prostor vnitřnímu zaujetí a tvořivé schopnosti žáků. Žáci se mají učit bděle a svébytně zacházet s jednotlivými prvky. Přísné geometrické formy se mění ve formy umělecké a volně sestavené. Učitel ustupuje do pozadí a dává žákovi prostor k jeho vlastnímu svobodnému, uměleckému pohybovému vyjádření.

Vzdělávací obsah části předmětu

1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti	Pohyb ve formě kruhu Rovné a oblé linie	OSV 1 - 11 HV
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti	Napodobování gest při dramatizaci pohádek, básní, písní	TV
rozvíjí síly přirozené nápodoby		

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti prováděné ve skupině	Pohyby ilustrující básně, písně a příběhy bajek a legend Cval, běh a různé pohybové formy rozvíjené v kruhu i ve i ve dvojicích	OSV 1 - 11 HV
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti		TV
rozvíjí fantazii a schopnost pozorování		
rozvíjí jednoduché pohybové formy ve dvojicích		

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TV-3-1-02 zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení	Naslouchání a vnímání krátkých melodií Napodobování rytmických a koordinačních cvičení (forma trojúhelníku a osmičky) Rytmické pohyby s verši a hudbou, židovské písně a tance	OSV 1 - 11 HV
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti doprovázené verši a hudbou		TV
zvládá jednoduchá rytmická a koordinační cvičení		
vnímavě naslouchá a reaguje na melodii		

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti doprovázené verši a hudbou	Rytmické pohyby doprovázející severské písně i příběhy (keltská i slovanská tematika) Nácvik aliterace	OSV 1 - 11 HV TV
rozvíjí fantazii při orientaci v prostoru	Cvičení pro orientaci v prostoru (forma čtverce)	
rozlišuje gesta jednotlivých hlásek	Gesta provázející pohyb	

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TV-5-1-03 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her I-5-2-02 popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení	Cvičení na koncentraci a rychlou orientaci v prostoru Rozvíjení společných forem a rytmů v prostoru, nácvik pentagramu Cvičení pro spojování dílčích kroků do formy (hlásky do slov)	OSV 1 - 11 HV TV
rozvíjí fantazii při orientaci v prostoru	Improvizace a dramatizace řeckých bájí, písní a tanců	
spojuje gesta hlásek do slov	Nácvik na olympiádu	

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu	Jednoduchá rytmičká cvičení s různými materiály (míčky, hole)ou	OSV 1 - 11
uplatňuje vhodné a bezpečné chování; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost	Rozvíjení společných forem a vytváření forem vlastních Vnímání utvářených forem a jejich zaznamenávání	HV TV
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti	Vnímání hudebních tónů a intervalů Středověká tematika – příběhy, písně, tance – dramatizace, vytváření příběhů a básní inspirovaných tematikou	
sleduje určené prvky pohybové činnosti		
zvládá nakreslit procvičované prostorové formy		

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu	Rytmická cvičení s různými materiály (míčky, hole)	OSV 1 - 11
uplatňuje vhodné a bezpečné chování; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost	Rozvíjení společných forem a vytváření forem vlastních Vnímání i vytváření forem a jejich zaznamenávání	HV TV
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti	Improvizace a dramatizace na zadaná témata Hledání výrazu pro různé nálady	
sleduje určené prvky pohybové činnosti		

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu	Práce s dramatickým textem – mluvou i pohybem	OSV 1 - 11
uplatňuje vhodné a bezpečné chování; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost	Vyjádření se v prostoru, hledání vhodných forem pro různé nálady	HV TV
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti	Složitější rytmičká cvičení s různými materiály (míčky, hole)	
sleduje určené prvky pohybové činnosti		

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<p>TV-9-1-01 aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem</p>	<p>Vlastní vytváření složitějších forem a jejich zakreslování Dramatizace textu, práce na slovním i pohybovém vyjádření, choreografie Složitější rytmická cvičení s různými materiály (míčky, hole)</p>	<p>OSV 1 - 11 HV TV</p>
<p>TV-9-1-05 uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost</p>	<p>Tvořivé využití získaných dovedností</p>	
<p>TV-9-2-01 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech</p>		
<p>TV-9-3-05 sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí</p>		

Rukodělné činnosti

Charakteristika předmětu

Obsah vzdělávací oblasti Člověk a svět práce je realizován v průběhu celého základního vzdělání a je určen všem žákům (tedy chlapcům i dívkám bez rozdílu).

Oblast Člověk a svět práce postihuje široké spektrum pracovních činností a technologií, vede žáky k získání dovedností v různých oborech lidské činnosti a přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků. Pracovní výchova je úzce propojena s uměleckou výchovou a probuzené tvůrčí schopnosti se v pracovních činnostech mnohostranně uplatňují. Vytváření smysluplných a estetických výrobků a prací posiluje vůli a cit, rozvíjí představivost, smysl pro celek i detail, má rozhodující vliv na pracovní inteligenci. Žáci se učí pracovat s různými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky. Učí se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnost samostatně i v týmu. Ve všech tematických okruzích jsou soustavně vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci.

Koncepce vzdělávací oblasti Člověk a svět práce vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a širších souvislostech. Praktická činnost je ve zvýšené míře zastoupena i ve výuce jiných předmětů a umožňuje žákům získat nejen zručnost, ale díky vlastnímu úsilí i představu o ceně lidské práce a úctu k produktům pracovní činnosti. Žáci se seznamují s pracovními činnostmi tak, jak vznikaly v průběhu vývoje společnosti, získávají úctu k úsilí a umu předcházejících generací. Mají pocit sounáležitosti s předcházejícími i budoucími generacemi a učí se porozumět procesům probíhajícím ve světě, v přírodě a společnosti. Stejně jako v ostatních předmětech jsou dané pracovní činnosti cíleným pedagogickým záměrem, který důsledně sleduje zdravý vývoj žáka a napomáhá jeho dalšímu osobnostnímu rozvoji.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Člověk a svět práce je na prvním stupni rozdělen na čtyři tematické okruhy Práce s drobným materiálem, Konstrukční činnosti, Pěstitelské práce a Příprava pokrmů. Ty jsou realizovány v předmětech Rukodělné činnosti a Člověk a jeho svět.

Na druhém stupni jsou tematické okruhy Práce s technickými materiály, Pěstitelské práce, chovatelství a Svět práce realizovány v předmětu Rukodělné činnosti.

V 1. ročníku je úkolem učitele převést dítě od hry k práci. Při pracovních činnostech je rozvíjena vědomá činnost a zručnost obou končetin. Děti pracují s rounem, vlnou, včelím voskem apod. Děti pletou hladce.

Ve 2. ročníku se dále rozvíjí nezávislost obou rukou. Děti pletou hladce a obraze.

Ve 3. ročníku začíná dítě oblékat samo sebe, pracuje na předmětech větších rozměrů. Děti se učí háčkovat a tkát.

Ve 4. ročníku je zařazena křížková výšivka, jako pomoc vývoji v tomto věkovém stupni. Prostřednictvím smysluplné práce získává jistotu a vnitřní pevnost. Probouzí se porozumění pro funkci výrobku a z toho plynoucí smysluplné tvarování výrobku.

V 5. ročníku bývá zavedena technika pletení dokola s pěti jehlicemi, jako odpověď na nově vzniklou potřebu harmonie, kterou dítě v tomto věku v sobě pociťuje. Ruce a nohy se oblékají, v řemeslných činnostech se učí tvarovat konvexní formy, žáci se zabývají pěstitelskými aktivitami v průběhu roku, v dřevorezbě se děti učí pracovat s řezbářským nožem a seznamují se s prací s keramickou hlinou.

Do 6. ročníku zařazujeme jako pomoc vývoji dítěte v době „prepuberty“ šití panenek nebo zvířat z látky (filcu). Podstatným je přitom proces převracení, vycpání a zformování těla. Žáci seznamují s půdou a jejím zpracováním, pěstují okrasné rostliny. V dřevorezbě se žáci seznamují s náradím, při práci používají dláto.

V 7. ročníku, na cestě k tělesné zralosti ve vzrůstu a tíze, se pozornost dítěte obrací na nohy. V řemeslných činnostech si žáci nyní mají možnost využít znalostí z fyziky - mechaniky k výrobě pohyblivých hraček. Důraz je kladen na pečlivost při opracovávání, podporu svobodné výtvarné tvořivosti a vlastní fantazie s ohledem na zachování funkčnosti výrobku. Žáci pěstují zeleninu a ovoce. Seznamují se s různými kulturami a vyrábí jejich tradiční předměty.

V 8. ročníku je dále rozvíjena schopnost porozumění pro příčinu a následek a tím potřeba porozumět mechanice strojů, jejich stavbě a funkci. Žáci se věnují pěstování léčivých rostlin a koření a zabývají se tématy ze Světa práce (např. trhem práce a profesní orientací). Pracují s keramickou hlinou, tvoří výrobky spojené s tematikou hlavního vyučování.

V 9. ročníku je důraz kladen na přesnost a samostatnost při práci. Žáci vyrábí užitou keramiku a část předmětu je opět věnována tématům ze Světa práce.

Forma realizace

Předmět Rukodělné činnosti naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (na 1. stupni tematické okruhy Práce s drobným materiálem, Konstrukční činnosti, Pěstitelské práce; na 2. stupni Práce s technickými materiály, Pěstitelské práce, chovatelství a Svět práce).

V rámci těchto předmětů je také možné realizovat tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Enviromentální výchova a Výchova demokratického občana.

Rukodělné činnosti jsou vyučovány v 1. a 2. ročníku v rozsahu 1 hodiny týdně, ve 3. – 9. ročníku v rozsahu 2 hodin týdně. Od 5. ročníku výše se výuka realizuje v ucelených tematických blocích.

Rozvíjení kompetencí

Prostřednictvím předmětu Rukodělné činnosti rozvíjejí žáci tyto klíčové kompetence:

Kompetence k učení:

Žáci jsou vedeni k:

- samostatnému a efektivnímu zacházení s pracovními materiály a k hledání vlastních učebních strategií
- využívání osvojených poznatků a dovedností z jiných předmětů (např. matematiky, fyziky, kreslení forem, atd.) při praktických činnostech
- samostatnému pozorování a experimentování
- autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k potřebné sebedůvěře, k pozitivnímu postoji a hodnotám ve vztahu k práci, technice a životnímu prostředí
- poznání, že technika jako významná součást lidské kultury, je vždy úzce spojená s pracovní činností člověka

Kompetence k řešení problémů:

Žáci jsou vedeni k:

- samostatnému řešení problémů na základě získaných zkušeností a poznatků
- ověřování správnosti řešení problémů a aplikování těchto postupů v praktických situacích
- plánování své práce a překonávání překážek
- ke schopnosti požádat o účinnou pomoc

Kompetence komunikativní:

Žáci jsou vedeni k:

- hodnocení vlastní práce i práce svých vrstevníků
- vyjadřování a formulovat svých myšlenky, postojů a pocitů
- práci s technickou dokumentací (orientaci v pracovních postupech)
- ke spolupráci s druhými
- zážitku pracovních aktivit jako příležitosti k seberealizaci
- využívání odborných pojmů z okruhu prováděných prací

Kompetence sociální a personální:

Žáci:

- pracují formou skupinové práce se zaměřením na způsoby komunikace ve skupině. Je jim přitom poskytován prostor pro reflexi a sebereflexi projevů chování a jednání
- při pracovních činnostech si tříbí schopnost ovládat své chování
- jsou vedeni k vzájemné pomoci, ohleduplnosti, úctě a upevňování dobrých mezilidských vztahů
- prostřednictvím smysluplné práce získávají pocit sebejistoty, sebeúcty a pozitivní představu o sobě i o světě

Kompetence občanské:

Žáci jsou vedeni k:

- vzájemnému soužití na základě rovných práv a povinností
- rozvíjení dovednosti pohotově reagovat v nenadálých krizových situacích (poskytnutí účinné pomoci)
- ochraně zdraví i zdraví svých spolupracovníků
- přijímání nových rolí v pracovních skupinách a podílení se na kvalitě společné práce
- orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách duševní a fyzické práce
- chápání nutnosti šetrného využívání surovinových zdrojů při různých činnostech člověka

Kompetence pracovní:

Žáci jsou vedeni k:

- pozitivnímu vztahu k práci a odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce
- osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí
- organizování a plánování své práce
- používání vhodných pracovních nástrojů, nářadí a pomůcek při práci i v běžném životě
- osvojení potřebných poznatků a dovedností významných pro jeho uplatnění, pro volbu vlastního profesního zaměření a pro další životní a profesní orientaci
- bezpečnému chování na pracovišti
- dodržování pravidel a respektování daných pracovních podmínek
- zhodnocení výsledků své pracovní činnosti hlediska kvality, funkčnosti i z hlediska tradičních kulturních a estetických hodnot
- vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů
- uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti

Kompetence digitální

- Žáci jsou vedeni k poznání, že technika jako významná součást lidské kultury je úzce spojena s pracovní činností člověka
- Žáci jsou vedeni k autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k hodnotám ve vztahu k práci člověka

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM	Výrobky z přírodních materiálů	OSV 1 - 11
jednoduchými postupy tvoří předměty z přírodních materiálů	Výrobky z papíru	
udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce	Pletení hladce - návrh na jednoduchý výrobek (barva, tvar)	ČLS, ČJ, M

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM	PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM	OSV 1 - 11
pracuje podle jednoduchého nákresu	Pletení hladce a obrace	
udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce	Šití a sešívání Práce s přírodními materiály a papírem	ČLS, ČJ, M

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČSP-3-1-01 vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů	PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM Práce s přírodními materiály, háčkování (postup podle algoritmu), tkaní	OSV 1 - 11 ČLS M
ČSP-3-1-02 pracuje podle slovního návodu a předlohy		
udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce		
ČSP-3-2-01 zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi	KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI Hry, činnosti a stavebnice související s převody jednotek	M
dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce		
ČSP-3-3-01 provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování	PĚSTITELSTVÍ A PŘÍPRAVA POKRMŮ Pozorování přírody a procesu získávání potravin ze zemědělství Příprava pole, setí obilí, pozorování růstu, sklizeň Zalévání a pěstování pokojových květin Příprava jednoduchých jídel - podle receptu Chování při stolování	ČLS (Ze zrna chléb)
ČSP-3-3-02 pečuje o nenáročné rostliny		
ČSP-3-4-01 připraví tabuli pro jednoduché stolování		
používá pod vedením základní vybavení kuchyně		
I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu		
ČSP-3-4-02 chová se vhodně při stolování dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce		

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<p>ČSP-5-2-02 pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu</p> <p>I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu</p> <p>I-5-2-01 sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů</p> <p>I-5-2-04 ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu</p>	<p>PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM</p> <p>Vyšívání křížkovým stehem, návrh a realizace (příprava na dvojkovou soustavu), ověří, zda neudělal chybu</p>	<p>OSV 1 - 11</p> <p>M</p>
<p>udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce</p>	<p>Kresba návrhu - symbolický zápis pracovního postupu</p>	<p>VV</p>
<p>zpracovává úrodu, připraví z ní pokrm</p>	<p>PĚSTITELSTVÍ A PŘÍPRAVA POKRMŮ</p>	<p>ČLS (Ze zrna chléb)</p>
<p>dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce</p>	<p>Zpracování úrody obilí (mlácení, čištění, mletí, pečení)</p>	

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM	Textil	OSV 1 - 11
ČSP-5-1-01 vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy na základě své představivosti různé výrobky z daného materiálu	Pletení na pěti jehlicích	
ČSP-5-1-03 volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu		
ČSP-5-1-04 udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu		
KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI	Dřevořezba	ČLS M
ČSP-5-2-01 provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž	Práce s jednoduchými nástroji a nářadím k opracování dřeva Jednoduché postupy opracování dřeva - zvládnutí pracovní techniky s nožem (vyřezávání zvířátek a postaviček z kůry a měkkého dřeva, popř. větve) Použití šablony při práci	
I-5-2-03 v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program; rozpozná opakující se vzory, používá opakování a připravené podprogramy	Keramika Jednoduchý keramický výrobek	VV
ČSP-5-2-03 dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu	První pomoc při drobném úrazu a přivolání pomoci	KFO
PĚSTITELSKÉ PRÁCE A PŘÍPRAVA POKRMŮ	Pěstitelské práce a příprava pokrmů	
ČSP-5-3-01 provádí jednoduché pěstitelské činnosti, samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování	Zalévání a pěstování pokojových květin	
ČSP-5-3-02 ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny	Seznámení se se základními zemědělskými plodinami a jejich vegetačním cyklem - práce na pozemku	
ČSP-5-3-04 dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu	Výběr a použití vhodného nářadí k práci a jeho údržba	
ČSP-5-4-01 orientuje se v základním vybavení kuchyně	Příprava jednoduchých pokrmů s využitím vypěstovaných plodin	
I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu	Nákup a vaření podle receptu	
ČSP-5-4-02 připraví samostatně jednoduchý pokrm	Zásady bezpečné práce; pravidla, postupy, zásady hygieny a první pomoci při pěstitelských činnostech a přípravě pokrmů	
ČSP-5-4-03 dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování		
ČSP-5-4-04 udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni		

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY	Textil	VV M
ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň	Šití zvířat z filcu, vycpávání Vytváření stříhu	
ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí		
ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svoji pracovní činnost	Dřevořezba	
připraví si jednoduchý náčrt výrobku	Výroba konvexní a konkávního tvaru v dřevěném materiálu	
ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu	Organizace práce, práce u dílenského stolu - možnosti upnutí výrobku Bezpečnost, hygiena a pořádek na pracovišti Vlastnosti dřeva jako pracovního materiálu, druhy dřev Práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování dřeva	
PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ (6. - 9. ročník)	Pěstitelské práce	
ČSP-9-3-01 volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin	Půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy Zelenina – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování; pěstování vybraných druhů zeleniny Ovocné rostliny – druhy ovocných rostlin, způsob pěstování, uskladnění a zpracování Léčivé rostliny, koření – pěstování vybrané rostliny; rostliny a zdraví člověka; léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté; rostliny jako drogy a jejich zneužívání; alergie	OSV 1-11, ENV 4
ČSP-9-3-02 pěstuje a využívá květiny pro výzdobu	Okrasné rostliny – základy ošetřování pokojových květin, pěstování vybraných okrasných dřevin a květin; řez, jednoduchá vazba, úprava květin	OSV 1-11
ČSP-9-3-03 používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu	Výběr a použití vhodného nářadí k práci a jeho údržba	
ČSP-9-3-04 prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty	Chov drobných zvířat - porovnání různých způsobů chovů, bezpečnost při kontaktu se zvířaty	ENV 3
ČSP-9-3-05 dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty	Zásady bezpečné práce; pravidla, postupy, zásady hygieny a první pomoci při pěstitelských a chovatelských činnostech	

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY	Textil	
ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň	Práce s kůží Šití bot	VV
ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí		
ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svoji pracovní činnost	Dřevořezba	
připraví si jednoduchý náčrt výrobku	Práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování dřeva	F
ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu	Seznámení se s historií vzniku pracovních nástrojů Výroba mechanických dřevěných hraček a kuchyňského náčiní	
PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ (6. - 9. ročník)	Pěstitelské práce	
ČSP-9-3-01 volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin	Půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy Zelenina – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování; pěstování vybraných druhů zeleniny Ovocné rostliny – druhy ovocných rostlin, způsob pěstování, uskladnění a zpracování Léčivé rostliny, koření – pěstování vybrané rostliny; rostliny a zdraví člověka; léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté; rostliny jako drogy a jejich zneužívání; alergie	OSV 1-11, ENV 4
ČSP-9-3-02 pěstuje a využívá květiny pro výzdobu	Okrasné rostliny – základy ošetřování pokojových květin, pěstování vybraných okrasných dřevin a květin; řez, jednoduchá vazba, úprava květin	OSV 1-11
ČSP-9-3-03 používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu	Výběr a použití vhodného nářadí k práci a jeho údržba	
ČSP-9-3-04 prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty	Chov drobných zvířat - porovnání různých způsobů chovů, bezpečnost při kontaktu se zvířaty	ENV 3
ČSP-9-3-05 dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty	Zásady bezpečné práce; pravidla, postupy, zásady hygieny a první pomoci při pěstitelských a chovatelských činnostech	

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY	Dřevořezba	VV, F, ČJ, M
ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň	Práce podle pracovního nákresu Jednoduché pracovní postupy a operace - sekání, řezání, vyřezávání, měření, broušení, jednoduché spojování dřeva, hoblování	
ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí	Tvorba uměleckých a praktických výrobků ze dřeva	
ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svoji pracovní činnost	Praktické seznámení s tradičními řemesly využívajícími dřevo	
ČSP-9-1-04 užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku	Výroba drobného truhlářského výrobku s použitím vlastního návrhu a několika druhů jednoduchých truhlářských spojů	
ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu	Keramika Práce s keramickou hlinou související s tematikou hlavního vyučování Užitá keramika	
PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ (6. - 9. ročník)	Pěstitelské práce	OSV 1-11, ENV 4
ČSP-9-3-01 volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin	Půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy Zelenina – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování; pěstování vybraných druhů zeleniny Ovocné rostliny – druhy ovocných rostlin, způsob pěstování, uskladnění a zpracování Léčivé rostliny, koření – pěstování vybrané rostliny; rostliny a zdraví člověka; léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté; rostliny jako drogy a jejich zneužívání; alergie	
ČSP-9-3-02 pěstuje a využívá květiny pro výzdobu	Okrasné rostliny – základy ošetřování pokojových květin, pěstování vybraných okrasných dřevin a květin; řez, jednoduchá vazba, úprava květin	OSV 1-11
ČSP-9-3-03 používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu	Výběr a použití vhodného nářadí k práci a jeho údržba	
ČSP-9-3-04 prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty	Chov drobných zvířat - porovnání různých způsobů chovů, bezpečnost při kontaktu se zvířaty	ENV 3
ČSP-9-3-05 dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty	Zásady bezpečné práce; pravidla, postupy, zásady hygieny a první pomoci při pěstitelských a chovatelských činnostech	

SVĚT PRÁCE (8. - 9. ročník)	(jako náplň pěstitelských prací)	OSV 1-11
ČSP-9-8-01 orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí	Trh práce, podnikání, zaměstnání	
ČSP-9-8-02 posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy	Možnosti vzdělávání a volba profesní orientace	
ČSP-9-8-03 využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání	Besedy a poradenství	
ČSP-9-8-04 prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce	Tvorba prezentací	

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY	Kovotepectví	VV
ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň	Organizace práce, práce u dílenského stolu - možnosti upnutí výrobku Práce podle pracovního nákresu	M F
ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí	Bezpečnost, hygiena a pořádek na pracovišti Vlastnosti kovu jako pracovního materiálu, druhy kovů	
ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svoji pracovní činnost	Práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování kovů	
ČSP-9-1-04 užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku	Tvorba uměleckých a praktických výrobků z kovu	
ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu	Keramika Práce s keramickou hlinou související s tematikou hlavního vyučování Užitá keramika	

PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ (6. - 9. ročník)	Pěstitelské práce	
ČSP-9-3-01 volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin	Půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy Zelenina – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování; pěstování vybraných druhů zeleniny Ovocné rostliny – druhy ovocných rostlin, způsob pěstování, uskladnění a zpracování Léčivé rostliny, koření – pěstování vybrané rostliny; rostliny a zdraví člověka; léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté; rostliny jako drogy a jejich zneužívání; alergie	OSV 1-11, ENV 4
ČSP-9-3-02 pěstuje a využívá květiny pro výzdobu	Okrasné rostliny – základy ošetřování pokojových květin, pěstování vybraných okrasných dřevin a květin; řez, jednoduchá vazba, úprava květin	OSV 1-11
ČSP-9-3-03 používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu	Výběr a použití vhodného nářadí k práci a jeho údržba	
ČSP-9-3-04 prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty	Chov drobných zvířat - porovnání různých způsobů chovů, bezpečnost při kontaktu se zvířaty	ENV 3
ČSP-9-3-05 dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty	Zásady bezpečné práce; pravidla, postupy, zásady hygieny a první pomoci při pěstitelských a chovatelských činnostech	
SVĚT PRÁCE (8. - 9. ročník)	(jako náplň pěstitelských prací)	
ČSP-9-8-01 orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí	Trh práce, podnikání, zaměstnání	
ČSP-9-8-02 posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy	Možnosti vzdělávání a volba profesní orientace	OSV 1-11
ČSP-9-8-03 využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání	Besedy a poradenství	
ČSP-9-8-04 prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce	Tvorba prezentací	

6. PRAVIDLA PRO HODNOCENÍ ŽÁKŮ

Obecné zásady hodnocení

Hodnocení žáka je podstatnou součástí výchovně vzdělávacího procesu a jeho řízení. Poskytuje žákovi důležitou zpětnou vazbu. Při hodnocení žáka je nutné přihlížet k tomu, že základem waldorfské pedagogiky je umělecké pojetí výuky.

Při hodnocení pedagogický pracovník (dále jen vyučující) uplatňuje přiměřenou náročnost a pedagogický takt vůči žákovi.

Ve výchovně vzdělávacím procesu je žák hodnocen průběžně a dále na konci každého pololetí slovním hodnocením a celkovým prospěchem. Průběžné hodnocení se uplatňuje při posuzování dílčích výsledků a projevů žáka. Při hodnocení jsou výsledky vzdělávání žáka a chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou hodnoceny tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména vzhledem k očekávaným výstupům formulovaným v učebních osnovách jednotlivých předmětů, k jeho vzdělávacím a osobnostním předpokladům a k věku žáka. Do hodnocení se promítá píle, aktivita žáka a jeho zodpovědný přístup ke vzdělávání, zohledňují se i souvislosti, které mohou ovlivnit jeho výkon. Jeho součástí mohou být i perspektivy pro další rozvoj žáka, zdůvodnění hodnocení a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům a jak je překonávat.

Výuka žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných a mimořádně nadaných probíhá za pomoci podpůrných opatření a v souladu s individuálním vzdělávacím programem.

Hodnocení chování žáka nelze zaměňovat za hodnocení výsledků vzdělávání ve vyučovacích předmětech. Kritériem pro hodnocení chování je dodržování pravidel slušného chování a dodržování školního řádu školy během daného období. Při hodnocení chování se přihlíží k věku, morální a rozumové vyspělosti žáka. Hodnocení chování žáků navrhuje třídní učitel po projednání s učiteli, kteří ve třídě vyučují, a s ostatními učiteli a rozhoduje o něm ředitel po projednání v pedagogické radě. Nedostatky v chování žáků se projednávají v pedagogické radě, přijaté výchovné opatření musí být zaznamenáno v zápise z pedagogické rady s patřičným zdůvodněním a musí se s nimi neprodleně seznámit zákonní zástupci žáka.

V průběhu školního roku jsou zákonní zástupci žáka o prospěchu a chování žáka informováni třídním učitelem a učiteli jednotlivých předmětů:

- písemnou formou do „Zpráv ze školy a do školy“, popř. epochových sešitů,
- elektronickou poštou, dopisem,
- ústně telefonicky, popř. při osobních schůzkách především v době konzultačních hodin,
- na pravidelných třídních schůzkách, které se konají zpravidla 1x měsíčně (odborní učitel se třídní schůzky účastní po domluvě s třídním učitelem),
- v 8. a 9. ročníku jsou rodiče na osobních konzultacích s učiteli žáka, kterých je přítomen také žák (v 8. ročníku se konají pravidelně před uzavřením prvního a druhého pololetí, v 9. ročníku před uzavřením prvního pololetí), seznámeni s předpokládanou podobou převedení slovního hodnocení na klasifikaci,
- po předchozí domluvě na požádání zákonných zástupců žáka,
- na schůzce, k níž jsou zákonní zástupci žáka vyzváni školou.

V případě mimořádného zhoršení prospěchu nebo chování informuje bezprostředně učitel zákonné zástupce žáka a iniciuje schůzku, ze které je pořizen zápis. Tyto případy se projednávají na pedagogické radě.

Ředitel školy může ze zdravotních nebo jiných závažných důvodů uvolnit žáka na písemnou žádost jeho zákonného zástupce zcela nebo zčásti z vyučování některého předmětu; zároveň určí náhradní způsob vzdělávání žáka v době vyučování tohoto předmětu. V předmětu tělesná výchova ředitel školy uvolní žáka z vyučování na písemné doporučení praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře. Na první nebo poslední vyučovací hodinu může být žák uvolněn se souhlasem zákonného zástupce bez náhrady.

Třídní učitelé (případně výchovný poradce či koordinátor společného vzdělávání) jsou povinni seznamovat ostatní vyučující s plánem pedagogické podpory, s doporučeními psychologických a dalších odborných vyšetření, která mají vztah ke způsobu hodnocení a ke způsobu získávání podkladů pro hodnocení žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Údaje o nových skutečnostech jsou součástí zpráv učitelů (nebo výchovného poradce či koordinátora společného vzdělávání) na pedagogické radě.

Získávání podkladů pro hodnocení

Hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání a chování žáků pedagogickými pracovníky je jednoznačné, srozumitelné, srovnatelné s předem stanovenými kritérii, věcné, všestranné, pedagogicky zdůvodněné, odborně správné a doložitelné. Podklady pro hodnocení a případné převedení na klasifikaci výchovně vzdělávacích výsledků a chování žáka má možnost učitel získávat zejména těmito metodami, formami a prostředky:

- soustavným diagnostickým pozorováním žáka,
- soustavným sledováním výkonů žáka a jeho připravenosti na vyučování,
- různými druhy zkoušek (písemné; ústní – před tabulí, v lavici, v průběhu hodiny, v rámci rytmické části, formou referátů apod.; grafické; praktické; pohybové apod.), didaktickými testy,
- průběžnými a výstupními testy,
- domácími úkoly,
- hodnocením úpravy a vedení sešitů,
- hodnocením plnění kritérií pro hodnocení daného předmětu (epochy),
- analýzou různých činností žáka,
- konzultacemi s ostatními učiteli a podle potřeby s dalšími odborníky (např. PPP),
- rozhovory se žákem a zákonnými zástupci žáka.

U žáků 1. až 3. ročníku jsou podklady z ústního a písemného zkoušení pouze informativní. Ve většině případů se v tomto období jedná o společné činnosti žáků.

Pravidla pro hodnocení žáků v průběhu roku a na vysvědčení, pochvaly a výchovná opatření, stejně jako pravidla pro konání komisionálních a opravných zkoušek jsou podrobně řešena ve školním řádu.

Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků

Sebehodnocení je důležitou součástí hodnocení žáků. Má výrazný formativní účinek, je proto nutné ho provádět průběžně i jako uzavření většího časového nebo tematického úseku. Sebehodnocením se posiluje sebeúcta a sebevědomí žáků.

Chybu je potřeba chápat jako přirozenou věc v procesu učení. Učitelé se o chybě se žáky baví, žáci mohou některé práce sami opravovat. Chyba je důležitý prostředek učení.

Při sebehodnocení se žák snaží popsat:

- co se mu daří,
- co mu ještě nejde,
- jak bude pokračovat dál.

Při školní práci je žák veden k tomu, aby reflektoval své výkony a výsledky.

Průběh a způsob hodnocení vzdělávání podle plánu pedagogické podpory či podle individuálního vzdělávacího plánu

Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit vzdělávání v rámci plánu pedagogické podpory podle individuálního vzdělávacího plánu žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo nadanému žákovi, a to na žádost zákonných zástupců.

Tito žáci mají právo na vytvoření podpůrných opatření, která jsou nezbytná pro jejich úspěšné vzdělávání a mají vliv i na klasifikaci a hodnocení.

Individuální vzdělávací plán se průběžně vyhodnocuje, v případě potřeby se upravuje. Vyučující respektují doporučení psychologických vyšetření žáků a uplatňují je při hodnocení vzdělávání a chování žáků a také volí vhodné a přiměřené způsoby získávání podkladů.

Pro zjišťování úrovně žakových vědomostí a dovedností volí učitel takové formy a způsoby, které odpovídají schopnostem žáka a jsou v souladu se stanoveným individuálním vzdělávacím plánem.

Vyučující klade důraz na ten druh projevu, ve kterém má žák předpoklady podávat lepší výkony. Při hodnocení se nevychází z prostého počtu chyb, ale z počtu jevů, které žák zvládl. Při způsobu hodnocení žáků pedagogičtí pracovníci zvýrazňují motivační složku hodnocení.

Žáci jsou hodnoceni slovně. Způsob hodnocení projedná třídní učitel a výchovný poradce s ostatními vyučujícími.

Třídní učitel sdělí vhodným způsobem ostatním žákům ve třídě podstatu individuálního přístupu a způsobu hodnocení žáka.

Ředitel školy může dle § 17 školského zákona přeřadit mimořádně nadaného nezletilého žáka na žádost jeho zákonného zástupce do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku. Součástí žádosti žáka, který plní povinnou školní docházku, je vyjádření školského poradenského zařízení a registrujícího poskytovatele zdravotních služeb v oboru praktické lékařství pro děti a dorost. Podmínkou přeřazení je vykonání zkoušek z učiva nebo části učiva ročníku, který žák nebo student nebude absolvovat. Obsah a rozsah zkoušek stanoví ředitel školy.

PŘÍLOHA Č. 1

Začlenění průřezových témat

		Ročník a předmět, v němž je daný okruh realizován				
		I. stupeň				
Průřezové téma	Číslo	1.	2.	3.	4.	5.
Osobnostní a sociální výchova	OSV 1					
	OSV 2					
	OSV 3					
	OSV 4					
	OSV 5					
	OSV 6					
OSV 7						
OSV 8						
OSV 9						
OSV 10						
OSV 11						

Začlenění průřezových témat

		Ročník a předmět, v němž je daný okruh realizován				
		I. stupeň				
Průřezové téma	Číslo	1.	2.	3.	4.	5.
Výchova demokratického občana	DEM 1					
	DEM 2					
	DEM 3					
	DEM 4					
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	GLO 1					
	GLO 2					
	GLO 3					
Multikulturní výchova	MUL 1					
	MUL 2					
	MUL 3					
	MUL 4					
	MUL 5					
Enviromentální výchova	ENV 1					
	ENV 2					
	ENV 3					
	ENV 4					
Mediální výchova	MED 1					
	MED 2					
	MED 3					
	MED 4					
	MED 5					
	MED 6					
	MED 7					

Začlenění průřezových témat

		Ročník a předmět, v němž je daný okruh realizován											
		II. stupeň											
Průřezové téma	Číslo	6.			7.			8.			9.		
Osobnostní a sociální výchova	OSV 1												
	OSV 2												
	OSV 3												
	OSV 4												
	OSV 5												
	OSV 6												
	OSV 7												
	OSV 8												
	OSV 9												
	OSV 10												
	OSV 11												

Začlenění průřezových témat

		Ročník a předmět, v němž je daný okruh realizován											
		II. stupeň											
Průřezové téma	Číslo	6.			7.			8.			9.		
Výchova demokratického občana	DEM 1												
	DEM 2												
	DEM 3												
	DEM 4												
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	GLO 1												
	GLO 2												
	GLO 3												
Multikulturní výchova	MUL 1												
	MUL 2												
	MUL 3												
	MUL 4												
	MUL 5												
Enviromentální výchova	ENV 1												
	ENV 2												
	ENV 3												
	ENV 4												
Mediální výchova	MED 1												
	MED 2												
	MED 3												
	MED 4												
	MED 5												
	MED 6												
	MED 7												

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Průřezová témata reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot.

Všechna průřezová témata mají jednotné zpracování. Obsahují **Charakteristiku průřezového tématu**, v níž je zdůrazněn význam a postavení průřezového tématu v základním vzdělávání. Dále je vyjádřen vztah ke vzdělávacím oblastem a **přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka** jak v oblasti vědomostí, dovedností a schopností, tak v oblasti postojů a hodnot. Obsah průřezových témat doporučený pro základní vzdělávání je rozpracován do **tematických okruhů** (v textu tučným písmem). Každý tematický okruh obsahuje nabídku **témat** (činností, námětů). Výběr témat a způsob jejich zpracování v učebních osnovách je v kompetenci školy.

Tematické okruhy průřezových témat procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a umožňují propojení vzdělávacích obsahů oborů. Tím přispívají ke komplexnosti vzdělávání žáků a pozitivně ovlivňují proces utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Žáci dostávají možnost utvářet si integrovaný pohled na danou problematiku a uplatňovat širší spektrum dovedností.

Průřezová témata tvoří *povinnou součást základního vzdělávání*. Škola musí do vzdělávání na 1. stupni i na 2. stupni zařadit všechna průřezová témata uvedená v RVP ZV⁸. Všechna průřezová témata však nemusí být zastoupena v každém ročníku. V průběhu základního vzdělávání je povinností školy nabídnout žákům postupně všechny tematické okruhy jednotlivých průřezových témat, jejich rozsah a způsob realizace stanovuje ŠVP. Průřezová témata je možné využít jako integrativní součást vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu nebo v podobě samostatných předmětů, projektů, seminářů, kurzů apod.

Podmínkou účinnosti průřezových témat je jejich propojenost se vzdělávacím obsahem konkrétních vyučovacích předmětů a s obsahem dalších činností žáků realizovaných ve škole i mimo školu.

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

Osobnostní a sociální výchova

Výchova demokratického občana

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Multikulturní výchova

Environmentální výchova

Mediální výchova

Osobnostní a sociální výchova (OSV)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma **Osobnostní a sociální výchova** v základním vzdělávání akcentuje formativní prvky, orientuje se na subjekt i objekt, je praktické a má každodenní využití v běžném životě. Reflektuje osobnost žáka, jeho individuální potřeby i zvláštnosti. Jeho smyslem je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti.

Specifikou Osobnostní a sociální výchovy je, že se učivem stává sám žák, stává se jím konkrétní žákovská skupina a stávají se jím více či méně běžné situace každodenního života. Jejím smyslem je pomáhat každému žákovi hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a světu.

Vztah osobnostní a sociální výchovy ke vzdělávací oblasti **Jazyk a jazyková komunikace** je založen na samotném faktu komunikační podstaty jazyka s tím, že se zaměřuje na každodenní verbální komunikaci jako klíčový nástroj jednání v různých životních situacích. Prohlubuje vztah mezi verbální a neverbální složkou komunikace a rozšiřuje specifické aplikace jazyka o sociální dovednosti. Vzdělávací oblast **Člověk a jeho svět** lze naplňovat prostřednictvím témat

⁸ **Šestiletá gymnázia** musí do vzdělávacího obsahu zařadit celé průřezové téma **Výchova demokratického občana** z RVP ZV, které není obsaženo v RVP GV, a všechna průřezová témata z RVP GV. Ostatní průřezová témata z RVP ZV mohou zařadit, pokud to považují za účelné vzhledem k výchovným a vzdělávacím záměrům školy.

Osmiletá gymnázia musí na nižším stupni zařadit do vzdělávacího obsahu všechna průřezová témata RVP ZV. Z toho průřezové téma **Výchova demokratického občana** musí zařadit celé, z ostatních průřezových témat RVP ZV musí škola zařadit alespoň některé tematické okruhy tak, aby žáky připravila na realizaci tematických okruhů průřezových témat obsažených v RVP GV.

směřujících k sebepoznání, zdravému sebepojetí, seberegulaci a k udržení psychického zdraví – psychohygieně, komunikaci, mezilidským vztahům. Úzká je vazba ke vzdělávací oblasti **Člověk a společnost**, a to k Výchově k občanství a k jejím částem "Člověk ve společnosti", "Člověk jako jedinec". Konkrétně k tématům "lidská setkání, vztahy mezi lidmi, zásady lidského soužití" (Člověk ve společnosti) a "podobnost a odlišnost lidí, vnitřní svět člověka, osobní rozvoj" (Člověk jako jedinec). Všechna tato témata jsou v Osobnostní a sociální výchově vnímána jako samostatná. Osobnostní a sociální výchova klade důraz na získávání praktickým dovedností spjatých s uvedenými tématy. Vazba ke vzdělávací oblasti **Člověk a příroda** se týká evoluce lidského chování, zvířecí a lidské komunikace a seberegulujícího jednání jako základního ekologického principu. Nabízí též možnosti rozvoje emocionálních vztahů, osobních postojů a praktických dovedností ve vztahu k přírodnímu prostředí. Vazba na vzdělávací oblast **Umění a kultura** se týká především společného zaměření na rozvoj smyslového vnímání, kreativity, vnímání a utváření mimouměleckého estetického chování – jako např. estetiky chování a mezilidských vztahů a chápání umění jako prostředku komunikace a osvojování si světa. V osobnostní a sociální výchově lze účinně využít různých postupů dramatické výchovy. Doplňující vzdělávací obor Dramatická výchova užívá jako základní metody nástroje dramatické a inscenační tvorby, osobnostní a sociální výchova vedle toho užívá i tréninkové postupy sociálně psychologické povahy, které nemají divadelní podstatu. Propojení se vzdělávací oblastí **Člověk a zdraví** je vhodné v tématech reflektujících fyzickou stránku člověka, sociální vztahy, komunikaci a rozhodování v běžných i vypjatých situacích. Osobnostní a sociální výchova tak může napomoci k získání dovedností vztahujících se k zdravému duševnímu a sociálnímu životu. Rovněž přispívá k realizaci vzdělávací oblasti **Člověk a svět práce**, zejména zdokonalováním dovedností týkajících se spolupráce a komunikace v týmu a v různých pracovních situacích.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k porozumění sobě samému a druhým
- napomáhá k zvládnutí vlastního chování
- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni
- rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti
- utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci
- umožňuje získat základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací (např. konfliktů)
- formuje studijní dovednosti
- podporuje dovednosti a přináší vědomosti týkající se duševní hygieny

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá k utváření pozitivního (nezraňujícího) postoje k sobě samému a k druhým
- vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci
- vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů
- přispívá k uvědomování mravních rozměrů různých způsobů lidského chování
- napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy osobnostní a sociální výchovy jsou členěny do tří částí, které jsou zaměřeny na osobnostní, sociální a mravní rozvoj. Pro jejich realizaci je užitečné zařazovat do výuky ta témata, která reflektují aktuální potřeby žáků, popřípadě vycházejí ze vzájemné domluvy s nimi. Všechna uvedená témata se uskutečňují prakticky, prostřednictvím vhodných her, cvičení, modelových situací a příslušných diskusí.

Vzhledem k tomu, že se jedná o živá setkání dotýkající se osobní existence, je třeba počítat s tím, že na různé věci budou mít žáci různé názory, že se může objevit odmítání témat či technik, ostých, případně, že některé hry tzv. "nevyjdou". Právě tyto okamžiky však bývají v Osobnostní a sociální výchově velmi užitečné, neboť nabízejí příležitost k přemýšlení o tom, co se děje.

Osobnostní rozvoj

OSV1 - Rozvoj schopností poznávání – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů; dovednosti pro učení a studium

OSV2 - Sebepoznání a sebepojetí – já jako zdroj informací o sobě; druzí jako zdroj informací o mně; moje tělo, moje psychika (temperament, postoje, hodnoty); co o sobě vím a co ne; jak se promítá mé já v mém chování; můj vztah ke mně samé/mu; moje učení; moje vztahy k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí

OSV3 - Seberegulace a sebeorganizace – cvičení sebekontroly, sebeovládání – regulace vlastního jednání i prožívání, vůle; organizace vlastního času, plánování učení a studia; stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení

OSV4 - Psychohygienu – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému; sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích; dobrá organizace času; dovednosti zvládání stresových situací (rozumové zpracování problému, uvolnění-relaxace, efektivní komunikace atd.); hledání pomoci při potížích

OSV5 - Kreativita – cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti "dotahovat" nápady do reality), tvořivost v mezilidských vztazích

Sociální rozvoj

OSV6 - Poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/třídě; rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech; chyby při poznávání lidí

OSV7 - Mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc; lidská práva jako regulativ vztahů; vztahy a naše skupina/třída (práce s přirozenou dynamikou dané třídy jako sociální skupiny)

OSV8 - Komunikace – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků; cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání; dovednosti pro sdělování verbální i neverbální (technika řeči, výraz řeči, cvičení v neverbálním sdělování); specifické komunikační dovednosti (monologické formy - vstup do tématu „rétorika“); dialog (vedení dialogu, jeho pravidla a řízení, typy dialogů); komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, řešení konfliktů, vyjednávání, vysvětlování, žádost apod.); efektivní strategie: asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresii a manipulaci, otevřená a pozitivní komunikace; pravda, lež a předstírání v komunikaci

OSV9 - Kooperace a kompetice – rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci (seberegulace v situaci nesouhlasu, odporu apod., dovednost odstoupit od vlastního nápadu, dovednost navazovat na druhé a rozvíjet vlastní linku jejich myšlenky, pozitivní myšlení apod.); rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny); rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro eticky zvládání situací soutěže, konkurence

Morální rozvoj

OSV10 - Řešení problémů a rozhodovací dovednosti – dovednosti pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí problémy v mezilidských vztazích, zvládání učebních problémů vázaných na látku předmětů, problémy v seberegulaci

OSV11 - Hodnoty, postoje, praktická etika – analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí; vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.; pomáhající a prosociální chování (člověk neočekává protislužbu); dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích všedního dne

Výchova demokratického občana (DEM)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma **Výchova demokratického občana** má mezioborový a multikulturní charakter. V obecné rovině představuje syntézu hodnot, a to spravedlnosti, tolerance a odpovědnosti, v konkrétní rovině pak především rozvoj kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností a porozumění demokratickému uspořádání společnosti a demokratickým způsobům řešení konfliktů a problémů.

Výchova demokratického občana má vybavit žáka základní úrovní občanské gramotnosti. Ta vyjadřuje způsobilost orientovat se ve složitostech, problémech a konfliktech otevřené, demokratické a pluralitní společnosti. Její získání má umožnit žákovi konstruktivně řešit problémy se zachováním své lidské důstojnosti, respektem k druhým, ohledem na zájem celku, s vědomím svých práv a povinností, svobod a odpovědností, s uplatňováním zásad slušné komunikace a demokratických způsobů řešení.

Průřezové téma v základním vzdělávání využívá ke své realizaci nejen tematických okruhů, ale i zkušeností a prožitků žáků, kdy celkové klima školy (vztahy mezi všemi subjekty vzdělávání založené na spolupráci, partnerství, dialogu a respektu) vytváří demokratickou atmosféru třídy, sloužící jako „laboratoř demokracie“. V ní jsou žáci více motivováni k uplatňování svých názorů v diskusích a k možnosti demokraticky se podílet na rozhodnutích celku, společenství, komunity. Zároveň si sami na sobě mohou ověřit nejen význam dodržování pravidel, eventuálně v zájmu spravedlnosti se podílet na vytváření pravidel nových, ale i to, jak je důležité se o udržování demokracie starat, protože překročení hranice k anarchii či naopak k despotismu je neustále přítomným nebezpečím. Tato zkušenost pak rozvíjí schopnost kritického myšlení.

Průřezové téma Výchova demokratického občana má blízkou vazbu především na vzdělávací oblast **Člověk a společnost**, v níž jsou tematizovány principy demokracie a demokratického rozhodování a řízení, lidská a občanská práva, ve kterých se klade důraz na participaci jednotlivců - občanů na společenském a politickém životě demokratické společnosti. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět** se uplatňuje v tématech zaměřených na vztah k domovu a vlasti.

Průřezové téma má vazbu i na ostatní vzdělávací oblasti, zejména pak na ty, v nichž se tematizuje vztah k sobě samému i ostatním lidem, k okolnímu prostředí, k normám i hodnotám.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k aktivnímu postoji v obhajování a dodržování lidských práv a svobod
- vede k pochopení významu řádu, pravidel a zákonů pro fungování společnosti
- umožňuje participovat na rozhodnutích celku s vědomím vlastní odpovědnosti za tato rozhodnutí a s vědomím jejich důsledků
- rozvíjí a podporuje komunikativní, formulační, argumentační, dialogické a prezentační schopnosti a dovednosti
- prohlubuje empatii, schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování
- vede k uvažování o problémech v širších souvislostech a ke kritickému myšlení

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- vede k otevřenému, aktivnímu, zainteresovanému postoji v životě
- vychovává k úctě k zákonu
- rozvíjí disciplinovanost a sebekritiku
- učí sebeúctě a sebedůvěře, samostatnosti a angažovanosti
- přispívá k utváření hodnot jako je spravedlnost, svoboda, solidarita, tolerance a odpovědnost
- rozvíjí a podporuje schopnost zaujetí vlastního stanoviska v pluralitě názorů
- motivuje k ohleduplnosti a ochotě pomáhat zejména slabším
- umožňuje posuzovat a hodnotit společenské jevy, procesy, události a problémy z různých úhlů pohledu (lokální, národní, evropská, globální dimenze)
- vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností
- vede k asertivnímu jednání a ke schopnosti kompromisu

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy průřezového tématu jsou zaměřeny na utváření a rozvíjení demokratických vědomostí, dovedností a postojů potřebných pro aktivní účast žáků – budoucích dospělých občanů – v životě demokratické společnosti. Při jejich realizaci je užitečné vycházet z reálných životních situací a doporučené obsahy tematických okruhů co nejvíce vztahovat k životní zkušenosti žáků.

DEM1 - Občanská společnost a škola – škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství, demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole; způsoby uplatňování demokratických principů a hodnot v každodenním životě školy (význam aktivního zapojení žáků do žákovské samosprávy - žákovských rad či parlamentů); formy participace žáků na životě místní komunity; spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci

DEM2 - Občan, občanská společnost a stát – občan jako odpovědný člen společnosti (jeho práva a povinnosti, schopnost je aktivně uplatňovat, přijímat odpovědnost za své postoje a činy, angažovat se a být zainteresovaný na zájmu celku); Listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana; úloha občana v demokratické společnosti; základní principy a hodnoty demokratického politického systému (právo, spravedlnost, diferenciaci, různorodost); principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce, příčiny nedorozumění a zdroje konfliktů)

DEM3 - Formy participace občanů v politickém životě – volební systémy a demokratické volby a politika (parlamentní, krajské a komunální volby); obec jako základní jednotka samosprávy státu; společenské organizace a hnutí

DEM4 - Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování – demokracie jako protívaha diktatury a anarchie; principy demokracie; základní kategorie fungování demokracie (spravedlnost, řád, norma, zákon, právo, morálka); význam Ústavy jako základního zákona země; demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů v osobním životě i ve společnosti

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (GLO)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech akcentuje ve vzdělávání evropskou dimenzi, která podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění a jako princip prostupuje celým základním vzděláváním. Podstatnou součástí evropské dimenze je výchova budoucích evropských občanů jako zodpovědných a tvořivých osobností, v dospělosti schopných mobility a flexibility v občanské a pracovní sféře i v osobním životě. Rozvíjí vědomí evropské identity při respektování identity národní. Otevírá žákům širší horizonty poznání a perspektivy života v evropském a mezinárodním prostoru a seznamuje je s možnostmi, které jim tento prostor poskytuje.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech prolíná všemi vzdělávacími oblastmi, integruje a prohlubuje poznatky a umožňuje uplatnit dovednosti, které si žáci osvojili v jednotlivých vzdělávacích oborech. Podporuje ve vědomí a jednání žáků tradiční evropské hodnoty, k nimž patří humanismus, svobodná lidská vůle, morálka, uplatňování práva a osobní zodpovědnost spolu s racionálním uvažováním, kritickým myšlením a tvořivostí.

Příležitosti k realizaci tématu poskytuje na prvním stupni vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Ve vzdělávání se využívají zkušenosti a poznatky žáků z běžného života i mimořádných událostí v rodině, v obci a nejbližším okolí. Na druhém stupni se vztahuje průřezové téma zejména ke vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Využívá, aktualizuje a propojuje poznatky z oboru historie a politické geografie. Prohlubuje porozumění klíčovým historickým a politickým událostem, které ovlivnily vývoj Evropy i světa a měly podstatný význam pro evropskou integraci a začlenění České republiky do integračního procesu. Důležitým prostorem pro realizaci průřezového tématu se stává obor Výchova k občanství, v jehož vzdělávacím obsahu zdůrazňují sociální, ekonomické, právní a kulturní souvislosti v evropské a globální dimenzi. Objasňuje také vazby mezi lokální, národní, evropskou a globální úrovní uvažování, rozhodování a jednání. Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda se uplatňuje zejména při objasňování důsledků globálních vlivů na životní prostředí v okolí žáků s důrazem na potřebu a závažnost ochrany tohoto prostředí především v dané lokalitě. Významnou oblastí pro realizaci tohoto tématu se stává vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace. Český jazyk je nejen nezastupitelným nástrojem učení, zpracování informací a prezentace postojů a názorů, ale má také významnou propedeutickou funkci při osvojování dalších jazyků, které jsou klíčem k bezprostřednímu dorozumění a poznávání

kultury jiných národů. Cizí jazyky mají praktický význam pro mobilitu občanskou, vzdělávací i pracovní. Jsou prostředkem pro využití originálních zdrojů při poznávání života a evropské a světové kultury. Dovednosti osvojené žáky ve vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie, zejména při práci s internetem, jsou využívány k samostatnému získávání informací o zemích Evropy a světa, o jejich životě a událostech. Tyto informace se následně stávají prostředkem pro orientaci v nabídce vzdělávacích, pracovních, kulturních a zájmových příležitostí a při navazování kontaktů. Ve vzdělávací oblasti Umění a kultura rozvíjí průřezové téma vztah k evropské a světové kultuře. Prohlubuje porozumění evropským kulturním kořenům a chápání kulturních souvislostí při respektování svébytnosti národních a regionálních kultur a jejich přínosu ke kultuře světové. Ozřejmuje význam kulturního a historického dědictví jako zdroje poznání a přispívá k emocionální zainteresovanosti na jeho uchování a záchraně. Dramatická výchova, jako doplňující vzdělávací obor umožňuje žákům vyjadřovat a prezentovat své postoje, přijímat role a zkoumat témata a situace na základě vlastního jednání. Vzdělávací oblast Člověk a zdraví orientuje žáky v globálních problémech souvisejících se zdravím. V oboru tělesná výchova využívá průřezové téma zájmu žáků o sport k hlubšímu pochopení souvislostí evropských kořenů olympijských idejí a významu sportu pro vzájemné porozumění a přátelství mezi lidmi různých národů a národností.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- rozvíjí a integruje základní vědomosti potřebné pro porozumění sociálním a kulturním odlišnostem mezi národy
- prohlubuje porozumění vlivu kulturních, ideologických a sociopolitických rozdílů na vznik a řešení globálních problémů v jejich vzájemných souvislostech
- prohlubuje základní vědomosti nezbytné pro pochopení struktury a funkcí mezinárodních a nevládních organizací, jejich vlivu na řešení globálních i lokálních problémů v oblasti humanitární, politické, sociální, ekonomické, kulturní a dodržování lidských práv
- rozvíjí schopnost srovnávat projevy kultury v evropském a globálním kontextu, nacházet společné znaky a odlišnosti a hodnotit je v širších souvislostech
- rozšiřuje a prohlubuje dovednosti potřebné pro orientaci v evropském prostředí, seberealizaci a řešení reálných situací v otevřeném evropském prostoru
- prohlubuje vědomosti potřebné k pochopení souvislostí evropských kořenů a kontinuity evropského vývoje a podstaty evropského integračního procesu
- vede k pochopení významu společných politik a institucí Evropské unie; seznamuje s dopadem jejich činnosti na osobní i občanský život jednotlivce i s možnostmi jejich zpětného ovlivňování a využívání
- vede k poznání a pochopení života a díla významných Evropanů a iniciuje zájem žáků o osobnostní vzory
- rozvíjí schopnost racionálně uvažovat, projevovat a korigovat emocionální zaujetí v situacích motivujících k setkávání, srovnávání a hledání společných evropských perspektiv

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá překonávat stereotypy a předsudky
- obohacuje pohledy žáka na sebe sama z hlediska otevřených životních perspektiv rozšířených o možnosti volby v evropské a mezinárodní dimenzi
- kultivuje postoje k Evropě jako širší vlasti a ke světu jako globálnímu prostředí života
- utváří pozitivní postoje k jinakosti a kulturní rozmanitosti
- podporuje pozitivní postoje k tradičním evropským hodnotám
- upevňuje osvojování vzorců chování evropského občana a smysl pro zodpovědnost

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy průřezového tématu podněcují zájem žáků o Evropu a svět a zprostředkovávají jim poznání Evropy a světa jako uspořádaného prostředí, měnícího se v čase, v němž se lidé setkávají, společně řeší problémy a utvářejí svůj život. Prostřednictvím tematických okruhů si žáci zpřesňují obraz Evropy, uvědomují si souvislosti řešení běžných situací občana s globálními problémy a možnosti utváření své vlastní životní perspektivy v evropském a globálním prostoru.

- **GLO1 - Evropa a svět nás zajímá** – rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa; místa, události a artefakty v blízkém okolí mající vztah k Evropě a světu; naši sousedé v Evropě; život dětí v jiných zemích; lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy
- **GLO2 - Objevujeme Evropu a svět** – naše vlast a Evropa; evropské krajiny; Evropa a svět; mezinárodní setkávání; státní a evropské symboly; Den Evropy; život Evropanů a styl života v evropských rodinách; životní styl a vzdělávání mladých Evropanů
- **GLO3 - Jsme Evropané** – kořeny a zdroje evropské civilizace; klíčové mezníky evropské historie; Evropská integrace; instituce Evropské unie a jejich fungování; čtyři svobody a jejich dopad na život jedince; co Evropu spojuje a co ji rozděluje; mezinárodní organizace a jejich příspěvek k řešení problémů dětí a mládeže

Multikulturní výchova (MUL)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Multikulturní výchova v základním vzdělávání umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty.

Multikulturní výchova zprostředkovává poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti. U menšinového etnika rozvíjí jeho kulturní specifika a současně poznávání kultury celé společnosti, majoritní většinu seznamuje se základními specifiky ostatních národností žijících ve společném státě, u obou skupin pak pomáhá nacházet styčné body pro vzájemné respektování, společné aktivity a spolupráci.

Multikulturní výchova se hluboce dotýká i mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou a rodinou, mezi školou a místní komunitou. Škola jako prostředí, v němž se setkávají žáci z nejrůznějšího sociálního a kulturního zázemí, by měla zabezpečit takové klima, kde se budou všichni cítit rovnoprávně, kde budou v majoritní kultuře úspěšní i žáci minorit a žáci majority budou poznávat kulturu svých spolužáků - příslušníků minorit. Tím přispívá k vzájemnému poznávání obou skupin, ke vzájemné toleranci, k odstraňování nepřátelství a předsudků vůči „nepoznanému“.

Multikulturní výchova prolíná všemi vzdělávacími oblastmi. Blízkou vazbu má zejména na vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost, Informační a komunikační technologie, Umění a kultura, Člověk a zdraví, z oblasti Člověk a příroda se dotýká především vzdělávacího oboru Zeměpis. Vazba na tyto oblasti je dána především tématy, která ze zabývají vzájemným vztahem mezi příslušníky různých národů a etnických skupin.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti
- rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých
- učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých, chápat a tolerovat odlišné zájmy, názory i schopnosti druhých
- učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné
- rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských, sociálních skupin a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin
- rozvíjí dovednost rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti a napomáhá prevenci vzniku xenofobie
- učí žáky uvědomovat si možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů a připravenosti nést odpovědnost za své jednání,
- poskytuje znalost některých základních pojmů multikulturní terminologie: kultura, etnikum, identita, diskriminace, xenofobie, rasismus, národnost, netolerance aj.

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám, reflektovat zázemí příslušníků ostatních sociokulturních skupin a uznávat je
- napomáhá žákům uvědomit si vlastní identitu, být sám sebou, reflektovat vlastní sociokulturní zázemí
- stimuluje, ovlivňuje a koriguje jednání a hodnotový systém žáků, učí je vnímat odlišnost jako příležitost k obohacení, nikoli jako zdroj konfliktu
- pomáhá uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské či jiné) intolerance s principy života v demokratické společnosti
- vede k angažovanosti při potírání projevů intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu
- učí vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k minoritním skupinám

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy Multikulturní výchovy vycházejí z aktuální situace ve škole, reflektují aktuální dění v místě školy, současnou situaci ve společnosti. Výběr a realizace daného tematického okruhu, popř. tématu může být významně ovlivněn vzájemnou dohodou učitelů, učitelů a žáků, učitelů a rodičů apod.

- **MUL1 - Kulturní diference** – jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti; člověk jako nedílná jednota tělesné i duševní stránky, ale i jako součást etnika; poznávání vlastního kulturního zakotvení; respektování zvláštností různých etnik (zejména cizinců nebo příslušníků etnik žijících v místě školy); základní problémy sociokulturních rozdílů v České republice a v Evropě
- **MUL2 - Lidské vztahy** – právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci; udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi, bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženské, zájmové nebo generační příslušnost; vztahy mezi kulturami (vzájemné obohacování různých kultur, ale i konflikty vyplývající z jejich rozdílnosti); předsudky a vžitě stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace); důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích; uplatňování principu slušného chování (základní morální normy); význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti; tolerance, empatie, umět se vžít do role druhého; lidská solidarita, osobní příspěvi k zapojení žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy
- **MUL3 - Etnický původ** – rovnocennost všech etnických skupin a kultur; odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost; postavení národnostních menšin; základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti; různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa; projevy rasové nesnášenlivosti – jejich rozpoznávání a důvody vzniku
- **MUL4 - Multikulturalita** – multikulturalita současného světa a předpokládaný vývoj v budoucnosti; multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování; specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost; naslouchání druhým, komunikace s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, vstřícný postoj k odlišnostem; význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění a celoživotního vzdělávání
- **MUL5 - Princip sociálního smíru a solidarity** – odpovědnost a příspěvi každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků vůči etnickým skupinám; nekonfliktní život v multikulturní společnosti; aktivní spolupodílení dle svých možností na přetváření společnosti, zohlednění potřeb minoritních skupin; otázka lidských práv, základní dokumenty

Enviromentální výchova (ENV)

Charakteristika průřezového tématu

Environmentální výchova vede jedince k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí, tj. k pochopení nezbytnosti postupného přechodu k udržitelnému rozvoji společnosti a k poznání významu odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince. Umožňuje sledovat a uvědomovat si dynamicky se vyvíjející vztahy mezi člověkem a prostředím při přímém poznávání aktuálních hledisek ekologických, ekonomických, vědeckotechnických, politických a občanských, hledisek časových (vztahů k budoucnosti) i prostorových (souvislostí mezi lokálními, regionálními a globálními problémy), i možnosti různých variant řešení environmentálních problémů. Vede jedince k aktivní účasti na ochraně a utváření prostředí a ovlivňuje v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace životní styl a hodnotovou orientaci žáků.

Na realizaci průřezového tématu se podílí většina vzdělávacích oblastí. Postupným propojováním, rozšiřováním, upevňováním i systemizací vědomostí a dovedností získávaných v těchto oblastech umožňuje Environmentální výchova utváření integrovaného pohledu. Každá z oblastí má svůj specifický význam v ovlivňování racionální stránky osobnosti i ve vlivu na stránku emocionální a volně aktivní. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět** poskytuje průřezové téma ucelený elementární pohled na okolní přírodu i prostředí. Učí pozorovat, citlivě vnímat a hodnotit důsledky jednání lidí, přispívá k osvojování si základních dovedností a návyků aktivního odpovědného přístupu k prostředí v každodenním životě. V maximální míře využívá přímých kontaktů žáků s okolním prostředím a propojuje rozvíjení myšlení s výrazným ovlivňováním emocionální stránky osobnosti jedince. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a příroda** zdůrazňuje pochopení objektivní platnosti základních přírodních zákonitostí, dynamických souvislostí od nejméně složitých ekosystémů až po biosféru jako celek, postavení člověka v přírodě a komplexní funkce ekosystémů ve vztahu k lidské společnosti, tj. pro zachování podmínek života, pro získávání obnovitelných zdrojů surovin a energie i pro mimoprodukční hodnoty (inspiraci, odpočinek). Klade základy systémového přístupu zvýrazňujícího vazby mezi prvky systémů, jejich hierarchické uspořádání a vztahy k okolí. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a společnost** téma odkrývá souvislosti mezi ekologickými, technicko-ekonomickými a sociálními jevy s úrazem na význam preventivní obezřetnosti v jednání a další principy udržitelnosti rozvoje. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a zdraví** se téma dotýká problematiky vlivů prostředí na vlastní zdraví i na zdraví ostatních lidí. V souvislosti s problémy současného světa vede k poznání důležitosti péče o přírodu při organizaci masových sportovních akcí. Ve vzdělávací oblasti **Informační a komunikační technologie** umožňuje průřezové téma aktivně využívat výpočetní techniku (internet) při zjišťování aktuálních informací o stavu prostředí, rozlišovat závažnost ekologických problémů a poznávat jejich propojenost. Komunikační technologie podněcují zájem o způsoby řešení ekologických problémů možností navazovat kontakty v této oblasti a vyměňovat si informace v rámci kraje, republiky i EU a světa. Vzdělávací Oblast **Umění a kultura** poskytuje Environmentální výchově mnoho příležitostí pro zamýšlení se nad vztahy člověka a prostředí, k uvědomování si přírodního i sociálního prostředí jako zdroje inspirace pro vytváření kulturních a uměleckých hodnot a přispívá k vnímání estetických kvalit prostředí. Propojení tématu se vzdělávací oblastí **Člověk a svět práce** se realizuje prostřednictvím konkrétních pracovních aktivit ve prospěch životního prostředí. Umožňuje poznávat význam a role různých profesí ve vztahu k životnímu prostředí.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

rozvíjí porozumění souvislostem v biosféře, vztahům člověka a prostředí a důsledkům lidských činností na prostředí vede k uvědomování si podmínek života a možností jejich ohrožování
přispívá k poznávání a chápání souvislostí mezi vývojem lidské populace a vztahy k prostředí v různých oblastech světa umožňuje pochopení souvislostí mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí poskytuje znalosti, dovednosti a pěstuje návyky nezbytné pro každodenní žádoucí jednání občana vůči prostředí ukazuje modelové příklady jednání z hledisek životního prostředí a udržitelného rozvoje žádoucích i nežádoucích napomáhá rozvíjení spolupráce v péči o životní prostředí na místní, regionální, evropské i mezinárodní úrovni seznamuje s principy udržitelnosti rozvoje společnosti.
učí hodnotit objektivnost a závažnost informací týkajících se ekologických problémů
učí komunikovat o problémech životního prostředí, vyjadřovat, racionálně obhajovat a zdůvodňovat své názory a stanoviska

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

přispívá k vnímání života jako nejvyšší hodnoty

vede k odpovědnosti ve vztahu k biosféře, k ochraně přírody a přírodních zdrojů

vede k pochopení významu a nezbytnosti udržitelného rozvoje jako pozitivní perspektivy dalšího vývoje lidské společnosti

podněcuje aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí

přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí

vede k angažovanosti v řešení problémů spojených s ochranou životního prostředí

vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví

Tematické okruhy průřezového tématu

Environmentální výchova je členěna do tematických okruhů, které umožňují celistvé pochopení problematiky vztahů člověka k životnímu prostředí, k uvědomění si základních podmínek života a odpovědnosti současné generace za život v budoucnosti.

Tematické okruhy:

ENV1 - Ekosystémy – les (les v našem prostředí, produkční a mimoprodukční významy lesa); pole (význam, změny okolní krajiny vlivem člověka, způsoby hospodaření na nich, pole a jejich okolí); vodní zdroje (lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, důležitost pro krajinnou ekologii); moře (druhá odlišnost, význam pro biosféru, mořské řasy a kyslík, cyklus oxidu uhličitého) a tropický deštný les (porovnání, druhová rozmanitost, ohrožování, globální význam a význam pro nás); lidské sídlo – město – vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a vztahy k okolí, aplikace na místní podmínky); kulturní krajina (pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek)

ENV2 - Základní podmínky života – voda (vztahy vlastností vody a života, význam vody pro lidské aktivity, ochrana její čistoty, pitná voda ve světě a u nás, způsoby řešení); ovzduší (význam pro život na Zemi, ohrožování ovzduší a klimatické změny, propojenost světa, čistota ovzduší u nás); půda (propojenost složek prostředí, zdroj výživy, ohrožení půdy, rekultivace a situace v okolí, změny v potřebě zemědělské půdy, nové funkce zemědělství v krajině; ochrana biologických druhů (důvody ochrany a způsoby ochrany jednotlivých druhů); ekosystémy – biodiverzita (funkce ekosystémů, význam biodiverzity, její úroveň, ohrožování a ochrana ve světě a u nás); energie (energie a život, vliv energetických zdrojů na společenský rozvoj, využívání energie, možnosti a způsoby šetření, místní podmínky); přírodní zdroje (zdroje surovinové a energetické, jejich vyčerpatelnost, vlivy na prostředí, principy hospodaření s přírodními zdroji, význam a způsoby získávání a využívání přírodních zdrojů v okolí)

ENV3 - Lidské aktivity a problémy životního prostředí – zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství; doprava a životní prostředí (význam a vývoj, energetické zdroje dopravy a její vlivy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž, doprava a globalizace); průmysl a životní prostředí (průmyslová revoluce a demografický vývoj, vlivy průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály a jejich působení, vliv právních a ekonomických nástrojů na vztahy průmyslu k ochraně životního prostředí, průmysl a udržitelný rozvoj společnosti); odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny); ochrana přírody a kulturních památek (význam ochrany přírody a kulturních památek; právní řešení u nás, v EU a ve světě, příklady z okolí, zásada předběžné opatrnosti; ochrana přírody při masových sportovních akcích – zásady MOV) změny v krajině (krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit, jejich reflexe a perspektivy); dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti (Státní program EVVO, Agenda 21 EU) a akce (Den životního prostředí OSN, Den Země apod.)

ENV4 - Vztah člověka k prostředí – naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci - instituce, nevládní organizace, lidé); náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace); prostředí a zdraví (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví, jejich komplexní a synergické působení, možnosti a způsoby ochrany zdraví); nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a rozdílný společenský vývoj na Zemi, příčiny a důsledky zvyšování rozdílů globalizace a principy udržitelnosti rozvoje, příklady jejich uplatňování ve světě, u nás)

Mediální výchova (MED)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Mediální výchova v základním vzdělávání nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii. Média a komunikace představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků pro stále větší okruh příjemců. Pro uplatnění jednotlivce ve společnosti je důležité umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty, které přicházejí z okolního světa, což vyžaduje stále větší schopnost zpracovat, vyhodnotit a využít podněty přicházející z médií. Média se stávají důležitým socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života vůbec. Přitom sdělení, jež jsou médií nabízena, mají nestejnorodý charakter, vyznačují se svébytným vztahem k přírodní i sociální realitě a jsou vytvářeny s různými (namnoze nepřiznanými, a tedy potenciálně manipulativními) záměry. Správné vyhodnocení těchto sdělení z hlediska záměru jejich vzniku (informovat, přesvědčit, manipulovat, pobavit) a z hlediska jejich vztahu k realitě (věcná správnost, logická argumentační stavba, hodnotová platnost) vyžaduje značnou průpravu.

Mediální výchova má vybavit žáka základní úroveň mediální gramotnosti. Ta zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře fungování), jednak získání dovedností podporujících poučení, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jinými sděleními. Dále pak orientaci v mediovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času.

Mediální výchova má blízkou vazbu na vzdělávací oblast Člověk a společnost, zejména tím, že média, jako sociální instituce, se podílejí na utváření podob a hodnot moderní doby, umožňují hledat paralely mezi minulými a současnými událostmi a porovnávat jevy a procesy v evropském i celosvětovém měřítku. Mediální výchova je zaměřena na systematické vytváření kritického odstupu od mediovaných sdělení a na schopnost interpretovat mediální sdělení z hlediska jeho informační kvality (zpravodajství z hlediska významu a věrohodnosti zprávy a události, reklamu z hlediska účelnosti nabízených informací apod.). Propojení se vzdělávací oblastí Jazyk a jazyková komunikace se týká zejména vnímání mluveného i psaného projevu, jeho stavby, nejrůznějších typů obsahů a uplatňování odpovídající škály výrazových prostředků. Osvojení základních pravidel veřejné komunikace, dialogu a argumentace. V rámci vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie se pak jedná o využívání tištěných i digitálních dokumentů jako zdroje informací. Pozornost se obrací k věcné správnosti a přesnosti sdělení, a to jak kritickou analýzou existujících textů, tak vlastní produkcí a utváření návyku ověřovat si co nejdůkladněji veškeré údaje. Vztah ke vzdělávací oblasti Umění a kultura je založen na vnímání specifické „řeči“ znakových kódů, jež média užívají, a jejich kombinací, a to nejen přirozeného jazyka, ale i obrazu a zvuku. Přispívá ke schopnosti vnímat, interpretovat a kriticky hodnotit artefakty umělecké i běžné mediální produkce.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- přispívá ke schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace
- umožňuje rozvíjet schopnost analytického přístupu k mediálním obsahům a kritického odstupu od nich
- učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času
- umožňuje pochopení cílů a strategií vybraných mediálních obsahů
- vede k osvojení si základních principů vzniku významných mediálních obsahů (zvl. zpravodajských)
- umožňuje získat představy o roli médií v klíčových společenských situacích a v demokratické společnosti vůbec (včetně právního kontextu)
- vytváří představu o roli médií v každodenním životě v regionu (v lokalitě)
- vede k rozeznávání platnosti a významu argumentů ve veřejné komunikaci
- rozvíjí komunikační schopnost, zvláště při veřejném vystupování a stylizaci psaného a mluveného textu
- přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci i v redakčním kolektivu
- přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

rozvíjí citlivost vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení
vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění
rozvíjí citlivost vůči předsudkům a zjednodušujícím soudům o společnosti (zejména o menšinách) i jednotlivci
napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace

Tematické okruhy průřezového tématu

Mediální výchova na úrovni základního vzdělávání obsahuje základní poznatky a dovednosti týkající se médií a mediální komunikace. Tematické okruhy mediální výchovy se člení na tematické okruhy receptivních činností a tematické okruhy produktivních činností.

Tematické okruhy receptivních činností:

MED1 - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení – pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě; rozlišování zábavních („bulvárních“) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných; hodnotící prvky ve sdělení (výběr slov a záběrů); hledání rozdílu mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením; chápání podstaty mediálního sdělení, objasňování jeho cílů a pravidel; identifikování základních orientačních prvků v textu

MED2 - interpretace vztahu mediálních sdělení a reality – různé typy sdělení, jejich rozlišování a jejich funkce; rozdíl mezi reklamou a zprávou a mezi „faktickým“ a „fiktivním“ obsahem; hlavní rysy reprezentativnosti (rozlišení reality od médií zobrazovaných stereotypů, jako reprezentace reality); vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti (rozlišení sdělení potvrzujících předsudky a představy od sdělení vycházejících ze znalosti problematiky a nezaujatého postoje); identifikace společensky významných hodnot v textu, prvky signalizující hodnotu, o kterou se sdělení opírá; identifikace zjednodušení mediovaných sdělení, opakované užívání prostředků (ve zpravodajství, reklamě i zábavě)

MED3 - stavba mediálních sdělení – příklady pravidelností v uspořádání mediovaných sdělení, zejména ve zpravodajství (zpravodajství jako vyprávění, sestavování příspěvků podle kritérií); principy sestavování zpravodajství a jejich identifikace, pozitivní principy (význam a užitečnost), nezábavní principy (negativita, blízkost, jednoduchost, přítomnost); příklady stavby a uspořádání zpráv (srovnávání titulních stran různých deníků) a dalších mediálních sdělení (například skladba a výběr sdělení v časopisech pro dospívající)

MED4 - vnímání autora mediálních sdělení – identifikování postojů a názorů autora v mediovaném sdělení; výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření či zastření názoru a postoje i pro záměrnou manipulaci; prvky signalizující explicitní či implicitní vyjádření hodnocení, výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu

MED5 - fungování a vliv médií ve společnosti – organizace a postavení médií ve společnosti; faktory ovlivňující média, interpretace vlivů působících na jejich chování; způsoby financování médií a jejich dopady; vliv médií na každodenní život, společnost, politický život a kulturu z hlediska současné i historické perspektivy; role médií v každodenním životě jednotlivce, vliv médií na uspořádání dne, na rejstřík konverzačních témat, na postoje a chování; role médií v politickém životě (předvolební kampaně a jejich význam); vliv médií na kulturu (role filmu a televize v životě jednotlivce, rodiny, společnosti) ; role médií v politických změnách

Tematické okruhy produktivních činností:

MED6 - tvorba mediálního sdělení – uplatnění a výběr výrazových prostředků a jejich kombinací pro tvorbu věcně správných a komunikačně (společensky a situačně) vhodných sdělení; tvorba mediálního sdělení pro školní časopis, rozhlas, televizi či internetové médium; technologické možnosti a jejich omezení

MED7 - práce v realizačním týmu – redakce školního časopisu, rozhlasu, televize či internetového média; utváření týmu, význam různých věkových a sociálních skupin pro obohacení týmu, komunikace a spolupráce v týmu; stanovení si cíle, časového harmonogramu a delegování úkolů a zodpovědnosti; faktory ovlivňující práci v týmu; pravidelnost mediální produkce